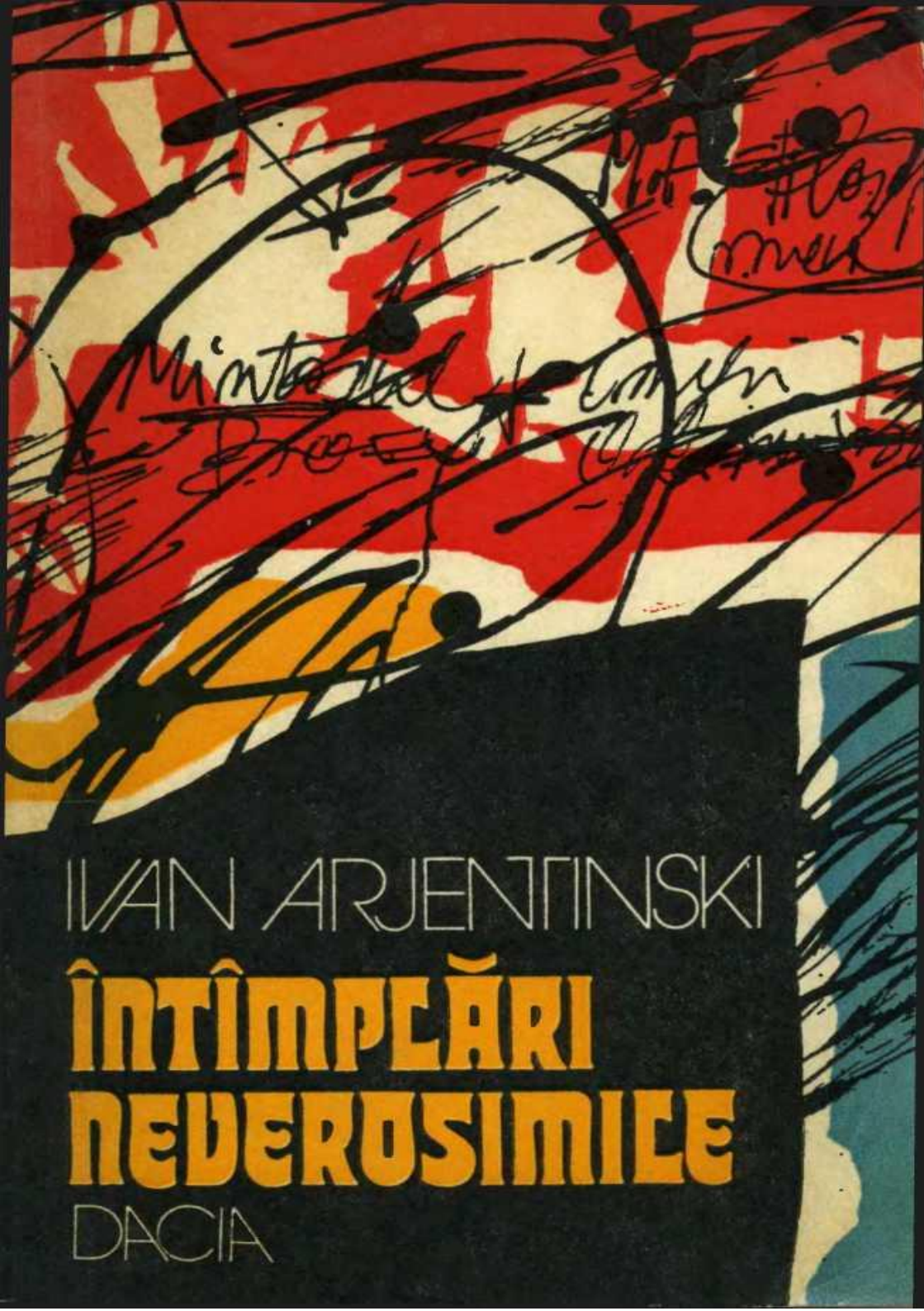

IVAN ARJENTINSKI

ÎNTÎMPLĂRI NEVEROSIMILE

DACIA

IVAN ARJENTINSKI

ÎNTÂMPLĂRI NEVEROSIMILE

(Cronica unor vremuri depăşite)

ROMAN

Să-şi râdă de sine însuşi
este privilegiul celui puternic.

(Nejravi – înțelept din antichitate)

CUVÂNT ÎNAINTE

Ceea ce mi-a atras mai mult atenția determinându-mă să mă ocup de jurnalul lui Onufri Olimpiiski a fost următoarea lui sentință referitoare la idei:

„Ideile seamănă cu florile: răsar, cresc, îmbobocesc, îşi deschid corolele şi se ofilesc".

I-am spus:

— Nu eşti clar! Îmi scapă tâlcul.

— Vă cred pentru că nici eu nu pot să mă înțeleg prea bine.

Astfel îmi răspunse şi apoi luându-şi un aer de filosof îşi tălmăci gândurile cam în felul următor:

— În perioada primăverii lor, ideile ating o culme a forței şi deplinității. Atunci sunt

proaspete, impetuoase şi avântate către soare.

Multe idei se dovedesc sterpe şi pier înainte de a înflori. Ideile mari îmbobocesc şi dau în floare. Atunci sunt atât de atrăgătoare încât oamenii, fermecați de frumusețea lor, le îndrăgesc.

Toate astea se petrec în anotimpul culorilor.

Culoarea este condiția florii.

Apoi urmează ofilirea. Este momentul marii cumpene. Când florile se veştejesc, atunci pălesc pierzându-şi frumusețea, iar fructele încă n-au apărut.

De altfel, la început fructele sunt seci şi searbăde, uneori amare, în cel mai fericit caz, acre.

În acest interval foştii admiratori le întorc spatele.

Doar cei cu convingeri ferme rămân alături de ele. (Atitudinea față de aceste fructe plăpânde, iată ce delimitează satira laudativă de cea defăimătoare. Dacă loveşti cu spada, fără discernământ, pe cele bune laolaltă cu cele rele, de bună seamă ai trecut de cealaltă parte a perioadei. Nota autorului).

Coacerea reprezintă ultima fază. Fructele se încarcă de suc dulce şi capătă o aromă plăcută. Abia atunci ideile se bucură de prețuirea meritată şi câştigă adepți pentru totdeauna.

Deocamdată nimeni nu poate afirma că ideile noastre vor rezista până la „coacere”.

I-am răspuns fără şovăială:

— Te asigur, dragul meu Onufri, că vor rezista.

— Cel mai greu va fi să depăşiți momentul când cei entuziasmați şi iubitori de culoare vă vor întoarce spatele. Şi nu vor fi puțini. Parcă îi aud: „Ce-am crezut şi ce-a ieşit". Sau: „Pentru asta am luptat?" Sau „Toate ideile sunt pure şi sfinte până la victorie. Cum am învins se transformă şi nu mai au nimic comun cu întruchiparea riscurilor şi dorințelor arzătoare ale luptătorilor care şi-au jertfit în numele lor sângele". După cum vedeți, rugina florilor veştejite îi tulbură pe oameni.

Numai discipolii înțelepți, devotați şi pricepuți pot străbate această „mlaştină" a spiritului rezistând până la coacerea fructelor. Iar la vremea culesului, lumea toată va fi a noastră.

L-am bătut pe umăr cu un aer prietenesc.

— Asupra noastră veghează conştiința lui Gh. Dimitrov.

*

Au trecut anii, a curs apă multă pe albia râurilor, s-au aşezat drojdiile, răsăritul a devenit mai limpede.

M-am întâlnit din nou cu eroul meu.

— Ei, cum stăm, dragul meu Onufri? Ce mai ai de spus despre ofilire?

— Măi, să fie, v-ați dovedit puternici, ați rezistat şi iată-vă în preajma culesului fructelor.

Asemenea răspunsuri se aud pe zi ce trece tot

mai des.

PARTEA I

INTRIGA

Soarele revărsa valuri de foc asupra oraşului toropit de arşița dogoritoare, iar aleile răcoroase din Parcul Libertății erau invadate de lume.

Cei vârstnici căscau leneş pe băncile adăpostite la umbră, în timp ce tineretul umplea pădurea de larmă. Printre aceştia se distingea mai tare un zdrahon cu nas vulturesc şi plete până la umeri. Alături de el călca un bărbat blond îmbrăcat cu eleganță. După ce trecură de rondul cu trandafiri, cotiră după stadionul cel nou, şi o luară în sus, de-a lungul canalului cu apă vişinie.

— Tu, Onufri, eşti un caraghios incorigibil, fascinat de propria ta inteligență, spunea zdrahonul. Un singur lucru nu înțeleg: dacă cel puțin eşti conştient de asta sau nu.

Onufri îşi încreți fruntea ca şi cum intenționa să soluționeze în gând cine ştie ce integrale cosmice. Două şuvițe rebele ca două libelule îndrăgostite se împleteau deasupra sprâncenelor lui subțiri.

— Norocul prostului constă tocmai în faptul că de cele mai multe ori nu e conştient de acest neajuns. Poate de aceea, măsurându-se cu piscurile, se crede cu un picior pe Hemus şi cu celălalt pe Pirin.

— Am auzit şi eu odată o vorbă de duh de la tine, spuse Mintosul cu un ton protector. Chiar aşa e! Tu, de pildă, dacă ai fi fost în stare să înțelegi cât eşti de neînsemnat, te-ai fi sinucis de mult. Încearcă cel puțin să-ți dai seama ce mult mă expun în ochii oamenilor suportându-te în preajma mea.

— Un asemenea gest îi caracterizează doar pe oamenii mari care nu dau nici cinci bani pe gura lumii. Aşa-zisa opinie publică contează numai pentru sufletele mediocre. Căci cum ar putea un purice să muşte un elefant?

Mulțumit de sine însuşi, Mintosul îl trase de ureche:

— Aşadar recunoşti că te temi de opinia publică.

— Asta e şi motivul pentru care mă simt mai bine în preajma ta. La umbra unui stejar falnic, soarele nu te arde şi ploaia nu te udă.

— Vezi, ăsta e un adevăr recent descoperit pe care mulți proşti nu-l pot concepe.

Fața blondului se lungi ca fața unui sfânt. Ochii lui de vulpe, pestriți, amintind de neghina ofilită, mijiră şiret.

— Am vrut de multe ori să te întreb – reluă el timid. – N-a existat nicio împrejurare în care să fi greşit şi tu?

— Dacă a fost, n-am băgat de seamă! Răspunse Mintosul categoric.

Discuția lor amicală se întrerupse pe neaşteptate datorită unui eveniment pe cât de imprevizibil pe atât de îngrozitor. Se apropiaseră de stația tramvaiului 2 când o tânără doamnă alergând după tramvai, îşi scăpă geanta, care deschizându-se, în cădere, lăsă să se întrezărească țeava unui revolver.

— Întotdeauna am susținut că norocul seamănă cu un iepure sălbatic, nu ştii din ce tufiş o să sară! Exclamă Mintosul. Iată un semn sigur de ticăloşie şi, lovindu-se cu degetul în frunte, adăugă mândru. În cazul de față există cre…

În aceeaşi clipă tramvaiul porni, iar doamna reuşind să-şi ridice geanta se afundă în mulțimea de la remorcă asemenea peştelui în apă.

— S-a dus, înjură Mintosul şi, cu capul în piept, se repezi în urmărirea tramvaiului. Trupul lui masiv rupea fără menajamente rândurile mulțimii care aglomera strada. Urmară țipete de femei şi copii, bărbații înjurară, dar nimic nu-i mai putea stăvili elanul. Iar tramvaiul prinse viteză şi dispăru repede după colț.

— Taxi! Strigă Mintosul fluturând deznădăjduit din mâini. Numai că taxiurile sunt mai greu de găsit chiar şi decât marile lozuri. Iar următorul tramvai 2 parcă înadins întârzia. Era clar că doamna cu revolverul le scăpase din

mână.

— A simțit că o s-o înhaț şi s-a grăbit să se facă nevăzută, înjură el vulgar. Ergo, sunt pe drumul cel bun şi câtă vreme diagnosticul e corect se găseşte întotdeauna şi leacul. Nu-mi scapă criminala.

Nu de mult se comisese în cartier o crimă îngrozitoare, iar autorul nu fusese încă descoperit. Cine putea fi? Femeie sau bărbat? Şi cine vedea cu ochii răi viața unei fete de optsprezece ani? Dragoste? Gelozie? Jaf?

O ghicitoare cu multe necunoscute.

Cei mai încercați criminalişti depuseseră toate eforturile pentru dezvăluirea misterului. Nici şeful lor, maiorul Petiu Gagovski nu mai avea linişte. Bărbat tânăr şi ambițios, demonstrând o surprinzătoare energie în viața aspră de partizan şi un curaj fără pereche în ciocnirile cu duşmanul, ajunsese în scurtă vreme din simplu soldat la funcția de şef de secție. Şi subalternii şi superiorii lui afirmau că Petiu este un talent înnăscut, dar în cazul de față suferise un eşec total. Zadarnice se dovediseră nopțile de insomnie, crima continuase să rămână învăluită în acelaşi mister.

Doamna cu revolverul era făgăduința firului călăuzitor.

Şi iată că soarta îl introdusese în scenă pe Mintosul Boev. La numai o jumătate de oră după

incidentul din stradă, se afla deja în cabinetul lui Petiu Gagovski.

— O să-l descopăr pe criminal! Spuse el, lovindu-se cu palma peste piept. Ordonați tuturor oamenilor dumneavoastră să-şi strângă aripioarele, şi să nu-mi pună piedică şi lăsați totul în seama mea.

— O asemenea acțiune, tovarăşe, nu stă în puterile unui singur om, chiar dacă ar fi vorba despre un supraom – răspunse reținut Petiu.

— Omul potrivit la locul potrivit. Nu e nevoie de niciun supraom. Pur şi simplu trebuie un cap cu materie cenuşie, nu cu tărâțe.

Fața oacheşă, delicată, feciorelnică a şefului se întunecă, parcă s-ar fi cufundat deodată în cea mai neagră smoală din iad.

— Capetele oamenilor mei nu sunt pline cu tărâțe – tuşi el preventiv.

— Cu atât mai rău pentru ei – se înverşună Mintosul. Înseamnă că sunt goale.

Petiu se lăsă neajutorat pe scaun. Trupul lui zvelt se gârbovise ca al unui bătrân şubrezit de ani. Îl cunoştea foarte bine pe omul acesta care stătea aplecat peste biroul lui şi ştia dinainte că orice dispută în acest caz era inutilă.

— Dumneavoastră, tovarăşe… Boev ați lucrat la noi – murmură el istovit, în speranța că, poate, în cele din urmă, va reuşi să-l domolească cu vorbele sale şi să-l expedieze cu binişorul. Ați

avut grad de ofițer... de căpitan! Ați fost şi şef. Ştiți foarte bine, mai bine chiar decât mine, că nu am dreptul să încredințez o asemenea misiune unor oameni dinafară... nici dacă oamenii mei ar avea creier de gâscă în capetele lor.

— De ce n-aveți dreptul?

— Pentru că aşa sună dispozițiile noastre... legile noastre.

— Tovarăşe şef, dispozițiile şi legile au menirea să ajute oamenilor, nicidecum să le pună piedici în cale, zise Mintosul repezind un pumn zdravăn în birou. Ele sunt făcute să faciliteze, nu să stăvilească progresul societății. Când încep să împiedice acest progres şi când piedica nu poate fi înlăturată pe cale paşnică, oamenii fac revoluții.

Dumneavoastră, ca marxist, ştiți foarte bine acest lucru. Când feudalismul a început să stagneze dezvoltarea tânărului regim burghez, au izbucnit revoluțiile burghezo-democratice. Când şi capitalismul a îmbătrânit, devenind o frână în calea prosperității omenirii, a început epoca revoluțiilor socialiste...

— Vă rămân îndatorat pentru lecție, dar vă rog să înțelegeți că nici acum nu pot încălca legile! Se împotrivi răbdător Petiu. Datoria mea e să le respect, să urmăresc ca şi ceilalți să le respecte şi nicidecum să încep prin a le încălca eu însumi.

— Atunci serviciul dumneavoastră n-are nevoie de oameni vii, declară solemn Mintosul. Orice robot se va descurca mai bine ca dumneavoastră în descifrarea aliniatelor, articolelor şi paragrafelor. Sau poate, dumneavoastră tovarăşe şef aţi luat hotărârea de a mă convinge că s-a instaurat regimul roboţilor.

Petiu strânse din dinţi câteva clipe după care se ridică.

— Vă rog să mă lăsaţi. Am treabă, iar dumneavoastră mă deranjaţi.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta?

— Vreau să spun că trebuie să părăsiţi cabinetul şi să mergeţi acasă.

— Ce face?! Urlă Mintosul simţind deodată cum cedează toate resorturile care până atunci îi ţinuseră în frâu furia cumplită. De unde mă daţi afară? Nu cumva ăsta e cabinetul tatălui dumneavoastră? Aflaţi că este al regimului meu care v-a aşezat aici ca să-mi staţi la dispoziţie. Dumneavoastră sunteţi slujitorul meu. Aşa scrie şi în constituţia socialistă. Stăpânul sunt eu – poporul. Dumneavoastră veţi zbura de aici mai degrabă decât mine. Nu cumva vă credeţi în Kenia?

— Vă rog să nu profitaţi de faptul că aţi fost salariatul nostru, zise Petiu puţin derutat, trecând în defensivă. Eu…

— Ce înseamnă toate obrăzniciile astea?

Continuă să strige zdrahonul descărcând o nouă rafală asupra capului aţâţat al lui Petiu. Ce înseamnă ora asta de audienţe, o dată pe săptămână?

Şeful deschise gura uimit, dar nu reuşi să articuleze niciun sunet.

— De cine vă ascundeţi? V-aţi cuibărit în fotolii moi ca nişte paşale, vă pieptănaţi pletele şi vă şlefuiţi unghiile. Pentru asta v-a pus aici orânduirea mea?

— Ascultaţi, nu vă permit…

Glasul lui Petiu răguşise şi devenise rugător (nici pomeneală de timbrul catifelat de bariton care odinioară stârnise îndelungi ovaţii pe scenele teatrelor de amatori), trădând intenţia evidentă de a pune într-un fel capăt acestei discuţii neplăcute.

— Eu, totuşi, am să vă dovedesc că nu sunteţi decât un birocrat banal, care distruge puterea noastră populară şi sugrumă luminosul nostru viitor comunist. Am să-mi fac datoria şi fără concursul dumneavoastră; *umblaţi cu nasul pe sus*, dar am să vă oblig să vă scoateţi pălăria dinaintea mea de la o sută de metri când o să mă întâlniţi pe stradă. Eu îl voi demasca pe criminal, nu dumneavoastră. Atunci va fi limpede pentru toată lumea cui i se cuvine să stea pe scaunul pe care îl ocupaţi acum: roboţilor sau oamenilor vii

cu capul pe umeri. E clar?[1].

Rostind patetic aceste cuvinte profetice Mintosul făcu stânga împrejur şi trânti din toate puterile uşa în urma lui.

Astfel se încheie întâlnirea, înscriind prima pagină a unei cronici eroice care cuprinde, cu o modestie istorică, neobişnuitele aventuri dintr-un trecut abia depăşit ale celor doi titani ai gândirii şi activității omeneşti – Mintosul Boev şi „scutierul" său, Onufri.

ÎNCEPE DUELUL

Petiu Gagovski îl întâlnise pentru prima oară pe Mintosul Boev în urmă cu câțiva ani. Pe atunci pe umerii zdrahonului străluceau epoleții aurii de căpitan, dar păşea ca un general. Ba chiar şi comportarea lui tot de general era. Primele impresii pe care ți le făcea erau cele pe care ți le produce doar întâlnirea cu oamenii mari: gândire îndrăzneață, spirit de inițiativă, gesturi ample, curajul răspunderii.

E drept să recunoaştem că Petiu, obişnuit să creadă în oameni şi să respecte personalitățile puternice (păcat sau nu, el binecuvânta soarta de câte ori vedea la loc de frunte un om voluntar, un conducător lat în umeri, puternic şi atrăgător) îi rezervase chiar un loc anume

---

[1] Întrebarea e pronunțată în limba rusă: *„Paneatna"?*

Mintosului în inima sa.

Şi aşa cum li se întâmplă tuturor oamenilor cinstiți, l-a încercat şi pe el un sentiment dureros înțelegând că greşise. Iar ca să-ți smulgi din suflet un om e mai dureros decât dacă ai vrea să-ți scoți tatuajul marinăresc din piele.

Primele umbre se conturaseră în sufletul tânărului revoluționar când printre buruienile pasiunilor politice s-a descoperit iarba ielelor aducătoare de moarte, vestită prin termenul „alungarea inamicului cu carnet de partid”. Câte nopți nedormite îl costase otrava aceea, câte coşmaruri pe trezie, câte bănuieli şi chinuri cumplite. Până şi infernul lui Satan, cu toate cercurile şi căldările lui de foc, păleau în comparație cu ele.

Natura s-a dovedit înțeleaptă lipsind memoria omului de longevitate. Pe această temă Onufri însemnase în jurnalul său următoarele: „Oamenii spun: binele făcut demult se uită. Prostii! Aşa ceva e valabil doar în capul proştilor. Reversul e valabil pentru deştepți şi pentru istorie – răul făcut demult se uită.

Binele se ține minte. Până şi de Neron îşi amintesc oamenii fără răutate. Pe seama lui Rasputin se fac glume, iar despre Simeon cel Mare se pomeneşte cu mândrie. De Gh. Dimitrov şi fasciştii vorbeau cu respect, deşi îi făcuse de două parale pe Hitler şi Göring apărând

națiunea bulgară”.

Aşa s-a întâmplat şi cu Petiu Gagovski. El trase concluzia că toată treaba asta era un „rău inevitabil” al înverşunatei lupte de clasă în care duşmanul apelează la toate mijloacele de care dispune, deopotrivă permise şi nepermise.

Cu timpul amărăciunea aceea se refugiase undeva în subconştient şi numai uneori îi mai simțea gustul neplăcut. Şi, totuşi, de câte ori auzea că undeva „fusese jupuit de viu” un nou „duşman cu carnet de partid” simțea răsucindu-i-se în suflet un fel de stihie de foc amenințând să izbucnească din nou ca lava unui vulcan stins şi să mistuie mugurii tuturor bucuriilor şi credinței lui în dreptate.

Întâmplarea cu Mintosul Boev fusese mai deosebită. Îl dăduseră afară din Miliție din pricina numeroaselor sale greşeli şi nesocotinței mai presus de orice îndoială. Nu fusese uşă de biserică, dar nici nu-l acuzaseră de ticăloşii.

„Îmi venea mai uşor dacă era un duşman”, îşi spunea Petiu strângând din dinți. Atunci aş fi ştiut exact ce măsuri se cuvine să iau…”

„Şi totuşi atitudinea lui este în multe privințe duşmănoasă”, îi striga o voce lăuntrică.

„Dar în ce constă atitudinea duşmănoasă?” interveni o altă voce.

„Şi care este latura care îl apropie de noi?” replică cea dintâi.

„Dacă ar fi un bou l-ai tăia sau l-ai vinde, dar el e om! Iar marele Gorki a spus: „Omul, cât de mândru sună acest cuvânt!” Nu aici e cumpăna? Răsună numele tău mândru, înseamnă că eşti om. În caz contrar eşti orice pe lume, fie chiar o făptură asemănătoare omului, dar nu eşti om. Iată unitatea de măsură a meritelor aleşilor lui Dumnezeu spre deosebire de toate celelalte făpturi care mugesc, behăie sau latră! …”

Cum suna numele Mintosului, asta e problema.

Petiu bău o înghiţitură de apă, mai zăbovi puţin lângă fereastra deschisă şi abia apoi ordonă să i se aducă dosarul Mintosului.

„Participant activ în lupta de rezistenţă! Scria în autobiografie. A luat parte activă în lupta făţişă împotriva putredului regim burghez. A dat foc avutului propriului său tată, nemernic susţinător al puterii fasciste. A distrus obiecte şi bunuri aparţinând însuşi administratorului de plasă. A fost arestat şi maltratat în modul cel mai sălbatic cu putinţă de poliţia fascistă dezlănţuită. Deţinut politic, a suferit cumplit. A luat parte activă, energică şi hotărâtoare la asaltul închisorii şi la eliberarea deţinuţilor politici. Cu arma în mână a participat la înlăturarea regimului burghez putred, inuman şi abject şi la preluarea puterii de către popor…”

„Autobiografia asta pare scrisă cu o modestie

destul de redusă, se gândi Petiu. «*A* luat parte activă, energică şi hotărâtoare la asaltul…» Dacă o scria altcineva în locul lui ar fi sunat mai convingător, dar el singur… Şi ce fel de avuturi a incendiat, averea propriului său tată şi a administratorului de plasă? … La urma urmelor o fi incendiat ceva de adevărat sau are imaginație bogată?" Nu cumva toate laudele astea au rostul de a trage o cortină de fum peste ochii naivilor? Sau poate nu e decât o epopee măsluită neîndemânatic de un venetic?

Da! Aici lucrurile ar putea sta cu totul altfel decât rezultă la prima vedere. Nu e vorba de un duşman cu carnet de partid. Mintosul a fost exclus din partid imediat după ce a fost scos din miliție.

În cazul de față n-ar fi exclus să avem de a face cu un străin care-şi camuflează identitatea.

— Câte nu se petrec pe lumea asta? Îşi zise Petiu cu jumătate de glas. Atâția oameni cu funcții înalte s-au dovedit până la urmă elemente duşmănoase, aşa că unul ca el…

Ideea aceasta îl mai învioră puțin. În jungla întunecată a gândurilor, strălucise soarele. Da, situația Mintosului Boev nu era tocmai curată.

„Oare ataşamentul lui față de Onufri nu era o confirmare? Cine era mă rog Onufri? O otreapă a trecutului, folosit ca informator – „colaborator secret…"

Însuşi Mintosul Boev?! Oare lucrul acesta nu era îndeajuns de grăitor?

*

În timp ce Petiu se războia cu bănuielile, Mintosul făurea, cu gesturi ample, în locuința sa neprimitoare, planuri întru descoperirea doamnei cu revolverul.

Pe scurt, planurile conțineau următoarele puncte: *Primul:* Arestarea criminalei.

Al doilea: Descoperirea întregii bande de răufăcători (zdrahonul era sigur că doamna nu reprezintă decât o verigă dintr-un lanț întreg de ucigaşi şi infractori).

Al treilea: Săpunirea nărilor impertinente ale maiorului Petiu Gagovski şi ale tuturor şefilor care îndrăzniseră să-l dea afară din rândurile miliției populare.

Al patrulea: Reîmbrăcarea uniformei cu epoleții auriți.

— Îți dai seama, Onufri, cu ce evenimente decisive suntem confruntați? Ridică el vocea solemn.

— Îmi dau seama!

— Am câteva ipoteze în minte. Prima: doamna s-a ascuns într-unul din blocurile din jurul stației următoare, la care, fără doar şi poate, a sărit din tramvai.

Înțelegând cu cine are de-a face şi presupunând că pot s-o urmăresc şi pe jos, n-a

mai avut curajul să-şi continue călătoria.

— E foarte posibil, totuşi...

— Ce „totuşi”.

— Am o contraipoteză, răspunse Onufri îngândurat. Doamna aceea s-a ascuns unde ne trece cel mai puțin prin minte, poate chiar în celălalt capăt al oraşului.

— Vorbeşti prostii! Se supără Mintosul. E posibil ca o ucigaşă care poartă în geantă un revolver fără îndoială încărcat... Da! Încărcat negreşit, pentru că niciun criminal nu umblă cu revolverul gol vreodată... Ei bine, e posibil ca o asemenea persoană să străbată oraşul de la un cap la altul fără să rişte să fie prinsă?

— Vroiam să spun că se putea ascunde ceva mai târziu în celălalt capăt al oraşului. În primul rând, fireşte, e foarte probabil să încerce să se refugieze într-unul din blocurile din apropiere.

— Altă prostie! O criminală să se ascundă la nişte oameni aleşi la întâmplare! Criminalii nu sunt chiar atât de tâmpiți şi tocmai aici e toată dificultatea. Pe de altă parte, acelaşi motiv ne simplifică munca dovedind absolut cert că exact acolo în cartierul cu pricina se află complicii. Poate tot acolo să fie şi sediul întregii bande. Ergo, prima mea ipoteză e pe deplin verosimilă!

Onufri clătină din cap în tăcere ceea ce putea însemna la fel de bine şi aprobare şi dezaprobare.

— Cea de a doua mea ipoteză susține că această nebună nu e decât o unealtă în mâinile altora – adevărații criminali. Făptaşul circulă cu mâinile goale. Arma lui se plimbă într-o geantă de damă. Aşadar, el se află în afara oricărui pericol. La momentul hotărâtor, se ia arma, se comite nelegiuirea şi din nou revolverul ajunge în geanta de damă. Ei? Vezi tu, Onufri, ce deştepți bandiți se află pe lumea asta? Dacă bănuieşti un tip din ăştia, şi-l apuci de guler, te priveşte duios ca o căprioară inocentă gata să verse un puhoi de lacrimi. Câtă vreme nu există o dovadă palpabilă despre vinovăția lui cum poți să-l strângi cu uşa?

— Mai am o contraipoteză, îndrăzni să rostească Onufri. Femeia asta n-are nicio legătură nici cu crima asta, nici cu alta.

— Ce-ar fi să-ți tragi două palme? Se înfurie Zdrahonul. Sau nu vrei decât să-mi pui bețe în roate.

— Dar cred…

— De fapt, eşti tu în stare să gândeşti? Dacă în capul tău gol există totuşi un grăunte cât de mic de materie cenuşie, atunci cum poți admite că o femeie cu intenții cinstite poate să poarte în geanta ei un revolver militar?

— Dacă aşa abordezi problema…

— Înseamnă că nici cea de a doua ipoteză a mea nu este obiect de suspiciuni. Toate ițele

crimei ne conduc la femeia cu revolverul. Şi de aici deducem că în primul rând ea trebuie prinsă şi abia apoi se poate trece la marile descoperiri.

— Bineînțeles, dacă va fi prinsă…

— Ehe, iată că în cele din urmă te-ai luminat.

— Chiar aşa tovarăşe căpitan, m-am luminat.

— Cel puțin, ai reuşit să-i vezi fața?

— Doar cât…

— E-e, şi?

— Mi s-a părut o figură, cunoscută… parcă am mai văzut-o pe undeva, dar…

— Şi mie mi s-a părut cunoscută, însă… nu-mi aduc aminte nimic altceva. Totul s-a petrecut instantaneu, cum s-ar zice, într-o clipă… Imediat ce punem mâna pe ea, ne lămurim noi…

După o meditație îndelungă se făcu auzită şi concluzia hotărâtoare: trebuie trecut de îndată la acțiune.

Puțini erau la curent cu excluderea zdrahonului din miliție şi aceştia erau mai ales oamenii din secția lui. Prin urmare aveau toate şansele să acționeze ca organ al autorității, însă în civil, ceea ce oferea posibilități de reuşită într-o misiune atât de delicată. Deținea şi diferite documente care atestau apartenența lui la miliția populară, documente cu care se putea legitima la nevoie spre a dobândi respectul necesar.

Aşa începu asaltul în necunoscutul unde

dispăruse femeia cu revolverul. De bună seamă primele tentative n-au fost rodnice ceea ce nu-l descurajă pe eroul nostru, ba chiar dimpotrivă – îl îndârji şi mai tare.

— De-ar trebui să demolez oraşul bucată cu bucată şi să ar toată țara brazdă cu brazdă, voi face şi asta numai să fie demascați criminalii.

Vorbele acestea se repetau după fiecare eşec.

— Chiar aşa, suna invariabil replica lui Onufri. Nimic nu ne poate opri.

— Prin urmare mâine avem de cercetat patrulaterul blocului 4. Scoate-ți bloc-notesul şi scrie!

Pentru o mai mare operativitate, Zdrahonul împărțise țara în felii şi capitala în patrulatere. În fiecare patrulater erau marcate sârguincios casele suspecte.

Se verifica în prealabil dacă nu cumva se află în preajmă vreun post de miliție sau cine ştie ce alt pericol de imixtiune cu autoritățile şi abia apoi se intra în acțiune.

În mod obişnuit toate astea se petreceau dimineața, în zorii zilei, când până şi Dumnezeu dormea furat de somnul dulce. Soneria țârâia strident şi oamenii îmbrăcați în pijamale se repezeau în vestibul îndată ce auzeau cuvântul magic: „Control”.

Pe vremea aceea oamenii însă nu se pricepeau să protesteze împotriva unor asemenea

controale aşa încât „incursiunile” celor doi fraţi de cruce au rămas mult timp necunoscute organelor autorităţii, până când a sosit şi pentru ei ziua cea mare.

SCUTIERUL ZDRAHONULUI

Cum s-a întâmplat una ca asta? De unde s-a iscat vijelia care l-a smuls pe Petiu Gagovski antrenându-l în vârtejul tulbure al pasiunilor politice, mestecându-l şi apoi scuipându-l, mai înainte să fie în stare să înţeleagă ce i se întâmplă, ca pe un „duşman camuflat cu carnet de partid”? Cum s-ar zice a plătit şi el tributul acestei „lupte” proslăvite. Tânărul revoluţionar înţelegea că soarta potrivnică îi jucase un renghi, scrâşnea din dinţi împotriva ei şi era supărat pe ea, şi numai pe ea. Aşa că nu împroşcă Partidul cu pietre. Continuă să-l preţuiască ca pe mama care-l născuse şi era convins că Partidul crunt lovit, înşelat şi înverşunat de nişte oameni de rea-credinţă avea să-şi întoarcă mai devreme sau mai târziu din nou privirile spre el. Instinctul matern trebuia să ajute partidul să distingă inocenţa unui vlăstar devotat, ba chiar să-i stoarcă lacrimi de duioşie şi atunci în fine va triumfa din nou dreptatea, fără de care partidul – mamă e imposibil de conceput.

În cele din urmă bătu şi ceasul acesta, ba chiar ceva mai timpuriu decât se aştepta el. Şi aşa,

Petiu, se trezi din nou în brațele a lor săi, şi din nou îşi luă în primire postul.

Încă de pe vremea când era pe dinafară, civil, îi ajunseseră la ureche zvonuri despre faptele bizare ale Mintosului şi ale lui Onufri. Deşi amărăciunile personale erau destul de numeroase, zvonurile cu pricina aveau totuşi o rezonanță nu mai puțin dureroasă în inima lui.

„Dacă pun iar piciorul în miliție nu-i mai las nicio zi măcar să întunece numele puterii noastre populare, gândea el uneori cu glas tare. Am să-i trimit unde le e locul!”

Şi se ținuse de cuvânt. De cum a fost reabilitat şi repus în funcție, una din primele dispoziții date subalternilor a fost să-i fie adus imediat Onufri. Nu îndrăznise să se atingă direct de Zdnahon. Se temea de colonelul Atanas Atanasov. (Mintosul povestise nu o dată că în închisoare zăcuseră în acelaşi pat şi de câte ori se ivise prilejul se comporta familiar cu el spunându-i Nasko şi bătându-l amical pe umeri, fără să țină seama de diferența de grad sau funcție.

Dacă fostul căpitan de miliție continua şi azi să lucreze la indicațiile colonelului şi dacă totul nu era decât „un joc”, un camuflaj?

Neverosimil la prima vedere, dar nu imposibil... Şi chiar dacă lucrurile n-ar fi stat aşa, vicleanul Mintos Boev putea să încerce o

manevră cu „Nasko al meu”.

Evident, în această situație, argumentația trebuia să fie solidă pentru că în fața colonelului Atanasov, maiorul Gagovski se putea prezenta numai cu fapte palpabile aşa cum apare procurorul dinaintea tribunalului când acuză un infractor abil.

Atunci îi trecu prin minte o idee strălucită. „O lovitură din flanc” …

Ori flancul vulnerabil al Zdrahonului era scutierul său, Onufri.

În seara imediat următoare doi oameni în putere îl introduseră pe Onufri în cabinetul maiorului Gagovski Acesta îl privi câteva clipe îndeaproape şi drept în ochi pe arestat. Apoi închise uşa, scoase pistolul îl încărcă demonstrativ. Țăcăni de câteva ori închizătorul şi abia apoi îl îndreptă spre el.

— Nu-mi arde de glume cu dumneata! Rânji el amenințător. Dacă vrei să trăieşti n-ai decât o şansă: să mărturiseşti totul cu mâna pe inimă. Peste fața lui Onufri parcă trecuse o bidinea cu var.

— Păi eu… nimic… ştiți şi dumneavoastră…

— Sunt informat că eşti agent al contrainformațiilor străine – îl înghesui zdravăn în perete Petiu. Adică, spion. Iar pentru spioni avem o singură răsplată şi ştii foarte bine care e aceea… O s-o primeşti chiar astă-seară…

— Nu. Niciun fel de spion... dădu Onufri disperat din mâini. Orice, dar nu spion.

— Orice, adică ce?

— Vă spun tot, dar vă rog lăsați pistolul. Îmi răvăşeşte gândurile.

Efectul fusese excelent şi Petiu îşi reținu cu greu un zâmbet încântat.

— Fie cum zici! Spuse el şi puse arma în sertarul biroului.

— Acum mai merge, răsuflă uşurat arestatul. Şi dacă-mi oferiți şi o țigară o să fie şi mai bine. Îmi dezleagă limba. Gândurile mi se deapănă cel mai bine când sunt perfect liniştit.

— Poftim, rosti uşor ironic Petiu, oferindu-i o țigară. Ca să ți se depene gândurile şi mai bine. Cred că eşti convins pe deplin că asta e singura ta salvare...

— Chiar aşa, tovarăşe maior.

Puțin câte puțin conversația celor doi se transformă într-o spovedanie amicală.

— Activitatea mea cere un caracter deosebit, începu Onufri după ce fumase aproape jumătate din țigară. Eu sunt filosof.

Petiu îl privi cercetător de parcă îl vedea pentru prima oară, dar asta nu-l tulbură pe îndrăzneț care îi susținuse privirile agere şi continuă liniştit.

— Eu nu fur... După umila mea părere hoții ar trebui împuşcați chiar la locul infracțiunii.

— Şi de unde vă procurați mă rog ba una, ba alta?

— Mie oamenii îmi aduc singuri de toate şi fac asta cu bucurie.

— De ce?

— E un fel de răsplată pentru arta mea, după cum un scriitor, un artist, un compozitor primeşte pentru munca sa o răsplată. Vita brevis, ars longa...!

— Continuă, continuă. Încruntă Petiu din sprâncene neputând înțelege sensul dictonului latinesc.

— Viața e scurtă, arta e eternă! Asta înseamnă în bulgăreşte această vita...

— Bine, bine!

— Eu mă conduc în viață după legi care după părerea mea sunt mai echitabile.

— Nu zău?

— Chiar aşa e! După legile scrise, de pildă, eu sunt un bastard. Un lucru jignitor. Dar după cele nescrise am şi eu un tată, îl şi cunosc, e fiu de fabricant, fir-ar mama lui! Cea care m-a născut era slujnică la el.

Onufri se opri brusc din povestire, se adânci în gânduri, apoi schiță un semn cu mâna, surâse şi adăugă:

— Pentru că tot am alunecat pe panta sincerității am să vă mărturisesc un amănunt care nu e spre binele meu, dar care vă va ajuta

să apreciați corect adevărata mea activitate, făcându-vă să înțelegeți că nu sunt câtuşi de puțin spion.

— Nu vei avea decât de câştigat! Îl bătu protector pe umăr Petiu. Eu îi apăr pe cei care-şi descarcă inima în fața mea, oricare le-ar fi vina. Un om sincer nu poate fi rău.

— Aşa este, tovarăşe şef.

— Acum dă-i drumul, cinstit.

— Chiar aşa. Însă în ordinea sincerității, oricât de straniu vi s-ar părea trebuie să vă spun că nu sunt fascist, deşi sunt anticomunist.

— Vasăzică eşti anticomunist?

— Recunosc, sunt anticomunist! Însă anticomunismul meu este de esență filosofică. Pe timpuri existau destui naivi care plăteau tribut pentru prostia lor. Eu mă ocupam cu colectarea. Sunt anticomunist pentru că mă temeam ca nu cumva revoluția voastră să-i lichideze pe toți până la unul. Mă înțelegeți, mi s-ar fi luat sursa de hrană. Unii însă s-au dovedit mai rezistenți decât revoluția. Vina mea e că am continuat să mă învârtesc în jurul unora din ei – cu alte cuvinte că am continuat să fiu un întreținut al prostiei.

— Întreținut al prostiei, ai?! Exclamă Petiu. Bine zis!

— Prostia s-a născut odată cu omul şi tot odată cu el va pieri, răspunse cu înțelepciune

Onufri. E umila mea părere. Aşa e consemnată şi în jurnalul meu.

— Ții un jurnal?

— Fireşte, şi scoase din buzunar un bloc-notes păstrat cu multă grijă. Iată-l!

Petiu luă bloc-notesul şi-l răsfoi curios, pagină cu pagină.

— Dar ce înseamnă acest „F. M.”?

— Filosofia mea! Prescurtat notez chiar F. M. Îmi pun pe hârtie toate cugetările pe care le descoperă gândirea mea filosofică. Doar v-am spus că sunt filosof.

Petiu răsfoi îndelung interesantul carnet, pe alocuri se adânci în lectură şi în cele din urmă ridică din nou capul.

— Pot să ştiu ce studii aveți? (citind jurnalul se trezi în situația de a folosi, fără voie, formele respectuoase în conversația cu neobişnuitul său arestat).

— Studiile mele sunt modeste, răspunse Onufri. Însă eu sesizez intuitiv lucrurile, le adulmec aşa cum adulmecă un câine de vânătoare urmele vânatului. În felul acesta am ajuns la una din cele mai însemnate descoperiri referitoare la oamenii dumneavoastră.

— Pot să ştiu despre ce e vorba?

— Am descoperit că dumneavoastră, comuniştii, sunteți nişte oameni deosebit de disciplinați. De câte ori vi se spune o dispoziție

de sus executați totul, indiferent dacă pentru asta trebuie să vă jucați de-a baba oarba.

— Cred că aşa ceva ține de domeniul amintirilor din trecut, zise Petiu tuşind. Ați rămas puțin în urmă.

— Dar aşa a fost, nu?

— Pe alocuri se mai întâmplau şi astfel de lucruri.

— Iată ce-am consemnat pe această temă în jurnalul meu. Onufri apucă jurnalul, îl deschise grăbit şi începu să citească: „Comunişti s-au dovedit foarte încrezători, ceea ce înseamnă că pot fi şi ei mințiți. Ura! Dumnezeu s-a gândit şi la cei ca mine”.

— E un grăunte de adevăr aici! Spuse cu regret Petiu, ca pentru sine însuşi. Şi totuşi, optimismul dumitale e puțin exagerat.

— Sincer să fiu, am profitat destul de tare de această credulitate. Am făcut destul de dese incursiuni în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, unde un simplu cuvânt „de sus” îi face pe oameni să se comporte de parcă i-ar fi lovit insolația.

De pildă am înregistrat un succes desăvârşit în îndepărtatul Gorovo. Ceea ce mi s-a întâmplat acolo a depăşit toate aşteptările mele.

Petiu îl privi pe sub sprâncene, încrucişându-şi picioarele.

Petiu îl privi pe sub sprâncene, încrucişându-şi picioarele.

— Din pricina sincerității dumneavoastră, zise, întrerupându-l, vă permit să luați loc.

— Dacă doriți o confesiune din toată inima şi interesantă pe deasupra, vă propun să continuăm la un păhărel, îndrăzni Onufri deodată. Eu plătesc.

— Aveți aşa mulți bani?

— În privința banilor, nu vă faceți griji, răspunse el încrezător şi cu un gest de cavaler galant scoase din buzunarul de la piept un teanc de bancnote. Ordonați unuia din aprozi. Să fie un vin vechi din cele de Euxirograd, aşa cum beau numai mărimile, iar în ceea ce priveşte aperitivele – rămâne la alegerea dumneavoastră.

În vremea aceea, universul interior al lui Petiu Gagovski se transformă într-o adevărată arenă de profundă luptă sufletească. Argumentele „pro” şi „contra” îl bombardau unul după altul ca şrapnelele.

În cele din urmă considerentul „buna executare a sarcinei impune” învinse şi el acceptă refuzând totuşi suma de bani oferită.

— Luați-vă banii!

— Şi de ce vă rog?

— Pentru că aici eu sunt gazda, spuse el respectuos. Un gospodar care îngăduie musafirilor să-l cinstească nu e tocmai de

lăudat.

— Chiar aşa, tovarăşe şef, zise Onufri, lovindu-şi tocurile. E clar că nici dumneavoastră nu vă lipseşte buna creştere.

Conversația continuă într-o atmosferă cordială şi plăcută.

— Soarta mi-a fost prielnică, reluă cârlionțatul punând jos paharul gol. Mi-a venit în ajutor în tren, într-unul din drumurile mele prin Bulgaria.

— Călătoriți mult?

— Mult. Poate nimeni în țara asta nu călătoreşte mai mult decât mine. E un fel de manie. De altfel şi drumurile mele seamănă cu alergătura vânătorilor – nu se ştie niciodată de unde sare „iepurele". De regulă, nu circul decât cu clasa întâi. Un obicei din trecutul blestemat. Atunci călătoreau cu clasa întâi bogătaşii, speculanții de bursă, marii comercianți şi toți ceilalți reprezentanți ai high-life-ului. Oameni admirabili care-şi măsurau capacitatea minții cu adâncimea pungii. Cu ideile lor preconcepute înghițeau uşor undița. Rostiți câteva cuvinte străine ca de pildă „scientia est potentia" sau „Magna carta libertatum" şi toți o să înceapă să vă privească cu respect.

„Domnul, cu siguranță, se întoarce din occidentul cultivat" începe să te descoasă cineva nerăbdător.

Îl simt cum începe să-mi ciugulească din

palmă. „Acolo mi-am terminat studiile, îi răspund fără zăbavă şi adaug cu importanță: Sit tibi terra levis” (ceea ce în limba noastră ar suna cam aşa: „fie-ți țărâna uşoară”). În felul ăsta începeam de obicei. Între noi se stabileau nişte relații deosebit de delicate – fiecare se străduieşte să smulgă de la celălalt ceea ce lui îi lipseşte. Se topeau de plăcere dacă le spuneam: „Se vede că sunt în societatea unui domn adevărat cult şi erudit” sau ceva de genul ăsta. Era exact ce le lipsea şi asta era ținta pe care se străduiau s-o atingă. În schimb eu mă uitam după pungile lor. Vă dați seama şi singur că de altceva nu dispuneau, puteai să-i şi cauți. În majoritatea cazurilor ambele părți înregistrau succesul dorit şi ne despărțeam cu totul încântați unii de alții. „Historia est magistre vitae! …” După revoluție, toți aceşti indivizi mărginiți au dispărut din clasa I-a, dar nu dintr-o dată – mulți din ei se convertiseră, cum s-ar spune, schimbându-şi şi originea şi crezul, dar cu toate acestea într-un fel mai dețineau bunuri materiale. Nasul meu fin de vânător i-a depistat în primul rând pe aceştia. Însă pe lângă ei mai erau şi alții care călătoreau cu tot felul de formulare speciale, în deplasări, cu legitimații de călătorie gratuită şi câte şi mai câte soiuri de privilegii. Iar eroi ca domnia-mea au succesul cel mai mare asigurat acolo unde există privilegii. Şi

astăzi mai întâlnesc la clasa I situații ca cele din trecut, am văzut oameni mai deştepți, mai cultivați stând rezervați, ascultând şi îngăduindu-şi numai din când în când să-şi descleşteze maxilarele, să se minuneze de „înțelepciunile” pe care superiorul pe scara ierarhică le debitează nestăvilit, cu convingerea că istoria omenirii începe odată cu naşterea sa. O altă descoperire importantă pe care am reuşit s-o fac este tocmai în acest mediu în care eu îmi asigur subzistența, revoluția n-a fost în stare să reducă cu nimic puterea magică a neologismelor. Un nou fetiş şi-a făcut apariția – etichetele străine. Mi-am permis odată următoarea glumă: Mi-am cusut pe pulover o etichetă minusculă „Made în U.S.A.”. O duzină de bărbați şi femei din toate compartimentele de clasa I au făcut coadă să-l privească.

— Se vede de la o poştă că e american! Rostise cu exaltare o femeie cu părul vopsit. Unde reuşesc cretinii noştri să scoată o marfă atât de fină?

— Priviți tricotajul!

— Ce fir! Mai adăugase al treilea.

Tovarăşii mei de drum risipiseră cu generozitate toate vorbele frumoase de care dispuneau, iar când le-am şoptit la ureche că am posibilitatea să le procur şi lor asemenea pulovere... de fapt nu numai pulovere... cu

eticheta aceea micuță „Made în U.S.A.”, am devenit cea mai interesantă personalitate din tot trenul şi am fost târât aproape cu de-a sila la vagonul-restaurant să mă cinstească. Dar după ce ne-am beţivit câteva ore în şir, am săvârşit o glumă de neiertat (recunosc că unul din defectele mele de fabricație este că uneori, cu sau fără pricină, arunc câte o prostie de mă minunez pe urmă şi eu ce mi-a venit). Tocmai când mă aflam în culmea gloriei cu etichetele mele am rostit aşa pe neaşteptate:

— Tovarăşi eadeş!

— Ce-i aceea eadeş? Strigară câteva glasuri în acelaşi timp. Le-am arătat degetul.

— Puloverul este făcut la Gabrova, iar eu am cusut o etichetă falsă! Să fi fost în preajmă să le observi fizionomiile. Parcă i-aş fi murat în saramură. Am simțit o satisfacție de milioane contemplându-i. Se non e vero, e ben trovato.

— Vorbele astea latineşti tot ca nadă mi le arunci şi mie? Surâse Petiu. Înțeleg câte ceva pe ici pe colo.

— Nu-i niciun păcat, răspunse liniştit Onufri. Şi eu tot aşa le înțeleg. Le-am luat cuvânt cu cuvânt dintr-o carte de cugetări şi le-am învățat pe de rost ca un papagal. Nici nu le iau pe alese, le folosesc cum se nimereşte pentru că puțini se descurcă în matematica asta complicată.

— Ce ar fi să revenim la ale noastre!

— Despre ce vorbeam?

— Dacă nu mă înşel călătoream spre Gorovo.

— Chiar aşa, zise încântătorul blond lovindu-se peste frunte. Memorie de femeie. Era vorba de Gorovo. Aşadar, călătoream cu acceleratul, tot la clasa I. Căzusem într-o meditaţie filosofică. Mă frământau probleme legate de incorectitudinea, cinstea şi onoarea oamenilor. Drept rezultat am făcut o descoperire interesantă pe care am notat-o, pe loc în jurnalul meu. (F. M. „Nu există oameni cinstiţi şi incorecţi – există oameni drepţi şi naivi"). Dedesubt am adăugat „E drept că deşteptul nimereşte uneori la zdup. Dar ce-i cu asta? O să i se dea cinci ani şi o să facă doar doi. O să fie hrănit şi cu cazarea garantată. Iar când se eliberează este rege din nou". Încântat de ingeniozitatea descoperirii mele, m-am întins gospodăreşte pe bancheta moale fredonând: „Ai, soartă, soartă, dacă aşa ai hotărât să fie" şi mă uitam de sus la cei ce treceau pe coridor privind cu invidie canapelele de catifea. Poza mea era poza unei păsări importante. Şi dintr-o dată renunţai la poziţia asta. În compartimentul meu intrase un bărbat cam rotofei cu mustăţi zburlite de ţigan, hoţ de cai. Purta un costum de stofă scumpă, era îngrijit, dar nu elegant, într-un cuvânt – un om ajuns de curând la putere. O fi din cei mari, m-am gândit şi mi s-a uscat saliva în gâtlej. M-a privit de parcă ar fi ştiut totul

despre mine şi gata, gata să scoată cătuşele să mi le pună la mâini.

— Se poate? Miorlăi cu ifose azvârlindu-şi servieta pe bancheta liberă.

— Vă rog, poftiți, articulai eu cu un glas hotărât de parcă aveam un cuțit înfipt în gât şi mi se formase un cheag de sânge.

— Hopa-a, se lăsă ştabul pe banchetă ca un hoge pe mindir. Ptiu! Mai-mai să-şi rupă omul picioarele de atâta umblet.

Am îndrăznit să lansez o viclenie de probă:

— Cine se grăbeşte, îmbătrâneşte repede.

— Construim socialismul, tovarăşe, nu ne ținem de glume! Lungi el vorbele semnificativ şi începu să-şi deschidă servieta pe-ndelete, iar după toate astea mai trebuie să şi mănânci.

— Nu e obligatoriu.

— După atâta umblat mi s-a făcut o poftă, mm…

Am avut impresia în momentul acela că începuseră să-i tremure mâinile de lăcomie. Fără să-mi mai acorde cea mai mică atenție îmi înlătură total nepoliticos blocnotesul de pe măsuță şi îşi aşează în schimb o legătură unsuroasă. Când o desfăcu ieşi la iveală un pui întreg fript apetisant şi presărat cu ardei roşu şi cimbru. Mirosul plăcut de cimbru îmi e binecunoscut. De cum îl simt îmi lasă gura apă.

— Buirum[2]. – Mormăi el şi înfulecă o halcă.

Aveam impresia că intenționează să înghită tot puiul din două-trei îmbucături, aşa de înverşunat se năpustise asupra lui.

— După cum înfulecați s-ar putea să devorați socialismul crud, îl atacai eu.

— Ei aşi, spuse el fără să se tulbure. Suntem o țară bogată… La noi mâncare şi băutură, câtă vrei.

— Am mai văzut eu şi alte ținuturi bogate, dar nicăieri nu se mănâncă pui fripți fără pâine.

— Nu mănâncă pentru că n-au. Nu s-au îngrijit să aibă. Cine e de vină? În socialism – fiecăruia după muncă!

— Bulgar leneş nu există. Chiar prim-ministrul a spus că poporul bulgar e eroic şi muncitor.

— Numai prin muncă necalificată nu se dobândeşte nimic. Problemă de organizare şi conducere, tovarăşe. Şi la noi, la Gorovo, a fost aşa, ne lipseau ba una, ba alta, până ce eu, de exemplu, am devenit preşedintele sfatului.

— O-o-o! Am exclamat eu înclinându-mă uşor. Am avut deci şansa să stau de vorbă cu un om deosebit.

— Chiar aşa! Răspunse el, încă mai plin de sine.

---

[2] În limba turcă = „poftim“.

— Răspundeți milităreşte.

— Sunt sublocotenent în rezervă.

— Bravo, bravo. Îmi face plăcere.

— Am fost promovat cu ocazia concedierii. Zece ani am fost ca o mamă pentru companie.

— Probabil v-au concediat ofițerii țarişti pentru activitate comunistă, da? (Acest „da” mi l-am însuşit după 9 Septembrie. Mi s-a potrivit ca o mănuşă. Când îl rosteam parcă simțeam un balsam pe inimă – era ca şi cum aş fi arătat carnetul de luptă în activ).

— În compania mea s-a descoperit o conspirație, iar pe mine nu m-a lăsat inima să-i ciomăgesc pe băieți, mă lămuri „rezervistul”. Fasciştii m-au învinuit că am încercat să-i apăr pe comunişti şi m-au concediat. Pe dată mi-a fost limpede cum arăta dosarul de la cadre al acestui domn. În acelaşi moment mi-a dat prin cap ideea să mă amuz cu el, făcându-l să plătească partea lui de tribut pentru prostie.

— De bună seamă celelalte compartimente sunt mai aglomerate, da? Începui eu să-l descos.

— Supraaglomerate! Mormăi el. Doar aici…

— Asta aşa-i pentru că până nu de mult pe această uşă era agățat un bilet „Rezervat pentru oficialități”, am spus eu trecând direct în ofensivă.

— O fi glumit careva, aşa-i?

— Nu-i prea ardea de glumă administrației

C.F.B.-ului, dar a vrut să-mi asigure o călătorie liniştită.

— Ei aşi! Nu-s ei chiar aşa de atenți.

— Ştiu ei cum se obțin favorurile. Când şi-au dat seama cine sunt... Chiar au întrecut măsura... Eu le-am spus: luați de aici biletul. Doar nu întâmplător călătoresc în haine civile. Acum, nu demult, au venit şi l-au ridicat cu mii de scuze. Ce să le faci. Bieții oameni...

Preşedintele din Gorova rămăsese cu gura căscată de uimire, parcă i s-ar fi înțepenit un os în gât. Se congestionase la față.

— Adică dumneavoastră sunteți militar? Îngână el sufocându-se.

— Şi militar şi civil! După misiune.

— Aşa... şi ce grad?

M-am străduit să-i sugerez, fără să sune exagerat, că sunt o personalitate deosebit de importantă, colonel de securitate... că fac parte din garda celui mare, adică... şi că mă îndrept spre Gorovo al lor cu o misiune specială.

— Dacă aveți impresia că vă deranjez, încercă el să se ridice.

I-am spus cu îngăduință:

— Vă rog, vă rog. Mâncați-vă prânzul!

O clipă, două, ezită pradă unei lupte lăuntrice timp în care culorile feței i se schimbaseră de câteva ori şi în cele din urmă începu să vorbească cu o voce răguşită:

— Cu condiția să gustați şi dumneavoastră. Şi rupând îndatoritor cele mai bune bucăți din restul puiului, adăugă servil:

— Vă rog foarte mult să nu mă refuzați.

— Nu intră în obiceiurile mele… din bunul altuia, fără să plătesc…

— A-a… mă jigniți.

Mă gândeam să nu accept pentru ca în felul acesta superioritatea mea să fie şi mai evidentă, dar mirosul apetisant al blestematului ăluia de cimbru într-atât îmi stârnise pofta, încât nu mai aveam putere să refuz categoric.

— Am să iau o bucățică, cât să nu vă supăr, bolborosii drept scuză şi înfulecai o bucată mare de carne albă şi fragedă.

Piperov[3], aşa se numea preşedintele consiliului din Gorovo, satisfăcut că am participat alături de el la gustare, mă contemplă cu un surâs fericit. Puțin lucru e să convingi un asemenea ştab să se servească din mâncarea ta?

— Vasăzică, securitatea ăluia mare, ai? … se încumetă să mă atragă în discuție.

— Îhă, mormăii eu cu gura plină.

— Aşa, îl salutați în fiecare dimineață.

— Dimineața, la prânz şi seara.

— Şi vă răspunde?

— Ba, de cele mai multe ori el mă salută… Eu

---

[3] Piperov, în româneşte = Ardeescu.

sunt puțin zăpăcit şi nu-l observ…

I se încreţise fruntea de două ori mai tare ca până atunci.

— Bine… el vă remarcă primul, aşa?

— Şeful nostru e foarte atent, foarte, foarte.

— Şi cum s-ar spune, cuvântul dumneavoastră are trecere la el, aşa-i?

— Dacă viața lui depinde de mine.

— Vasăzică un cuvânt al dumneavoastră poate să devină lege, aşa-i?

— Dacă pentru scrierea legilor s-ar plăti cum se plăteşte scriitorilor pentru cărțile lor aş fi ajuns milionar.

Ultimele mele cuvinte îl dăduseră gata cu desăvârşire. Câteva clipe l-am văzut cum se umflă sub ochii mei, clocotind de exaltare.

— Ei bine, până acum n-am avut niciodată fericirea să întâlnim în îndepărtatul nostru Gorovo un tovarăş cu atâta răspundere! Exclamă înduioşat până la lacrimi Piperov.

— Aveți acum.

— A pierit un drac!

Eram cât pe ce să-l reped pentru că pomenise de draci, dar mi-am amintit la timp că era un proverb popular, folosit de câte ori te trezeai pe neaşteptate cu un oaspete rar în prag.

„A pierit un drac” aşa ți se spunea, după care erai îmbrățişat frățeşte şi gazdele erau în stare să-şi dea şi sufletul pentru tine.

— Noroc, mare noroc!

— Sunt ospitalieri ai voştri? L-am întrebat.

— Şi-ar vinde şi cămaşa de pe ei, numai să nu se dea de ruşine în fața unui oaspete.

— Dacă se ajunge până la cămaşă…

— Ei, vorba vine, tovarăşe colonel. V-am spus doar că avem un ținut bogat. S-a dus vestea despre belşugul de la noi în toată Republica Populară Bulgaria.

— Să nu fie o simplă lăudăroşenie, ce zici?

— Dacă veniți într-adevăr la Gorovo o să vă convingeți singur.

— Bineînțeles că vin într-adevăr la Gorovo! Sau poate nu e momentul potrivit să viu chiar acum, ce părere ai?

— Ce spuneți? Dar e ideal!

— Pentru unii s-ar putea să fie ideal, dar pentru alții mi-e să nu li se oprească idealul în gât.

— Veți fi binevenit pentru tot Gorovo-ul.

Iar eu murmurai ca pentru mine, parcă:

— Dacă ați şti cu ce sarcini călătoresc, vi s-ar spulbera repede bucuria.

Fața preşedintelui sfatului se întunecă complet, dar el se strădui să-şi ascundă teama:

— Nu păreți chiar aşa de cumplit.

— Nu sunt un urs carnivor. Însă pentru unii s-ar putea să fiu şi mai periculos.

Câteva clipe ne-am privit cercetător unul pe

altul. Eu apreciam efectul vorbelor mele întrebându-mă dacă reuşisem să-i tulbur sufletul. (Filosofia mea: – Cel mai uşor de şantajat sunt fricoşii). El căuta un drum spre bunăvoința mea.

— Bine că am avut fericirea să ne cunoaştem dinainte, reluă el firul vorbei cu un surâs forțat, încercând parcă să se convingă şi să mă convingă şi pe mine în acelaşi timp.

În felul acesta veți avea deja o idee despre ce tip de om sunt eu. De fapt dumneavoastră v-ați dat seama despre mine înainte să ştiu că veniți la noi cu o misiune importantă.

— Sincer vorbind, împrejurarea asta vă vine în ajutor, schimbai eu tactica. V-ați dovedit deosebit de prietenos şi plin de suflet cu mine, ce e drept, înainte de a şti cine sunt.

— Este exact ceea ce am vrut să spun, tovarăşe colonel.

— Şi astfel mi-ați câştigat simpatia.

— Şi ce-o să mai vedeți, mă încuraja el. O să vă pun la picioare tot Gorovo.

— Fără gorovcence! Am aruncat o vorbă în glumă.

— Cu gorovcence cu tot... Poate vă facem ginerele nostru dacă nu sunteți căsătorit.

— *Haraşo*! Am plasat şi o vorbă pe ruseşte.

— Să vedeți ce fete frumoase avem – ca pepenii de Tetovo – rumene şi dulci.

— Şi dacă sunt căsătorit?

— Ei şi? Numai să înțeleagă ele cu ce om au de-a face…

— Partea proastă e că nu trebuie să ştie cu ce om au de a face.

— Dimpotrivă – mă privi nedumerit – e mai bine de o mie de ori.

L-am întrerupt:

— Eu călătoresc incognito.

— Ah, rămase el cu gura căscată de surprindere.

Atunci intervenii imperativ:

— Despre sosirea mea la Gorovo nu trebuie să se bată toba pe toate drumurile. Nu-mi place să fiu întâmpinat cu paradă, mitinguri, discursuri, toasturi… Modestia îl înfrumusețează pe om. Aşa-i?

— Exact.

— Din clipa asta mă veți numi „tovarăşe Olimpiiski”. E clar?

— Exact aşa.

— Numai dumneavoastră veți fi la curent cu toate secretele.

— Eu sunt mormânt.

— Nicio vorbă nimănui, cine sunt, cum sunt. Clar?

— Dar secretarului de partid? Doar partidul…

I-am retezat brutal vorba:

— Acum partidul sunt eu. Cred că-ți dai seama

ce înseamnă „de sus”?

— Îmi dau seama perfect.

— Şi acum, punct.

Piperov îşi lovi tocurile ca un plutonier:

— La ordin!

Mă uitam la el cât era de neajutorat şi de jalnic. Mă gândeam: „L-am făcut să-i înghețe sângele în vine”. Se pare însă că exagerasem, depăşisem limita pentru că arăta de parcă îi atârna un lacăt la gură. Dacă îşi înghițea limba, vizita mea la Gorovo şi-ar fi pierdut strălucirea. Aici trebuia să se înfiripe un zvon (Filosofia mea: „Zvonurile fac şi din nemernici personaje de legendă”) şi susceptibilii de zvonuri sunt tocmai cei printre care mă simt cel mai bine.

— Ei, să zicem că tot o să mai şopteşti câte ceva pe ici pe colo, i-am spus bătându-l familiar pe umăr, cât să i se dezlege din nou limba. Însă aşa – discret. Numai persoanelor care se bucură de încredere sută la sută. Piperov se însufleți din nou.

— Asta vroiam şi eu să spun.

— Pot afla doar câțiva din tovarăşii cei mai sus puşi din Gorovo, aşa încât să aibă grija să contribuie la executarea misiunii mele deosebit de serioasă, cu care m-a însărcinat pe mine personal cel mai… şi nimeni altul!

Primarul din Gorovo se înduioşă, începu să-mi jure credință, asigurându-mă că se pricepe să

păstreze secretele de stat. Consideră o înaltă cinste faptul că-i destăinuisem lui totul şi avea să-mi justifice încrederea. Şi. A justificat-o.

PRIMELE IMPRESII

— Am ajuns, tovarăşe Olimpiiski.

Piperov luă poziție de drepți în fața mea, supus gata să-mi ducă ordinele la îndeplinire.

— N-am geamantan, am spus eu, iar servieta prefer să mi-o duc singur.

— Am înțeles, eu fug să văd de un mijloc de transport.

Gara din Gorovo era nouă-nouță, iar localitatea ceva intermediar între târg şi oraş. Cele mai multe case aveau două etaje, mai ales cele din jurul centrului şi toate erau albe ca nişte lebede. Poate de aceea Ferdinand de Saxa-Cobburg-Gota îl denumise cândva „orăşelul alb”. Şi curțile şi străzile şi împrejurimile, totul era invadat de vegetație. Îmi place natura aşa că am fost mulțumit de privelişte.

În piața din fața gării, plutonierul meu mă aştepta cu o trăsură.

— Încă stăm prost cu taxiurile, începu el să cotcodăcească. Ne ținem şi noi de moda veche.

— În Occident, trăsura e un lux, m-am străduit eu să-l liniştesc. Numai oamenii avuți şi oaspeții de preț se plimbă acolo cu trăsurile. Şi regii, pe unde au mai rămas.

— Adevărat?

— De câte ori am vizitat Londra, am observat că însuşi regele îşi face plimbarea de dimineață în trăsură şi tot cu trăsura îl vizitează cei mai de seamă lorzi şi diplomați. Clasele de jos au la dispoziție taxiuri.

Eu nu trecusem niciodată dincolo de granițele țării, dar ăsta era un amănunt pe care ordonanța mea din Gorovo n-avea de unde să-l ştie.

Biciul plesni aerul şuierând şi cele două mârțoage firave (una din ele mai şi şchiopăta) porniră spre centru. Stăpânul lor, un țigan mustăcios le croia fără milă spinările roase. Asta nu mi-a plăcut.

— Nu aşa, omule! I-am făcut observație.

— Ce? Mă privi el fără niciun respect.

— Aşa sunt bătuți numai oamenii şi asta când o merită. Însă animalele nevinovate…

— Treaba mea! Ce, eu mă amestec când şi de câte ori îți bați muierea la pielea goală?

Biciul şfichiui şi mai crunt. Era clar că beţivanul n-avea nici milă, nici educație.

În general revoluția a înrăutățit buna creştere a birjarilor. (F. M. „Orice revoluție îi lipseşte pe birjari de educație!”).

Piperov intrase în pământ de ruşine.

— Birjarii noştri au ajuns imposibili –, zise desfăcându-şi brațele. Dacă n-avem cu cine să-i înlocuim! Stăm foarte prost în privința acestor

cadre.

M-am prefăcut că nu i-am auzit nici această ultimă remarcă, aşa cum ignorasem şi ultimele vorbe ale mitocanului şi m-am grăbit să abat tema discuției pe alt făgaş.

— Dispuneți de un hotel bun?

— Nu! Avem în plan construirea unui nou hotel reprezentativ, dar încă nu mi s-au dat fondurile de sus.

— Bate ca să ți se deschidă. Trebuie să insistați, omule. Ce înseamnă avem în plan? Asta e un fel de a te spăla pe mâini.

— Nu avem putere să insistăm. Nu suntem decât un fund de provincie.

— Acum când mă voi întoarce în capitală, vă veți adresa direct la mine.

— Doar dacă nu vă deranjează.

— Nu-i mare lucru, am ripostat cu autoritate. De altfel, avem şi aghiotanți. La ce-i trebuie fochistului cleştele dacă nu ca să-şi protejeze degetele de arsuri?

— Dacă ne faceți acest bine tot Gorovo vă va fi grozav de recunoscător şi nici nu ştiu cum ne vom putea revanşa, tovarăşe colonel.

— Tovarăşe Olimpiiski, îl corectai eu.

— Sunt nevinovat, tovarăşe Olimpiiski!

— Binele făcut demult se uită, spune poporul.

— Noi, cei din Gorovo, suntem altfel, veți avea posibilitatea să vă convingeți şi singur în privința

asta chiar acum.

— Înțelepciunea populară spune: „Cum îți aşterni, aşa dormi”. Nu-i aşa?

— Aşa e!

— Acum o să văd cum o să vă aşterneți?

— O să vedeți! Numai că hotelul nostru nu e chiar la înălțime. Veți locui acolo provizoriu până ne aranjăm.

Aşa-zisul hotel se afla pe strada principală şi într-adevăr nu era prea bun: vechi, cu tencuiala jupuită şi pe deasupra mai mirosea şi a mucegai.

Pe trepte zăceau hârtii mototolite, resturi de zdrențe şi oase roase.

— E clar că nu vă aşteptați la musafiri nepoftiți, am comentat cu o ironie ucigătoare.

— V-am spus că planul nu ne-a fost aprobat de sus.

— Şi măturatul tot de cei de sus depinde?

Piperov se înroşi ca un plutonier beat. Se expusese în fața unui şef în calitatea lui de primar al Gorovo-ului.

— Mama lor! Nu se putu abține şi scrâşni din dinți. Muştruluiala e de ei, dacă Dumnezeu a blagoslovit toiagul de corn numai pentru vite.

Cum s-o fi răfuit cu administrația hotelului nu mai ştiu, cert e că după o clipă toți se aflau în stare de alarmă şi aveau ochii injectați.

Odaia în care am fost cazat era curată şi cât de cât în ordine. Era destinată unor cazuri speciale,

ca a-l meu. Deşi vechi, patul avea somieră şi era acoperit cu cearşafuri albe. Şi încă mai important exista şi un lavoar. Nu că m-aş fi spălat eu prea mult, dar noaptea n-aveam de gând să umblu după toaletă pentru orice fleac.

Nici nu apucasem să mă aranjez şi Piperov deja adusese un tânăr pistruiat cu o fizionomie inteligentă. L-am privit drept în ochi (F. M.: „Ochii sunt oglinda sufletului"). Erau limpezi asemenea cerului după ploaie şi aveau o privire dulce. Vasăzică o să am de a face cu un naiv cinstit, mă gândii liniştindu-mă. După filosofia mea, potlogarii sunt vicleni, în timp ce oamenii cinstiți sunt fără doar şi poate nişte naivi.

— Tovarăşul Temenujkov [4] , secretar al comitetului de partid din Gorovo! Mi-l prezentă plutonierul.

— Îmi pare foarte bine.

Am desfăcut brațele generos şi ne-am îmbrățişat.

— Bărbat tânăr şi conducător cu atâta răspundere! M-am grăbit să-i iau piuitul cu poveştile mele. Are dreptate cine spune: lăsați cale liberă tineretului.

— Nu toată lumea e de aceeaşi părere. Obrazul înflăcărat a lui Temenujkov era gata să plesnească. De altfel şi noi…

---

[4] În româneşte = micşunea.

— Important e că persoana al cărei cuvânt are cea mai mare greutate în această problemă litigioasă împărtăşeşte această părere, l-am întrerupt eu pe loc. Mă gândesc că de data asta voi avea ocazia să mă conving practic dacă acest punct de vedere se aplică şi la dumneata sau nu!

— Ne străduim cât putem, tovarăşe Olimpiiski.

— Tovarăşul Temenujkov e foarte modest, țineți seama de acest lucru, tovarăşe Olimpiiski! Interveni Piperov. Are şi carte şi talent. De altfel, veți avea posibilitatea să vă convingeți singur despre asta.

I-am propus secretarului să ia loc, dar nu îndrăzni.

— Presupun că vom avea mulțumirea să ne fiți oaspete cel puțin câteva zile, rosti tânărul Temenujkov.

— Poate chiar câteva săptămâni, îl încurajai eu.

— Atunci cazarea devine prima obligație. Trebuie să vă găsim o locuință corespunzătoare şi asta începând de azi.

— Cred că cel mai potrivit ar fi să-l cazăm pe scumpul nostru oaspete la tovarăşa Dobroslava Dudova, interveni plutonierul meu.

— Ar fi oare potrivit?

— Nu ştiu dacă am putea găsi ceva mai bun.

— Nu e bună casa? Am întrebat.

— Dimpotrivă! E clădirea cea mai solidă din tot

Gorovo, însă... originea... E dintre cei... din trecut...

Abia mi-am putut disimula entuziasmul. Ştiam din proprie experienţă că oamenii din categoria mea socială o duc mult mai bine la cei din trecut.

— Este exact locul de care am absolută nevoie, m-am grăbit să-i liniştesc pe fruntaşii din Gorovo. Acolo voi putea examina şi cealaltă parte a medaliei. Un conducător, dragi tovarăşi, trebuie să ştie totul.

— Atunci trebuie s-o prevenim...

— Totul e deja aranjat! Replică ostăşeşte, în poziţie de drepţi, prevăzătorul „rezervist". Am dat dispoziţie aşa că oamenii ne şi aşteaptă.

— Militarii de rezervă sunt în această privinţă ireproşabili, îl bătu pe umăr Temenujkov familiar.

Casa Dudovilor nu era o locuinţă ca celelalte, ci o adevărată reşedinţă. Dudov fusese cei mai bogat individ din Gorovo. Avuse o fabrică de ulei, o uzină întreagă de ţigle şi cărămizi, darac de lână, alambic pentru rachiu şi câteva magazine pe strada principală.

— Un adevărat rege de provincie, vorbea despre el Piperov.

Locuinţa lui se întindea pe două etaje, cu scări de marmoră, uşi solide, ferestre largi cu draperii grele de catifea pentru timpul nopţii şi cu perdele

de dantelă pentru zi. Curtea împrejmuită cu plasă fixată pe granit albastru adăpostea o grădină de flori, amenajată cu grijă.

— Iată această modestă locuință pe care v-o putem propune, zise Piperov în timp ce ne apropiam. Pentru condițiile noastre…

— O-o, o adevărată reşedință, l-am întrerupt eu. Marmoră de la Marea Albă. Parc! … Flori! … Poezie! …

— Nu toți tovarăşii noştri apreciază lucrurile astea.

— Atâta îi taie capul! Îi atacai eu pe tovarăşii insensibili. Deşi sunt un adept al materialismului dialectic, totuşi asemenea lucruri îmi plac foarte mult.

Rezervistul nostru exaltă de fericire:

— Am înțeles din primul moment că mă aflu în preajma unui om aparținând unei clase superioare. O să vedeți de ce sunt în stare când dau peste o justă înțelegere.

Dudov-ul cu pricina se însurase la bătrânețe cu o femeie tânără şi plină de temperament. Ca să-i distragă atenția de la tot ce era în afara casei îi trântise trei copii unul după altul.

Inteligent! Numai că în toiul învălmăşelii din anul ’44 frumoasa Dobroslava rămăsese văduvă de tânără. Ca orice om de viață se grăbise să scape de copii: pe unul l-a înmormântat, iar pe ceilalți doi i-a încredințat socrilor.

Când mârțoagele țiganului mustăcios târâră trăsura, în care ne instalasem ca nişte agale de Anatolia, chiar lângă intrare, urechea mea fină a auzit repetând prin fereastra deschidă un glas dulce şi tulburător de mezzosoprană: „Ah, te rog unchiule Radoi, nu mă ține acum cu treburile astea. Trebuie să mă pregătesc, mi se aduce un oaspete de seamă, din capitală. Aşa s-a obişnuit conducerea oraşului să-şi cazeze ştabii în casa mea. Poftim, s-a oprit o trăsură afară – au şi sosit cu siguranță. La revedere”.

Şi mai auzii țăcănitul receptorului în furcă şi la intrare îşi făcu apariția o femeie picantă şi surâzătoare.

— Dumneaei este, cum s-ar spune, gazda! O prezentă primarul.

— Dudova, întinse ea mâna imediat.

Avea unghiile vopsite ca o pariziană (F. M.: „Femeia care îşi face unghiile roşii, nu roşeşte la păcate!”).

— Îmi pare foarte bine, răspunsei eu, Olimpiiski.

Se pare că m-am ambalat din prima clipă zdravăn pe litru că i-am strâns mâna prea puternic.

— Oh, mânuşița mea, cântă cu un glăscior plângăreț.

— Scuzați, m-am înclinat eu galant, sărutându-i cu convingere degetele lăcuite.

Scuzați, scuzați…

Mi se părea de necrezut că femeiuşcă pe care o vedeam dinaintea mea fremătând ca un pui sălbatic născuse 3 copii.

La drept vorbind îi puteai da 25, hai să spunem 26 de ani, în niciun caz mai mult. (F. M.: „Femeia la 26 de ani e ca un vulcan intrat în erupție! Un obraz rotund de fată nu e o tigaie. E un obraz îmbujorat de la natură").

I-am şoptit lui Piperov:

— Mă dau în vânt după asemenea obrăjori care-mi amintesc de merele roşii abia zvântate de rouă.

El îmi făcu semn complice cu ochiul.

Iar ochii ei, ei bine aceşti ochi… zambile înflorite. Sclipesc ca ochii de vulpe şi înşală, înşală. Ce mai ispită!

„S-a sfârşit, mi-am zis. Aici am să mor".

— Poftiți, spuse ea cu un glas sugrumat de unde am dedus că şi eu îi căzusem cu tronc.

Sângele mi se înfierbântă într-o clipă (Una din slăbiciunile mele cele mai pronunțate este ca în prezența unei femei frumoase sângele mi se înfierbântă pe loc).

— Noi, aici… în provincie… bolborosi ea.

— Ar fi fost bine să semene şi Sofia cu provincia asta! Am răspuns eu atât de entuziast încât m-am gândit numaidecât dacă nu cumva îmi trădasem exagerat de repede sentimentele.

Un hol spațios. Covoare persane grele. O masă de cedru auriu. Fotolii. Risipă de flori: unele proaspete în vase, altele ghivece.

— După cât se vede, stăpâna casei iubeşte florile.

— Le ador.

— Prin urmare, o natură poetică.

— Ah, vă rog!

Aşa de grațios îşi răsucise trupul, „ca o mireasă" vorba ceea, încât cu greu mi-am reținut mâinile.

— Scuzați dacă m-ați găsit aşa, cam… însă…

— Am fost întâmpinat ca un Maharajah.

Am pătruns într-o încăpere spațioasă, evident rezervată oaspeților. Aşa se pricepea burghezia să se chiverniseasc㠖 patul de mahon în puf şi mătase, o oglindă mare de perete fixată într-o ramă aurită, mobilă confortabilă şi covoare peste covoare, nici la patul regal nu puteau fi mai multe.

— Nu ne-am atins de acest loc, îmi şopti la ureche Piperov. L-am lăsat pentru asemenea împrejurări… să nu ne facem de râs.

L-am bătut protector pe umăr.

— Bine lucrat! Înțelept!

— Nu ştiu dacă vă vom putea fi pe plac, interveni din nou Dobroslava. Dumneavoastră, cei din capitala, aveți gusturi rafinate.

— O doamnă ca dumneavoastră poate mulțimi

orice gust, i-am spus la ureche şi am ciupit-o involuntar parcă de obraz.

— Mă flataţi, se îmbujoră dânsa.

— Îmi place Platon, dar mai mult îmi place adevărul. Aşa a spus Ahile cel iute de picior. Iar adevărul doamnă vă este favorabil.

— O-o-o! Exclamă ea cam prosteşte. Am auzit multe de acest Ahile, i-am citit romanele, dar nu reţin unde s-a exprimat în acest sens.

I-am răspuns categoric.

— E scris negru pe alb în „Aventurile Lady-ei Chaterly" A la ghèr, com a la ghèr![5]

— Da-a, îmi amintesc.

— Ce înseamnă să fie omul cult, deschise entuziasmat braţele plutonierul meu. Scumpul nostru oaspete ştie toată istoria lumii.

— Asta mă sperie, spuse femeiuşcă. Mă tem să nu i se pară plictisitor la noi. Eu am citit prea puţin din ultimele romane.

— Fiţi pe pace doamnă, o să vi le povestesc eu – nu e cine ştie ce de capul lor.

În momentul acela veni în fugă şi Temenujkov care se abătuse din drum pe la serviciu să dea unele dispoziţii că doar nu le sosise în vizită un oarecare.

— Să sperăm că n-o să vă simţiţi prost aici,

---

[5] Corect: *À la guerre, comme à la guerre* (la război ca la război) (br.)

spuse el timid.

— Excepțional! Sună răspunsul meu precis, făcându-l pe secretar să surâdă încântat de sine însuşi, iar pe primar şi pe gazdă să lăcrimeze de înduioşare.

După filosofia mea autoritatea este o forță mai presus chiar decât atomul. E ceva măreț: poate surpa munții pe care nici Dumnezeu nu s-ar încumeta să-i surpe, poate scruta privirile oamenilor. Forța omului stă în autoritatea lui. De aceea m-am străduit peste tot să-i conving pe oameni că au de a face cu un individ de mare autoritate.

(F. M.: „Bogăția e în funcție de autoritate. Pot exista profituri egale numai la autorități egale. Restul nu e decât momeală pentru imaginația visătorilor").

(Nota autorului: Evident Onufri nici nu bănuieşte existența noțiunii de „dispariție a statului" sau a altor noțiuni şi cugetări emise de Lenin cu scopul de a dezvălui cât se poate de limpede esența tuturor acestor probleme, dar pentru una ca asta n-avem cum să ne supărăm pe el. Ambii preferă „Aventurile amoroase ale Lady-ei Chaterly" „Statului şi Revoluției" şi din acest motiv este încredințat că e cel dintâi „descoperitor al Americii", iar „America" a fost de mult descoperită).

UNEORI MAREA E PÂNĂ LA GENUNCHI

UNEORI MAREA E PÂNĂ LA GENUNCHI

Viitoarea mea gazdă, Dobroslava, se simțea întinerită şi zglobie ca o căprioară de aur.

Încă de la sosirea noastră se grăbise să-şi demonstreze ospitalitatea. Apăruse cu o tavă în mâini, cu un vas dintr-un serviciu scump.

— De bun venit! O dulceață şi un păhăruț de coniac. Vă rog, serviți!

Am ridicat galant paharul:

— Pentru amabila şi – pe deasupra – prea frumoasa noastră gazdă!

Răspunse la complimentul meu cu o reverență adâncă:

— În sănătatea dumneavoastră.

Binevoitorii mei interlocutori îmi propuseră să mă plimbe prin Gorovo să văd monumentele locale. (Ce mai monumente într-un sat, fie el şi mare!).

— Dacă vreți să faceți o plimbare prin ținutul nostru, îşi lovi tocurile plutonierul, vă stăm la dispoziție!

— Sunteți foarte amabil tovarăşe preşedinte, dar prefer să mă odihnesc după drum, am răspuns eu. O să avem destul timp pentru toate.

— Aşa cum îi stă bine unui om de cultură, mă susținu frumoasa doamnă de unde am tras concluzia că procedase aşa ca să rămânem mai repede între patru ochi.

Temenujkov îi dădu unele dispoziții pe şoptite primarului (am înțeles că era vorba de masa mea) şi după ce se scuză de" deranj" îmi ură odihnă plăcută şi amândoi se retraseră. Eram cât pe ce să trântesc uşa după ei, aşa de tare mă grăbeam să rămân singur cu atrăgătoarea văduvioară. N-aveam nicio îndoială că se va azvârli pe loc cu privirile tulburate de emoție în brațele mele.

Lucrurile se petrecură însă tocmai pe dos, de cum plecară administratorii locali, ea se topi undeva în casa aceea mare. Toată locuința amuți ca un mauzoleu străvechi. Doar ceasornicul de perete din hol bătea ritmic.

R-r-r… sună telefonul (abia atunci am observat că era aşezat în hol), iar eu tresării ca un hoț surprins asupra faptului.

De unde a răsărit văduvioara, n-am băgat de seamă nici de data asta.

— V-a trezit cumva telefonul?

— Nu, am răspuns. De fapt nici n-am adormit.

— Cu siguranță vă preocupă familia dumneavoastră?

— Adevăratul militant nu poate avea familie, doamnă, eu sunt o pasăre slobodă.

Am înțeles că răspunsul meu îi mersese la inimă, dar care să fi fost motivul acestei bucurii, tot nu-mi era prea clar. Poate spera să fiu o bună partidă pentru dânsa. (Oh, dacă ar fi ştiut ce

partidă eram!) Sau poate un viitor ginere pentru fiica ei aproape de vârsta măritişului (F. M.: „Nu există reguli care să conducă toate nebuniile omenirii”).

Ridică receptorul.

— Alo-o-o!

Ca să dau dovadă de bună creştere şi cultură am intrat în camera mea. Nimeni nu poate discuta degajat în prezența unor persoane străine. Cred că gestul meu a sporit încă mai mult prestigiul de care mă bucuram în ochii ei. Un pas bine făcut te poate duce în rai, după cum unul greşit te poate pierde. Eu făcusem pasul către raiul de pe pământ.

De cum isprăvi convorbirea telefonică, veni la mine.

— Vă mulțumesc pentru tactul dumneavoastră, se înclină din nou, Dobroslava. Se vede finețea omului din capitală.

— Doamnă! Am răspuns. Există şi în capitală prost crescuți după cum nici provincia nu e lipsită de delicatețe. E o simplă chestiune de *absorbție.* Ultimul cuvânt a uimit-o peste măsură. La drept vorbind, şi pe mine m-a pus în încurcătură pentru că evident niciunul din noi nu-i înțelegea sensul.

În timp ce vorbeam, mi-am dat seama brusc că n-aveam nimic de câştigat ridicând în slăvi provincia. Am apăsat de frână şi am dat înapoi.

— Aşadar, dintr-un punct de vedere sunt pe deplin de acord cu dumneavoastră, am schimbat eu direcția. Delicatețea a supraviețuit în provincie numai în lumea feminină. Dar bărbații? Bărbații ăştia provinciali! S-au scufundat complet în balta mojiciei.

— Într-adevăr, bărbații de pe aici sunt nişte mojici fără pereche.

— Adică nu se găseşte prin partea locului niciun bărbat care să aprecieze la justa ei valoare splendoarea dumneavoastră?

La aceste cuvinte am făcut o plecăciune adâncă şi luându-i mânuța delicată în palme i-am sărutat-o. Am procedat ca un autentic cavaler din fosta societate burgheză. (Căci în această privință recunosc deschis am rămas încă tributar modului de viață din trecut).

— Dar vă rog, gânguri dulcineea cu glasul coborât, încercând să-şi retragă mâna.

— Mângâierile mele, doamnă, sunt fierbinți pentru că frumusețea dumneavoastră mi-a tulburat simțămintele.

— Nu, vă rog! Continua ea să se împotrivească, dar în încercările ei de a-şi elibera mâna, trăgea şi de mâna mea, ceea ce era un semn cât se poate de bun pentru mine.

— Doamnă, sunteți stranie! Am izbucnit eu mirându-mă singur în acelaşi timp de vorbele mele. Şi de ce mă rog stranie?

— Nu chiar atât de stranie pe cât se dovedesc unele persoane importante care preferă o existență incognito, ripostă dânsa şăgalnic.

— M-a deconspirat primarul?

— Nici pomeneală, izbucni ea într-un râs provocator. Mi-a şoptit o păsărică. Musafirul dumitale e un om deosebit. Un colonel din cei mai de seamă…

— A fost o păsărică mincinoasă.

— Nu mai mincinoasă decât unele persoane care locuiesc în capitală.

M-am prefăcut jignit.

— Vasăzică tot primarul v-a vorbit despre mine, nu-i aşa?

— Păi, când îşi lovea tocurile şi când saluta ca să nu mai pomenim de acel „la revedere tovarăşe col…" De ce altceva mai are nevoie un om de inteligență medie care-l cunoaşte bine pe primarul nostru?

Am ridicat mâinile neajutorat.

— În cazul ăsta mă predau.

— Bineînțeles că vă predați. De vreme ce ați încăput pe mâinile unor asemenea oameni!

— Singurul lucru care mă linişteşte e faptul că mă predau în mâinile ființei dragi.

Dobroslava răspunse subterfugiului meu cu tact şi, după cum mi s-a părut, provocator.

— Nu se cuvine să-i păcăliți pe cei cu care urmează să împărțiți necazurile şi bucuriile fie

chiar pentru un interval scurt de timp.

Atunci m-am hotărât să trec la faza următoare de atac.

— Fiți sinceră şi mărturisiți-mi: credeți în amorul fulgerător?

— Aşa se îndrăgostesc eroii de roman, făcu ea o tentativă de a se sustrage.

— Numai eroii de roman?

— Sau elevii de liceu. Dar nu-i aşa că noi nu mai suntem liceeni?

— Dragostea nu cunoaşte vârstă, am răspuns patetic încercând să-i sărut din nou mâna.

— Şi ce-ar spune soția dumneavoastră văzându-vă în această situație?

— Doar v-am spus că până în clipa de față n-am descoperit-o pe regina visurilor mele. Poate tocmai de aceea m-a împins soarta la Gorovo.

— Sper că nu vă referiți la mine? Rosti ea cu glasul sugrumat de emoție şi mă privi ca şi cum ar fi vrut să spună: „Rogu-te, zi, nu-i aşa că de mine e vorba?”

Am crezut că venise clipa hotărâtoare pentru lovitura de grație. Şi tocmai aici am săvârşit o greşeală tactică.

— O-o, fie ca zeii să mă condamne, dar ard de pasiune pentru dumneavoastră! Am urlat dintr-o dată cu o voce atât de sălbatică încât şi mie mi-a sunat complet necunoscută.

Atunci Dobroslava îşi retrase hotărâtă mâna.

— Domnule, dumneavoastră vă bateți joc de o biată femeie.

— Cum? Am înțeles eu înnebunit şi nepregătit pentru o asemenea schimbare de direcție.

Ea scrâşni cu asprime din dinți.

— Nu vă face cinste!

— Şi de ce să-mi bat joc?

— Mai întrebați? Ce erau cu zeii de care pomeneați?

— Dar era o replică dintr-o piesă de teatru. Mă prăpădesc după teatru.

— Vă închipuiți că nu ştiu cât de credincioşi sunt comuniştii? Continua ea să dea cu gura, sau mă credeți aşa de proastă!

— Parcă eu, ce fel de comunist sunt! Îmi dădui eu drumul la gură fără să vreau.

— Haida, de! Colonel de securitate împuternicit pe lângă primul cetățean al țării şi nu eşti comunist?

— Ei sigur, cum să nu... m-am bâlbâit eu. Nu e totul chiar aşa cum pare.

— Chiar dacă sunt o provincială, atâta lucru mai înțeleg şi eu.

— Ce anume înțelegeți?

— Faceți aluzie la originea mea într-o manieră total lipsită de respect, începu ea să plângă şi trântindu-se pe pat izbucni în hohote. O-o, cum pot fi unii oameni atât de lipsiți de conştiință încât să se joace astfel cu simțămintele altora?

...

Încurcasem ițele. Uitasem pentru câteva clipe că sunt un om deosebit, că dețin un rang înalt, şi cum se întâmplă în asemenea cazuri trăncănisem o serie de prostii, una mai neobişnuită decât alta.

Văzând că sunt pe cale să eşuez complet am dat-o şi eu pe lamentații. Plângea ea, eu de două ori pe atât.

— Trebuie să înțelegeți, i-am spus, că şi comuniştii au o inimă oare se tulbură în fața unei asemenea frumuseți. Timp de cinci ani am fost partizan (Abia mai târziu am aflat că la noi nu fusese nimeni partizan un interval de 5 ani, dar nici ea nu se pricepea mai bine în problema asta). De două ori pe atât am activat în cadrul luptei ilegaliste. Lupte, bătălii, închisori, din devotament pentru revoluție n-am avut nici timp să-mi arunc ochii pe vreo femeie. Sunt eu vinovat că inima mi s-a aprins tocmai acum? Şi din ochi mi se prelinseră două şiroaie de lacrimi ca două izvoare.

— Doamne, ăsta parcă s-a îndrăgostit de-adevărat, murmură ea ca pentru sine.

Asta m-a încurajat.

— Iar când inima începe să-şi spună cuvântul, judecata se întunecă şi gura poate rosti cuvinte aiurea. Oare lacrimile astea – mi-am frecat fața udă de mâinile ei – nu dovedesc limpede ce se

petrece cu mine?

Odată cu ultimele cuvinte am căzut în genunchi proptindu-mi nasul în papucii ei de casă.

Şi s-a înfăptuit minunea.

— Văd că s-a milostivit Dumnezeu de mine – începu rar văduvioara – şi mi-a trimis un om adevărat în dar.

Mă mângâia cu mâinile pe cap şi i-am simțit trupul înfiorându-se de voluptate. Asta m-a dat gata. M-am ridicat şi în timp ce o îmbrățişam, mi-am zis:

Apre moa, deluj![6]

MUŞTE ÎN DULCEAŢA

Existența mea la Gorovo a debutat ca în basme. Primarul Piperov a devenit aghiotantul meu. Pentru el vorbe ca „nu se poate" sau „nu se găseşte" nu existau – orice mi-aş fi dorit căpătăm imediat. Opinci din piele de bondar să fi cerut, mi-ar fi procurat şi asta. Asemenea oameni sunt utili tuturor regimurilor. Săraci cu duhul, chiar incapabili ca activişti sociali, alde Piperovii sunt abili şi ingenioşi când e vorba să se apropie de conducere. Şi care conducător s-ar lipsi de un atare ajutor. Iar Dobroslava? Cine n-a iubit încă o văduvioară tânără, habar n-are de nimic – e ca

---

[6] *Apres moi, le Deluge!* (După mine, potopul).

un izvor în mijlocul deşertului... Se topea de fericire. Şi cum era să nu se topească de vreme ce pusese mâna pe un colonel şi încă dintre cei mai sus-puşi pe urmele căruia înaintau promiţători epoleţii de general.

Şi apoi perspectiva unei grabnice mutări în capitală şi viaţa în mijlocul unei societăţi alese. Lumea toată avea să-i cadă la picioare.

— Dumnezeule mare, până aseară doar... doar până aseară nici prin gând nu-mi trecea o asemenea fericire, se răsfăţa ea ca o pisică. Doar până aseară. Eu îi sărutam îndrăgostit mâinile.

— Şi astăzi?

— Încă nu-mi vine să-mi cred ochilor, dragă. Mereu mi se pare că nu-i decât un vis.

— Chiar atât de imaterial?

— Oh, eu nu glumesc.

— Cine ar putea glumi cu asemenea lucruri?

— Un vis feeric. Mă tem să nu mă trezesc. Chiar vis de ar fi cel puţin să fie veşnic.

— Veşnic va fi iubito.

— Bine c-a crăpat babalâcul ăla de Dudov.

Ce mai idilă!

Primul necaz mi s-a tras de la aşa-numitul „Unchiul Radoi". A doua zi tocmai mă întorceam de la o plimbare plăcută prin parc (cei din Gorovo au un parc splendid – lucru rar întâlnit într-o astfel de aşezare, provincială) când, în hol, m-a întâmpinat, ţeapăn ca o prăjină, un bătrân înalt,

cu mustățile răsucite şi părul alb de parcă şi-l muiase în lapte. Îmbrăcămintea elegantă (dintr-un vechi postav englezesc) şi la rever o garoafă roşie.

Se vedea din capul locului că e un om care ține la aspectul său exterior. (Ştiu treburile astea din coexistența mea trecută cu burghezia).

— Unchiul Radoi, mi-l prezentă Dobroslava, un om foarte iubit. Tot oraşul îl iubeşte şi din această cauză i se spune unchiul Radoi.

— Îmi pare bine, i-am întins mâna rezervat (era util să-şi dea seama încă de la prima strângere de mână cu ce personalitate de seamă are de a face) şi am zâmbit protocolar, cu jumătate de gură. (F. M.: „Când faci cunoştință cu cineva surâsul artificial e la fel de util cum îi este cameleonului utilă posibilitatea de a-şi schimba culorile").

— Pentru mine e ca un al doilea tată! Foarte scump *şi* agreabil.

— Se vede din capul locului, am răspuns cu glas tare, iar în sinea mea mă întrebam: „De ce s-o fi amestecat, fir-ar al naibii"?

— Eram din întâmplare în trecere pe aici, mormăi el stânjenit (i se uscau buzele, văzând cu ochii, de încordare) aşa că mi-am zis să intru. De mult nu i-am mai făcut nicio vizită comorii mele.

— Foarte bine ați făcut. Tovarăşa Dudova

merită atâta atenție.

— Merită mult mai mult, dar…

— Merită, l-am întrerupt plictisit, gândindumă ce-aş putea face să se ducă dracului ceva mai repede.

Plimbarea mă înviorase, sufletelul meu înălța psalmi, iar trupul abia aştepta să rămână între patru ochi cu văduvioara – doar era plămădit din țărână şi purificarea lui rămăsese incompletă.

În clipa aceea sună telefonul.

— De bună seamă, un nou admirator, doamnă. Nu îndrăznesc să vă fiu o piedică, am spus eu şi, profitând de ocazie, m-am strecurat afară unde mi-am lipit urechea de uşă aşa încât am auzit limpede tot ce s-a discutat în hol. (Îmi place la nebunie să trag cu urechea – faptul constituie tot o reminiscență a trecutului).

— Alo-o! Răspunse Dobroslava. O-o, Nuşke, tu eşti sufletelule. Mă simt minunat. Musafirul meu? (coborî glasul şi continuă discuția aproape în şoapte). N-a rezistat, s-a scufundat. S-a scufundat cu amândouă picioarele. O să-ți povestesc nişte lucruri foarte, foarte interesante când o să ne vedem. Acum nu e momentul. Da, da, nu e momentul. Mai, sună-mă! …

După terminarea convorbirii telefonice, între ea şi unghiul Radoi s-a desfăşurat următoarea discuție intimă, în surdină.

— Ah, scumpo, chiar a înghițit momeala cu

adevărat?

— Te mai îndoieşti de meritele mele, unchiule Radoi?

— Bineînțeles că nu scumpa mea.

— I-am jucat o scenă de dragoste…

— Şi i s-au aprins călcâiele?

— Pe deplin.

— Te admir.

— Pare cam prostuț.

— Cu cât e m-ai prostuț ştabul ăsta cu atât poți să faci o treabă mai bună. Dă-mi mie nişte personalități din astea prostuțe şi să vezi de ce sunt eu în stare. Nu aşa am devenit pe vremuri milionar?

— N-am vrut să spun că e prostuț din toate punctele de vedere, începu să dea înapoi Dobroslava. M-am referit la faptul că a înghițit aşa repede momeala.

— Ah scumpa mea, ce comoară ne-a trimis providența. Un adevărat peştişor de aur! „Bunicul zice, peştişorul de aur prezice” … Omul ăsta poate dintr-o singură mişcare să-mi rezolve toate treburile.

— Crezi că s-ar angaja?

— Sunt decis să plătesc cu amândouă mâinile. Vorba ceea: „Dacă te pomeneşti cu o curcă nu regreta găina”. Asta e şi deviza mea.

— Şi dacă totuşi nu acceptă?

— Şi dacă acceptă? Dacă acceptă: „Bunicul

zice, peştişorul de aur prezice”.

Am simțit că o să sară un iepure din tot mărăcinişul ăla, aşa că m-am grăbit să intru din nou la ei.

— Ei, dragii mei, ce mai faceți? M-am adresat unchiului Radoi de cum am intrat. Cum o mai duceți în fundul ăsta de provincie?

— Nu ne putem plânge prea tare.

— Dumnezeu e prea sus şi regele e departe, aşa-i?

— Mulțumită puterii noastre populare… începu să tuşească unchiul Radoi. Trebuie să vă spun deschis tovarăşe Olimpiiski că deşi în trecut treceam drept un om bogat… Şi ce mai bogăție…!

— Avea o făbricuță prăpădită de ulei, mă lămuri Dobroslava.

— Dar totdeauna m-am bucurat de reputația de om progresist, adăugă el. Lucrau o mulțime de comunişti la mine, aşa că am întâmpinat cu satisfacție revoluția de la 9 Septembrie.

— Un industriaş patriot, cum s-ar spune, eh?

— Pur şi simplu roşu! Îl bătu gazda cu drag pe umăr. Când au venit partizanii el a strigat cel mai tare din toți: „Să trăiască, să trăiască”!

— Iar căpeteniei lor i-am zis: Tovarăşe comandant, am apucat în sfârşit şi clipa victoriei! Îți aminteşti, scumpa mea?

— De bună seamă, îmi amintesc. Chiar aşa ai

spus: Am apucat în sfârşit clipa victoriei!

— Bravo! Am strigat eu şi nu ştiu de ce am aplaudat.

În general, lucru demn de luat în seamă, fac unele lucruri pe care abia mai târziu le sesizez. Se pare că subconştientul meu funcționează prost sau în cerebelul meu se ascunde o materie cenuşie judicioasă.

(F. M.: „Mulți oameni gândesc cu cerebelul de aceea actele lor sunt înțelese cu dificultate").

— Trebuie să spun, continuă unchiul Radoi, că şi astăzi mă bucur din toată inima de succesele înregistrate de puterea noastră populară şi le admir.

Pronunțase ultimele cuvinte cu atâta duioşie încât mi s-a părut că zăresc lacrimi în ochii lui.

— Dumneavoastră ați descoperit iarba fiarelor pentru prosperitate… i-am răspuns. Mentalitatea ce manifestați față de orice merit oare conduce spre luminosul viitor ai comunismului, constituie calitatea dumneavoastră esențială (am pronunțat această frază cu destulă dificultate, dar cu atâta entuziasm încât el a înțeles-o dacă nu după sens, cel puțin după sentiment!)

— E necesar să se acorde tribut nobilului nostru partid național, izbucni el brusc, ca şi cum ar fi înălțat o lozincă.

O clipă se lăsă linişte. Ne-am privit amândoi

bănuitori, cum se privesc hoții când se văd pentru prima oară şi nu ştiu care pe care să tragă pe sfoară. Ne-am surâs apoi prosteşte, ca şi cum ne-am fi surprins reciproc asupra înşelăciunii. Şi tocmai când socoteam că a venit momentul să punem capăt acestei discuții jenante pentru ambele părți, el reluă.

— Mărețe sunt actele puterii noastre populare! Luminează ca soarele calea poporului atât de greu încercat în trecutul fascist blestemat… spre strălucitorul azur al viitorului.

Mă gândeam: „Uite-l pe cretinul ăsta cum se pricepe să înşire verzi şi uscate. Toarnă la poveşti aşa de florile mărului mai abitir ca mine. O fi ascultat la teatru mai mulți actori declamând decât am ascultat eu, sau poate…"

— Dumneavoastră participați la mitinguri?

— Sunt totdeauna primul.

— Şi pe urmă repetați vorbele oratorilor, da?

— Le memorez ca pe nişte versuri.

(F. M.: „Omul însetat de cunoştințe îşi poate îmbogăți vocabularul şi la mitinguri!").

— Dar aşa cum spune poporul nostru: cu o vorbă se încinge vorba – nu se mai potolea unchiul. Am pomenit de soare – soarele etern dătător de viață! …

— Îmi place foarte mult soarele! Exclamă stupid Dobroslava.

— Cine poate contesta incontestabilul adevăr

că fără soare n-ar exista viață? Ridică tonul bătrânul galant. Nimeni, nu-i aşa?

— Bineînțeles că nimeni.

— Tot astfel nimeni nu poate contesta că fără puterea populară n-ar exista Bulgaria. Ea e soarele care dă viață poporului nostru eroic.

— Să trăiască! Strigă Dobroslava cu însuflețire.

— Să trăiască de-a pururi! Lăcrimă unchiul Radoi şi ştergându-şi ochii cu o batistă parfumată de mătase, adăugă:

— Dar nu-i aşa că şi soarele are pete?

— Vezi, tocmai asta e interesant! M-am înflăcărat eu. Ia spuneți ceva şi despre petele din soare.

— Iertați-mă, nu cumva să mă înțelegeți greşit! Începu să vorbească împiedicat, cu frică.

— Noi, cei sus-puşi, vrem să aflăm cât mai mult despre petele din soare ca să luăm măsuri pentru înlăturarea lor, adăugai cu atâta prestanță de parcă aş fi fost cel puțin ministru.

Bătrânelul cu garoafa roşie şovăi, dar continuă:

— Dacă mă încumet să vorbesc de petele astea care nu împiedică strălucirea soarelui, dar la urma urmelor sunt totuşi pete, este numai pentru a ajuta puterea noastră populară.

Mă gândeam: „Măiculiță, cine ştie unde te jenează pantoful?”

— E o sarcină care revine fiecărui cetățean conştient, l-am bătut încurajator pe umăr.

— Îmi permit să vă atrag atenția ca unui tovarăş de mare răspundere asupra uneia din aceste pete din soare.

— Spuneți, spuneți!

— O pată, o nedreptate oare, vă asigur, tulbură întreaga populație şi a cărei dreaptă rezolvare va consolida pe vecie poziția puterii noastre populare în Gorovo şi de altfel nu numai în Gorovo.

— Şi care-i această nedreptate?

— În privința naționalizării făbricuței nu – fac nicio contestație. Aceasta e calea spre viitorul strălucit şi luminos, se bâlbâi unchiul Radoi. Dar trebuie să se extindă naționalizarea şi asupra căsuței mele?

— E măricică?

— Cât casa prea drăgălaşei noastre gazde. Vor să mă înghesui cu fetița mea la etajul al treilea şi să mi le ia pe primele două pentru nu ştiu ce clinică ambulatorie de parcă până acum toată viața am trăit numai cu medicamente.

— Asta-i tot? M-am ridicat hotărât de-a binelea şi pun de data asta capăt discuției.

— Asta-i.

Dobroslava se grăbi să intervină.

— Unchiul Radoi se va achita cu generozitate celui care-l va ajuta.

— Considerați problema ca şi rezolvată, am declarat solemn aprinzându-mi o țigară cu dezinvoltură, cum am băgat de seamă că procedează ştabii.

— Scumpul meu! Dragul meu! Îmi şoptea văduvioara emoționată la ureche.

— N-o să fie prea uşor, totuşi.

— Dacă aş putea sprijini eforturile dumneavoastră, sublinie bătrânelul. Numai… să nu mă înțelegeți greşit.

— Spuneți ce aveți pe suflet, spuneți tot, m-am grăbit să-l încurajez, simțind mirosul afacerii.

— Dacă se ivesc cheltuieli, vă rog să nu precupețiți nimic. Le iau eu în seama mea. Vă stau la dispoziție.

Când aud de bani, mă transform într-un minut în alt om, îmi pierd stăpânirea de sine, parcă mă loveşte amocul. Chipul meu rămâne la fel, dar sufletul e altul, hărțuit parcă de o foame insațiabilă. Dacă văd bani nu-mi mai pot lua privirile de la ei. (F. M.: „Dumnezeu în cer şi banii pe pământ”). Mi-am amintit la timp că joc rolul unui funcționar din forul suprem al puterii de stat care se împotriveşte mitei aşa că am început s-o întorc:

— În zilele noastre stimaților, bacşişul este o manifestare ruşinoasă şi dumneavoastră nu veți găsi niciun tovarăş într-o funcție de răspundere care să-l accepte. Cheltuielile sunt cu totul altă

chestiune şi de bună seamă, retribuția muncii…

— Chiar despre asta e vorba, m-a împins tipul cu viclenie spre punga lui.

— Conform principiilor socialiste, orice muncă e retribuită, am zis însufleţit de noua mea descoperire (în general fac destule descoperiri originale, achiziții valabile pentru întreaga societate fără deosebire de rasă sau clasă. Acest fapt m-a făcut să cred că în capul meu există ceva din ceea ce oamenii obişnuiesc să numească geniu sau mai modest – talent). Exploatarea omului de către om e străină regimului nostru.

— Jos cu exploatarea! Strigară într-un singur glas de data asta, el şi Dobroslava.

Văduvioara apetisantă jucase în tot timpul discuției un rol important, păstrând tăcerea şi numai din când în când, în momentele cheie, strigând lozinci abile, menite să împingă tratativele spre finalul lor logic. (Faptul constituia o autentică competiție între cei doi „pescari” cu însemnatul subtext „care pe care”).

— Am citit, am citit, se înflăcără unchiul. În cărțile noastre comuniste scrie destul de bine despre asta… împotriva exploatării şi despre încă ceva… „Fiecăruia după muncă”. Vreau să spun, însă, că atunci când va trebui să primească fiecare după munca depusă, dumneavoastră să nu vă scumpiți, eu vă stau la

dispoziție.

— Bineînțeles fără muncă un asemenea palat nu se poate salva, am adăugat. Dar printr-o muncă calificată…

— Pentru o muncă calificată, o retribuție corespunzătoare! Rosti dânsul cu ochii iluminați de bucurie ca şi cum avea numai de primit, nu şi de dat. Filosofia lui „Dacă te pomeneşti cu o curcă nu regreta găina”. Unchiul Radoi îşi închipuia probabil că o să ofere puişori de Sf. Petru. Numai că la afacerea asta vor fi zile pierdute şi atâtea alte cheltuieli – încât m-am gândit că un avans modest era indispensabil.

— Argumentele dumneavoastră nu sunt lipsite de dreptate, l-am încurajat eu grăbit în chestiunea avansurilor. Vorba lui Napoleon: „Dați-mi trei lucruri: bani, bani şi iar bani şi voi stăpâni lumea”.

— Cam cât, aproximativ?

Am schițat cu mâna un gest amplu, dezinteresat.

— Cel mai bun lucru ar fi să încredințăm nepoatei dumneavoastră şi divinei mele gazde această problemă spre rezolvare. Lăsați în seama ei şi avansul.

— Lăsați-mi mie această treabă! Intră pe loc în rolul ei de mijlocitoare Dobroslava. Aici eu sunt specialista.

— Încerc un dezgust organic față de bani, am

adăugat. Nu vreau să-mi murdăresc mâinile.

— Acum vă cunosc sufletul delicat, tovarăşe colonel, dar e vorba să ajutăm un om generos ca unchiul Radoi, continuă ea să mă înduplece.

— Necazuri de-ale oamenilor, n-aveam încotro, am spus ridicând neajutorat din umeri şi m-am apucat să fumez cu un aer plictisit. Când va desființa oare marxismul blestematul ăsta de viței de aur, să se facă lumină odată pentru totdeauna.

Am tras adânc din țigară, am deschis fereastra dinadins în aşa fel încât aplecându-mă în afară să pot urmări prin geam ca într-o oglindă tot ce se întâmplă în spatele meu.

Unchiul Radoi, înfierbântat de bucurie îi şopti Dobroslavei:

— S-a prins, s-a prins!

Dânsa, prevăzătoare, îi astupă gura cu palma.

— Sst! Vorbim mai târziu.

— Înțeleg scumpa mea, îi făcu complice cu ochiul şi punându-i dinainte pe masă două pachete cu hârtii galbene de câte o mie adăugă: „Moşu strigă, peştişorul de aur răsună".

„La comedia e finita", triumfam eu în sinea mea.

— Să considerăm problema încheiată, da? Am rostit brusc întorcându-mă spre ei.

— Nu vreau să vă mai răpesc din timpul dumneavoastră prețios, îşi frecă mâinile ca un

avar bătrânelul cu garoafa. Vă mulțumesc, nespus de mult, vă mulțumesc anticipat. Scuzați şi la revedere!

— Bud zdarov!7

O afacere minunată. Cine ar fi putut bănui un final atât de fericit când începuse conversația aceea stupidă.

(F. M. „Nerozii sunt vlăstarii ticăloşilor. Lichidează nerozii, ticăloşii vor pieri de la sine").

DRUM PRIN MĂRĂCINI

Când am realizat că la „reşedința" mea se face de gardă am încercat un dublu sentiment: de teamă şi mândrie. Până atunci nu văzusem pază instituită decât în fața locuințelor miniştrilor.

Dar care sunt gândurile care îl frământă pe un ministru văzând că în jurul lui se învârt oameni înarmați ai autorității n-aveam idee.

— M-or fi mirosit, a fost primul meu gând. Sau, cel puțin, au început să bănuiască ceva. Hoțul se teme şi de umbra lui. Dar nu orice hoț.

(F. M.: „Hoțul aşezat pe tron se cheamă Țar"). La un moment dat am înțeles că paza personalităților era în ordinea firească a lucrurilor. Chestiune de ceremonie. În felul ăsta, încetul cu încetul, m-am liniştit.

Mă întinsesem în patul moale, îmi fumam

---

7 În limba rusă. = Să fii sănătos.

țigara şi mă tot gândeam dacă nu era mai înțelept să mă mulțumesc cu „subsidiile” unchiului Radoi, să aştept noaptea şi să mă volatilizez din Gorovo, când am auzit, chiar în fața portalului, o discuție aducând a ceartă. Mi-am ținut răsuflarea şi am ascultat:

— Nu se poate. Nimeni n-are voie să-l deranjeze. Asta spunea plutonierul meu, tovarăşul preşedinte al sfatului din Gorovo pe care l-am recunoscut după voce.

— Dacă ținea să nu fie deranjat, să fi rămas în capitală, insistă mânios un bariton pe care nu-l cunoscusem până atunci. De vreme ce a venit aici, trebuie să vorbesc cu el.

— N-o să vorbeşti.

— De ce?

— Aşa e ordinul.

— Ordin dat de voi, nu de el, aşa-i?

— Chiar dacă ar fi aşa!

Atmosfera se înfierbânta din ce în ce mai mult. Mi-am dat seama imediat că se putea produce un incident cu multe complicații pentru mine.

Primarul ăsta mărginit, cu excesele lui de zel, mă putea înfunda în închisoare. Am ieşit la uşă.

— La mine are acces orice cetățean care solicită o întrevedere indiferent la ce oră, am zis cu o voce care nu tolera replică. E clar, tovarăşe preşedinte?

— Chiar aşa tovarăşe co… tovarăşe Olimpiiski!

Se tulbură el. E clar, dar…

— Fără nici, un „dar”.

— La ordin!

— Poftiți, tovarăşe, m-am adresat necunoscutului. Vă stau la dispoziție.

56

În cameră pătrunse un bărbat în jur de 50 de ani cu părul încărunțit prematur şi cu fața suptă, puternic ridată, mai curând de griji decât de trecerea anilor.

(F. M, „Nevoile muşcă mai aprig decât şerpii veninoşi”).

— Dacă aş fi crezut în Dumnezeu m-aş fi închinat văzând că în sfârşit am dat peste un tovarăş de răspundere, au fost primele sale cuvinte.

Iar eu mă gândeam: ah, nefericitule, dacă ai şti ce tovarăş de răspundere ai în fața ochilor! M-am străduit să-l privesc drept în ochi, să fiu surâzător şi amabil. Purtarea mea îl influență probabil.

— Se pare că tovarăşii „de sus” nu sunt chiar aşa de straşnici pe cât doresc să-i prezinte tovarăşii „de jos”, accentua el pe fiecare cuvânt după ce mă examinase atent cu privirea.

— Mai întâi luați loc şi liniştiți-vă, vă rog! Surâdeam eu în continuare. Am să vă rezerv tot timpul de care aveți nevoie ca să-mi relatați ce probleme vă apasă sufletul.

— Mulțumesc, îmi spuse el emoționat.

Îl priveam: i se umeziseră ochii şi mă gândeam: sunt pe calea cea bună!

Dă-i înainte, Onufri, tot pe linia asta!

— Burghezia avea un dumnezeu, o biserică şi preoți, am încercat eu să subliniez efectul primelor mele cuvinte. Noi nu credem în Dumnezeu, la biserici nu ne ducem... iar cu popii jucăm barbut. Tocmai de aceea la noi există tovarăşi ca mine, în fața cărora omul îşi poate spune necazurile în orice moment.

Se pare că felul în care forțasem nota nu fusese tocmai inspirat pentru că zâmbetul încântat de pe fața oaspetelui dispăru şi în ochi i se ivi o expresie puțin mai altfel ca şi cum ar fi vrut să spună: „Ce bazaconii mai trăncăneşte şi ăsta?”

— Tovarăşe Olimpiiski, nu sunt un copil aşa că vă rog să-mi vorbiți ca unui bărbat în vârstă.

Glasul lui suna dur ca piatra de cremene. M-am zăpăcit şi am renunțat la poveşti.

— Scuzați-mă, m-am bâlbâit jenat. Uneori mai spun câte o glumă să îndulcesc atmosfera.

El lovi cu pumnul în masă.

— Nu ca să îndulciți atmosfera am venit la dumneavoastră ci ca să discutăm ca vechi comunişti.

— Da, bineînțeles, tovarăşe.

— Mă numesc Mladenov.

— Vă rog, tovarăşe Mladenov, sunt gata să

ascult cu toată seriozitatea necazurile dumneavoastră.

Se pare însă că acest nou Mladenov îşi pierduse cheful de a se mai plânge şi începuse să se smiorcăie sfredelindu-mă de aproape cu privirile sale suspicioase. Se lăsase o tăcere stupidă care mă neliniştea. Intrarea neaşteptată a lui Temenujkov şi Piperov salvă situaţia.

— Bine aţi făcut că aţi venit! M-am adresat secretarului. E mai firesc să ascult reclamaţiile tovarăşilor în prezenţa organelor de răspundere din localitate.

— Tocmai de aceea am şi venit, răspunse sfios Temenujkov. Sunt şi eu nou în funcţia asta şi... nu cunosc tot ce ţine de trecut.

Secretarul îmi era foarte simpatic. Ochii lui se potriveau perfect cu numele – două micşunele înflorite. Totdeauna amabil şi drăguţ. Referitor la asemenea oameni simpatici cei fără partid spun: „Dacă toţi comunişţii ar fi aşa, de mult înaintam cerere de înscriere în partid”.

— De la cel mai înalt post de răspundere... oamenii noştri aflaţi în linia întâia... am explicat eu – doresc să fie ascultaţi toţi tovarăşii, să fie depistate cât mai multe nereguli care să fie arse cu fierul roşu...

Toată lumea a fost de acord cu situaţia asta, ba chiar au spus că se bucură.

— Tocmai de aceea mă aflu aici.

Rostisem aceste cuvinte cu un ton atât de solemn încât toți cei de față m-au privit cu un respect înfricoşat. Cât despre Mladenov el era din Liuticevo, un cătun care ținea de comuna Gorovo, aşadar supus din toate punctele de vedere.

— Am participat la răscoala din septembrie 1923, reluă el surd. Am fost deținut politic, într-un lagăr de concentrare.

— Minunată biografie! Am exclamat eu. Date ideale pentru dosarul de la cadre.

— Minunate pentru alte vremuri.

— Şi acum?

— Acum… tovarăşii care sunt aici în conducere mi-au întors spatele. Am ajuns de râsul copiilor.

— Să fii supărat numai pe tine însuți, îl întrerupse Piperov.

— M-au dat la fund de-alde ăştia ca tine, îl atacă Mladenov înverşunat. Oameni care se ascundeau în gaură de şarpe şi îşi vedeau de traiul lor liniştiți în timp ce noi ne luptam pe viață şi pe moarte… De-al de 10 Septembrişti.

— Tovarăşe Mladenov ştiți foarte bine că astăzi oamenii sunt judecați nu numai după trecutul lor, ci şi după actele lor prezente, interveni Temenujkov. În privința asta există şi documente de partid.

— Dar unde spune să fie ignorate serviciile

aduse de tovarăşii din trecut? Izbucni vizitatorul. În ce documente de partid există bazaconia asta?

M-a impresionat logica lui în gândire şi m-am decis să-l ajut. Am spus entuziast:

— Trecutul eroic e steaua luminoasă care ne conduce spre culmile comunismului.

— Vă rog, tovarăşe Olimpiiski! Încercă pentru prima oară plutonierul meu să mă întrerupă.

(O schimbare neverosimilă se petrecuse parcă în fizionomia lui; modestia i se şterse de pe faţă, iar în ochi îi pâlpâiau flăcări de răutate. Orice vorbă rostită de Mladenov îl înfuria aşa cum taurul e întărâtat le vederea unei pânze roşii).

— Cum adică, n-am dreptate?

— Dumneavoastră nu cunoaşteţi realităţile noastre de aceea mă tem să nu vă lăsaţi indus în eroare. Eu sunt chiar rudă cu omul ăsta.

— De s-ar usca rădăcina rubedeniei noastre să nu se mai nască şi alte răutăţi ca tine, scrâşni din dinţi Mladenov în timp ce un val de sânge îi năvălise în obraji.

— Nimeni nu-i contestă serviciile aduse în trecut, se întoarse spre mine Piperov. În faţa lor îmi scot pălăria, Dacă e cazul îi ridicăm şi o statuie!

Mladenov îşi abătu din nou pumnul în masă, care dacă n-ar fi fost din cedru grecesc ar fi făcut cu greu faţă greutăţii lui.

— Ajunge cu statuile.

— Dacă sunt pe merit…

— Nu pentru monumente ne-am luptat noi.

— Nici Botev nu s-a luptat pentru asta, dar…

— Gata! Ne-ați şi prefăcut în cadavre ca să ne ridicați pe urmă statui… Ce să vă spun, mă prăpădesc după statui.

Oamenii sunt dornici să aibă un monument de credință cât timp trăiesc.

Te minunezi nu altceva de poveştile pe care le debitează Mladenov ăsta. Până şi inima mea bătea emoționată şi am început să-l simpatizez. Înşira vorbele ca un poet, dar era tare anacronic bietul de el, de aceea devenise şi caustic.

— Tovarăşe Olimpiiski, a sabotat acțiunile guvernamentale, nu se lăsa deloc Piperov.

— Am sabotat prostiile voastre.

— Cu mâna pe inimă să mărturisească dacă n-a înşelat şi partidul şi autoritățile.

— O mână de gorovceni nu înseamnă nici partidul nostru glorios nici puterea noastră populară.

— Dar pe noi nu ne-ai înşelat?

— Ba da! Dar când înşeli un prost, înşelăciunea joacă un rol progresist!

Meditația asta despre rolul progresist al înşelăciunii mi-a plăcut teribil de mult aşa că m-am gândit să mi-o notez în jurnal, ceea ce se pare că l-a încurajat pe Mladenov.

— Ruda asta a mea – reluă el cu oarecare sarcasm – tovarăşul „primar” cerea cu viclenie de la populație lapte, ba mai punea la socoteală şi vacile sterpe şi boii scopiți. S-a iscat în sat o adevărată răzmeriță. Ca să se pună capăt tâmpeniei ăsteia, a trebuit să mint că s-a comunicat „de sus” telefonic să se suspende dispoziția. Mulțumită minciunii mele prestigiul partidului şi al conducerii a sporit în Liuticevo.

— Afacerea cu laptele n-a fost un şiretlic de-al meu, ci o dispoziție de sus. Eu însumi am considerat că nu e legală, dar…

— Ai considerat, dar ai răbdat. Ai răbdat aşa cum ai făcut şi înainte de 9 Septembrie cu abuzurile superiorilor tăi, că doar şi atunci ai răbdat. Este normal ca un comunist să procedeze în felul ăsta?

— Tu dacă n-ai răbdat, vezi unde ai ajuns.

— Te-ai dat de gol… recunoşti aşadar de ce-am suferit.

— Păi, nu înțeleg… ce e aşa neclar aici!

— Şi tu… ți-ai păzit locul călduț, carieristule…

— Nu aşa se cheamă atitudinea mea.

— Şi mă rog cum se cheamă?

— Eu am respectat linia.

— Linia care te ținea în funcția de primar cu orice preț, nu-i aşa?

Cearta se accentua. Piperov îl învinovățea din nou pe Mladenov că se situase pe poziții

antipartinice, Mladenov demonstra elocvent că îşi închinase toată viaţa în slujba partidului şi că toate actele sale fuseseră numai şi numai în folosul partidului. Temenujkov mai strecura o vorbă pe ici pe colo, dar în esenţă îşi reproşa faptul că nu intervenise la timp în elucidarea „cazului Mladenov". Aveam impresia că se străduia să răzbească cât mai aproape de adevăr. În momentele acelea tocmai mă gândeam: „Ia te uită ce mai soartă. Eu – perceptorul prostiei umane să fiu judecător acestor trei comunişti, roşii până în măduva oaselor şi porniţi unul împotriva celuilalt.

„O tempera, o mores!"

— Uite ce e tovarăşe Olimpiiski, mi se adresă Mladenov. Dacă dumneavoastră după cum aţi binevoit să afirmaţi mai devreme, vreţi să mă ajutaţi...

— Vreau într-adevăr să vă ajut, tovarăşe Mladenov. Doresc din toată inima să aflu adevărul, de aceea nici nu vă întrerup, după cum puteţi constata şi singur, şi ascult totul cu atenţie.

— Am de asemenea impresia, că tovarăşul Olimpiiski se străduieşte cu toată conştiinciozitatea să vă înţeleagă, tovarăşe Mladenov, îmi sări în ajutor secretarul. De aceea vă rog foarte mult să discutăm puţin mai calm.

— Pentru dumneavoastră e uşor să propuneţi

să discutăm ceva mai calm, dar…

— Vă înțeleg perfect! Totuşi e în sprijinul adevărului.

— Dacă e în sprijinul adevărului am să încerc să discut mai calm.

— Uite ceea ce se poate numi o hotărâre bărbătească, am îndrăznit să-l bat eu pe umăr prieteneşte.

— Dar realitatea din Liuticevo nu poate fi înțeleasă din Gornovo, spuse el dârz. În privința asta trebuie să fim complet lămuriți.

— Adică?

— Să vă răpiți puțin din timpul dumneavoastră prețios şi să ne repezim până la Liuticevo. Discutând cu tovarăşii la fața locului, vă veți da seama perfect de situație.

— Pierdere inutilă de timp, începu să protesteze plutonierul meu. Tovarăşul Olimpiiski n-a venit la noi să-l plimbăm ca pe un urs.

— Cred că tovarăşul Mladenov are dreptate, interveni Temenujkov din nou (de data asta nu mai avem un glas adolescentin, ci bărbătesc refuzând posibilitatea oricărei riposte) şi dacă tovarăşul Olimpiiski intenționează într-adevăr să ajute – lucru de care nu mă îndoiesc deloc…

— Mergem la Liuticevo! Să analizăm faptele la fața locului! Acolo o să ne dăm seama cine are dreptate şi cine nu.

*

După aproximativ o jumătate de oră, țiganul cel brutal biciuia mârțoagele deşirate în timp ce trăsura scârțâind din toate încheieturile se pornise să-i hurducăie pe şoseaua desfundată spre Liuticevo.

Eu stăteam cu Temenujkov tolăniți în spate, iar Piperov şi Mladenov – în față. Se priveau ca nişte câini hăituiți.

Ne zgâlțâiam aşa de tare încât mă aşteptam din clipă în clipă să-mi crape splina.

Caii, parcă ar fi călcat pe farfurii, o luau într-una când la stânga, când la dreapta, iar roțile săreau înnebunite din hârtop în hârtop.

Atunci le-am istorisit o anecdotă.

— Ştiți cine a fost Stamboliiski? Am început. Un prim-ministru de talie înaltă. Şi cu toate că a fost la putere pe vremea burgheziei n-a fost aşa de prost ca împăratul Traian care avea urechi de capră. Din porunca lui s-a construit o şosea, şi a anunțat că vrea să vadă cum a fost făcută şoseaua. A plecat înadins cu o trăsură aşa ca noi. Numai că s-a instalat cât se poate de original. În față, pe capră, l-a aşezat în locul vizitiului pe inginerul care condusese lucrările de construcție a şoselei, iar în spate el, Stamboliiski singur cu un baston gros.

— Acum, dă-i drumul, ordonă el ridicând bastonul peste capul inginerului. De ce făcuse

una ca asta a devenit cât se poate de limpede puțin mai târziu. Cum se înfundau roțile în vreo groapă sau se împiedicau de cine ştie ce bolovan, trăsura se zgâlțâia aşa cum se zgâlțâie acum a noastră şi bastonul cel gros al ministrului se abătea nemilos asupra capului inginerului. Nu parcurseseră mai mult de un kilometru, doi şi bietul constructor începu să se smiorcăie:

— Până aici e terminată şoseaua, înălțimea voastră! Când facem şi restul vă informăm pe loc.

Se pare că şi ținutului ăstuia i-ar trebui un asemenea baston ministerial, aşa-i? Nu mi-a răspuns nimeni.

O zdruncinătură violentă din cauza căreia am şi sughițat m-a smuls din gândurile mele întunecate, şi m-a umplut de înverşunare.

— Dacă ținutul ăsta n-are un stăpân să se preocupe de drumuri, am izbucnit fără nicio reținere.

— Una din acuzațiile care mi s-au adus este că am cerut repararea şoselei, surâse amar Mladenov. Chipurile, am încercat să răstorn planurile de stat insistând asupra unor obiective de mică importanță.

— Nu cumva şoseaua e un obiectiv de mică importanță?

— Să vă răspundă stimatul nostru primar.

Piperov asudase înainte de vreme, iar

Temenujkov se apucă să se lege la cap fără să-l doară.

— Eu sunt în funcția asta de puțin timp.

— Dumneata eşti de puțin timp, dar nu şi Piperov.

— În privința asta poate am greşit puțin, rosti primarul înroşindu-se ca un porc pârlit.

— Prin urmare învinuirea pe care i-ați adus-o tovarăşului Mladenov în acest caz nu stă în picioare, am tras eu concluzia.

Atunci ochii acelui bărbat aspru şi greu încercat s-au umezit de lacrimi din ce în ce mai mari şi lacrimile s-au rostogolit pe obrajii lui brăzdați. Un comunist bătrân care totuşi plânge. Un bulgar aspru şi totuşi plânge. M-am uitat la lacrimile lui şi mi-am spus: „A suferit pentru sfânta dreptate". (F. M.:" Ochii ticăloşilor sunt uscați").

Cătunul Liuticevo, mi-a plăcut foarte mult: casele — albe ca nişte rațe, cuibărite în grădini largi, înconjurate de vii.

Ne-a întâmpinat nea Ivan Kokalanov şeful locotenenței şi totodată secretar al organizației locale de partid.

— Un adevărat Dumnezeu în Liuticevo! Spuse Mladenov cu răutate nedisimulată. Taie şi spânzură! ...

Kokalana, cum i se spunea prin partea locului, auzise vorbele usturătoare ale lui Mladenov, dar

preferă să nu le acorde nicio atenție. Ba chiar îi zâmbi fără răutate, în timp ce-şi punea în mişcare pântecul rotund.

— Haide, hoş gheldinis [8], le spuse el pe turceşte, după care dădu mâna cu toți, îmbrățişându-l chiar şi pe birjar şi bătându-l prieteneşte pe umăr. Mai târziu am aflat că îi lega o veche prietenie încă de pe vremea fascismului. Pe atunci, Kokalana achiziționa oi şi viței şi-i tăia pe ascuns. O parte din carne lua drumul partizanilor… şi partea leului o vindea la negru, iar birjarul îi dădea o mână de ajutor în acest mic negoț. Omul acesta asocia într-un mod cât se poate de original interesele personale cu cele obşteşti. Era acuzat că şi după revoluție continuase să facă legătura între interesele personale şi cele obşteşti.

Deprinderi.

— E-e-e, şi acum spuneți-mi unde să vă conduc, îşi deschise el ospitalier brațele.

— Gazdele au cuvântul, mi-am etalat eu înțelepciunea, iar noi ne vom supune.

— Păi în împrejurările astea, la țuică sau la vinişor?

— La toate.

— Aşa oaspeți îmi sunt pe plac. Se pare tovarăşe Olimpiiski că noi o să ne înțelegem bine

---

[8] „Bine ați venit“ — în limba turcă.

împreună, mai spuse el hotărât să mă bată şi pe mine pe umăr după obicei.

Am socotit că nu era cazul să-i îngădui chiar atâta familiaritate (nu intră în obiceiurile superiorilor şi nici nu se potrivea cu misiunea care mă adusese acolo) aşa că am încruntat din sprâncene.

— Bate-mă dumneata acum – spusei – pentru că mai târziu când o să încep eu să te bat nici c-o să mai mă opresc până nu scutur toată murdăria din Liuticevo şi de pe umerii dumitale.

— Dacă mi s-ar cuveni o bătaie… se văicări el în timp ce ceafa lui şi aşa roşie se învăpăie de tot.

Kokalana luă poziție de drepți, îşi potoli veselia şi mă examină suspicios pe sub sprâncene.

„Ăsta şi-a ascuțit cuțitul şi a venit să mă jupoaie”, gândea el fără doar şi poate în momentele acelea, fapt care îi altera considerabil dispoziția.

(F. M.: „Nespălatului nu-i place să i se uite cineva în sân”).

Ne-am urnit ca după mort. Mi-am zis „Poate am greşit punându-i cătuşele aşa de devreme. Se duce pe copcă toată plăcerea mesei. Ce-ar fi să-l gâdil puțin?

— După cum se vede eşti cam sperios aşa-i, am izbucnit eu făcându-i semn cu ochiul după obiceiul meu.

— Nu-i chiar aşa, se învioră el, şi-mi făcu şi el un semn cu ochiul (F. M.: „Măgarii râioşi”).

În ograda lui Kokalana se zidea o casă nouă. Ca de primar, iar în spate se întindeau grădini cu pomi fructiferi şi tot felul de zarzavaturi şi nutreț pentru animale. Pe grămada de bălegar măcăiau rațe, gâşte cenuşii, curci, mai arătoase ca păunii şi găini din toate rasele.

— E-hei, ce avere, o minunăție, mă mirai eu.

— Păi dacă n-are primarul, doar n-o să aibă pândarul... răspunse el umflându-se în pene. Ajunge cât am tras până la 9...

— Şi mă rog ce-ai tras tu până la 9? Îi reteză vorba Mladenov.

— A tras fiecare cât a putut.

Încă de la poartă ne întâmpină Kokalanka, o țărancă îndesată cu brațe vânjoasă şi sâni pocnind de sănătate.

— Bine ați venit, ne zâmbi ea cu căldură.

— Mârțoaga mea, ne-o prezentă Kokalana (care se pare că nu era tocmai lipsit de umor). Mi-a crescut două iepe (se referea la cele două fiice ale sale) şi tot n-a închinat steagul. *

— Femeia e ca peştele, omule, îşi păstră ea prezența de spirit. (Faptul m-a impresionat plăcut).

— Ai văzut tu peşte bătrân?

— Dar bărbatul ce e? Am intervenit eu.

— Bărbatul e din familia cocoşului. Şi la

bătrâneţe mai bate din aripi şi strigă cucurigu, dar îi rugineşte creasta, oasele dau greu în fiert şi nu e tocmai bun la gust.

Am râs din toată inima.

— Ce zici Ivane, se pare că nevasta a ieşit mai mintoasă?

— Parcă nu de asta mi-a albit mie părul? Să te ferească Dumnezeu de nevastă mintoasă.

Kokalanka se dovedi mai meşteră în ale gurii. O pasăre din rasa Leghorn sări în oală imediat şi se prefăcu într-o supă aşa de gustoasă cum nu ţin minte să mai fi mâncat vreodată. Pe lângă supă ne-a mai servit o plăcintă cu foi subţiri şi încreţite, pregătite cu unt din lapte de vacă, brânză proaspătă şi dulce de vacă (nu acră ca aceea de la Sofia), cu ouă sparte deasupra. (După obiceiul răspândit în părţile de nord ale ţării, plăcinta se mănâncă cu ciorbă de pui). Pe urmă unde nu se înşirară: curcă pe varză, pui fripţi, baclava şi vin de casă din muscat de Hamburg.

— Vinişor de ăsta să tot bei de dimineaţă până seara, dădui eu tonul cu laudele.

— Merge! Nu că e al meu... dar poţi să dai pe gât un butoi întreg şi nu te doare capul.

Aproape toată ziua am stat la chef la alde Kokalanii. Dacă Temenujkov n-ar fi început să se îngrijoreze manifestând o stare evidentă de iritare (doar nu venisem să mâncăm şi să bem,

ce-ar spune lumea: că nu e frumos şi cine ştie ce alte asemenea istorii despre vigilența secretarului de partid), cu siguranță acolo înnoptam şi poate că şi zorile ne-ar fi surprins tot la masă.

— Tovarăşi, masa e masă şi treaba, treabă, am rostit autoritar înțelegând că n-aveam altă cale şi m-am ridicat. Acum să ieşim să ne întâlnim cu oamenii din satul ăsta primitor. Toată lumea o fi tot aşa de ospitalieră, ce zici Kokalana?

— Toți! La noi nu există om sărac!

Abia spre seară am ajuns în piață. Acolo m-au înconjurat pe loc o mulțime de unchieşi de diferite vârste şi calibru, nebărbieriți, cu mâinile crăpate care rânjeau deja nemulțumiți.

— Ne-ați măturat hambarele!

— Ne-ați jupuit spinările!

— Ne-ați luat şi pielea de pe noi!

Mirosea a răzmeriță. Mi se tăiaseră picioarele şi simțeam cum îmi tremură pantalonii pe mine. Era limpede că aveau de gând să ne jupoaie şi ei pe noi. Înfricoşător e poporul când se revoltă, mai periculos decât un roi de albine stârnite. Albinele se mulțumesc cu o înțepătură, pe când poporul nu se lasă până nu-ți frânge grumazul. Puțin îi pasă dacă eşti vinovat sau nu! Habar n-are dacă eşti un amărât de pândar sau ditamai ministrul! Nicio deosebire între poporul aţâţat şi un vulcan în plină erupție. Cei vicleni ştiu cum

stau lucrurile şi se feresc din calea lui! Lasă să-şi ardă alții mâinile. Nu era prost Kokalana. Profitase pe capete şi de câte ori i se ceruse socoteala găsise o modalitate să se sustragă.

— Aşa mi s-a ordonat de sus, măi tovarăşi, ridica el nevinovat din umeri. Nu fac decât să îndeplinesc ordinale. Trag păcatele altora.

„Vinovații de sus", „vinovații de jos", „vinovații de sus". Oamenii se obişnuiseră cu explicații de felul ăsta şi abia aşteptau să întâlnească pe cineva venit de acolo „de sus" îndepărtat ca Dumnezeu, fără inimă, ca un țar, să-l poată înşfăca de guler şi să-i ceară socoteală pentru toate necazurile şi suferințele lor; iar eu eram acum acel „cineva de sus". O situație de neinvidiat. În locul lui Kokalana vroiau să mă azvârle pe mine în iad. Eu trebuia să plătesc pentru toate păcatele lui. Stăpânirea de sine m-a scos din impas. Am ieşit mai în față şi unde n-am urlat odată:

— Cine?! Am strigat. Cine prigoneşte poporul şi încalcă legile vremurilor noastre? Arătați-mi-l şi ne socotim noi cu el.

În momentul acela sublim l-am privit atât de fioros pe prea amabilul nostru amfitrion de până atunci de parcă aş fi fost gata să-l înghit dintr-o îmbucătură. Oamenii urmărindu-mi privirea îl fulgerară pe Kokalana cu ochi la fel de sângeroşi. Atunci am răsuflat uşurat şi chiar am strecurat

câteva cuvinte în apărarea puterii de stat.

— Noi nu de orânduielile statului ne plângem, se făcu auzit un bătrân cu părul alb. Legile sunt foarte bune, dar cei care le execută nu sunt buni...

— Legea e dreaptă, dar sunt oameni care găsesc ilegalitățile mai pe gustul lor, m-am grăbit eu să-i sar în ajutor indicându-l pe Kokalana.

Tactica asta inspirată a fost încununată de un succes desăvârşit. În loc să se îndrepte „în sus" adică înspre mine, trecutul acela tulbure se năpusti „în jos", adică înspre Kokalana. Mânia poporului nu mai era îngrădită, dar nici pielea mea nu mai era în pericol. Reclamațiile împotriva führerului din Liuticevo cădeau ca grindina. Orice nenorocire de la el li se trăgea. Mă uitam la expresia lui neajutorată şi mi-am amintit de vulpea vicleană şi de capcană.

— Dar despre tovarăşul Mladenov ce aveți de spus? Mi-am amintit la timp să ridic problema.

— Un om care se bucură de popularitate, au răspuns într-un glas. Şi când a trebuit să luptăm cu vaşiştii şi colacii şi-a făcut datoria, interveni din nou bătrânul.

— Nu s-a gândit nici la casă nici la viața lui. Kokalana ne jupuia şi pe atunci vânzându-ne carne şi... cârnați la negru.

— Şi pe el tot Kokalana l-a săpat... mai

adăugară doi oameni într-un glas. Plutonierul se strădui să răspundă ceva, dar nu reuşi.

— Tu să-ți ții gura, că şi pe tine ar merita să te săpunim, strigară în cor câțiva.

— Piperov e un carierist şi un arivist! Adăugară alții. Ar fi în stare s-o îngroape şi pe mă-sa pentru postul de primar.

Pe neaşteptate mi-a venit o idee genială. (Aşa mi-e firea. Când mă aflu la strâmtoare, devin mai înțelept).

(F. M.: „Viața liniştită te prosteşte").

— Ce-ați zice dacă l-am da jos pe Kokalana – am aruncat o vorbă – şi l-am pune în locul lui pe Mladenov, ai?

— Ura-a!

Chiar la o schimbare ca asta nu se aşteptau.

Toți urlară în cor „ura-a!" după care m-au purtat pe brațe. L-au ridicat şi pe Mladenov. Apoi ne-au pus față în față să ne sărutăm. Ne-am strâns în brațe frățeşte, iar poporul jubila încântat.

Mare lucru e stilul. Dacă ai stil poți deveni din pândar, țar. Dacă n-ai, poți să fii şi țar, e bine să te pregăteşti să ajungi pândar. Cât priveşte obiceiul de a acționa după dispoziții dictate „de sus"?

Cuvintele mele au trecut drept un ordin al puterii supreme şi chiar de a doua zi Mladenov a ocupat tronul lui Kokalana. Bietul Kokalana

ajunsese în schimb în decursul ultimelor 24 de ore omul cel mai disprețuit şi huiduit din Liuticevo. Îmi părea rău de el. Poți fi escroc sau ticălos, dar nu poți fi călău. Nu mi-a plăcut treaba asta aşa că m-am hotărât să-i uşurez puțin soarta, dar pe cale diplomatică. I-am convocat pe fostul şi actualul şef din Liuticevo şi le-am ținut un discurs ca la recruți:

— Ei Kokalana – l-am întrebat – e bine să fie omul înjurat când e demis de la putere?

— Nu, rosti el transpirat.

— Păi nu, de bună seamă. Lasă să-ți fie învățătură de minte.

— Bună învățătură.

— Iar dumneata să te porți cu Kokalana aşa cum ți-ar place să se poarte cu dumneata oamenii mâine când o să-ți vină rândul să fii demis, m-am întors moralizator spre Mladenov. Pe lumea asta, nimic nu-i mai trecător ca o funcție. Atunci mi-am amintit de o fabulă pe care o auzisem cine ştie pe unde.

— Ei bine – am spus eu – la Voljko-Kamska – Bulgaria nu existau conducători.

— Ei cum se poate? Mă întrebară ei.

— Nu existau nu pentru că nu s-ar fi născut, ci pentru că aşa erau obiceiurile strămoşilor noştri. Ei erau de părere că omul ridicându-se se desprinde de frații lui pământeni – îl plictiseau cu naivitatea lor – şi se apropie de zei. Aşadar

locul lui era printre zei, iar el numai din modestie nu îndrăznea să facă pasul hotărâtor către aceştia. Ca să-i uşureze sarcina, cei apropiați îl ajutau să facă pasul mutându-l în împărăția cerurilor. Dumneata Kokalana, cam aşa ai procedat. Dar ce părere ai avea dacă ți s-ar aplica acum aceste legi?

Kokalana mă privea ca hipnotizat şi tăcea.

— Povestea asta se referă şi la dumneata, l-am bătut prieteneşte pe umăr pe Mladenov.

— Cel mai bine ar fi să nu scormonim păcatele strămoşilor, zâmbi noul şef din Liuticevo. Veşnica pomenire pentru Voljka-Kamska, Bulgaria şi legile ei, fie ele scrise sau nescrise.

Am hotărât să ne mai cinstim o dată şi în amintirea acelor ani nenumărați dintr-o vreme de temut. Noua festivitate a căpătat un caracter general-sătesc fără invidie sau înjurături, ci cu multă dragoste. În momentele acelea şi eu mă simțeam altul, parcă mai omenos, dar chiar să renasc complet n-am fost în stare pentru că prea multe păcate îmi apăsau pe cuget.

(F. M.: „Din Vlădică nu iese sfânt").

CAZUL AMERICAN

Mă aflam în picioare dinaintea marii oglinzi din locuința mea rezidențială de la Gorovo, admirându-mi mustățile (recunosc că mă prăpădesc după mustățile mele şi că mă

sugestionez cum că ele ar constitui talismanul tuturor succeselor mele în rândul sexului frumos) şi fredonam bine dispus:

Impetuoase, dese mustăcioare
Voi singure mândria mea sunteți
Căci ați crescut în închisoare
Pe timpul fragedelor mele tinereți
Vii ați făcut în juru-mi să palpite
Mii de femei îndrăgostite.

Şi când extazul meu mustăcios atinsese punctul culminant se auzi un ciocănit insistent la uşă. Asemenea ciocănituri nu-mi sunt deloc pe plac – mă fac să tresar şi să-mi pun mereu aceeaşi întrebare alarmantă: „Nu cumva am întârziat prea mult să mă cărăbănesc? Meseria mea seamănă leit cu a brutarului: dacă te grăbeşti – nu s-a copt încă, dacă întârzii se arde. Tot meşteşugul e să acționezi exact la timpul potrivit). Am întrebat cu un glas înfiorat şi sec:

— Cine-i, vă rog?

Din spatele uşii răzbătu o voce răguşită:

— O doamnă!

— Poftiți.

În prag se ivi o femeie zdravănă, aşa din ochi să fi avut pe puțin un sfert de tonă.

— Mi se spune lelea Tudorina, se grăbi ea să se prezinte. Iertați-mă că uite, aşa, la o vreme

nepotrivită... Dar am aflat ce om minunat sunteți, blagoslovit, după cum spune cuscrul Radoi, aşa că mi-am zis să mă folosesc şi eu de omenia dumneavoastră.

Îi contemplam înfuriat nasul mare şi mustățile bărbăteşti care-l precedau gândindu-mă: De unde o fi ieşit şi minunea asta?

— Spune direct ce te doare, mătuşă, pentru că mă aşteaptă un drum lung, am spus plictisit. Trebuie să merg la Liuticevo.

— Doar n-o să iernezi acolo, nu? Răspunse ea liniştită. Pot să aştept până te întorci.

— Spune-mi în două-trei cuvinte pentru ce ai venit să-mi dau seama dacă depinde de mine.

— Cum să nu depindă de dumneata? Păi asta e treabă pentru un om învățat a cărui vorbă să cântărească greu în fața celor mari.

— Să vedem, să vedem...

— Dacă stau şi mă uit bine, e tocmai potrivită pentru dumneata.

— Ei, hai spune odată, am început să-mi pierd răbdarea. Ea îşi strecură mâna în sân, scoase de acolo un plic păstrat cu mare grijă şi mi-l întinse. Mă uit – un plic fin cu timbre străine şi cuvinte necunoscute.

— Ce-i cu asta?

— Scrisoare din America.

— Şi ce legătură aveți cu America?

— Fiica... obrajii i se înroşiră puternic sub

stratul de pomadă. Învăța la Sofia să se facă profesoară. Acolo a cunoscut un oarecare american… şi cum e tânără, prostuță… a greşit… şi avem acum un nepoțel.

— Un nepoțel, american?

— Tinerețe, ce să-i faci?

— Şi scrisoarea asta e de la ginere, nu-i aşa?

— De la el! Şi nu înțeleg nimic. Asta şi pentru că vorba e alta şi pentru că literele… unele din ele se mai aseamănă cu ale noastre, dar altele – nici pomeneală… Nu e treabă de oameni simpli, aşa că am venit la dumneata.

— Dar fata dumitale nu e chiar aşa simplă.

— Nu e ea simplă, dar aşa ceva n-a învățat. Să-i mărturisesc şi eu că habar n-aveam de limba engleză, însemna să periclitez marea faimă de care mă bucuram.

— Aşadar, înseamnă că doreşti să ți-o citesc eu, aşa-i?

— Te rugăm.

Ce era să fac? Trebuia să citesc şi englezeşte. Am desfăcut scrisoarea, m-am uitat şi m-a trecut o transpirație rece.

— Nu prea e scris lizibil – am spus – dar o să mă descurc.

— Ştiam eu că o să te descurci, de aceea am şi venit.

Mi-am mişcat buzele îngânând ceva parcă aş fi citit.

— Cum se cheamă fata dumitale?

— Kate, însă el îi spune Katrin.

— Chiar aşa şi scrie. Katrin... Dulcea mea Katrin... i-am dat eu drumul văzând că n-aveam încotro. Dragostea şi speranța mea...

— Cum, aşa scrie? Mă întrerupse strălucind de bucurie lelea Tudorina.

— Chiar aşa! Am răspuns eu categoric. Doar n-o să ne mințim.

— Dragostea şi speranța mea! Repetă ea lăcrimând. Drăguțul mamei...

— Scrisul e pe ici pe colo ilizibil, am continuat eu. Parcă ar fi doctor... Toți oamenii cu ceva carte, scriu cu picioarele. Altminteri scrisul e cât se poate de clar. Uite: „Non poso magno labore vita dat hominibus...”

— Şi ce înseamnă asta?

— O roagă pe Katea, adică pe Katrin să-şi ia fiul şi să plece în America cu toată familia. Cheltuielile le suportă el.

Lelei Tudorina i se făcu rău aproape de atâta fericire.

— Chiar aşa scrie?

— Chiar aşa!

— Cu toată familia? Adică să mă ia şi pe mine, nu?

— Păi da! Poftim... Katrin... Daily Yorker... New-York Herald Tribun.

— Am mai auzit eu de oraşul ăsta din America,

mă întrerupse ea cu glas înăbuşit. Nuiniork.

— Acolo o să vă întâmpine ginerele, la New-York.

— Oh, băiatul mamei! Mă privi printre lacrimi lelea Tudorina. Am să-l strâng în braţe ca pe copilul meu.

Grăsana mustăcioasă se smulse brusc din uitarea de sine care o copleşise şi mă învălui într-o privire neîncrezătoare:

— Mă să fie, chiar aşa o fi scriind?

— Doar am mai spus o dată, n-o să ne mințim.

— Ia-n te uită, ia-n te uită, plescăi ea din limbă.

Am privit-o încurcat.

— De ce?

— Să spun drept, eu nu pentru scrisoare am venit aici, ci ca să văd dacă nu ne poți ajuta cumva să plecăm în America. De vreme ce ai atâta influență. Scrisoarea asta ne-a mai citit-o un funcționar de la vamă, numai că el ne-a spus cu totul alte lucruri.

— Şi ce-a spus el?

— El a spus că-i scrie Katrin-ei să-l uite că el ar avea acolo altă femeie şi copii.

Am găsit o ieşire rapidă din încurcătura asta.

— Cu siguranță funcționarul de la vamă nu ştie bine limba americană, am perseverat eu.

— El spune că a trăit acolo…

— Depinde în ce provincie a trăit… nu m-am

dat bătut cu una cu două. Poftim, dumneata nu eşti bulgăroaică?

— Sunt bulgăroaică!

— Şi crezi că ştii limba tuturor bulgarilor?

— Şi de ce să n-o ştiu?

— Atunci spune-mi şi mie ce-nseamnă „macica rucea poganți[9]”?

Lelița îşi încreți fruntea, parcă ar fi avut de descoperit formula bombei cu hidrogen, dar cum nu era în stare să înțeleagă dialectul şopilor, gemu neajutorată:

— Pe unde se vorbeşte asta?

— În ținutul şopilor! I-am răspuns triumfător.

Îşi făcu cruce.

— Doamne iartă-mă, aud pentru prima oară în viața mea de una ca asta! Dacă muream aseară, habar n-aş fi avut că se află în Bulgaria noastră un asemenea ținut.

— Şi câte alte lucruri nu mai ştii?

— Dragul mamei! Începu să sărute scrisoarea. Ce o să se mai bucure Katrin când o să afle ce-i scrie. Vameşul ăla, o descurajase de tot. De unde să ghicească copila mea că el, mizerabilul, a învățat limba americană în ținutul şopilor? Şi după ce se plesni cu palma peste frunte, adăugă: I-i-i, să vii chiar dumneata să i-o citeşti şi să i-o

---

[9] Macica rucea poganți — în dialectul şopilor bulgari = pisica mănâncă şoareci.

tălmăceşti personal, măi omule.

— La dumneavoastră acasă?

— Acasă, de bună seamă. Fata mea e de bună calitate. Se pricepe să se achite de datorii.

Am primit invitația pe loc, savurând cu anticipație satisfacția noilor emoții.

(F. M.: „Esența vieții e veşnica schimbare").

Dobroslava devenise în ultimul timp sâcâitoare. Începusem să bag de seamă că era cam prea plină, îi apăruseră riduri pe frunte şi arăta cam ofilită. Ori, Katrin trebuia să fie oricum mai suavă. Se pare că ultimele gânduri le rostisem cu glas tare, căci lelea Tudorina mă privea mirată:

— Ce-ai spus, bre?

— Îmi descânt împotriva deochiului.

— I-i-i dumneata eşti omul cel mai neobişnuit. Aşa că o să-i descânți şi Katrin-ei. E foarte frumoasă şi cum o privesc ochi răi se şi deoache pe loc.

— Am eu un descântec tare bun, am spus frecându-mi mâinile cu plăcere. Să mergem, tuşico. Şi am plecat. Lelea Tudorina apucase deja să iasă, eu tocmai păşeam peste prag, când pe neaşteptate apăru Dobroslava şi mă apucă zdravăn de guler.

— Parcă trebuia să mergi la Liuticevo! Mi se adresă ea emoționată.

— Ah, scumpo, tu erai? Am sărutat-o rece pe

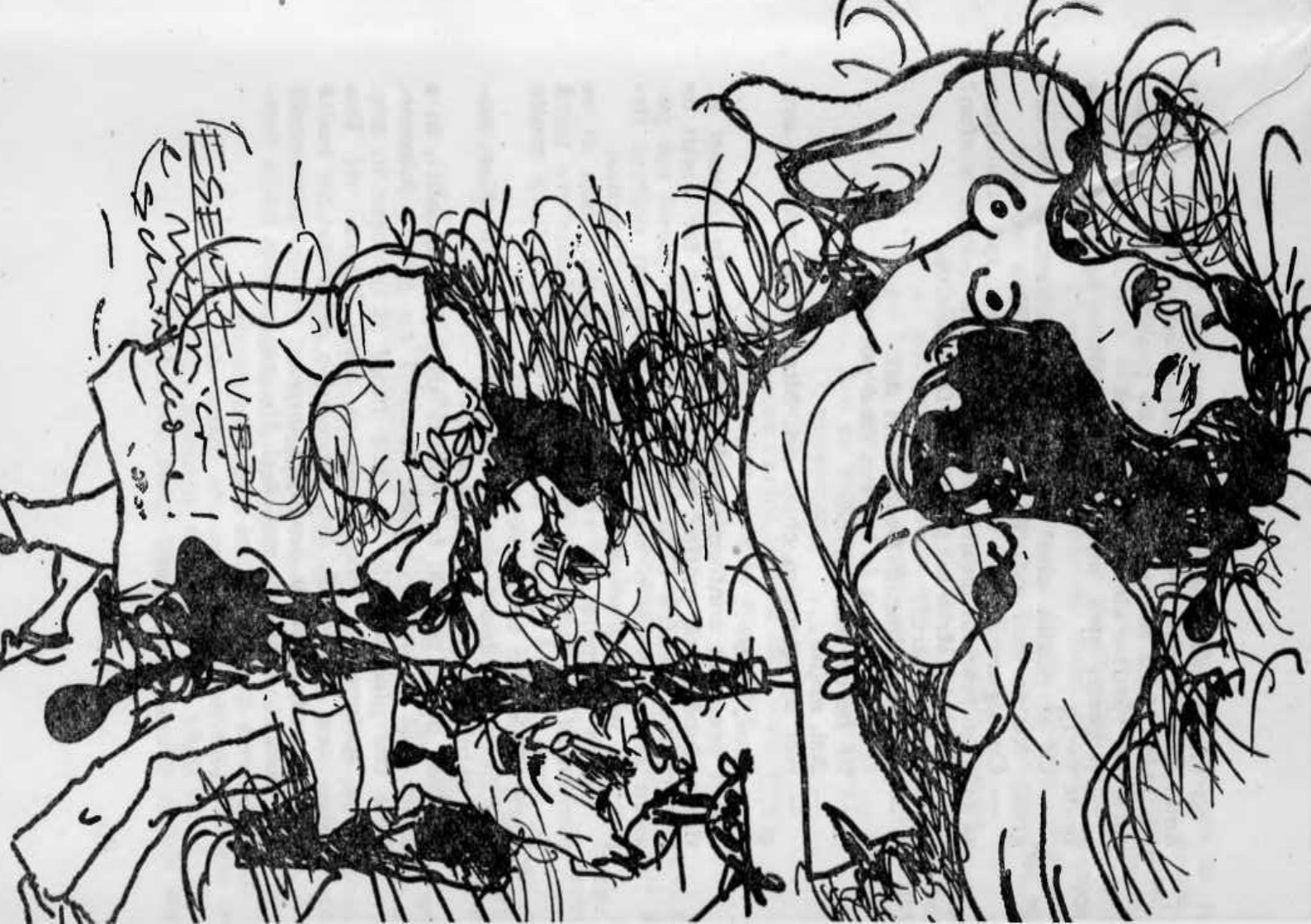

obraz. O neplăcere de serviciu. Liuticevo se amână pe mâine.

— De când a devenit „descântatul fetelor frumoase” o neplăcere de serviciu?

— Ai ascultat conversația?

— N-am să-ți îngădui să te expui cu femei de moravuri uşoare.

— Treaba asta face parte din obligațiile tale de gazdă?

Dobroslava turba de furie.

— Dacă te duci la neruşinata aia îți arunc cu acid sulfuric în ochi sau te otrăvesc.

I-am dat un răspuns sofisticat:

— Apre moa leo deluj!

Şi am luat-o la picior s-o ajung din urmă pe soacra americană. Numai că nici Dobroslava nu se lăsă mai prejos. Abia dacă făcusem o sută de paşi şi când m-am întors, am văzut-o alergând după noi.

— E gazda mea, am oftat plictisit. N-aş vrea să afle unde merg.

— Of şi ciuma asta! Se puse pe blestemat lelea cea grasă. Nu se mai satură de bărbați! Cățea turbată!

— Cu siguranță are o treabă cu mine, mă străduiam să evit un scandal public. Dumneavoastră n-aveți telefon?

— Ba da. Katrin nu poate trăi fără telefon.

— Ştii numărul?

— E foarte simplu. De trei ori doi.

— O să vă anunț la telefon când pot veni.

— Să fie cât mai curând.

— Azi, mâine…

— Noi te aşteptăm chiar azi. Minte-o pe proasta asta şi…

— Bine, bine…

Am procedat conform înțelegerii. Chiar în aceeaşi zi, târziu după-masă, evitând prevăzător să mă fac simțit de Dobroslava (pentru că oricât de ciudat ar părea mă păzeam de ea ca de o nevastă), am traversat centrul târgului şi m-am prezentat la locuința lelei Tudorina.

N-avea un palat ca văduva fabricantului, casa ei se compunea din parter şi mansardă, dar grădina era plină de flori (Toți locuitorii ținutului Gorovo cultivă multe flori, unele mai frumoase ca altele).

(F. M.: „Flămândul aleargă după o bucată de pâine, numai sătulul se gândeşte la flori”).

Chiar de la poartă, la capătul aleii de trandafiri, m-a întâmpinat o fată frumoasă, brunetă cu genele întoarse. Tare îmi plac femeile cu gene lungi şi întoarse în sus. Avea sprâncenele încondeiate ca nişte lipitori vii. Era chiar nora americană. Am cunoscut-o după statura înaltă şi după puful răsărit deasupra buzelor – nici pomeneală de mustățile aspre ale maică-sii. Un puf ca ăsta trăda temperament.

— Katrin?

— Da.

— V-am recunoscut.

Abia ne întâlnisem şi mâna îi tremura în palma mea aşa că am înțeles pe loc încotro bate şi m-am înflăcărat cuprins de o pasiune violentă. Este momentul să pomenesc aici despre un păcat al meu, mai neobişnuit. Din toate romanele îmi place cel mai mult al lui Giacomo Casanova. Mă prăpădesc după emoțiile erotice ale acestui tovarăş. Ba chiar într-un anume sens sunt ucenicul lui. El m-a ajutat cel mai mult să cunosc sufletele cu minte scurtă şi plete lungi.

— E adevărat ce mi-a povestit mama?

Astea au fost vorbele cu care m-a întâmpinat în timp ce mă privea într-un anumit fel, cu un zâmbet amăgitor pe buze încât în clipa aceea mi-am simțit inima înălțându-se la cer.

— Am eu înfățişarea unui mincinos?

— O, nicidecum!

— Voala!

La acest cuvânt Katrin făcu ochii mari.

— Ați spus ceva în englezeşte.

— Aproximativ.

— Ce om fericit!

A urmat un adevărat tril de privighetoare, dovada marei bucurii şi a incomensurabilei satisfacții pe care i-a producea vizita mea în casa lor.

— Pentru noi este o mare cinste, tovarăşe Olimpiiski, ca un om de stat atât de important să ne onoreze cu prezența sa.

— Oamenii mari sunt victimele datoriei, mis Katrin, trebuie să se afle acolo unde e mai multă nevoie de ei.

— Numai oamenii de înaltă cultură şi cu adevărat nobili sunt capabili de atâta generozitate.

(F. M.: „Laudele pe care oamenii le aduc celor sus-puşi sunt minciună curată"). Am spus printre altele într-o doară:

— Romanii erau de părere că toate vorbele amabile cu care sunt întâmpinați oaspeții sunt pură prefăcătorie.

— Romanii greşesc fără doar şi poate, începu ea să protesteze categoric. Probabil n-au avut norocul să întâmpine oaspeți atât de plăcuți şi desăvârşiți.

Eu ştiam cât se poate de bine că toate vorbele astea aveau menirea să încătuşeze ca o plasă de păianjen un bărbat de rang înalt ca mine, iar aceşti bieți păianjeni de provincie nu vroiau să admită nici măcar pentru o clipă că nimeriseră în labele unui leu. Dacă exista un Dumnezeu atotvăzător, ar fi murit de râs dându-şi seama de situație.

— Vă rog, poftiți în casă.

— Spasiba![10]

După ce m-a introdus în salonul de primire, Katrin mi-a strâns mâna pentru a doua oară. Atunci i-am sărutat lăbuța catifelată, muşcând-o uşor. (Tot după exemplul italianului). Ca replică m-a strâns cu putere – gest pe care l-am interpretat ca pe o promisiune. Deşi locuința avea aspectul unei case de țară, aranjamentul interior era destul de luxos. Se pare că erau oameni cu bani. E drept că pretutindeni domnea o totală lipsă de gust în amestecul de mobilă scumpă, tablouri ieftine, imitații de goblenuri de fabricație străină, dar toate astea mă lăsau rece. Ba, dimpotrivă, îmi facilitau sarcina întrucât puterea mea e mai mare în mijlocul acestei categorii de oameni.

Lelea Tudorina m-a întâmpinat cu zgomotoasa exclamație a lui Bai Ganiu[11] - O-o o! Şi mi-a prins mâna cu atâta putere încât abia mi-am reținut un suspin de durere.

— Aveți o locuință ca un palat, i-am făcut un compliment.

— E tot ce ne-au lăsat din averea noastră, oftă dânsa ca la înmormântare.

În jurul ei se tot învârtea un bătrânel de vreo

---

[10] *Spasiba* — în limba rusă = mulțumesc.

[11] *Bai Ganiu* — prototipul bulgarului descris cu mult sarcasm în cartea cu acelaşi titlu a scriitorului Al. Konstantinov.

trei ori mai mărunt decât ea, dar uimitor de vioi, cu ochi de iepure, clipind timid şi des. Era stăpânul casei.

— Doniu, ai dat mâna cu musafirul? Îl împunsese grăsana în coaste. Spune-i bun venit.

— Bun venit, domnule! Scrâşni el abia atingându-mi mâna. Eu sunt tatăl…

— Oaspetele nostru e un om de mâna întâi şi ar fi înțeles şi singur asta, îl certă ea. Acum fugi la bucătărie să nu dea ceva în foc.

— Uite, acuş, răspunse el blând şi-şi luă zborul.

Donik adică stăpânul casei, sau „prostănacul" cum îi plăcea soției lui să-l numească, alerga tot timpul. Gospodar, toate treburile gospodăriei căzdeau pe umerii lui. Îți amintea de servitoarele sperioase din vremea burgheziei. Mi se făcuse milă de demnitatea lui masculină ultragiată. Între timp prostănacul îşi făcu din nou apariția în uşă.

— Cum beți, fa, rachiul, fiert?

— Fie şi fiert, intervenii eu.

— Fiert şi îndulcit cu miere, ordonă lelea Tudorina, repezindu-se pe urmele lui. Iar o să pună prea puțină miere, îmi cunosc eu marfa.

Katrin mă examina feroce ca o lupoaică flămândă. Incapabil să imaginez ceva mai inteligent (mă împiedica sângele care îmi năvălise vuind în timpane), am murmurat

neajutorat:

— „Frumusețea nu e perfidă”. Iată încă un dicton roman atât de potrivit în cazul nostru.

— Mulțumesc pentru compliment, răspunse ea.

Am notat în agenda mea cu mâini tremurătoare: (F. M.:” Cele mai frumoase ciuperci sunt cele otrăvitoare”). Katrin reuşi să citească ce scrisesem şi păru jignită.

— Mă comparați cu o ciupercă otrăvitoare?

Am replicat cu sânge rece.

— Francezii cu finețea care îi caracterizează au născocit acest dicton, însă de bună seamă la oameni lucrurile sunt invers.

— Slavă Domnului! Oftă ea. De altfel după înfățişarea dumneavoastră bărbătească ar trebui să fiți mai primejdios ca o viperă.

— Unu la zece în favoarea dumneavoastră, am aplaudat-o amintindu-mi în acelaşi timp de o zicală rusească. În femeia frumoasă diavolul strecoară şi o linguriță de miere.

Tot examinându-mă cu privirile ei hămesite, nora americană continuă cu îndrăzneală:

— Figură de poet, privire de aristocrat, astfel de oameni înnobilează spița umană!

— Mis Katrin, m-ați învins definitiv. Din clipa asta sunt prizonierul dumneavoastră, robul dumneavoastră supus, am rostit sărutându-i din nou mânuța şi muşcând-o din nou. Oftă abia

perceptibil, dar nu se supără, doar roşi ceva mai tare, devenind şi mai apetisantă.

— Îl rog pe prea supusul meu rob să ia loc şi să dea posibilitatea celor care îl respectă să se bucure de prezența lui.

— Tenchiu, mis!

— Pot să-l întreb pe prizonierul meu câte limbi străine vorbeşte?

— Să fiu sincer?

— Natural.

— Numai bulgăreşte şi nici asta nu prea bine.

— Încă o confirmare a faptului că modestia este atributul oamenilor mari, rosti ea încântată de răspunsul meu.

(F. M.: „Uneori adevărul ascunde minciuna").

Ca să nu trebuiască să spun nici da, nici nu, am bolborosit pur şi simplu primele cuvinte străine oare mi-au venit pe limbă.

— Da ur isleam![12]

— Ceea ce înseamnă pe bulgăreşte…

— Femeia e totul în lumea asta!

— Când aud cu ce poveşti neînțelese vă treceți vremea, îmi vine pur şi simplu să plâng de bucurie, se moleşi lelea Tudorina care, între timp, reuşise să se întoarcă cu rachiul fiert. Katrin, tovarăşul domn ştie ca pe apă adevărata americană.

---

[12] Turcism.

— Ai lav iu, încercă să mi se strecoare pe sub piele tânăra femeie.

— Spikin zi americaniş?

— Tot ce ştiu e „Ai lav iu”, altceva nimic.

— Nicio limbă nu e mai uşoară ca americana! Dacă ajungeți în America în zece zile o s-o cunoaşteți ca pe propriul buzunar.

Katrin căzu pe gânduri:

— Cine ştie dacă o să avem parte vreodată de o asemenea fericire.

— Domnul american vă invită, am spus cu autoritate. E scris negru pe alb în scrisoare.

— Nu mă faceți să-mi pierd mințile de bucurie. Credeam că ați glumit cu mama.

— Dar este purul adevăr!

— Doamne, înnebunesc.

Am privit-o ca prin sită ca şi cum aş fi invidiat-o.

— Şi eu aş înnebuni la o veste ca asta.

— Îmi vine să vă sărut, izbucni pătimaş.

I-am întins obrazul:

— De acord.

Nora americană se aplecă să mă sărute, dar în ultima clipă şovăi muşcându-şi buzele până la sânge.

— Katrin, țipă bătrâna dojenitor, dar glasul ei în loc de mustrare, trăda mai curând o bucurie greu reținută.

— Mămico, ce contează, prefă-te că n-ai văzut

nimic.

— Doamnă, în America sărutările se vând pe străzi ca pâinea caldă, am intervenit în discuție la momentul potrivit, dând pe gât un pahar plin cu rachiu fiert.

Katrin se grăbi să mi-l umple din nou. Goli şi mama paharul cu o sete de alcoolică înrăită.

— Doamne, de nimic nu-i în stare prostănacul ăsta al meu, se lovi ea peste şolduri, începând să-l ocărească. Am stat de capul lui şi tot a pus prea puțină miere în rachiu. Katrin, când o fi să plecăm în America, nu-l mai luăm cu noi.

— Dar bine, mămico…

— O sperietoare. O să ne facă de ruşine în fața oamenilor.

— Nu fii caraghioasă, mămico, puterea noastră populară nici nu mai eliberează acum paşapoarte pentru America pentru că acolo trăiesc imperialiştii.

— N-o fi eliberând paşapoarte la toți idioții… ca să nu defăimeze statul, se agită grăsana. Aşa-i că am dreptate, domnule Olimpiiski?

— Perfectă dreptate… am fost imediat de acord cu ea. În privința asta nu există decât un singur punct de vedere.

— Dar există legi care reglementează situațiile astea, nu se lăsă Katrin mai prejos. Iar legile sunt aceleaşi pentru toți.

— Doamnă, există legi şi legişoare, m-am decis

s-o fac eu praf. Şi mai sunt şi oameni care aplică legile şi oameni care aplică legişoarele.

— Credeți că avem cea mai mică şansă ca autoritățile noastre să aprobe o astfel de ieşire din țară?

— Până astăzi nu s-a ivit nicio împrejurare în care să doresc ceva şi să fiu întâmpinat cu un refuz.

Mititica se emoționă nu glumă.

— Şi o să interveniți dumneavoastră pentru noi?

— Parol doner! Am declarat solemn. Dacă mi-am dat cuvântul, mor pentru el.

— U-iu-iu – chiui lelea mustăcioasă şi-şi pocni palmele. Doniu, adu curca aia friptă! Prostănacul aduse un vas încăpător de pământ în care aburea curcanul gras şi mare. De jur-împrejur se înşirau pârjoalele de porc. Mititeii cu ardei iute, plăcintele şi damigeana cu vin natural de casă. Am mâncat şi am băut de ajunsese să mi se împleticească limba în gură şi nu-mi mai auzeam cuvintele. M-am dat la Katrin fără ruşine – cum s-ar spune – ne sărutam sub „ochii" părinților ei. La început bătrânelul se cam încruntase, dar pe urmă se însufleţise şi el şi chiar încercase să o sărute pe lelea Tudorina, dar nu-şi atinsese scopul din pricina înălțimii ei. La rândul ei încercă să-l sărute, dar nu se putea apleca din pricina pântecului umflat de prea

multă mâncare, încât semăna cu Movila dervişului.

Am simțit cum mi se tulbură mintea de atâta vin. Ba, chiar am strigat „Trăiască America” şi câte şi mai câte alte prostii pentru că n-aveam energie suficientă să-mi înfrânez limba. Pe urmă m-am prăbuşit. Katrin m-a târât în dormitorul ei să mă dezmeticesc şi a rămas cu mine să-mi împărtăşească suferința. Nu-mi amintesc precis când şi cum am ajuns din nou în camera de primire ca să mă apuc iar de băutură. Şi la drept vorbind de data asta direct din damigeană. M-am auzit la un moment dat bolborosind:

— Parol doner! Nu ling unde am scuipat. Mor, mor!

— Cred în tine porumbelule – mă tot mângâia Katrin – dar să nu care cumva să se împotrivească vreun ministru.

— Cine să se împotrivească? Rostii eu, înhățând din nou gâtul damigenei. Care ministru? La ce ne trebuie ministru? Sărută-mă să-ți dezvălui o veste importantă. Drang nah osten.

— Lacomule, mă lovi ea ştrengăreşte peste gură.

— Aşa sunt eu, un peizan lacom (Nu ştiam eu prea bine sensul cuvântului „peizan”, dar cât ştiam eu tot atât ştia şi ea).

Katrin îşi lipi buzele de ale mele şi mă sărută

îndelung:

— Acu hai şi spune vestea cea importantă.

— Secret de stat, am inventat eu.

— Nu-ți fie teamă. Doar nu-i prima oară când păstrăm secrete de stat.

— Niciun ministru. Paşapoartele le eliberez eu personal. Mâna asta iscăleşte toate hârtiile. Nici miniştrii nu pleacă în străinătate fără autorizația mea. Ferşteen zi?

În momentele acelea aş fi fost în stare să mă proclam şi şeful statului.

— Doamne, ce noroc pe noi să dăm tocmai peste cel mai mare! Începu să se crucească lelea Tudorina. Apoi îmi şopti tainic la ureche: Cuscrul Radoi m-a sfătuit să dăm un aconto ca treburile să meargă la sigur… E bine să… laşi ceva în buzunarele cui trebuie… pentru serviciu.

Mi-am venit în fire dintr-o dată. Am înțeles că sosise clipa să pun punct cu succes acestei cacofonii.

— O treabă bună nu se face prea uşor, am răspuns şi, de bună seamă, fără un aconto nu se poate.

— Ei şi atunci… cât? Vorbi ea trădând oarecare zgârcenie.

Am intuit că nu era un suflet „larg” ca unchiul Radoi, aşa că m-am hotărât s-o strâng cu uşa.

— Multişor, am spus. Cuscrul dumitale Radoi a dat pentru o casă de nimic două pachete de

miişoare, iar aici e vorba de o întreagă Americă, ferşteen zi?

— Două pachete de miişoare, ziseşi? A dat ea înapoi ca înțepată de albine. Nu vi se pare cam mult?

— Eu nu mă tocmesc!

— Bine, bine, dar Katrin te-a ajutat chiar aşa pe gratis să te dezmeticeşti?

— Dacă te tocmeşti, mai bine să punem capăt discuției, i-am retezat-o supărat. Jos cu America şi cu asta basta. O să stai să miroşi a opinci din piele de porc toată viața. În fața argumentelor mele lelea cea grăsană a capitulat.

— Acum nu te mai simți şi dumneata ofensat, începu ea împăciuitoare.

— Mă enervează să constat că am de-a face cu oameni încăpățânați. Asta nu e o treabă pentru de-alde voi… care vreți să vă plimbați prin lume: pentru porci, cocina…!

— Stai fiule! Îi tremură glasul de spaimă. Om fi spus noi ceva vorbe de prisos, dar banii sunt deja puşi de o parte.

Câteva clipe mai târziu, îmi înfundă buzunarele cu miişoare galbene, ademenitoare şi se străduia să-şi recompună surâsul:

— Halal să ne fie şi într-un ceas bun!

(F. M.: „Dacă n-ar fi proştii, ar fi prost pe lume”).

— E-e acum mi-ai plăcut, am spus eu

plesnind-o peste şale. Peşte bătrân nu există, ha, ha.

Pe stradă m-am întâlnit cu plutonierul meu Piperov.

— O, o primarule: vas mahen zi? I-am strigat amabil.

— Scuzați-mă, tovarăşe Olimpiiski... dar... se bâlbâi el. Oamenii ăştia sunt compromişi. Fac parte din pătura de altădată... De altfel şi din punct de vedere moral...

— Trebuie analizată şi cealaltă față a medaliei frățioare! L-am bătut prieteneşte pe umăr. Datoria mea e să verific totul. Noi, cei cu funcții de răspundere, suntem victimele datoriei. Ferşteen zi?

PE MARGINEA PRĂPASTIEI

Simțeam că venise ceasul să mă strecor din Gorovo, dacă țineam cu orice preț să rămân teafăr. Aşa îmi dicta experiența mea bogată. Aşa mă învăța romanul marelui Giacomo. Dar lăcomia omenească n-are margini. Mă îndulcisem în ținutul ăsta prosper şi binecuvântat şi continuam să rămân țintuit de el ca musca cu aripile lipite de mierea din fagure. Dulce, dar şi periculos. Tocmai când eram mai adâncit în reflexii filosofice a venit Dobroslava la mine.

— La dracu cu toți admiratorii şi admiratoarele

tale, se puse ea pe afurisit. N-are linişte bietul om din pricina lor, nici ziua nici noaptea.

— Nu e uşor să fii un om de seamă, am rostit cu indiferență ca unul pentru care fiecare zi este la fel.

— După cum se vede, oamenii care dispun de prea multă putere nu mai au inimă, mi se adresă cu maliție văduvioara obidită.

— Începi să muşti?

— Pe tine numai de buze pot să te muşc, mi-a răspuns atingându-mă cu degetul. De buzele astea, voluptoase. De lup! Nu înțeleg ce m-a făcut să mă îndrăgostesc de tine.

Am ridicat mâna ca şcolarii:

— Pot să vă răspund eu, domnule profesor!

— Spune, bobocule.

— Epoleții de colonel şi… năravul tău de ați etala nurii dinaintea ştabilor…

(F. M.: „Orgoliul este cel mai puternic elixir al dragostei”).

— Eşti cinic, se retrase ea supărată. Meriți o pai palmă pentru vorbele astea.

— La care am să răspund calm cu două.

— Ai îndrăzni?

Mi-am aprins o țigară, am tras adânc în piept şi am continuat liniştit şi nimicitor de rece:

— Cred că te-ai convins deja că nu-mi lipseşte îndrăzneala.

Ne-am înfruntat câteva clipe ca pisica cu

câinele.

— Că eşti un amant bun m-am convins, şuieră cu răutate printre dinți; dar cât eşti de îndrăzneț n-am avut ocazia încă să constat.

Am privit-o uşor tulburat.

— Ce vrei să spui?

— Nimic în plus față de ceea ce ai auzit.

Intuise ceva? Sau auzise vreun zvon? Ce însemna ironia ei cu privire la îndrăzneala mea?

— Aşadar ți-ai dat arama pe față, izbucni într-un râs provocator. Vasăzică nu eşti decât un fricos şi ai să înghiți palma.

— Îndrăzneşte numai…

Ea însă, ca şi cum uitase despre ce vorbeam, îşi aruncă privirile pe fereastră şi rămase cu ele pironite într-un punct, afară.

— Vine aia…

— Care?

— Puturoasa de fată a lelei Tudorina.

M-au trecut fiori dulci.

— Nu sunt tocmai prezentabil să dau ochii cu oameni dinafara casei. Te rog s-o primeşti şi să te ocupi de ea până mă aranjez. Dobroslava se propti în fața mea şi mă apucă de revere. Avea în priviri o lucire bolnăvicioasă de gelozie.

— O primesc numai să-mi spui deschis dacă mă iubeşti sau nu. Adevărul absolut!

(încă o descoperire! — M-am lovit cu palma peste frunte şi am notat în agendă: „F. M.:

„Dragostea ucide prietenia, adevărul ucide dragostea!”).

— După cum vezi, draga mea, din vorbele înțelepte ale filosofiei mele, în dragoste adevărul n-are niciun amestec.

— Canalie mică!

— Întâmpină musafira!

Am împins-o aproape cu forța în hol. Puțin după aceea intră şi nora americană şi cele două femei începură o conversație amabilă.

— Scuzați-mă, rosti timidă Katrin, tovarăşul Olimpiiski nu e nici acum acasă?

— După cum vezi, draga mea, nu e nici acum, răspunse Dobroslava cu glas tremurător.

— Dar… n-a fost deloc?

— Ba a fost, de bună seamă! Doar locuieşte aici.

— Ştiu că locuieşte aici…

— Mi-am închipuit.

— Când revine acasă?

— N-are un program fix.

— Măcar aproximativ…

— El singur hotărăşte…

— Aş fi vrut totuşi să-l văd, începu să se enerveze Katrin.

— Vedeți, draga mea…

— Spuneți-mi dacă vreți când şi unde l-aş putea întâlni cu siguranță.

— După miezul nopții, în pat… izbucni într-un

râs răutăcios Dobroslava. Vă sfătuiesc să vă luați cămaşa de noapte de acasă, întrucât nu cred să încăpeți într-ale mele.

— Ce proastă! Katrinei îi dădură lacrimile şi plecă în fugă.

— Mergi sănătoasă, iubito! Îi strigă gazda mea trântind uşa în urma ei.

Hârjoana dintre cele două lupoaice nu numai că nu mă supărase dar, dimpotrivă, îmi procurase o deosebită satisfacție. Numai gândul că se luptau pentru mine şi era suficient ca să-mi gâdile orgoliul.

— Unde e musafira? Am întrebat inocent ieşind din odaia mea de parcă nu auzisem nimic.

— N-a binevoit să te aştepte, îmi răspunse calm Dobroslava şi îşi aprinse o țigară.

— Cum asta?

— Uite aşa! M-am străduit s-o întrețin, ba i-am propus să bea un lichior… un coniac… dar ea nu m-a învrednicit cu nicio atenție! Ar fi vrut s-o întâmpini tu în prag cu reverențe. A zăbovit un minut-două şi s-a retras ca o vulpe speriată.

— Fără niciun cuvânt?

— Doar atât a spus: „Ce-şi închipuie vita aia?” şi dusă a fost.

Apariția neaşteptată a lelei Tudorina ne-a întrerupt dialogul amuzant. Împinsese uşa cu zgomot şi năvălise ca un urs carnivor scos din fire.

— O să mă scuzi, dar n-am avut încotro… sufla anevoie grăsana din pricina grabei. Treceam pe aici… Am trimis-o pe Katrin să vadă dacă eşti acasă şi s-a întors plângând.

— Inimile fecioarelor sunt sensibile, începu Dobroslava să râdă perfid şi părăsi încăperea demonstrativ.

— Of, ciuma! Îşi agită supărată mâinile lelița după ea. Mi-a turburat copila.

— Lacrimile înfrumusețează femeia! Mi-am înhățat țigara şi m-am pus pe fumat. Şi acum spune ce treabă ai cu mine?

— Cum ce treabă? Păi, treaba aceea cu America. Doar ştii foarte bine – paşapoartele pe care le iscăleşti personal.

— Eu le iscălesc dar numai în capitală. În cabinetul meu. Mai întâi de toate aici nici n-am de unde lua formulare. Sau crezi cumva că paşapoartele se fac din pachete de țigări?

— Ce? Dacă aşa stau lucrurile, fiule, repede-te până la Sofia, nu se lăsa ea cu una cu două. Câteva zile cât să pui treaba la punct şi pe urmă poți să vii iar în vizită pe aici. Şi atunci să vezi ce primire îți facem.

— Dumneata îți închipui că treburile astea se rezolvă cât ai zice peşte? Am trecut eu la contraatac.

— Păi nu dumneata ai spus asta, fiule?

— Am spus, am spus! Dar uiți cu desăvârşire

că trăim în spatele cortinei de fier şi că puterea noastră populară nu prea ține cont de oamenii din regimul trecut?

(F. M.: „Omul de altădată e ca oul clocit, orice i-ai face nu scoți pui din el”).

— Vai, doamne, m-am zăpăcit de tot, rosti ea apucându-se cu mâinile de cap. Simt că-mi pierd mințile.

— Doamnă, orice filosofie îi zăpăceşte pe oamenii simpli, am luat-o eu didactic. Altminteri n-ar mai fi filosofi, ci cosmetică culinară.

Din acest motiv tot ce notez eu în agendă nu se adresează celor ca dumneata, ci generațiilor viitoare… sau „care vor veni” după cum se exprimă Karl Marx în al său „Capital”.

— L-am văzut…

— Pe cine ai văzut?

— E-e-e – se bâlbâi ea. Pe ăsta, de care ai pomenit acum.

— De bună seamă, la hanul lui Nenea Doniu, nu-i aşa?

— Păi chiar acolo… Venea dimineața primul cu mustățile ca fuioarele, călare pe un armăsar lua-l-ar viiturile… Seara pleca ultimul, beat mort. Pe unul ca el nici lupii nu-l mănâncă.

— Bărbatul dumitale a fost hangiu. Hangiul, popa Crăştiu l-a trădat pe Levski… şi dumneata ai pretenția să capeți paşaport pentru America într-o zi, două, nu?

— Păi… dumneata ai spus…

— Am spus, dar credeam că eşti membră de partid. Îți dai seama şi singură nu-i aşa, că una e să fii membră de partid, tobă de marxism-leninism şi alta e să fii fostă hangiță trădătoare a lui Levski.

— Eu una n-am trădat pe nimeni şi nici nentu Doniu n-a trădat. Noi ne vedeam de negustoria noastră.

— Dacă ai fost o persoană cinstită şi respectabilă de ce nu te-ai înscris în partid? Dacă erai membră, treaba se rezolva într-o oră!

— Păi înscrie-mă, bre! Se repezi cu arțag lelea Tudorina după care adăugă închinându-se: Pe crucea mea dacă o să existe altă comunistă mai înflăcărată ca mine. Unde e miting, acolo o să fiu şi eu. Şi o să strig mai tare ca isterica asta a Domuzilor care s-a grăbit să-şi schimbe culorile încă din primul an.

— Deocamdată cei care fac parte din lumpen-proletariat nu sunt admişi în partid, continuam eu defensiva. Şi chiar dacă ar fi admişi – condițiile sunt foarte grele. O să te descoasă dacă fumezi, dacă bei, dacă nu calci pe de lături.

— E, dar dumneata? Prinse ea glas. Fumezi, bei…

— Eu mi-am câştigat o situație. Legea este selectivă, şi apoi mai sunt şi examenele în legătură cu toată literatura scrisă de scriitorii

comunişti.

— Doamne sfinte, începu să se crucească grăsana. Cum de nu m-am înscris la timp odată cu Domuzka?

— Ai ratat momentul potrivit şi acum cine ți-e de vină?

Abia am reuşit s-o expediez pe lelea Tudorina, când apăru în prag tulburat şi răvăşit plutonierul meu.

— Tovarăşe colonel… iertați-mă, tovarăşe Olimpiiski… îşi drese el glasul. Aş vrea să vă feresc de a comite o eroare.

— Despre ce e vorba? L-am întrebat uimit.

— Unii, de pe aici… ar putea încerca să mă ponegrească în ochii dumneavoastră…

— Un nou Mladenov, aşa-i?

— A-i, nu… De cu totul altă natură…

Broboane de sudoare rece îi apăruseră pe frunte de emoție aşa că făcu apel la batistă, îşi acoperi fața cu ea şi începu să se frece înverşunat ca la baie.

M-am hotărât să-l calc pe bătătură ca să-l determin să fie mai sincer.

— S-ar putea să primim unele plângeri de altă natură legate de însuşi primarul din Gorovo?

— Nu-i poți mulțumi pe toți, tovarăşe Olimpiiski…

De altfel şi… până şi Lenin a spus că „numai cine nu munceşte, nu greşeşte”.

— Dă-i înainte pe calea deschisă de Lenin şi nu te teme!

— Păi, noi pe calea asta mergem, nu? Însă…

— De ce trebuie să intervină acest „însă”?

— Depinde cum or să interpreteze cei de sus.

— După merite…

— După merite post-mortem, tovarăşe Olimpiiski, răspunse cu înțelepciune primarul. Cât e viu omul e o piedică în calea altuia şi nu poate nădăjdui cruțare.

— Bine spus, l-am încurajat încântat şi i-am consemnat pe loc răspunsul în agendă.

(F. M.:” Uneori şi nătărăii sunt capabili să rostească vorbe înțelepte”).

— Dumneata în calea cui stai piedică?

— E unul Obretin. Are de mult un dinte contra mea. Acum i s-a năzărit să mă scoată din funcția de preşedinte. Dacă reuşeşte sunt pierdut.

— Ce învinuiri îți aduce?

— În legătură cu construirea casei de cultură…

— Concomitent ți-ai făcut şi locuință personală, nu?

— De unde ştiți? Nu cumva a reuşit deja să mă ponegrească în ochii dumneavoastră?

— Pe Obretin ăsta nu l-am văzut nici cât negru sub unghie. Pur şi simplu am dedus. E la mintea cocoşului că dacă ridici o clădire de interes obştesc te mai gândeşti şi la interesul personal.

— Casa mea a rămas neterminată, gemu Piperov îndurerat. Şi nu era să iasă mai rea ca asta în care sunteți cazat acum, aşa că dacă ne-ar fi vizitat ceva oaspeți de seamă ca dumneavoastră nu mai eram obligați să-i ducem pe la case străine.

— Trebuie s-o termini... ideea e plină de generozitate şi ascunde un interes obştesc.

— Când am fost pus în discuție, am întrerupt lucrările. Cică luasem materiale de la casa de cultură şi am utilizat ilegal camioanele obşteşti şi mâna de lucru...

— Pentru asemenea hotărâri, primarule, se ajunge la puşcărie, nu-i aşa? L-am lovit în plin.

— Bineînțeles nu sunt decât poveşti, începu el să retracteze. Câte nu sunt în stare să născocească gurile rele!

— Eh, omul nu poate să umble cu miere şi să nu-şi lângă degetele, i-am deschis din nou o cursă. Iar pe dumneata cu siguranță te învinuiesc că ți le-ai lins prea tare, nu?

— Chiar în asta constă acuzația.

M-am hotărât să-l încurajez:

— Ceva negru pe alb au? Fapte, dovezi?

— Păi... îşi pierdu el sufletul. Dacă cineva se apucă să scormonească în gunoi, de bună seamă că o să găsească ceva murdar care să-l mânjească.

— Dacă aşa stau lucrurile, eu de ce nu sunt

mânjit?

— Pentru că aveți o poziție foarte sus.

(F. M.: „Cel mai repede se mânjesc oamenii care calcă în noroi”).

— Dar el, Obretin ăsta, e chiar aşa de imaculat şi fără greşeală?

— Ştiu eu?

Am luat-o didactic:

— Important e să-i descoperi călcâiul lui Ahile. Eu am făcut înconjurul lumii şi am văzut multe minunății. Sunt cazuri când conducerea unui stat întreg este încredințată unor netrebnici. Fiecare ştie ce învârte celălalt, dar toți tac. Tanto per tanto. Dacă scoate unul o vorbă, îşi dau şi ceilalți drumul la gură, şi se duc toți de râpă… Un şef care are obiceiul să-şi lângă degetele trebuie să cunoască în primul rând slăbiciunile tuturor candidaților la postul lui.

— Măi… nu sunt nici eu aşa de prost… replică el cu glas surd. Am închis eu gura la destui, dar pe ăsta n-am de unde să-l apuc.

— Şi dacă am încearcă să-i aruncăm o undiță cu momeală?

— I-am aruncat, dar nu muşcă.

— Şi dacă totuşi ar muşca?

— O singură dată numai de l-ar împinge norocul să muşte… Ehe, o singură dată…

(F. M.: „Un ştab care „muşcă” din momeală, devine o pradă uşoară pentru „pescari”).

Afurisita mea de patimă pentru genul ăsta de combinații mă antrenase în aşa fel că, pentru moment, era mai, mai să uit de gradul de „colonel” şi de „rangul meu înalt”.

— Atunci ar trebui să-i descoperim alte slăbiciuni, stăruiam cu înverşunare. Doar e om în carne şi oase, tot trebuie să fi greşit pe undeva.

Piperov ridica din umeri la fel de neajutorat.

— N-are…

— Imposibil. Nu dispui de un serviciu de informații pus la punct.

— Cred că-l cunosc destul de bine.

— Stimate domnule primar, uiți că omul e făcut din tină, l-am întrerupt nerăbdător. Tot a rămas în el ceva din tina asta. Sarcina dumitale e s-o descoperi şi s-o expui în văzul oamenilor.

— Aşa ceva e greu de depistat la Obretin…

— Cu ce se ocupă?

— A fost şef de miliție înainte, acum conduce secția de propagandă antireligioasă.

— Şi pentru ce a fost demis din funcția de şef?

— Să vă explic… Odată tot cotrobăind prin dosarele fostei poliții, Obretin a dat peste o notă informativă redactată de preotul Gunio în care sfântul părinte se lăuda că în încheierea fiecărei liturghii îi anatemizează pe partizani. Obretin a sărit ca ars şi chiar în aceeaşi seară s-a prezentat la popa Gunio.

— Ia spune, hoit bătrân, rânjise el înhățându-l pe popă de barbă, în slujba cui eşti: a lui Dumnezeu sau a lui Mamona?

— A lui Dumnezeu, gângăvise sfinția sa, începând să-şi facă cruci peste cruci. Aşa cum scrie la sfânta scriptură.

— Mama ta de mincinos! Țipase Obretin. Unde stă scris în sfânta scriptură că popa Gunio poate să-njure şi să anatemizeze partizanii?

— La Isaiia?

— Nu-u-e…

— La Matei?

— Nici acolo nu e…

— Înseamnă că nu e decât în tigva ta goală, aşa e?

— Poliția, a…

— Ai văzut că-i slujeşti lui Mamona, Satană?

Zadarnic căutase popa Gunio un text de evanghelie care să-l ajute să iasă din impas. Cum scotea o vorbă să se justifice, cum descoperea şi Obretin înşelăciunea şi se înfuria şi mai aprig. În cele din urmă îl apucase iarăşi de barbă, spunându-i:

— Pentru mârşăviile pe care le-ai comis, poporul te condamnă la moarte prin împuşcare. Eu în calitate de răzbunător al poporului, am venit să execut sentința.

— Dar asta e… apelez… trecuse păcătosul la rugăminți. Dați-mi dreptul la judecată şi

Dumnezeu vă va răsplăti cu toate milosteniile sale; doar nu e firesc aşa?

— Aici nu e un tribunal oarecare şi fără minte să-şi piardă vremea cu vrute şi nevrute, îl întrerupse Obertin. Poporul constituie instanța supremă şi peste sentința sa nu poate face nimeni apel la alte foruri.

— Îndurare…

— Haide treci la perete şi spune-ți rugăciunea de pe urmă. Asta e toată îndurarea pe care pot să ți-o ofer.

Popa Gunio începuse să plângă neputincios.

— Prăpădeşti de pomană un suflet drept.

— Nu mă ocup eu de sufletul dumitale, eu doar împuşc un trup murdar, îl liniştise Obretin. Sufletele drepte nu pier niciodată. Pentru ele a deschis Dumnezeu raiul. Sau îți place Gorovo-ul ăsta mizerabil mai mult decât priveliştile din rai?

— Îmi place mai mult.

— Aşadar iată că nici în rai nu crezi! Iată că singur îți demaşti fondul satanic, spumegase răzbunătorul poporului. Acum însă o să te expediez cu conştiința împăcată la ceruri şi rămâne să te justifici acolo celui căruia i-ai slujit pe pământ, fie el Dumnezeu sau Mamona.

— R… rogu-te!

— Nu-l suplinesc pe Isus Hristos ca să te rogi de mine.

— Fiule, eşti totul pentru mine, mă rog ca de

Dumnezeu, risipise şiroaie de lacrimi popa Gunio. Îndurare!

— Cât pe ce să devii idolatru, țap bărbos. Nu ştii tu că din toate canaliile, cei mai nesuferiți sunt renegații! Du-te la perete. Obretin îl sili pe sfinția sa să se întoarcă cu fața la perete, îşi încărcase cu zgomot pistolul, îşi comandase singur „foc”, trage, după care îşi descărcase arma deasupra capului victimei. Fără să crâcnească măcar, popa Gunio se prăbuşise la pământ cu fața în jos. Abia după o jumătate de oră îşi venise în fire cu ajutorul preotesei. De cum deschisese ochii începuse să strige: „Anticrist! A coborât anticristul pe pământ!”.

După întâmplarea asta, Obretin a fost transferat în alt domeniu de activitate şi i-a rămas porecla de anticrist, ataşată ca scaiul de numele lui. După ce a mai schimbat câteva servicii, eroul cu pricina s-a trezit în cele din urmă în postul de coordonator al propagandei antireligioase. În ordinul de numire s-a menționat: „A dovedit în fapt o atitudine justă față de religie pe care o consideră un drog pentru popor”.

— Perfect! Mi-am frecat încântat mâinile după ce am ascultat relatarea asta amuzantă. Vom reactualiza cazul cu preotul.

Piperov se învioră:

— Credeți că o să dea ceva rezultate povestea

asta?

— Dacă-ți spun…

— Dacă mă scoateți din ciorba asta, vă ridic o statuie de aur, tovarăşe Olimpiiski.

— De unde atâta aur? Am aruncat viclean o aluzie.

— Doar v-am mai spus că suntem un ținut bogat. Totdeauna se găseşte câte ceva pe la noi.

Instinctul mă avertiză că s-ar putea să sară un iepure din tufişul ăsta.

— Sunteți de invidiat, am luat-o pe departe. În privința asta, noi stăm prost în capitală. Piperov îmi ghici parcă gândul.

— Dacă aveți nevoie vă stau la dispoziție, îşi lovi el călcâiele.

— Mie personal, cine ştie dacă mi-ar fi vreodată necesar ceva aur. Însă… e la mijloc unul din tovarăşii noştri dintre cei mai de răspundere. E foarte influent şi poate să vină de hac nu unui singur Obretin, ci la zece ca el fără să clipească. Primarului îi strălucea fața de bucurie.

— Spuneți, aşa, bre, tovarăşe Olimpiiski, icni el vesel. Ştim şi noi să nu ne facem de ruşine în fața oamenilor *de* treabă.

— Eu personal o să mă ocup de transport şi o să i-l predau cu tot tactul cuvenit, am adăugat autoritar. Bineînțeles, n-o să fie de pomană.

— Dacă mă scapă de Obretin, nu mai îmi

trebuie nimic.

— În niciun caz nu o să consimtă să primească aurul pe gratis. Nici nu-ți închipui ce om corect este. Şi apoi, aşa ceva nu cadrează cu calitatea lui de tovarăş de răspundere.

— Dar nu va...

Nu i-am îngăduit să continue.

— O să-ți primeşti banii în cel mai scurt timp.

— Lasă, se tot ferea el. Să nu se grăbească. Când i-o da Dumnezeu cu carul, să-mi dea şi mie cu traista.

Piperov râdea din toată inima, nu atât de înțelepciunea ultimelor lui cuvinte, cât de bucurie la gândul înşelătoarei perspective de a scăpa de un potrivnic periculos, victorie care îi asigura o domnie de lungă durată. Se înțelege că adevăratul fericit eram eu. Uitasem de mult gustul şi culoarea aurului şi acum aveam să-i aud din nou clinchetul de privighetoare, să mă bucur de puterea lui. (F. M.: „Dinaintea aurului până şi Dumnezeu aprinde lumânări") Ca să maschez emoția care mă cuprinsese de pe urma febrei aurului am început să mă arăt preocupat:

— Încă o belea pe capul meu, dar n-am încotro, cine nu vrea să fie bătut la cap de toată lumea, n-are decât să nu se facă militant obştesc.

— Dar dumneavoastră? Mă privi el cu înțelegere. Dumneavoastră personal nu v-ar

trebui puțin aur? Poți face orice cu el.

— Sunt împotriva aurului pentru că sprijină imperialismul.

— Poate aveți trebuință de altceva?

— Mulțumesc, am de toate.

— Nu ştie omul cum să se revanşeze pentru tot binele…

— Trimițându-mi o nouă belea pe cap, am replicat cu un gest generos. Şopii[13] dacă n-au belele, le cumpără. Şi eu sunt ca ei, mă ataşez de oameni şi le cumpăr durerile de cap. Când am rostit vorbele astea, nu mi-am închipuit nicio clipă că într-adevăr Obretin o să-mi pricinuiască atâtea necazuri şi astea aşa de curând. Totul s-a declanşat în seara aceleaşi zile. Proslăvitul anticrist urma să susțină o conferință antireligioasă publică. Nu ştiu ce m-a făcut să asist la conferința aceea. Poate invitația — amabilă a secretarului de partid, Temenujkov, poate dorința de a-l vedea pe acest celebru personaj din Gorovo. Întârziasem puțin. Când am intrat în sala bibliotecii locale, la tribună tocmai gesticula, disperat, un bărbat scund, îndesat, rubicond, de fapt Obretin în persoană. Rostea cuvinte înflăcărate şi energice în timp ce privirile îi scăpărau fulgere. În rândul din față – numai două persoane: Temenujkov şi Piperov. În

---

[13] *Şop* = țăran din împrejurimile Sofiei.

rândul doi – un miliţian. Rândul al treilea era gol şi abia de la al patrulea în colo se aşezaseră cei circa o sută de cetăţeni care ascultau încordaţi cu sufletul la gură. M-am aşezat în primul rând între cei doi fruntaşi aşa cum se cuvenea.

— Îmi cer scuze pentru întârziere, m-am adresat secretarului de partid.

— Se mai întâmplă, răspunse el respectuos, dar parcă cu o undă de dojană în glas. La Gorovo s-a încetăţenit obiceiul ca la asemenea acţiuni, oamenii cu răspundere să sosească primii.

— Exemplul personal, adăugă vinovat Piperov.

— Asta e admirabil, i-am lăudat entuziasmat. De îndată ce ajung în capitală, am să raportez la forurile cele mai înalte. În cel mai scurt timp veţi fi daţi de exemplu întregii ţări: iniţiativa din Gorovo.

— Ei, chiar aşa, iniţiativa…

— Chiar aşa. Iniţiativa din Gorovo – fruntaşii să sosească primii la adunări. Comportarea aceasta va impulsiona masele.

— Vorbim mai târziu – spuse rugător secretarul – să ascultăm acum conferinţa.

Până să mă aclimatizez cu ambianţa şi să înţeleg despre ce e vorba, Obretin îşi întrerupse pe neaşteptate cuvântarea patetică. Atunci, însă, şi mai pe neaşteptate, Temenujkov se urcă la tribună.

— Din fericire – începu el să turuie – printre

noi se află tovarăşul Olimpiiski, care ne va adresa câteva cuvinte competente şi de autoritate în legătură cu religia. Are cuvântul tovarăşul Olimpiiski.

Sincer vorbind, nu-mi amintesc ce am vorbit nici cum am vorbit la început, băusem puțin şi aveam mintea înceţoşată, dar sfârşitul discursului meu a sunat cam aşa: „Şi aşa scumpi tovarăşi şi tovarăşe, cât a existat un Dumnezeu – vorbim de Isus Hristos Ezu Krist cum l-au denumit unii, sau Brahma Putra, nu mă refer la ţapul bărbos al evreilor – Debora – acela a fost om în carne şi oase… a fost ce-i drept în folosul săracului. Dacă ai două cămăşi zicea, una dă-o celui sărac. Tocmai din acest motiv l-au răstignit faraonii pe cruce şi l-au ţintuit… Din acest punct de vedere, putem spune că a căzut în lupta împotriva cămătarilor, mama…”

Cuvântarea mea se deosebea considerabil de cunoscutele prelegeri legate de problemele religioase, dar asta s-a întâmplat din cauză că doream să evit şablonul şi să revitalizez tema. Ultimele mele cuvinte i-au căzut cu tronc lui Obretin care repetă ad literam „mama…” şi aplaudă frenetic. L-au imitat şi ascultătorii satisfăcuți şi ei de cuvântarea mea. Numai Temenujkov nu m-a înțeles just. A devenit brusc întunecat şi neprietenos, chiar bănuitor şi se purta cu mine de parcă i-aş fi prădat avutul,

ceea ce însemna că putea fi periculos. Situația creată m-a alarmat mult – domnia mea în Gorovo era amenințată.

„Dragă Onufri, e timpul în cele din urmă să te topeşti de pe aici!" mă sfătuia glasul prudenței. „Ai nimerit în rai, nu-l scăpa aşa uşor din mână" mă liniştea lăcomia la rândul ei. „Înlătură pe oricine îți stă în cale". Glasul lăcomiei era mai plăcut aşa că m-am luat după el. Cum secretarul de partid făcuse unele remarci jignitoare la adresa cuvântării lui Obretin catalogând-o „o cuvântare de profan şi diletant", m-am hotărât să mă folosesc tocmai de acest amănunt. Ar fi fost ideal să-l pot monta pe acest anticrist noduros împotriva lui Temenujkov, un voinicos ca el îmi era absolut necesar în îndeplinirea unei sarcini atât de anevoioase. M-am străduit să rămân între patru ochi cu Obretin. Ca să-l fac m-ai conciliant şi binevoitor față de planurile mele, m-am hotărât să fac aluzie la istoria cu preotul.

— Atunci… când cu povestea aia… vasăzică… am tatonat eu precaut terenul.

— Care poveste?

— E vorba de popa Gunio, i-aş putea pune capăt.

— Popa ăla râios să facă bine să-şi strângă catrafusele. – Mă întrerupse scurt – că a doua oară n-o să trecem cu vederea la fel de uşor.

Înțelegând că din treaba asta nu iese nimic, m-am grăbit să schimb strategia şi tactica.

— Despre altceva doream să stăm de vorbă, Obretin, am reluat ca un diplomat. Sunt hotărât să trecem la o discuție sinceră ca între bărbați! Propunerea mea de a discuta „ca între bărbați" i-a surâs, chiar la bine-dispus.

— S-a făcut, rosti el şi mă bătu prieteneşte pe umăr. Îmi arde sufletul după o discuție ca între bărbați.

Atunci m-am hotărât pe loc să încerc un atac mai îndrăzneț.

— Ga să ne mai furăm căciula, i-am spus. În anii ăştia de scumpete, salariul unui funcționar mărunt n-ajunge de nici unele.

— Nu-i minciună.

— Mai ales în cazul dumitale care ai trei copii.

— Greu la deal cu boii mici, răspunse el sfidător, dar oricum îi dau de capăt.

— Îi dai, vorbă să fie. Eu sunt unul singur, cu un salariu de cinci ori mai mare şi tot nu reuşesc s-o scot la capăt.

— Şi cum te descurci?

— Caut ceva... suplimentar. La urma urmelor... ce e incorect în treaba asta? În perioada de trecere nici nu se poate fără asemenea inițiative.

— Dar ce fel de inițiative? Întreabă Obretin, pironindu-mă cu privirile de parcă mă vedea

pentru prima oară.

— Cine are mai mult să dea celui care are mai puțin, i-am furnizat explicații suplimentare. De exemplu! Eu am bani mulți. Salariu mare… O moştenire.

— Ce om norocos!

— Ori eu mai ştiu că dumneata o duci greu. De ce să nu-ți dau o sumă suficientă de bani să te chiverniseşti şi dumneata ca oamenii. Eram convins că o să accepte pentru că atacasem subiectul cu multă delicateță, el însă se crispă.

— Nu vreau – rosti el – să-mi irosesc leafa pe te miri ce şi pe urmă de adevărat să nu mai fiu în stare să-i dau de capăt.

— Dar nu ți-i cer înapoi.

— Păi cum aşa?

— Uite aşa. Din prietenie…

În fine înțelese gândul meu numai că în loc să se bucure explodă:

— Ascultă, măi… ce fel de colonel eşti, ce fel de şef? Izbucni el împroşcându-mă cu salivă. M-ai luat la început cu istoria aia cu linge-blide, cu popa Gunio şi acum mai vrei să mă mituieşti? În toată lumea asta nu mi-a rămas decât cinstea, aşa că dacă şi pe asta o vând, la ce bun m-am mai luptat împotriva trecutului blestemat? De când te-ai înhăitat cu potlogarul de Piperov – pe care fără doar şi poate am să-l bag la zdup – am început să te suspectez. Sau Piperov te-a învățat

sau…

M-a copleşit o sudoare rece. Se răsturnase căruța. Trebuia să găsesc rapid o ieşire din smârcul în care mă înglodasem atât de stupid.

— Bravo Obretine! Am făcut dintr-o dată o întoarcere de o sută optzeci de grade, întinzându-i mâna. Te felicit. Gestul meu l-a derutat.

— Pentru ce?

— Ai trecut examenul?

— Ce examen?

— M-am convins în fine că eşti un tovarăş adevărat, cinstit şi incoruptibil.

— Ei, şi? Ezită el rânjind încă neîncrezător.

— Tocmai de un astfel de element am nevoie, în care să mă pot sprijini pentru îndeplinirea misiunii importante pentru care am fost trimis la Gorovo. Toate maimuțărelile astea n-au fost decât o tentativă de a te induce în eroare cu scopul de a verifica cu ce fel de om am de a face şi în ce măsură meriți înalta încredere pe care vreau să ți-o acord.

Obretin răsuflă uşurat.

— Spune aşa, omule. Încă puțin şi eram cât pe ce să te iau de gât să te expediez în…

Am scos şi eu un oftat de uşurare din piept.

— Te felicit călduros pentru atitudinea dumitale demnă! Am repetat strângându-i din nou mâna călduros. Mi-ai întrecut toate

aşteptările.

— Sfânta reținere, murmură el. Bine că nu m-am grăbit.

— Iată de ce nu e bine să se grăbească omul. Câtă dreptate în zicala populară: „Iapa grăbită naşte mânzul orb”. M-am străduit să-l conving că din tot Gorovo-ul el este singura persoană care merită o încredere guvernamentală cu condiția să fie în stare să păstreze un secret absolut, privitor la discuția noastră.

— Ga încercat tovarăş de luptă ce te afli, cred că ştii şi dumneata ce înseamnă să păstrezi un secret de stat, nu-i aşa?

— M-au omorât în bătaie la poliție, dar nu mi-au smuls o vorbă din gură, îmi răspunse Obretin.

— Acum s-a renunțat la bătaie, dar sunt unii cu limba mai lungă, de, slăbiciune omenească.

— De vreme ce mi se atrage atenția, îmi înghit limba şi gata!

— Atunci la treabă! M-am aplecat spre el şi am început să-i şoptesc în taină: „Sarcina principală oare mă obligă să străbat toată țara e depistarea duşmanului cu carnet de partid” … Sarcina asta mi-a fost repartizată de cel mai înalt for. E o treabă foarte dificilă. De cele mai multe ori trebuie să mă prefac în fel şi chip să pot să mă apropii de adevăr cu maximum de obiectivitate. Tatonez, frățioare, tatonez, să văd unde e

putregaiul.

— La noi nu există gunoaie ca acelea pe care le căutați.

— Vedem noi dacă nu există!

— Îi cunosc pe toți tovarăşii, pun mâna în foc pentru ei!

— Nu te grăbi să-ți pui mâna în foc. E riscant!

— Aici la Gorovo îți iroseşti timpul de pomană.

— Vedem noi dacă e de pomană. Dumneata de exemplu eşti un tovarăş plin de merite. Câți oameni sunt ca dumneata pe aici?

— Să lăsăm asta!

— Îndeplinirea misiunii mele mă obligă să încep exact din acest punct, am spus bătându-l prieteneşte pe umăr. Nu poate trece ca o simplă întâmplare faptul că unul din cei mai devotați fii ai poporului şi ai revoluției e destituit din funcția de director şi pus pe linie moartă din pricina unui popă râios.

— La vremea respectivă, pentru destituirea mea s-a pronunțat categoric şi actualul secretar de partid, tovarăşul Temenujkov, dar el e un tovarăş verificat.

— Eu sunt de părere că n-ar strica să-i răscolim puțin trecutul, să vedem dacă nu cumva tocmai aici şi-a pus degetul duşmanul.

— Nu, replică categoric Obretin. Nu! Temenujkov a fost întotdeauna neînduplecat cu duşmanii. Ceea ce îl împiedică să fie un

conducător de partid excelent, este originea sa putredă, intelectuală. Plăteşte tribut mâinilor lui moi, de aceea nu se împacă cu tovarăşii mai duri.

Atunci am încercat să croiesc o breşă decisivă:

— E adevărat că un tovarăş de nădejde ca dumneata a fost demis dintr-un post pe care îl deținea în mod legal şi împins pe linia moartă, numai pentru că s-a răfuit bărbăteşte cu duşmanul?

— Din păcate, chiar aşa stau lucrurile, gemu el, dar…

— Vrei să spui că e un tovarăş plin de merite, nu-i aşa? L-am întrerupt. Nu-i aşa?

— Ba chiar cu merite foarte mari! Nu întâmplător a fost ales în postul…

— Dar Troțki n-avea merite? Dar Tukacewski? Şi câți alții încă despre care s-a aflat până la urmă că sunt agenții duşmanului?

— Cazul cu Temenujkov în special…

— Ştii dumneata cât de mulți de alde ăştia am demascat în capitală? Nu-i dădeam eu răgaz să-şi revină… şi cu ce merite… Pe lângă ei, Temenujkov al dumitale, nu e decât un nou-născut.

— Ştiu eu? Începu să ezite într-un târziu steiul de Obretin.

— Sus există indicii că duşmanul acționează în Gorovo! Duşmanul înarmat cu carnet de

partid! Şi tocmai de aceea mă aflu aici! Problema se pune cât se poate de concret: cine anume este acesta? Ori Temenujkov, ori…

— Nu m-am gândit la una ca asta… şi vocea îi scăzu de tot.

Am intuit că sunase ceasul să-l dau gata.

— Duşmanul nu se orientează către oameni ca Piperov – hai să spunem – căci aceştia nu sunt oameni de soi şi pot stârni bănuielile oricui, ci către revoluționari de bază, încercați în luptă, ca Temenujkov sau Obretin.

Rămase cu gura căscată şi ochii holbați, parcă ar fi înghițit o viperă.

— Altcineva care să justifice încrederea duşmanului nu există în Gorovo, am mai spus aplecându-mă spre el amenințător. Mi se cere să comunic acolo sus în timpul cel mai scurt posibil identitatea acestui individ: Temenujkov sau Obretin. Alege!

— Dar…

— Temenujkov sau Obretin?

Se pare că fusesem suficient de convingător, pentru că tăcu şi renunță la orice tentativă de a mai obiecta. Iar când am mai repetat o dată întrebarea – acea întrebare teribilă – stăruind să obțin un răspuns, a murmurat ca un muribund.

— Nu sunt eu acela…

I-am lăsat un răgaz scurt de timp cât să-şi şteargă sudoarea de pe frunte.

— Acum te duci acasă, am dispus eu ca reprezentant al autorității supreme. Reflectează cum se cuvine şi elaborează un plan amănunțit de cercetare a lui Temenujkov. Trebuie să studiem originea lui socială până la a zecea spiță cum se spune. Selectează oameni de încredere pe care ştii că te poți bizui, şi pregăteşte-i cu băgare de seamă. În cel mai scurt timp trebuie să-i venim de hac lui Temenujkov şi întinzându-i mâna în semn de concediere, am adăugat: Bud zdarov!

SFÂRŞITUL IDILEI DE LA GOROVO

Granitul se sfărâmă, dar nu se îndoaie. Tot aşa şi Obretin. Toată virtuozitatea mea se dovedi neputincioasă în fața lui: n-am putut să-l determin să rostească măcar o vorbă defăimătoare la adresa lui Temenujkov.

(F. M.: „Numai cei cu conştiința încărcată se sperie de situațiile echivoce").

Efectul era tocmai opus celui scontat, bănuielile privind persoana mea sporiseră, fapt care dovedea clar că sosise ceasul să dispar din prea primitorul Gorovo. Tocmai îmi făceam bagajul când năvăli ca o furtună în odaie plutonierul meu.

— A picat pe neaşteptate tovarăşul Gâdelicicov! Rosti el cu glasul sufocat în timp ce-şi freca fruntea asudată cu batista. (Unii oameni

asudă de frică. Piperov se număra printre aceştia).

— Ce fel de specimen mai e şi ăsta? L-am întrebat prefăcându-mă calm.

— E din partea locului, dar lucrează la capitală... Un fel de instructor. Mereu merge în provincie cu verificări.

Neamul Gâdelicicovilor era dintre cele mai vechi în Gorovo, iar inspectorul – persoana cea mai importantă din tot neamul. Pe vremuri, tatăl său se ocupa cu negoțul şi făcuse avere peste noapte. Revoluția îi înghiți̦se însă magazinul şi odată cu el şi visurile de a deveni milionar. Fiul îşi trădase tatăl şi se alăturase revoluției.

— Şi de ce a venit?

— În niciun caz de bine! Îi tremură glasul lui Piperov. Cu siguranță a mirosit ceva, dar ce anume...

— Puțin îmi pasă! Am spus eu să-mi mai fac curaj, dar tonul trăda neliniş̦te.

— Cum stăteam în cabinetul meu, reluă Piperov, tam-nisam, fără să se anunțe, hop şi el, Gâdelicikov în persoană. Preț̦ios... abia-i ieşeau vorbele din gură parcă trase cu cangea.

— Oho-o, m-am repezit eu să-l întâmpin ca pe unul de-ai noştri: „Ia te uită cine ne-a venit în vizită!”

— Ba nici pomeneală de vizită, mi-a răspuns încruntat şi nici măcar nu mi-a întins mâna.

Inspecție!

„Există deja un inspector, i-am retezat-o sever. Şi încă de la cel mai înalt for. Din însărcinarea celui mai de sus…”

— Inspecția mea are un caracter mai deosebit, a şuierat el printre dinți, plin de importanță. O să-l vedem noi şi pe inspectorul ăsta al vostru!

Am simțit cum mi se usucă gâtlejul.

— Şi umblă cu nasul pe sus, ai?

— Umblă de parcă ar fi preşedintele Consiliului de Miniştri în persoană.

— Mai sunt şi de-alde ăştia…

— Tare mă tem, tovarăşe Olimpiiski că Obretin a cam bătut toba. A trimis cu siguranță o anonimă la Sofia şi ăsta e motivul pentru care a venit Gâdelicikov. O să înceapă acum la anchete… cercetări… şi cine ştie ce grozăvii o să mai născocească.

— Nu uita că mă aflu aici, l-am bătut încurajator pe umăr. Tu interesează-te ce se întâmplă cu cele promise şefului de care vorbeam.

— Ce-am promis se află asupra mea, răspunse el repede şi deschizând servieta scoase cu mâini tremurătoare o legătură plină cu aur: tot felul de podoabe, pendare şi câte şi mai câte altele mai mărunte.

Mă uitam şi nu-mi venea să-mi cred ochilor. Ce tâlhar, îmi ziceam, jefuise tot Gorovo-ul.

— Bud zdarov! I-am întins mâna şi apoi am pus la adăpost comoara. În rest, nu-ți fă griji. Fără aprobarea mea n-o să ți se clintească niciun fir de păr din cap.

— Numai să fie aşa…

— Mă simt foarte ostenit acum… Mai treci pe aici mâine pentru unele precizări.

— La ordin, îşi lovi primarul – jefuitor tocul pantofilor şi se grăbi să mă lase singur.

Şi acum, Onufri, mi-am zis, ia-ți catrafusele şi să nu te mai prind pe aici. Şi niciun fel de întâlniri cu inspectorii. Dar nu cumva întârziasem peste măsură…? De ce o fi venit individul ăsta pe nume Gâdelicikov? Sau poate or fi mirosit ceva acolo sus în legătură cu prezența unei persoane importante, dar dubioase, la Gorovo şi au trimis pramatia asta să verifice? Da! Măcar acum în ceasul al 12-lea s-o întind de aici!

În timp ce meditam nelinişti la problemele mele hamletiene a intrat în cameră Dobroslava, uitând să mai bată la uşă.

— A venit ăla… cel mai afurisit dintre Gâdelicikovi, spuse ea făcând o mutră acră. Întreabă dacă poate fi primit.

Mi-am muşcat buzele.

— Unde e?

— Aşteaptă afară!

— Păi… să între.

— E al naibii de respingător… ca o reptilă.

O clipă mai târziu, însuşi Gâdelicikov în carne şi oase stătea în fața mea: un individ scund şi îndesat, cu buze cărnoase şi priviri agere de hipnotizator. Când ne-am strâns mâinile aşa de tare mi-a încleştat dreapta de parcă n-avea de gând să-i mai dea drumul.

— Tare mă bucură faptul că oraşul meu natal e onorat cu prezența unui tovarăş atât de însemnat ca rang, începu el de cum pătrunse în odaie, intenționând să-şi camufleze astfel adevăratele gânduri. Ştie diavolul de unde să înceapă.

— O-o, Gorovo e vrednic şi de vizita unui ministru, i-am răspuns pe acelaşi ton. Şi n-ar fi de mirare ca în viitor să se ridice tocmai de aici un ministru, de vreme ce tot în locurile astea s-a născut o celebritate ca dumneavoastră, tovarăşe inspector. El arboră un aer modest şi inofensiv.

— Nu sunt decât un funcționar mărunt.

— Nu s-a născut nimeni mare, i-am întrerupt demagogia imediat. Oamenii se nasc papă-lapte şi devin adevărați titani!

— Dacă îi favorizează soarta, cresc…

— Fiecare îşi ajunge pragul, am rostit ambiguu. Ce facem: vin sau rachiu? Aveam chef să-l adap, doar-doar i s-o dezlega limba în felul ăsta. Şi era cazul să-şi dea cărțile pe față cât mai

curând ca să ştiu ce-mi rămânea de făcut în timpul nopții.

— Mastică, răspunse categoric. Prefer băuturile tari tot aşa cum dintre oameni îi prefer pe cei puternici.

— În privința asta suntem de aceeaşi părere! L-am mințit să-i fiu pe plac.

Am deschis bufetul cel mic, am umplut ochi două pahare de apă cu mastică şi m-am grăbit să ciocnim.

— De bun venit!

— Şi dumneavoastră fiți binevenit în oraşul meu natal.

Mare actor – mă gândeam – îşi interpretează rolul ca la teatru. Să vedem cât o s-o țină aşa cu joaca asta de-a şoarecele şi pisica? Am revărsat pe masă o legătură întreagă de „lukanka[14]" de Smeadovo pe care am tăiat-o apoi în felii subțiri.

— Vă place o astfel de gustare?

— În casa mea „lukanka de Smeadovo" e la mare preț, răspunse el în timp ce se apucase să mă ajute la tăiatul cârnăciorilor. Vedeți numai ce aromă! O adevărată încântare!

Asta îmi mai dădu curaj: o gustare însoțită de o băutură bună fac omul mai abordabil între patru ochi.

— Aşadar, iată ce ne potrivim şi în privința

---

[14] Un soi de cârnăciori, specialitate bulgărească.

asta! Am adăugat făcându-i semn cu ochiul. Dar ce părere aveți de mastică?

— E minunată! Şi mastica şi lukanka sunt minunate…

Cerceta atent odaia de parcă ar fi căutat să descopere unde anume ascunsesem obiectele furate, apoi adăugă:

— Totul e în general minunat la dumneavoastră. E clar că aveți gust, tovarăşe colonel şi că pricepeți să vă aranjați.

— Omul trebuie să se priceapă la aşa ceva. (Mă gândeam: „Ia te uită cum mă întoarce şi pe o față şi pe alta. M-o fi luând drept scrumbiei").

— Ați fost partizan? Îmi întrerupse firul gândurilor – probabil intenționând să mă deruteze.

— Bineînțeles că am fost. Printre primii. Din detaşamentul lui Doicio Belev. Dar dumneavoastră?

— Şi eu am fost cât pe ce, să pun mâna pe puşcă… îmi pregătisem şi încălțăminte de munte şi raniță… dar sunt puțin cam indolent. 9 Septembrie mi-a luat-o înainte.

— Ei, nu tot poporul poate lua drumul muntelui.

— Aşa e! Important e să fii pregătit.

L-am bătut prietenește pe umăr.

— Asta contează!

Gâdelicikov dădu peste cap paharul de mastică

să mai prindă curaj şi reluă:

— Da! Vedeți, tovarăşe colonel, noi doi am fost gata în orice moment să ne dăm şi viața pentru popor şi… pentru cauză.

— Îhî, am fost.

— Am tras din greu, am suferit…

— Am suferit mult, am întărit eu cu gura plină, da era cât pe ce să mă înec. Nici nu se poate descrie.

— Iar acum când suntem la putere dacă nu petrecem, apoi când? Vorbise cu atâta pasiune încât am uitat cu desăvârşire de intențiile lui mârşave.

— Acum e timpul să ne mai destindem şi noi, am repetat eu.

— Oamenii ca noi s-au achitat față de patrie. Chiar dacă mai cad în păcat, tot nu se cuvine să-i judecăm cu prea multă asprime.

Aşadar începuse să se îndrepte spre țintă, am realizat eu. Se aşteaptă să-i cad în gură ca para coaptă.

— Nu, am intervenit sever. Nu se cuvine să iertăm nimănui nicio greşeală.

— Cum aşa, nu se cuvine?

— Aşa bine! Ce s-ar întâmpla dacă oamenii de frunte ca noi am începe să ne trecem cu vederea greşelile? Unde am ajunge? Şi ce ar deveni statul nostru?

Replica mea făcu o fisură serioasă în

cordialitatea raporturilor noastre de până atunci. Gâdelicikov începu să mestece mai lent lukanka, iar ochii săi de hipnotizator mă iscodiră, deşi prudent, cu mai multă stăruință. Eu îi urmăream într-una mâinile. Mă sugestionasem să cred că era fără îndoială un organ de miliție şi mă aşteptam să scoată din clipă în clipă pistolul şi să mă someze: „Mâinile sus”! În timp ce el continua să dea peste cap paharele de mastică şi să devoreze lukanka.

Se lăsase o tăcere apăsătoare care îmi displăcea cu atât mai mult cu cât îmi sugera liniştea dinaintea furtunii. Şi nu mă înşelasem.

— Ticăloşilor le trecem cu vederea! Scrâşni el. Sunt atâția oameni josnici cărora le trecem cu vederea! Iar față de noi nicio toleranță. Aşa or fi stând oare lucrurile? Aşa să fie?

Atitudinea lui mă dezorientă complet. În clipa aceea aproape că-mi închipuiam că joacă în fața mea intenționat rolul unui individ supărat ca să mă inducă în eroare, dar scânteile mânioase care începuseră să-i lucească în priviri mărturiseau o revoltă sinceră.

— Vă înfuriați? Nu cumva… mă bâlbâi eu. La urma urmelor suntem idealişti…

— Idealismul nu implică distrugerea cadrelor, spuse înjurând şi i se umeziseră ochii.

Am schimbat imediat tactica.

— Dimpotrivă, idealismul presupune apărarea

cadrelor, am răspuns. Poftim, am notat până şi în agenda mea: F. M. – „Kadii reşeaet vseo”[15]. De ce crezi că am spus cugetarea asta în ruseşte?

— Şi mă rog cum o să apărați cadrele dacă le renegați pentru orice greşeală, indiferent cât ar fi de însemnată? Tovarăşe colonel, mi-ați făcut de la început impresia unui om serios…

— Dar… am început eu să mă bâlbâi cuprins de nesiguranță, poate nu ne-am înțeles bine.

— Problema e limpede – e cazul să fie nimiciți oameni ca mine şi ca dumneavoastră de exemplu, pentru cine ştie ce greşeli? Ce e neclar aici?

— Păi nimic, bineînțeles! M-am situat ferm pe altă poziție. Problema are două aspecte: teoretic şi practic. Am crezut că dumneavoastră analizați problema sub aspectul ei teoretic.

— Eu nu mă pricep la filosofie.

— În ceea ce mă priveşte, mă consider puțin filosof, de aceea se pare că nu v-am înțeles din capul locului. Da!

— Ei, atunci, noroc!

— Noroc!

Cum se întâmplă de obicei, după furtună s-a înseninat, schimbare însoțită de încă o sticlă de mastică şi altă lukanka de Smeadovo. Bând fără măsură am trecut pe neobservate la „faza de

---

[15] În limba rusă: Cadrele hotărăsc totul.

cântat” şi foarte curând discuțiile au devenit intime şi cordiale. La un moment dat ni se împleticea limba în gură şi abia mă mai țineam pe picioare, dar cu lacrimi în ochi de duioşie ne sărutam repetând într-una: „Frățioare, frățioare”.

Într-o clipă de luciditate care cine ştie prin ce întâmplare reuşise să mi se înfiripe în conştiință am realizat îngrozit că începusem să-i depăn lui Gâdelicikov adevărul gol-goluț despre sejurul meu în Gorovo. Asta m-a determinat să mă dezmeticesc şi tocmai atunci, împietrit de stupoare, i-am auzit mărturisirile:

Eroul nostru de prea multă „inimă bună” se apucase să mai dea câte o mână de ajutor unor indivizi – exponenți ai trecutului de tipul unchiului Radoi şi lelei Tudorina – sfătuindu-i cum să se strecoare printre buchiile legilor. Pentru faptele sale primea pe căi ocolite tot felul de daruri neînsemnate. „Invidioşii îl clevetiseră însă”, iar acuma se declanşase împotriva lui o anchetă judiciară.

— Merit un glonte, frățioare, mormăia el.

— Ai dreptate, meriți.

— Credeți-mă, am făcut totul din prea multă bunătate.

— Cred.

— Cum am înțeles cât de slab de inimă sunt, cum au început să-mi dea târcoale… tot soiul de

lepre… naționalizați… şi alții. Toți din elita de altădată. Au profitat de situația mea de serviciu şi i-am ajutat, dar n-am făcut-o pentru bani…

— Parcă spune cineva: „vino lupule să mă mănânci!

— Credeți-mă, n-am făcut-o pentru bani.

— E bine că mi-ai încredințat mie aceste necazuri, l-am bătut binevoitor pe umăr. Pentru asemenea acte, dacă dădeai peste cine ştie ce prost, erai îngropat de mult.

— Am avut noroc că tocmai în acest moment v-ați nimerit în ținutul meu natal.

L-am bătut din nou pe umăr.

— Ai avut!

— Altminteri… eram pierdut!

— Dar de la cine ai aflat de mine?

— De la Piperov. Atâta v-a lăudat…

— Aşadar abia când ai ajuns în Gorovo, ai aflat de prezența mea aici?

— Abia în Gorovo.

Am răsuflat uşurat.

— Şi eu care credeam că ai venit special pentru mine tocmai de la Sofia.

— Am venit să mă ascund de procuror.

— Vasăzică afacerea a ajuns deja pe mâna procuraturii?

— Păi de aceea m-am hotărât să apelez la sprijinul dumneavoastră, mai spuse lăsându-şi capul pe umărul meu! Când am priceput că aveți

acces la vârfuri – m-am hotărât să mizez totul pe dumneavoastră. Altfel nu v-aş fi destăinuit nimic. Ai noştri ştiu că am venit în inspecție.

— Ai ticluit totul cu abilitate, i-am spus mângâindu-l pe cap. Se cunoaşte că nu eşti un prost oarecare, dar…

— Mi-am pătat numele pentru nimic, adăugă frângându-şi mâinile cu nervozitate. Asta înseamnă excluderea din partid. Asta înseamnă să-mi fac de ocară tot trecutul. Asta mai înseamnă şi distrugerea întregului meu viitor. Înseamnă închisoare.

— Mai încet, omule, mai încet!

— Înseamnă un glonte în cap, continuă el şi se puse pe plâns. Morminte! …

— Măi, câtă sensibilitate…

— Sfârşitul drumului meu lumesc!

Tragedia lui, mă emoționă.

— Frățioare eşti un nefericit!

— M-au tras pe sfoară nemernicii, blestemații!

— Iartă-mă frățioare, dar în cazul ăsta te-ai comportat ca un prostănac.

— Prostănac şi idiot, se înfurie de unul singur.

— Prostănac fiindcă le-ai luat puțin!

— Cum adică?

— Uite, aşa, bine! Şi după ce-am mai dat pe gât o duşcă-două de mastică, direct din sticlă, am adăugat: Eu le iau cu amândouă mâinile, mama lor de burghezi şi exploatatori!

— Te-ai folosit de gradul de colonel! …

— Înțelege omule nu sunt colonel deloc. Aşa m-am prezentat aici în Gorovo – oamenii mari se aleg cu brațele încărcate.

— Şi unde lucrezi?

— Nicăieri. De felul meu sunt filosof! Ferşteen zi?

— Da, da.

— Amor vincit omnia.

În schimb Gâdelicikov, ca şi cum nu mi-ar fi auzit ultimele cuvinte (de altfel chiar dacă le-ar fi auzit tot n-ar fi înțeles nimic cu siguranță) îşi prinse capul în mâini şi smulgându-şi părul începu să se vaiete printre lacrimi:

— Sunt pierdut. Sunt iremediabil pierdut!

— Pocăința e un remediu bun, dar numai în cazul păcătoşilor credincioşi, reluai eu cu înțelepciune. Îşi închipuie că aşa o să-l poată păcăli pe Sf. Petru să le deschidă porțile raiului. Procurorul frățioare nu e Sf. Petru, el deține cheile închisorii, nu ale raiului.

(F. M.: „Mai uşor îl înşeli pe Dumnezeu decât pe procuror”).

— Oare să nu găsesc nicăieri un ajutor?

I-am strâns mâna prietenește:

— Nu-ți fă griji frățioare, o să te ajut eu. Uită-te la mine şi nu te mai teme.

Se învioră la față.

— Îmi dați o mână de ajutor, adevărat,

tovarăşe colonel?

— Parol doner! Eu nu umblu cu vorbe goale. Bucuria i se risipi din nou în clipa următoare şi un nor întunecat îi umbri privirea:

— Vai, că tare mai sunt prost! Spuse el furios. Cum să-mi ajuți dumneata dacă nu eşti nici pe departe colonel?

— Pe unii ca tine numai eu îi mai pot ajuta. Da, da. De dragul prietenilor îmi dau şi viața.

Câteva clipe ne-am cântărit din priviri ca doi motani supărați, fiecare apreciind partea lui de folos de pe urma vorbelor mele.

— Dacă mă scapi de belea, zise el zdrobit, apăsând mult pe fiecare cuvânt, eu sunt în stare să te răsplătesc cum se cuvine.

— Poți să-ți depui liniştit soarta în mâinile mele. De altfel, în cazul tău, nici nu există altă ieşire frățioare.

Gâdelicikov căzu iarăşi pe gânduri.

— Şi de ce mă rog să nu te arestez? Şuieră el printre dinți la un moment dat. Fapta asta ar putea constitui un atu considerabil în favoarea mea, mi-ar putea diminua culpa.

M-am înfiorat, dar m-am străduit să nu-mi trădez teama. Simțeam că păşisem pe muchia prăpastiei şi orice mişcare greşită mă putea costa scump.

— Fireşte că poți să mă arestezi, reluai eu firul discuției, simulând îngrijorare față de situația

lui, şi dacă arestarea mea îți este de vreun folos, accept încântat jertfa. Păcatul meu rămâne totuşi un fleac.

(F. M.: „De zdrențe nu se lipesc nici petele!").

— Aşa e! Ar fi mai bine să te arestez.

— Cu toate astea mă îndoiesc de folosul pe care ai să-i tragi. Ai pomenit de circumstanțe atenuante. Ai dreptate, nici vorbă. Însă se va pronunța totuşi o sentință? Să zicem că o să câştigi ceva la ani – în loc de 20 o să-ți dea 10. Dacă eşti gata să mături păianjenii din închisoare vreme de 10 ani, eu n-am nimic împotrivă. O să raşchetăm împreună scândurile noduroase ale celulelor. Ca doi cunoscuți ce suntem putem să cerem să ne repartizeze în aceeaşi celulă.

— Mama ta... izbucni el ridicând pumnul. Mă compar eu cu tine?

I-am răspuns liniştit:

— Tribunalul o să ne pună la egalitate, tovarăşe inspector, asta voiam să spun.

— Tribunalul, tribunalul. Acolo trebuie să se găsească şi oameni cu mintea limpede care o să înțeleagă cine eşti tu şi cine sunt eu.

— Numai că fapta dumitale e mai gravă. Ai profitat de calitatea dumitale oficială ca să înşeli statul. Pentru asemenea cazuri se mai dă şi pedeapsa cu spânzurătoarea.

Gâdelicikov se oprise din mestecat. O groază

disperată i se citea în priviri.

— Cum am putut să ajung până aici? Gemu ca un muribund.

— Ce te împiedică să încerci varianta mea? Am continuat să insist. De ce să ne grăbim cu închisoarea? Se va găsi acolo oricând o celulă goală pentru de-alde noi. Mai anevoie e să evităm una ca asta. Se încovoiase pe scaun ca un câine bătut.

— O fi existând într-adevăr o asemenea posibilitate?

— Să încercăm şi o să vă convingeți că nu sunt un incapabil. Până în zori, Gâdelicikov capitulase definitiv.

— N-am altă scăpare, gemu el ca un condamnat. Eşti ultima mea speranță.

— Mizezi pe o carte sigură, am rostit eu, bătându-l familiar pe spate. E chiar în mâna ta!

— Dar dacă eşuezi – strânse el pistolul – te fac ciur.

— Nu-mi plac gloanțele – am replicat zâmbitor, aşa că o să mă străduiesc să nu le capăt.

„Şi vulpea asta a băgat piciorul în capcană, mi-am spus, după plecarea bietului inspector. De vreme ce gorovceanul cel mai de seamă îmi încăpuse în mâini, n-aveam de ce să mă mai tem chiar aşa de tare de Temenujokv. Apre nu, leo deluj!”

(F. M.: „Important e nu ce faci, ci cum

justifici”).

Buna dispoziție în care mă aflam datorită minunatei victorii repurtate a fost umbrită de Dobroslava. Abia aşteptă să plece Gâdelicikov că se şi năpusti ca o vijelie în cameră.

— Am auzit tot, tot! Începu să țipe ca o nebună. Ah, ce gâscă proastă am putut să fiu!

Întâmplarea m-a tulburat suficient, dar n-a reuşit să mă zăpăcească.

— Ai auzit, dar n-ai înțeles că tot ce-am spus a fost praf în ochii animalului ăluia, m-am străduit s-o calmez. Scumpa mea te faci de râs. Tu singură mi-ai spus ce canalie afurisită e Gâdelicikov ăsta! Dobroslava în schimb, parcă nici n-auzea explicațiile mele, continua să țipe isteric:

— Nemernicule! Ah ce nemernic!

Îmi înfăşcă în aceeaşi clipă hainele din cuier şi se apucă să mi le arunce la picioare.

— Afară escrocule!

— E-e, păi nici chiar aşa pisicuțo că mă superi, i-am suportat eu cu răbdare insultele, încercând chiar, la un moment dat să o mângâi. Dar nici asta nu mi-a folosit la nimic.

— Nu mă atinge, s-a tras ea cu un pas înapoi slobozind încă un țipăt. Să-mi înapoiezi bijuteriile, podoabele…

De data asta am schimbat tactica.

— Aşa. Când e vorba de obiecte tăinuite de

stăpânire, nu e cazul să țipi pentru că există şi… i-am imitat cu mâinile gratiile închisorii.

Frumoasa se prăbuşi zdrobită pe pat.

— Cum ai fost în stare să te porți aşa de fără de Dumnezeu? Hohoti acoperindu-şi fața şi izbucnind în plâns de parcă bocea pieirea întregului neam. I-am oferit un pahar cu mastică.

— Ia şi tu o gură să te calmezi.

— Eşti cinic! Spuse ea şi izbind paharul pe care încă îl țineam în mână sări în picioare şi năvăli din nou cu pumnii strânşi contra mea. Diavolule! O să afle toată Bulgaria cât eşti de ticălos.

— O, dar până la urmă o să reuşeşti să mă superi de-adevărat. Şi dacă mă supăr devin periculos. Apoi, după ce am examinat decorul, am adăugat ostentativ: Casa asta nu e o casă oarecare, e un palat regesc, construit cu bani murdari… şi dacă până acum nu s-a naționalizat e o simplă întâmplare.

— Oh, se sufocă de parcă i s-ar fi oprit un os în gât.

— Dacă află Bulgaria şi despre asta… Dobroslava îşi prinse capul în mâini şi fugi ca o lupoaică hăituită.

F. M.: „Fiecare are un punct slab, să-l descoperi şi să pui degetul exact acolo – iată toată înțelepciunea”).

Domnia mea în Gorovo se încheiase. Se termina o pagină luminoasă a succeselor vieții mele. Gorovo nu părea decât un sat fără câini, dar atâția apăruseră pe neaşteptate şi încă toți lupi – unul şi unul – încât gata, gata erau să mă facă fărâme. Cât timp avusesem treabă mai ales cu indivizi care țineau de trecut mai treacă meargă... Însă când gloria mea amenință să ajungă şi la urechile oamenilor obişnuiți, singura mea soluție salvatoare rămânea fuga. M-am apucat să umplu două geamantane noi-nouțe cu cele agonisite, iar în timpul ăsta marea mea iubire, Dobroslava, a reuşit să ajungă până la unchiul Radoi să-i povestească totul.

Unchiul era cât pe ce să facă o criză, s-a zbătut ca un cocoş decapitat, apoi renunțând să-şi mai înfigă garoafa roşie în rever se repezi glonț la lelea Tudorina. Bătrâna americană, aghezmuită zdravăn cu rachiu fiert, începuse să silabisească cu înverşunare:

— Ai spiik americaniş... Du spiik americaniş... Katrin, supărată, îi tot corecta greşelile. Numai prostănacul lâncezea într-un colț urmărindu-le cu indiferență pe cele două femei.

— Haide cuscre, îi strigă lelița mustăcioasă unchiului Radoi. Apucă-te să înveți americănească... Du spiik amerikaniş?

— M-am apucat şi eu, şi încă aşa de temeinic că nu ştiu ce să fac să scap.

— Ce s-a întâmplat? Se miră ea.

— Ah, prost bătrân, continua el lovindu-se cu pumnii în cap. Bătrân aiurit.

— Măi, te-o fi lovit damblaua?

— Mai bine mă lovea…

— Da spune odată, ce te enervezi?

— Bănuții mei! …

— Să nu fi pățit ceva rău colonelul?

— Care colonel? Se puse pe tânguieri unchiul Radoi. E un băiat de-al nostru…

— Cum aşa?

— Nici pomeneală de comunist. Nici pomeneală de partizan.

— Păi atunci cum de-l făcură colonel?

— Nici pomeneală de colonel! Ne-a tras pe sfoară. S-a îmbătat şi i-a mărturisit tot nepoatei mele de la care am aflat şi eu.

— De cum l-am văzut pentru prima oară mi-a mirosit mie ceva putred, zise prostănacul, care abia acum se băgase şi el în vorbă. Altfel sună cuvintele şi alta e atitudinea comuniştilor adevărați.

— Degeaba, eu îmi cer bănuții înapoi! Zise grăsana lovindu-se peste şolduri. Mă duc la el imediat. Până la un ban să mi-i restituie. Nu-mi trebuie America, ce-am nevoie de minuni?!

— N-o fi nebun să țină banii asupra lui, se amestecă iarăşi Doniu. Ăştia sunt ca şobolanii, dacă înhață ceva nici prin minte nu-ți trece în ce

loc l-au dosit.

— I-l reclam la autorități.

— Ia-ți adio de la bănuții tăi, luă Katrin abia atunci cuvântul. Cât priveşte America, sunt sigură că o să întreprindă ceva. Pe mine nu poate să mă înşele tovarăşul colonel.

— Doar v-am spus că nu e colonel, izbucni bătrânul, e un ticălos. Despre ce Americă aiurați?

— Aşa e viața, unchiule Radoi, nu se lăsă bătută Katrin. Omul poate fi ticălos cu unii şi cinstit cu alții.

— Cum e posibil aşa ceva?

— E posibil! Multă lume susține de exemplu despre dumneata că eşti un ticălos, ori eu ştiu că nu e adevărat.

De data asta nervii unchiului n-au mai rezistat şi începu să plângă ca un copil.

— Am venit să hotărâm împreună ce măsuri putem lua, nu ca să vă bateți joc de mine.

— Vă are pe toți în buzunar, adăugă cu înțelepciune Katrin. Cel mai inteligent lucru ar fi să stați liniştiți şi să implorați cerul să nu pățească nimic rău! Numai că lelea Tudorina nu era dispusă să asculte niciun cuvânt în plus şi scoase un urlet isteric: De grumaz îl apuc, ticălosul! Şi fugi pe uşă afară. Unchiul Radoi se luă după ea cu paşi mărunți.

Aproape isprăvisem cu făcutul geamantanelor

când sosi Piperov în mare grabă. Încă din prag cercetă odaia bănuitor şi îşi opri privirile pe geamantanele mele burduşite. Înțelese imediat că mă pregăteam de drum.

— Nu v-a spus oare nimeni?

— Ce anume?

— Temenujkov a plecat la Sofia.

— Ei şi?

— Înainte să plece a tot tăifăsuit cu Obretin. Presupun că s-a dus la cineva sus, să clevetească.

— De minune. Plec şi eu să-l prind acolo, la locul, crimei.

Nici nu-mi isprăvisem bine gândul, când uşa s-a izbit ca lovită de trăsnet şi în odaie au năvălit ca nişte furii lelea Tudorina şi unchiul Radoi.

— Bănişorii mei! Se apucă ea de reverul hainei mele. Dă-mi bănişorii. Renunț la America!

— Glorioasa noastră putere populară! ... înghițea în sec la rândul lui unchiul... Nu e nevoie de încă o pată de soare... Soarele o să strălucească din nou, dar cel puțin dă-mi înapoi jumătate din miişoarele mele.

— Vedeți, tovarăşe primar, m-am adresat lui Piperov cu un calm surprinzător, până unde poate ajunge panica? E suficient un zvon ridicol şi oamenii se comportă ca fiarele. Dumneavoastră domnilor se pare că uitați că în Republica noastră populară există o anumită

lege, care îi urmăreşte pe cei ce răspândesc ştiri dăunătoare, mai ales când aceste ştiri mârşave au drept scop subminarea prestigiului autorității şi al reprezentanților ei cei mai de seamă. Când am rostit „reprezentanții ei cei mai de seamă” m-am lovit cu pumnul în piept să înțeleagă bine la cine se referea aluzia. O singură plângere să depun şi o să vă înghesuiți cu toții în spatele zăbrelelor de fier. Ferşteen zi?

— Păi eu… ce? Se zăpăci grăsana. Vreau banii mei…

— Nu cumva te-am implorat eu să-mi dai banii tăi burghezi, cucoană americană? Am întrerupt-o aspru şi întorcându-mă înspre bătrân am adăugat: Iar dumneata, dacă din ăştia îmi eşti să te pregăteşti să-ți iei catrafusele şi de la etajul trei.

— Încă o pată în soare, spuse el cutremurându-se…

— Şi acum, ajunge cu demagogia.

— Dar vă rog…

— Tovarăşe preşedinte, dumneavoastră reprezentați autoritatea din Gorovo, mă adresai din nou lui Piperov. Eu am venit să constat personal în ce măsură ați epurat o anumită pătură de foşti mizerabili şi escroci. Am pus undița înadins şi crapii le-au şi înghițit. Am făcut o pauză de o clipă, mi-am aprins o țigară şi arătându-i pe cei doi, am reluat pe un ton

solemn:

— Acest gunoi al societății a încercat să mă mituiască. Vă rog să fie deferiți justiției. Geamantanele astea sunt pline de probe materiale care vor fi predate direct autorității centrale. Bud zdarov! Am tras din țigară adânc, după care am început să fac încet rotocoale elegante de fum (în privința asta sunt un as) şi le-am întors demonstrativ spatele în semn că audiența luase sfârşit şi că era momentul să se retragă.

— Înainte! Dădu soldățeşte comanda Piperov şi câteşi trei se grăbiră să mă lase în pace. Am făcut tot posibilul să dau din nou peste Gâdelicikov; am căzut la înțelegere şi a doua zi ne-am trezit amândoi în zori la Sofia.

Acta es fabula!

PARTEA a II-a

DEROGĂRI LIRICE DE LA BIOGRAFIA MINTOSULUI

Câtă sinceritate ciudată, fără rezerve, vecină cu cinismul. Maiorul Petiu Gagovski era surprins. Nu cumva îl inducea în eroare? Să fi fost numai un nou truc al lui Onufri, o tentativă de a camufla adevărul referitor la infracțiunile lor?

— Sinceritatea dumneavoastră nu cunoaşte margini – spuse Petiu – şi tocmai faptul acesta mă tulbură.

— Tovarăşe maior, vă tulburați pentru că nu cunoaşteți sufletul oamenilor care fac parte din categoria mea, reluă Onufri. Dacă apucăm să spunem odată „a” apoi înşirăm tot alfabetul până la „zet”. E ceea ce ne deosebeşte de spioni. Spionul e scump cu fiecare literă. Dacă ați reuşit să-i smulgeți pe „a”, apoi o să trebuiască să depuneți tot atâtea eforturi până să-l faceți să-l spună şi pe „b”. Mă acuzați de spionaj. Cu alte cuvinte mă pot aştepta la un glonte. Şi numai ce mă gândesc la glonte şi mă cuprinde o senzație de vomă (iubesc viața mai presus de orice pe lume), aşa încât ca să-l evit sunt gata să mărturisesc până şi laptele supt la sânul mamei. Am înțeles că numai sinceritatea deplină m-ar mai putea salva. Acest argument mi-a dezlegat

limba.

(F. M:. „Un ticălos strâns cu uşa e mai sincer decât un sfânt”).

— Explicația e plauzibilă.

— Vă spun purul adevăr.

Satisfăcut de limbuția neobişnuitului „filosof” maiorul Gagovski hotărî să-i creeze o atmosferă cât mai propice unei maxime intimități şi cordialități (motive pentru care trebuia să întreţină nealterat torentul mărturisirilor sincere) şi îl invită în consecință la el acasă.

Deşi trăia în spiritul unei burlăcii absolute, garsoniera sa era aranjată confortabil şi strălucea de curățenie. Bătrâna gazdă îi făcea ordine şi avea grijă de el ea de propriul ei fiu. Şi de data asta îi îndeplinise cu minuțiozitate dorința, iar masa din hol era încărcată de gustări şi vinuri ca pentru oaspeți.

— O-o, e minunat! Exclamă încă din prag Onufri. O atmosferă atât de plăcută îmi merge la inimă: Potrivit zicalei obişnuința e a doua natură, iar eu m-am obişnuit să trăiesc frumos! Mă înțelegeți, nu-i aşa? Fațit indignațio versum – e stupid să trăieşit de pomană!

— Da, răspunse Petiu, nesigur, mirându-se în sinea lui: „Stranie făptură. Cum o fi reuşit să învețe latineşte?” (Abia mai târziu înțelese că traducerea ad literam a acestei zicale latineşti era: „Nemulțumirea stârneşte poezia” şi nu cum

îi explicase Onufri: „e stupid să trăieşti de pomană” şi s-a amuzat copios).

Ambianța casnică, confortabilă îl linişti în aşa măsură pe Onufri, încât începu să se servească singur cu vin şi să guste pe rând din toate bunătățile de pe masă. Apoi i se adresă cu „tu” lui Petiu, ba chiar ajunse în cele din urmă să-l îmbie să guste şi el câte ceva.

Şi gazda era foarte încântată.

— Iar acum – vorbeşte despre Mintosul – aduse vorba parcă întâmplător Petiu după ce goliseră două sticle de vin alb de Euxinograd. Tot ce ştii de când s-a născut până în momentul de față, şi în cele mai mici amănunte. Aşa dar tot alfabetul de la „a” la „zet”. Îmi place să te aud povestind.

— Just! Răspunse vioi Onufri. Îşi aprinse o țigară, şi cu privirile rătăcind în gol se lăsă în voia amintirilor sale plăcute.

— M-am întors de la Gorovo bogat şi refăcut. Capitala m-a întâmpinat ca un balaur care-şi arăta colții, amenințând să-mi fărâme oasele din clipă în clipă. M-au trecut fiorii de parcă eram un marinar care părăsise blândele ape fluviale ca să se lase pradă valurilor înfuriate ale mării. — (F. M.: „Rechinii de uscat sunt mai periculoşi decât cei din mare”).

Numai că norul care plana asupra capitalei s-a resfirat şi odată cu el a dispărut şi proasta mea dispoziție. Era într-o dimineață. Dinspre munte

îşi arătase discul limpede un soare dulce – mai mare dragul să-l priveşti. Chiar şi adierea dinspre Vitoşa mi se părea mai deosebită, parcă, în loc să sufle, te mângâia. Era o adevărată desfătare să rătăceşti prin parc ascultând trilurile de dragoste ale păsărilor din pădure. Simțeam că nici inima mea nu era chiar aşa de împietrită, ba dimpotrivă, tânjea şi ea după o clipă de fericire.

— Ee, ce facem acum? Mă struni aspru Gâdelicikov alungind toată poezia care se lupta să-mi înnobileze sufletul.

— Trecem la executarea sarcinii, tovarăşe inspector, i-am răspuns. Nu aduce anul ce aduce ceasul.

De ce i-oi fi spus treaba asta „nu aduce anul ce aduce ceasul”?

(F. M.: „E imposibil să tragi pe cineva la răspundere pentru toate prostiile pe care le debitează gura lui”).

Gâdelicikov se simți lezat de răspunsul meu tulbure şi scrâşni din dinți:

— Să nu încerci să mă minți că nu ştiu de glumă.

— Mint prostituatele! Vorbeam eu, dar în acelaşi timp îmi scremeam creierul să născocesc ceva destul de inteligent ca să-l ajut cinstit pe frățiorul cu pricina. Cei ca el mă ungeau pe suflet pentru că îmi alimentau speranțele pe o

perioadă mai lungă: Iată ce-am notat în agenda mea în această împrejurare:

„De bună seamă trebuie să sar în ajutorul hoților, delicvenților şi altor indivizi de aceeaşi teapă. Mai cu seamă când au reuşit să pună mâna pe un carnet de membru de partid, şi să „lucreze" în numele stăpânirii. Nu pentru că mi-ar fi cine ştie ce simpatici, dar pentru că oameni ca aceştia pun câte un pietroi care ar putea răsturna carul adevăraților comunişti, îndepărtând astfel în timp ziua îndreptării omenirii şi totodată şi ziua pieirii mele. Semnat – Onufri, fiul Domnului!".

Începusem de la o vreme să-mi spun fiul Domnului pământean – atât eram de fascinat de talentul şi faptele mele. Şi cultul ăsta al meu este notat într-o pagină anume din agendă.

„Oamenii s-au obişnuit cu legile scrise, cum s-a obişnuit şi măgarul să-şi ducă samarul, femeia să-şi mintă bărbatul, iar bărbatul să se prefacă credul. Numai cei aleşi supraviețuiesc unor atari prostii. Iar printre cei aleşi se află un exemplar unic care a înțeles măreția legilor nescrise, adică a acelor legi care guvernează într-adevăr desfăşurarea vieții. Iar acest titan intangibil este posesorul modestului nume Onufri. Numele lui înseamnă cu siguranță lumină în întuneric. Prescurtat trebuie supranumit „fiul Domnului: şi astfel s-ar confirma mai exact şi mai deplin

Redimi de ugat d'ev mor
periculoşi decît ei d'in

ceea ce istoria se cuvine să consemneze despre el. Amin”.

— Crezi în continuare în menirea ta? Îl întrerupse Petiu.

— Fără doar şi poate.

— Atunci cum se explică servilismul tău față de oameni ca Mintosul Boev?

— Mintosul e marele meu inchizitor, rosti patetic Onufri. El este totodată şi speranța mea. Pentru că Mintosul Boev este un om excepțional. Fără termen de comparație. Simpla apariție a acestui titan uman pe pământ şi trebuie să fi fost însoțită de cataclisme vestite şi pline de semnificații. Mai întâi şi mai întâi că spre deosebire de toți ceilalți copii, Mintosul a anticipat cu două săptămâni întregi termenul cuvenit naşterii sale. Când au chemat-o pe Deşa Armăsăreasa să-l moşească, femeia şi-a făcut cruce şi a spus:

— Să mă ierte Dumnezeu, dar chiar viu de-ar fi să se nască tot n-o să fie nimic de capul lui, afară de înfățişarea de om.

În al doilea rând Mintosul şi-a ales să vină pe lume în cea mai afurisită zi a anului. Era un cer aşa de încruntat, parcă suferea de oftică. Nori negri astupau ca un capac afumat văgăuna în care se ascundea satul lui natal, Svatovcea. Pe deasupra a mai plouat şi cu o grindină mare cât oul de rață, încât s-au prăpădit toate

semănăturile şi poamele până la ultima, iar pe acoperişurile caselor n-a rămas nicio olană întreagă. Asta a făcut-o pe Deşa Armăsăreasa să se mai crucească o dată şi să spună:

— Chiar dacă o să trăiască, o să fie blestemat.

Când îl prinse în braţe, moaşa constată că era mare ca un pui de leoaică, iar când Mintosul se porni să urle se cruci pentru a treia oară şi murmură speriată:

— E ursit! Atâta grindină o să se abată peste noi, încât o să ne prăpădim cu toţii de foame.

Apoi, când îi tăie ombilicul cu o foarfecă ruginită şi-l privi îndeaproape pentru prima oară în ziua aceea, surâse şi bătându-l uşor fără să-şi mai facă cruce de data asta, scuipă în sân:

— Ptiu! Să nu-i fie de deochi! Seamănă cu tatsu. Aşa a început prima zi din existenţa Marelui meu inchizitor.

*

Tatăl Mintosului, bătrânul Boiu, plătea tribut pasiunilor sale cinegetice. Cum sărăcia nu-i îngăduia să-şi cumpere o puşcă, ţopăia toată ziua ca o slugă pe urmele câte unui vânător, adulmecând vânatul împreună cu ogarul. Uneori i se întâmpla să mai şi latre, doar – doar o căpăta îngăduinţa de a trage cu arma cu două ţevi măcar o dată. Din acest motiv, mare i-a fost bucuria când în cele din urmă puse mâna pe o sineaţă ruginită care rămăsese probabil de pe

vremea jugului otoman. A frecat-o cu grijă, a ferchezuit-o ca pe o mireasă în ajunul nunții, a încărcat-o.

— Mâine bag în traistă pe puțin cinci iepuri.

Numai că, din păcate, Boiu şi-a agățat puşca în cuiul din spatele uşii, după care s-a repezit să dea de mâncare celor două bibilici, unicele zburătoare din gospodărie.

Mintosul care nici nu trecuse încă pragul şcolii, atâta aştepta. Înhăță minunata jucărie şi începu să o arunce dintr-o mână în alta. Şi atunci s-a petrecut ultimul lucru de pe lume la care se aştepta: puşca a bubuit, intenționat parcă, exact în clipa în care s-a deschis uşa şi Boiu a apărut în prag.

— Ah, fiule, gemu tatăl alunecând pe podea, abia trăgându-şi sufletul.

Vecinii năvăliră în grabă, țipând până la Dumnezeu. A venit şi Deşa Armăsăreasa. Din prag s-a pus pe bocete în gura mare, blestemându-l aprig pe micul răufăcător.

— Ştiam eu ce marfă o să iasă din sperietoarea asta! Doamne – Dumnezeule, de ce nu i-am frânt gâtul de cum a venit pe lume, să nu mai sufere toată lumea. Pe mamă-sa a omorât-o la naştere, acum l-a omorât şi pe tată-su.

Au stropit rana cu urină, au pus pe ea lână arsă, au cădelnițat tămâie, au ridicat mâinile la cer implorându-l pe Dumnezeu în toate cele trei

înfățișări ale sale, dar n-a ajutat nimic. Până seara Boiu a pornit pe calea dreptților.

Peste vreo zece zile, Mintosul s-a pomenit în casa noi lor săi părinți – l-a adoptat unchiul său Kogeacâniu – lucru care a uimit pe toată lumea.

— Ai avut noroc, nemernicule, să fie mătuşata stearpă, i se adresase unchiul în chip de bun-venit, altfel întărâtai câinii pe ulițele satului.

— Asta pot să fac şi acum, replică încruntat Mintosul privindu-şi binefăcătorul pe sub sprâncene. Ce mare lucru!

— N-o să ne înțelegem uşor cu el, s-a crucit Kogeacâneva. Dumnezeu să ne ajute.

Avusese dreptate femeia. Nu trecea zi să nu facă puştiul câte o şolticărie. De ce creştea, de ce devenea mai înverşunat.

— Poate s-o îndrepta la şcoală! Îşi frângea Kogeacâneva mâinile. Câți nebuni n-au fost aduşi pe calea cea bună de dascălii lor.

Mintosul n-a întârziat însă să pună cruce şi speranței acesteia.

— Lemn! Înjura tatăl adoptiv fără nicio reținere. Nici o sută de căruțe de lemne n-ajung să i se coacă mintea.

O profesoară s-a angajat din bunătate să-l reeduce, dar i s-a înfundat din primele zile. Mintosul o urmărise atent şi îi strecurase în geantă un şoricel viu. La numai câteva minute după asta, femeia deschise geanta şi întinse

mâna după batistă, dar tocmai atunci şoricelul sări şi absolut imprevizibil îi căzu în sân. Ce s-a mai întâmplat nu mai ştiu, dar profesoara a nimerit la spitalul de psihiatrie, iar puştiul a fost alungat de la şcoală.

Delirium tremens!

Cu multe eforturi şi cu încă şi mai multe cadouri în bani şi natură (găini fripte şi crude, rațe, curci, bibilici, brânză, unt şi câte şi mai câte asemenea produse) Kogeacâniu reuşi să găsească o altă şcoală pentru pupilul său pe care îl împinse de la spate din clasă în clasă până ce în sfârşit ajunse la gimnaziul mixt din centrul raional. Îl plasă în gazdă la un bătrân, o cunoştință a sa, măcelarul Radoi Furiosul, fost luptător, şi se linişti.

— Lasă că îi încovoaie spatele Furiosul! Îi explică el preacredincioasei sale soții. L-am sfătuit să-l jupoaie de viu dacă nu ascultă. De bună-credință, măcelarul se apucă de-adevărat să pună în aplicare recomandația primită şi-l preveni pe Mintos:

„Tăticu-tu mi-a dat dreptul în cazul în care nu mă respecți cum se cuvine să te amestec printre oi şi să-ți retez gâtul! Îi spuse arătându-i cuțitul ascuțit. Din afacerea asta n-aş avea decât de câştigat: o sută de kg pe gratis”. Ori că a crezut în amenințare, ori că ajunsese într-un stadiu avansat de dezvoltare a creierului, cert e că

Mintosul s-a schimbat spre surprinderea generală. Venea acasă devreme, chiar foarte devreme şi se îngropa într-un maldăr de cărți.

— Pribişevski e un scriitor remarcabil, comenta el înaintea prietenilor săi; iar Gordon indică drumul pe care trebuie să-l urmeze oamenii îndrăzneți!

Era lucru ştiut că Mintosul devenise un discipol zelos al lui Gordon, ba se mai şi apucase să organizeze „Asociația oamenilor liberi" pe care o denumise „Uraganul", în privința numelui asociației s-au ivit mici divergențe între el şi Toncio sau Tokata, cum îi spuneau toți băiatului firav cu chipul palid de ofticos şi cu ochii de vulpe.

— Cred că datoria noastră e să găsim alt nume, fusese de părere Tokata. Doar suntem oameni cu idei!

— Depinde ce fel de idei, replicase Mintosul. Sarcina noastră e să răsturnăm tot ceea ce e vechi, aşa cum face uraganul.

— De ce să răsturnăm totul?

— Nu mă întrerupe, ascultă ce-ți spun! Sarcina noastră presupune o răsturnare completă. Vor veni alți oameni, de tip nou care vor construi. Asta va fi misiunea lor.

— Şi de unde o să apară oamenii ăştia noi?

— De unde o să apară, nu e treaba noastră. Treaba noastră e să răsturnăm totul. Da, trebuie

să ne prefacem în uragan, să măturăm din cale tot ce e vechi.

Tokata n-a mai avut nimic de obiectat, aşa că asociația „Uragan” şi-a început activitatea. Prima acțiune a constat în smulgerea usturoiului din grădina administratorului raional, fapt care a sprijinit „lupta” în două sensuri; în primul rând au fost distruse rezerve substanțiale din proviziile de iarnă ale unui exponent al vechiului, în al doilea rând membrii asociației au fost aprovizionați cu usturoi pentru multă vreme, ceea ce însemna consolidarea spiritului de luptă al „uraganezilor” şi pregătirea lor pentru noi fapte de arme, încă mai îndrăznețe decât cea menționată.

Cea de a doua acțiune se pare însă că depăşise posibilitățile de înțelegere ale lui Tokata. Mintosul a dat pur şi simplu dispoziția, iar ceilalți s-au supus, aşa că într-o noapte gardul de mărăcini al văduvei Alexandra s-a mistuit în flăcări. Biata femeie țipa ca o bufniță rănită. Vecinii i-au sărit în ajutor la timp, au stins focul şi i-au salvat de la incendiu căsuța veche.

— Şi la ce bun am dat foc gardului? Se indignase Tokata.

— Nu mi se rupe inima după nicio vechitură – a sunat prompt răspunsul Mintosului. Vor veni oameni de tip nou care vor ridica un gard nou, mai solid şi mai frumos, pe locul putregaiului

ăsta.

Kogeacâniu a descoperit activitatea pupilului său abia în momentul în care i-au mistuit flăcările propria şură, unde îngrămădise mai bine de 20 de care cu fân. Prin această faptă de arme, şeful Asociației Oamenilor Liberi „Uragan" soluționase din nou două probleme: mai întâi lovise într-un suporter al vechiului, cum era incontestabil tatăl său adoptiv, şi, apoi, dovedise fără putință de tăgadă colectivului său că, în măreața luptă, nu există nicio discriminare între cunoştințe şi străini. Indiferent de circumstanțe, toți cei care se opuneau vederilor lor, trebuiau înlăturați din drum.

Cu toată clarviziunea lui, însă, n-a reuşit să prevadă o a treia problemă care s-a dovedit a fi în esență şi cea mai importantă! Kogeacâniu, turbat de furie, s-a folosit de toată trecerea de care dispunea în fața autorităților şi Mintosul s-a trezit imediat la închisoare.

— Va veni ziua când va arde şi închisoarea asta veche! Rosti în chip de profeție Mintosul, în timp ce în spatele lui se trântea uşa de fier prevăzută cu un lacăt uriaş şi ruginit. Atunci n-o să mai existe niciun loc în care oamenii liberi să fie închişi.

Şi se apucă să scrie o scrisoare lungă şi bine simțită în scopul calmării unchiului său. „Nu-ți fă griji", îl informă el cu intenții instructive: „Vor

veni alți oameni care vor clădi în locul şurelor mucegăite, altele noi, de ciment, unde să poată fi adăpostită o cantitate de două ori mai mare de fân proaspăt…”

Soarta l-a plasat pe maestrul meu în aceeaşi celulă cu un oarecare Damian, o mână de om, în pieptul căruia ardea parcă tot soarele de pe cer într-atât era de înflăcărat şi pătimaş.

Acest Damian s-a şi apucat să-l prelucreze din punct de vedere politic. În primul rând l-a luat la întrebări în legătură cu tatăl şi mama lui, l-a descusut despre avere şi câte şi mai câte, referindu-se în principiu la existența lui de până atunci; după care a început să-i testeze învățătura şi gradul de cultură.

— Cunoşti „Capitalul?” l-a întrebat.

— Sunt împotriva oricărui capital, mama lui! A răspuns fără zăbavă Mintosul.

— Mă refeream la „Capitalul” lui Karl Marx.

— Toate capitalurile sunt la fel.

Atunci Damian s-a apucat să-i explice cu răbdare cine era Karl Marx şi despre ce fel de capital era vorba. La început ca orice bărbat remarcabil a fost atras de toate astea: activitate ilegală, demonstrații armate, răscoale şi în cele din urmă revoluții! Era exact genul de activitate pe gustul lui!

— Măi să fie, cum de nu l-am cunoscut mai de timpuriu pe Karl Marx! Îşi tot freca bucuros

mâinile. Parcă mi-ar fi citit gândurile, aşa a scris…

Mai târziu, însă, a început să depisteze cusururile lui „moş Karlo” cum obişnuia să-l numească mai intim.

— Nu! Aici a greşit fără doar şi poate! Se năpustea el dintr-o dată. Sau cel puțin a comis o nesocotință!

— Unde anume? Nu înțelegea Damian.

— Afirmă că muncitorii ar fi clasa cea mai revoluționară. Iar eu nici în ruptul capului nu recunosc pe nimeni altul mai revoluționar decât mine. Nu! E o greşeală, nu încape îndoială. Ce dacă sunt de la țară? Ce dacă nu sunt muncitor? Să mă ierte moş Karlo, dar în privința asta nu pot să-i transmit decât multe şi cordiale salutări din mers.

Damian invadat de o sudoare rece îşi susținea din nou cu aceeaşi răbdare infailibilitatea credinței. Un comentariu atât de nesocotit la adresa învățăturilor marelui său dascăl i se părea un sacrilegiu şi cu mare dificultate îşi reținu pumnii.

— Nu te uita la ce scrie în cărți, îl bătea protector pe umăr Mintosul. Ascultă ce-ți spun eu şi poți să fii sigur că n-ai să dai greş.

— Bine, dar tu nici nu te străduieşti să înțelegi, îi reproşa jignit Damian. Marx e un clasic.

— Bineînțeles, nu contest că în multe privințe clasicii ştiu mai multe ca mine, îl întrerupse nerăbdător Mintosul. Sunt ceva mai bătrâni... Dar asta nu exclude posibilitatea lor de a face greşeli! „Erare humanum est”. Sunt şi ei tot oameni ca şi noi. Uite, de exemplu, în problema dictaturii... Sunt de acord că trebuie să le smulgem ghearele tuturor celor care susțin orânduirea veche... în privința asta n-am nimic de contestat. Doar nu din acelaşi motiv mă aflu şi eu la închisoare? Dar de unde până unde reiese că sarcina asta poate fi îndeplinită numai de muncitori?

— Sub conducerea lor, scrie clar! Îi explică Damian.

— Nu-mi trebuie nicio conducere! Încredințează-mi dumneata treaba asta mie, şi o să vezi ce iese! Mie, țăranul! Dacă mai trăia moş Karlo să mă vadă, cu siguranță ar fi luat creionul în mână şi fără să-i tresară niciun muşchi ar fi şters „dictatura proletară” şi ar fi scris „dictatura răsculaților” ... a oamenilor liberi... a răsculaților... Aşa stau lucrurile frățioare!

— Dar Marx e mort demult.

— Atunci ce ne împiedică pe noi să facem cum trebuie?

— Să-l modificăm pe Marx, noi amândoi?

— Şi mă rog de ce nu, dacă i-am depistat greşelile?

Răbdătorul Damian apelă din nou la frazeologia lui goală, dar Mintosul îl întrerupse fără drept de apel:

— Dacă ție ți-e teamă, lasă că mă ocup eu singur de modificare.

Maiorul Petiu Gagovski se ridică să se mai dezmorțească puțin.

— Ajunge cu trecutul Mintosului, spuse el autoritar. Treci la întâlnirea voastră aici în capitală.

— Foarte bine, consimți pe dată Onufri.

O să vă relatez prima mea întâlnire cu acest om deosebit.

UN MOMENT REMARCABIL

Meritul pentru întâlnirea mea cu Mintosul, Boev îi aparține confratelui meu, inspectorul Gâdelicikov.

— E un om plin de vervă, mărturisea el despre Boev. Dacă te îndrăgeşte te ridică până în slava cerului, dar şi dacă prinde pică pe tine, mai bine dispari dinaintea ochilor lui, căci e capabil să te lichideze cât ai clipi.

Gâdelicikov era convins că numai şi numai Mintosul ar fi putut să-l scoată din încurcătură, dar n-avea curajul să-i încredințeze secretul lui.

— Poftim, acum să-ți văd talentul, îmi spusese el ironic. Gândeşte-te cum să-i mărturisim necazurile mele în aşa fel încât să-l atragem de

partea noastră, fără să ne expunem nici unui risc sau pericol.

— Aşteaptă şi o să vezi, i-am spus eu înfumurat. Cred că o să fii mai mult decât încântat.

Întâlnirea noastră a avut loc acasă la Mintosul. Avea o cameră – destul de mare ca dimensiuni – care făcea parte dintr-un apartament foarte spațios de trei încăperi. În celelalte două locuia proprietarul Koko Garvanov, cu familia.

— Oho-o, Gâdelicikov, noroc! Ne întâmpinase cordial Mintosul. Unde ai dispărut. Au trecut 100 de ani şi cinci luni de când nu ne-am mai văzut.

— Cu serviciul! S-a bâlbâit confratele meu. Treburi de birou… Deplasări în provincie… De prea multă libertate n-avem nici timp să ne mai vedem prietenii.

— Îmi spuneam eu: „Unde o fi dispărut Gâdelicikov, nu cumva l-or fi prins cu ocaua mică?” a început el să râdă ca un copil.

— A-a, cine să mă prindă? S-a bâlbâit iarăşi inspectorul.

— Dar ăsta cine e? Mă străpunse Mintosul cu privirile lui de vultur şi parcă mi s-au înfipt în inimă două săgeți de-ale pieilor roşii.

— Prietenul meu… faceți cunoştință.

— Îmi pare bine, am spus eu, grăbindu-mă să-i întind mâna. Onufri Olimpiiski! (După

întâmplarea din Gorovo luasem obiceiul să mă recomand peste tot Onufri Olimpiiski).

— Onufri ai zis? Se miră el.

— Da, am răspuns, intimidat în timp ce mă gâtuiau cele mai întunecate presimțiri. Aşa m-a botezat mama…

— Ce nume mai e şi ăsta? Hohoti el gutural.

— Cum ce nume? Am oftat pentru contraofensivă. În evanghelie se pomeneşte de sfântul Onufri şi după cum se ştie, scriitorii Domnului au dat sfinților numai nume frumoase.

— E un nume inexpresiv, nu se lăsă el. Dar după explicațiile dumitale îmi dau seama că ți se potriveşte perfect.

N-am putut discerne aşa la repezeală (uneori mintea mea se târăşte în loc să prindă aripi) dacă era un compliment sau o ofensă.

— Da! Am replicat zâmbitor. Numele acesta mi se potriveşte perfect.

Inspectorul m-a împins atunci cu degetul în coastă, de unde am dedus că iar debitasem o prostie.

(F. M.: „înțelepciunea şi prostia sunt frați gemeni").

— Numele trebuie să se potrivească cu oamenii care le poartă, am încercat eu să dreg greşeala, dar am încasat încă un ghiont în coaste, aşa că am renunțat să mai continui. Dar tocmai

răspunsul ăsta al meu a salvat situația.

— Aveți dreptate! Rosti Mintosul. Nu cred că e o întâmplare sau un capriciu al soartei faptul că mă numesc Mintosul. Exemplul acesta vă confirmă cel mai bine gândul. Nu-i aşa?

— Aşa trebuie să fie dacă spuneți dumneavoastră! Se vede că aveți gura aurită.

Înțelepciunea răspunsului meu m-a ridicat încă şi mai mult în ochii lui.

— Îmi place că sunteți un om sincer, a continuat bătându-mă prieteneşte pe umăr. Se află aşa de puțini oameni sinceri pe lume, încât eu sunt dispus să plătesc şi arvună numai să găsesc unul. Gâdelicikov, prietenul tău a început să-mi fie simpatic.

— Este foarte simpatic, bolborosi Gâdelicikov zăpăcit de întorsătura neaşteptată a conversației. Altfel nu l-aş fi luat cu mine la cel mai bun tovarăş şi prieten.

— Îmi place mai mult decât tine, îl stigmatiză Mintosul. Tu nu prea eşti de treabă. Cu sprâncenele alea încovoiate, cu fruntea boțită şi privirile tulburi... ai un aer ascuns, închis...

— Ei că n-aş fi chiar aşa de rău, rosti inspectorul înroşindu-se până în vârful urechilor. Nu e dracul chiar aşa de negru pe cât se spune.

— Iartă-mă frățioare, dar cu oameni de felul tău se poartă anevoie o discuție deschisă. Dar ia

te uită la simpaticul ăsta – şi mă bătu din nou pe umăr. E cât pe ce să râdă de propria lui prostie, însă ştie să prețuiască aşa cum se cuvine capacitățile celuilalt.

— Aşa sunt oamenii viitorului! Ei vor salva civilizația!

De data asta Mintosul mă luă în brațe şi mă sărută, ceea ce îmi declanşă o stare de duioşie şi mă făcu să lăcrimez. Cele două picături oare îmi apăruseră la colțul ochilor nu trecură nebăgate în seamă.

— Inima care se poate emoționa e o inimă nobilă! Adăugă el. Dragă Onufri, de azi înainte uşa casei mele va fi larg deschisă pentru tine.

— Mulțumesc din suflet, am răspuns milităreşte. Vă voi rămâne recunoscător până la moarte.

Fața inspectorului când se roşea, când pălea. Era limpede că în sufletul lui se făcuse un adevărat talmeş-balmeş şi că nu-şi putea explica resortul complicatelor relații reciproce dintre mine şi Titan.

— Eşti un idiot, mă apostrofă el, când am ieşit în stradă. Se vede treaba că vă lipseşte la amândoi câte o doagă şi v-ați potrivit. N-aveți decât să înşirați câte verzi şi uscate vreți, dar bagă de seamă să-mi rezolvi treaba.

— E un om de aur, am declarat eu convins. Cu ajutorul lui o să izbutesc să spăl rufele murdare

ale unora…

— Tu să latri mai puțin, rânji reținut Gâdelicikov.

Limpede! Acum când posibilitatea de a primi un ajutor era bătătoare la ochi suporta mai uşor jignirile, fie ele cât de aspre. (F. M.: „Amorul propriu al oamenilor e în funcție de curățenia lor”).

În aceeaşi seară am notat în jurnal: „Am făcut cunoştință cu Mintosul Boev. Epoleți de căpitan. Carnet de partid. Respectă prostia. Înghite semințele pe care i le arunc ca un gânsac flămând. S-ar putea reedita povestea „bolnavului care îl poartă pe cel sănătos în spinare”.

O perspectivă minunată pentru mine. O descoperire norocoasă, un moment măreț în existența mea!”

(F. M.: „Un prost învestit cu autoritate valorează cât o sută de înțelepți lipsiți de autoritate”).

INCURSIUNI ÎNDRĂZNEȚE

Cu intuiția mea subtilă am sesizat fără greş că Mintosul era o pradă uşoară pentru mine. (F. M.: „Oameni uşor accesibili seamănă cu grădinile fără gard”).

Mi-am permis să-l vizitez chiar în ziua următoare.

— Tovarăşe căpitan, scuzați-mă, am trecut

numai pentru un minut...

— A-a-a... îmi pare foarte bine, mă întâmpină el bucuros. Ți-am spus doar că uşa mea e întotdeauna deschisă pentru dumneata.

— N-aş vrea să abuzez de încrederea dumneavoastră!

— De încrederea mea nu poate abuza nimeni, nici prin cap să nu-ți treacă o atare prostie! Cum am să simt că aşa stau lucrurile, o să-ți spun în față! Fără fasoane, direct la țintă!

— Am venit numai ca să vă mărturisesc marele respect pe care vi-l port.

— Treaba cealaltă se amână, nu-i aşa?

— Exact!

— Atunci vino diseară. Mai ales că o să am o gustare şi ceva de băut. Nu eşti un sfânt, nu-i aşa?

— Sunt un păcătos, am râs eu.

— Pe cuvioşi nu-i prea am la inimă.

Cine nu greşeşte, nici la treabă nu se prea îndeamnă, rosti Titanul meu un gând înțelept. Dumnezeu care stăpâneşte tot universul, adică făptura cea mai înțeleaptă, mai mintoasă şi mai dreaptă a lucrat numai şapte zile la crearea lumii şi câte greşeli nu i s-au strecurat printre degete!

Am consemnat imediat gândul acesta în jurnal: (F. M.: „Şi Dumnezeu greşeşte").

— Şi acum la revedere căci mă grăbesc, m-a dat el afară pur şi simplu. Mă aşteaptă multă

treabă, nu sunt un lasă-mă să te las!

— Pe la ce oră să vin deseară?

— Să fii aici la ora 8!

La ora 8 fix am sunat la uşă.

— Intră, e deschis, porunci el.

L-am găsit fără haină, cu mânecile cămăşii sale albe, de mătase proaspăt spălată, suflecate, aranjând sârguincios masa.

— Ți-ai şters pantofii?

— Nu!

— Ieşi afară, e o cergă în fața uşii, şterge-te şi pe urmă intră din nou. Am curățat podelele, le-am dat cu parchetin şi n-aş vrea să se murdărească.

M-am intimidat, dar i-am executat întocmai dispoziția, mi-am şters pantofii atent şi abia după aceea am intrat.

— Aşează-te la masă.

El tocmai tăia cu încântare o lukankă proaspătă de Smeadovo. Pe masă erau deja două farfurii încărcate până la refuz cu file de porc şi kaiser. I-am înțeles imediat predilecția pentru gustări alese.

— Îți place lukanka? Mă întrebă el.

— Mă prăpădesc după aşa ceva, mai ales când e de Smeadova, am răspuns.

— Îți place, dar nu se găseşte şi e cam scumpă.

— E cam scumpă, dar face toți banii.

Răspunsul meu îl făcu să râdă.

— Ia te uită, până şi Onufri poate fi uneori om şi atunci rosteşte şi câte o vorbă înțeleaptă.

Credeam că mai aşteaptă ceva musafiri, dar am înțeles că de fapt toate pregătirile erau pentru mine şi pentru el.

— Nu trăim două vieți, aşa-i? Am spus eu ca să-i fac pe plac.

— Prostii! M-a întrerupt sever. Omul nu trăieşte numai să se îndoape ca un porc. Atunci ar fi porc, nu om.

O clipă mai târziu redevenise aceeaşi gazdă atentă! Am băgat de seamă că nu era ranchiunos, ceea ce mi-a plăcut din cale afară. Am mâncat multă vreme şi am băut pelin cu sifon. Pelinul cu sifon era slăbiciunea lui. Deşi preferam vinul alb de Euxinograd, m-am obişnuit repede şi cu pelinul. Când am dat gata şi a doua sticlă, Mintosul a devenit vesel şi s-a pus pe cântat:

„Oriunde mergi, fă Natka,
Mereu tot plângi
Mereu tot plângi, fă Natka,
Sau poate plângi ş-acum…

— Mi se pare că vă plac cântecele populare?

— Nu suport idioțeniile tineretului de azi.

Am crezut de cuviință că era indicat să profit de această minunată dispoziție şi să atac o

conversație mai serioasă.

— Pot să discut cu dumneavoastră o problemă mai delicată? Am tatonat prevăzător. Dacă sunteți de acord…?

— De vreme ce e vorba de o problemă delicată, eu sunt omul potrivit, replică el vesel. Spune, dar fără ocolişuri. Nu-mi plac ocolişurile.

— E vorba de prietenul nostru comun, Gâdelicikov.

— Şi-o fi mânjit mâinile? …

— Cam aşa ceva…

Am luat-o mai pe departe, să nu i se pară o fărădelege îngrozitoare, dar am trecut repede la o discuție complet sinceră, înşirând toate ticăloşiile nefericitului inspector. După expresia aţâţată a Mintosului, am înțeles că noutatea făcuse asupra lui o puternică impresie. De o parte şi de alta a nasului său coroiat se coloraseră două pete mari, galbene. Mai târziu am aflat că petele galbene însoțeau întotdeauna o stare de puternică iritare care putea să explodeze în orice moment ca trotilul aprins.

— Oameni, am încercat să îndulcesc situația. Se întâmplă. Dar… prietenul la nevoie se cunoaşte…

— Cum adică? Scăpără el scântei din priviri. Nu cumva vrei să mă străduiesc eu să salvez un delincvent?

În momentul acela îi scrâşneau dinții ca o

balama ruginită şi de atâta încleştare începuseră să-i trosnească pumnii. M-am speriat.

— În niciun caz, am îngânat. Nici prin gând nu mi-a trecut una ca asta.

— Gâldelicikov ăsta făcea pe nebunul şi când colo ia te uită ce mizerabil mi-a fost! Merită un glonte, mama lui…

— Omul mai calcă uneori şi pe alături fără să vrea, am strecurat eu cu şiretenie, căutând disperat să găsesc o modalitate să-i îmblânzesc mânia violentă.

— Cine calcă pe de lături îşi rupe picioarele.

— Îşi rupe picioarele, dar se linişteşte. Durerea pe care o are de suportat nu constituie prin ea însăşi o pedeapsă, trebuie să-l lăsăm să moară?

— Ştii că vorbele astea nu sunt chiar o prostie, spuse el şi mă privi intrigat. Le-ai spus aşa de la tine, sau le-ai citit de undeva?

— Le-am auzit de la dumneavoastră, la prima noastră întâlnire, am inventat eu la repezeală. Mi-am dat seama ce maximă excepțională ați rostit şi am consemnat-o.

— Ia te uită şi eu care nici nu-mi aduc aminte când am spus asta…

— Un om de seamă nu-şi poate memora chiar toate afirmațiile de geniu. Doar capul lui nu e coş de gunoi (De cum am spus „coş de gunoi” am tresărit speriat să nu-şi închipuie cumva că fac vreo aluzie).

Aşa e, surâse el reținând probabil numai cuvântul „geniu”. Eu îmi cântăresc fiece vorbă cu balanța farmacistului şi abia pe urmă o rostesc. Dar dumneata?

— Eu n-am acest dar…

— Cu siguranță, clămpăneşti tot ce-ți vine pe limbă…

— Clămpănesc…

— E-e, îmi place tare mult sinceritatea dumitale şi numai pe acest considerent consimt să ajut la vindecarea picioarelor rupte ale netrebnicului cu pricina…

— Am crezut întotdeauna în noblețea dumneavoastră.

— Dar dumneata să nu uiți că eşti un netrebnic.

— N-o să uit.

— Şi netrebnicul nu merită să fie ajutat. Pe netrebnic nu-l ajută decât netrebnicii.

— Aşa e, am răspuns repede, dornic să nu-l contrazic.

— Aşadar şi noi suntem tot nişte netrebnici, aşa-i? Izbucni el din nou.

— Nu! În cazul de față suntem doar medici, am răspuns încântat de mine însumi.

— Medici care îşi fac datoria față de pacienți. Medici netrebnici nu există.

La început Mintosul mă privi aşa de furios, încât îmi venea să cred că e cât pe ce să mă

sfâşie, dar apoi s-a domolit încet – încet şi eu am continuat să-i vorbesc. Dacă ar fi fost de față cineva care să poată stenografia ideile mele, cu siguranță s-ar fi obținut o operă clasică de artă oratorică.

— Şi ce propui? Mă întrebă el, în cele din urmă paşnic.

— Victorie! (Cuvântul ăsta îmi rămăsese întipărit în minte ca o moştenire a regimului burghez). În cel mult 20 de minute i-am expus un plan care nu se putea naşte decât într-o minte ieşită din comun. Însă ochii Mintosului nu trădau nimic din entuziasmul la care mă aşteptam.

— Stupid, se încruntă el. Să nu-ți închipui că procurorii sunt capete seci ca tine!

— Eu mă bizui pe prostia oamenilor, am încercat să mă justific.

— Un idiot nici nu se poate bizui pe altceva! Acum zăvoreşte-ți gura de broscoi şi ascultă bine ce-ți spune un om care valorează mai mult ca toți căpățânoşii la un loc.

— Ascult, m-am supus privindu-l drept în ochi. (F. M.: „Teme-te de omul care se uită în pământ, atunci când îți vorbeşte”).

Mi-a expus atunci un plan mult mai simplu decât al meu, dar şi mai riscant pentru mine, deoarece prevedea o vizită a mea la procuror – ca urmăritor al lui Gâdelicikov; iar mie, numai ce

aud pomenindu-se de procuror şi îmi şi îngheaţă sângele în vine, dar mi-te să mă mai şi prezint dinaintea lui şi asta în cabinetul său din însuşi Palatul Justiţiei.

— Nu s-ar putea să mergeţi dumneavoastră la procuror? Am întrebat timid.

El explodă imediat:

— Tu ascultă ce-ţi spun şi fără obiecţiuni. Nu obişnuiesc să repet. Altminteri îţi articulez două palme şi te dau pe uşă afară. *Paniatna?*

— Fie cum spuneţi, am răspuns încet.

Indicaţiile Mintosului erau scurte şi limpezi ca o comandă militară. M-am străduit să le memorez cât mai în amănunt şi chiar a doua zi am trecut la executarea lor. Am pătruns în Palatul Justiţiei timid ca un hoţ. Şi când, în fine, după o serie întreagă de obstacole (rod preţios al nemuritoarei birocraţii), m-am apropiat de cabinetul cu fotolii moi şi m-am înfăţişat dinaintea procurorului, aveam sentimentul că sunt un biet toreador fără experienţă, singur în arenă în faţa unui taur special, primejdios, gata în orice clipă să-mi spintece burta cu coarnele lui ascuţite. În ochii mei chiar semăna cu un taur: bine hrănit, cu capul mare, acoperit de o coamă deasă, castanie, de sub care mă priveau supăraţi doi ochi sticloşi, nedormiţi parcă.

— Ei? Nu există „bună ziua”? Tună cu voce de bas gutural ceea ce mă zăpăci şi mai tare.

— Bună ziua! …

— Vorbiți! Dar intrați direct în subiect! Mă aşteptam să vină la mine, să mă salute. Iar el, nici pomeneală de „bine ai venit” sau obişnuitul „noroc” sau cel puțin să mă invite să iau loc. Ori toate astea fuseseră puse la socoteală când am apreciat durata întrevederii mele. După planul Mintosului, trebuia să-l țin de vorbă pe procuror cel puțin cinci – şase minute până să sune telefonul şi să se facă auzit „tovarăşul ministru”.

— Eu, de bună seamă, intru direct în subiect… — Mi se împleticise limba de tot. Dar, nu-i aşa?

— Adică ce „nu-i aşa”? În fond ştiți foarte limpede ce doriți de la mine.

— Cum să nu ştiu, mi-e limpede, nu-i aşa?

— Dacă vă este limpede, vorbiți odată fir-ar să fie! Țineți seamă că timpul meu e foarte prețios.

— E vorba de inspectorul Gâdelicikov…

— De Gâdelicikov? Mă întrerupse procurorul. Unde e? Am mare nevoie de el!

— El… e aici, se înțelege…

— Şi de ce n-a intrat?

— E aici, adică în capitală, nu în Palatul Justiției.

— Uite ce e tovarăşe, luă din nou cuvântul procurorul. Dacă ați venit să interveniți pentru banditul ăla de Gâdelicikov, vă pierdeți timpul de pomană. N-o să ajungeți la niciun rezultat. În țara asta există legi… ale noastre, legi

socialiste… pe care toți cei care simpatizează cu opera revoluției, cu patria socialistă, trebuie să le respecte.

— Problema se referă tocmai la patria noastră socialistă, am devenit eu mai îndrăzneț. Fără oameni nu poate exista. Şi oamenii trebuie să se bucure de simpatie. Omul! Ce mândru sună! Credeam că ultima frază o să-i placă procurorului, aşa că am rostit-o cu o deosebită solemnitate, dar procurorul se pare că nu se omora cu lectura cărților distractive şi de aceea citatul meu nu-i făcu o impresie prea bună. Ba chiar îl enervă.

— Dumneavoastră, spuse el, scutiți-mă de propaganda cu lozinci.

Mi-am păstrat stăpânirea de sine şi i-am răspuns calm:

— Nu suntem la miting sau la o adunare ca să fac agitație cu lozinci.

— Atunci lăsați-l în pace pe Gorki!

— Gâdelicikov, ați vrut să spuneți, am obiectat eu.

— Acum vorbesc despre Gorki.

— În schimb eu vă vorbesc despre Gâdelicikov. Cu Gorki n-am nimic de împărțit. În clipa aceea sună telefonul. Slavă Domnului! Încă puțin dacă mai întârzia, procurorul mi-ar fi arătat uşa cu degetul, iar eu poate că aş fi făcut unele obiecțiuni care l-ar fi scos din minți şi e greu de

prevăzut finalul unui duel atât de inegal.

— Alo? Cine e, mă rog? Ridică el receptorul. De la Biroul Politic? Da, abia a intrat la mine. Bine! Îi dau receptorul. Poftim, i-l dau…

Numai în 20 de secunde, fața procurorului îşi schimbase culoarea de câteva ori şi se pare că preferințele sale se îndreptaseră spre roşie, pentru că urechile i se împurpuraseră de sânge.

— Vorbiți, vă rog cu biroul politic, articulă el cu greutate, grăbindu-se să-mi întindă receptorul.

Am recunoscut imediat glasul Mintosului şi am savurat înțelepciunea cu care înlocuise pe „tovarăşul ministru” cu „biroul politic”. O autoritate cu mai multă rezonanță şi care ridica mai multe dificultăți în dezvăluirea secretului.

— A-a-a, unchiule, dumneata erai? Am început eu conversația inimos şi plin de căldură. Da! Am schimbat numai câteva cuvinte cu tovarăşul procuror. Cum să se poarte? Cum se poate purta un procuror inteligent, aflat, nu întâmplător, într-un post de răspundere ca acesta, şi care, după părerea mea, se foloseşte de încrederea acordată absolut meritoriu. Fii complet liniştit, se aranjează totul. Înțelege şi el că nu se cuvine să exagerăm cu cadrele noastre. Hai, la revedere, unchiule. Da? Deseară! Se poate! Bine atunci, deseară sunt la voi.

Când am aşezat receptorul în furcă nu mai

rămăsese nici amintirea din vechiul procuror. Nici urmă de „toro” spaniol, pe jumătate sălbatic. În fața mea se afla o juncană blândă. Până şi privirea suferise o schimbare izbitoare: devenise mai copilăroasă, mai dulce şi mai naivă. Se apucă să-mi înşire verzi şi uscate, una mai stupidă ca alta, străduindu-se să mă convingă că nu-mi satisfăcuse din capul locului rugămintea pentru că nu mă înțelesese just.

— Nu vă faceți griji! L-am bătut eu protector pe umăr. Mai greşeşte omul. Nu sunt ranchiunos. Şi ca să-l dezorientez complet, i-am trântit un dicton dintr-o limbă străină: „Dum spiro, spero!”

La care mi-a răspuns că sunt spiritual şi cult, ba m-a invitat să-l vizitez şi acasă, fapt care i-ar fi făcut o mare plăcere şi soției lui.

— De acord! Am spus salutându-l cu pumnul strâns ca partizanii. Moarte fascismului. Am considerat că gestul meu o să fie mai convingător. Se pare că mi-a împărtăşit şi el părerea pentru că mi-a răspuns în aceeaşi manieră:

— Libertate poporului!

OMUL ESTE UN MIRACOL

Am fost foarte încântat de linşarea procurorului. Aveam senzația că îi articulasem un croşeu fulgerător care îl făcuse Knock-out. Încă nu-mi dau prea bine seama de ce mă

încearcă în asemenea împrejurări o satisfacție intimă, minunată, parcă mi s-ar turna balsam în suflet. Mă bucură probabil faptul că mai sunt şi alții ca mine – ceea ce îmi justifică procedeele. Mica mocirlă. Asemenea scursori îndepărtează în timp triumful adevăratului comunism, prelungind totodată şi viața micii mele mocirle – tocmai aici se ascunde izvorul bunei mele dispoziții.

(F. M.: „Porcul se bucură când dă peste gunoi"). M-am grăbit să ajung la Mintosul să savurăm împreună marele succes. L-am găsit la el acasă. Era cufundat într-unul din cele patru fotolii pe care le folosea ca scaune (avea o deosebită slăbiciune pentru somptuos, dar mobila lui era demodată şi şi-o procurase de la talcioc) şi citea adâncit într-o carte groasă.

— Toată operațiunea s-a desfăşurat minunat! Am strigat chiar din prag, aşteptându-mă la laude entuziaste.

— Ține-ți gura, vită! M-a întrerupt el nu tocmai politicos. Nu vezi că citesc?

— Scuzați!

— Pe viitor să ştii… când vezi că citesc, nu scoți o vorbă, te aciuiezi într-un colț şi aştepți.

— Aşa o să fac…

M-am mirat că nu era curios să afle imediat cum i se îndeplinise planul, dar… aşa e Mintosul Boev. M-am aşezat în linişte pe alt fotoliu,

aşteptând răbdător să termine lectura. Din fericire nu m-a lăsat prea mult să mă topesc de suferință. A aruncat brusc cartea în colțul din spatele mesei, semn că o parcursese până la capăt, după care îşi propti labele pe umerii mei şi mi se adresă amabil:

— Şi acum, hai să auzim cum s-a prins crapul ăla în undiță.

I-am povestit cât se poate de amănunțit, fără să omit nicio iotă măcar cum decurseseră lucrurile între mine şi procuror. Titanul era în extaz. Dar cel mai mult triumfă când i-am relatat schimbarea suferită de „acuzat" în urma conversației mele cu „unchiul".

— Ei, ei, linguşitorule! Sâsâia el la adresa procurorului. Lipsit de coloană vertebrală! — Ei, tu, protoplasma, moluscă, crisalidă, vierme!

Mi-am dat seama cât de temeinice erau cunoştințele lui în domeniul zoologiei, pentru că dintr-o răsuflare îmi enumerase circa o mie de vietăți scuipându-l tot de atâtea ori pe procuror.

— Acum să mergem la tâlharul de Gâdelicikov! Şi gândurile lui se deplasară pe dată în altă direcție. Trebuie să plătească pentru escrocherie!

— Să mergem! Am consimțit imediat simțind în nări mirosul pârjoalelor şi aroma înțepătoare a vinului de struguri.

Gâdelicikov locuia pe B-dul Gh. Dimitrov într-

un apartament somptuos care nu suferea comparație cu locuința Mintosului, mai curând o biată odaie de holtei.

Aici mobilele erau solide, fețele de masă şi lenjeria de pat – scumpe (aproape toate din import). Pe jos – covoare grele, persane. Se vede că investise o sumă mare de bani, iar o asemenea sumă nu se putea procura dintr-un salariu (F. M.: „La salariu nu-ți poți cumpăra covor persan"). De cum am sunat la soneria de la intrare, în spatele uşii s-au auzit paşi timizi, apoi cineva a deschis precaut vizorul şi nicio vorbă.

— Nu faceți pe morții, deschideți! Urlă supărat Mintosul cu glasul lui de bas şi clopoțelul sună din nou, alarmant. De data asta se auzi un glas delicat de femeie:

— Pe cine căutați, mă rog?

Titanul răspunse brutal.

— Un dezertor de pe front.

— Pe aici nu există niciunul.

— Deschideți şi vedem noi dacă există sau nu!

Uşa grea de stejar se deschise fără zgomot şi în prag apăru o femeie tânără, delicată, cu chipul palid, dar plăcut.

— O, dumneavoastră erați tovarăşe Boev? Se învioră ea. M-ați speriat de-a binelea, câte nu mi-au trecut prin minte!

— Aveți şi motive să vă speriați! Răspunse

Mintosul fără ocol. Tâlharul ăla unde e?

— Lipseşte, şi mă privi cu teamă.

— Nu te teme de el, o asigură Mintosul înțelegându-i îngrijorarea. E cel mai apropiat prieten al soțului tău. Sunt din acelaşi aluat…

Femeia era Fani, soția lui Gâdelicikov şi o vedeam pentru prima oară.

M-am grăbit să mă prezint:

— Onufri Olimpiiski! Urmă încă un O-o-o! Şi iar se învioră la față.

— Aşadar dumneavoastră sunteți cel care s-a angajat să ne dea o mână de ajutor în clipele astea grele, spuse ea. Nici nu vă închipuiți câte lucruri ştiu despre dumneavoastră…

— Asta nu e cel care s-a angajat să vă dea o mână de ajutor, ci cel care a înlăturat toate amenințările care planau deasupra capului soțului dumitale necinstit. Mintosul rostise toate astea abia după ce ne aşezasem în jurul mesei din hol.

— E rândul dumneavoastră să faceți cinste. De aceea am venit.

— Îmi sunteți cel mai scump om de pe lume, zise Fani cu o gingăşie emoționantă şi mai înainte să-mi dau bine seama despre ce avea să urmeze m-am trezit sărutat direct pe gură. Nu ştiu cum ar fi reacționat alt bărbat la sărutarea fierbinte a unei femei cu atâta vino-ncoace, în ceea ce mă priveşte eu m-am comportat după

firea mea, ba chiar am îndrăznit să o strâng ceva mai tare şi să o muşc de buze. Cred că tot aşa ar fi făcut şi italianul Giacomo, iar eu în orice caz mă consideram urmaşul lui.

Pe neaşteptate apăru şi inspectorul Gâdelnicikov printre noi.

— E adevărat ce-am auzit? Ne privi el emoționat şi tulburat. Vă rog, spuneți-mi!

— Deşi meritai să intri la închisoare, ai scăpat de data asta! Îl bătu Titanul pe umăr, istorisindu-i dintr-o suflare toate amănuntele intervenției noastre.

— Vă mulțumesc din suflet şi din inimă, începu să ne îmbrățişeze inspectorul salvat. Am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— De acum încolo n-ai de ce să mai cureți plafoanele nici să te mai ascunzi ca un țiştar, mai spuse Mintosul şi arătând spre mine adăugă: „Lui îi datorezi libertatea”.

— Ați justificat încrederea pe care v-am acordat-o, şi Gâdelicikov îmi strânse mâna din nou. E rândul meu să mă revanşez. Simțiți-vă ca la dumneavoastră acasă. Însă, ştiți, deşi am toată încrederea în cuvântul dumneavoastră, aş vrea să aud toate astea cu urechile mele chiar de la procuror. Mă înțelegeți, nu-i aşa?

— Ai cumva de gând să te duci la Palatul Justiției?

— Încă nu îndrăznesc! Dar la telefon.

Formă imediat numărul. Îi răspunse procurorul şi între cei doi avu loc următorul dialog laconic:

— Alo, aici Gâdelicikov!

— Da, tovarăşe Gâdelicikov, vă ascult.

— Am fost sunat de sus…

— Da, da!

— Trebuie să mă deplasez până la dumneavoastră, sau…?

— Nu e nevoie să vă deranjați, tovarăşe Gâdelicikov. În ceea ce mă priveşte, litigiul cu dumneavoastră e o chestiune lichidată.

— Vă mulțumesc.

— Dacă încearcă cineva să vă tulbure, luați legătura cu mine…

— Vă mulțumesc anticipat pentru graba cu care…

— Nu vom îngădui unor cetățeni oarecare să se amestece unde nu le fierbe oala!

— Cu bine şi sănătate! Am să informez unde trebuie despre convorbirea noastră.

În pragul nebuniei de emoție, Gâdelicikov abia mai reuşi să articuleze câteva cuvinte protocolare, după care închise telefonul şi se apucă să mă îmbrățişeze din nou.

— Îți mulțumesc, îți mulțumesc, îți mulțumesc şi acum, mâncare şi băutură până la al doilea cântat al cocoşilor. Fani, adu din belşug.

— Nu scapi numai cu atâta, se amestecă

Mintosul.

— Sunt gata de orice.

— Trebuie să găsim un serviciu şi pentru Onufri.

Onufri şi serviciu! Iată două lucruri incompatibile unul cu celălalt. Orice ar fi putut să iasă din mine, dar în niciun caz un funcționar. Mai bine crăp de foame decât să stau între patru pereți în cine ştie ce cancelarie din zori şi până în noapte.

— Vă rog să nu vă deranjați pentru mine, am intervenit eu, făcând pe modestul pentru că nu ştiam cum să reacționez într-altfel.

— Meriți un asemenea „deranj" pe deplin, spuse Gâdelicikov bătându-mă prietenos pe umăr. Mi-a trăsnit prin cap o propunere originală, tovarăşe Boev.

— Care anume?

— Să-l băgăm la Miliție.

Mintosul tresări.

— La Miliție?

— Şi de ce nu! Mă voi strădui din toate puterile!

— Pot să dau şi eu o mână de ajutor, se amestecă Fani.

— În capul ăsta există minte! Zise Mintosul lovindu-se peste frunte. Am găsit. Ca primă încercare îl facem colaborator secret.

Am discutat în jurul numirii mele mai bine de

un ceas. În timpul ăsta apăruseră pe masă: garf afumat, file de focă, câteva varietăți de lukanka şi câteva delicatese din peşte. Ba mai apăruse şi şampanie franțuzească. Evident, inspectorul era bine aprovizionat.

(F. M.: „Omul e generos când ia de la alții").

Dacă am băut, m-am apucat iarăşi să profit de drepturile mele legale şi să discut de pe picior de egalitate cu cei doi funcționari de stat. Am continuat să flirtez cu Fani. Când s-a apropiat de mine să-mi toarne vin în pahar, mi-am permis chiar s-o ciupesc uşor. Pe urmă parcă din întâmplare ne-am strâns mâinile. La sfârşit mi-a şoptit în taină:

— Veniți mâine după prânz.

Am răspuns prompt:

— S-a făcut!

Până să se încheie festinul, numirea mea pe postul de colaborator secret fusese deja hotărâtă definitiv. În felul ăsta am făcut un pas înainte către aparatul de stat al noului regim.

(F. M.: „Dacă ai cunoştințe, totul e posibil").

CONTRAPUNCTE

Primii paşi în calitate de colaborator secret au fost timizi ca paşii tâlharului care încalcă pragul străin. Însă, încetul cu încetul mi-a venit sufletul la loc. Am înțeles că funcția mea era de fapt un titlu onorific şi nu un număr de ordine pe ştat

cu salariu fix. Un fel de activitate pe tărâm obştesc. Mai târziu am început să pun la îndoială şi faptul că ar fi fost într-adevăr „un titlu onorific” întrucât şi alți confrați de-ai mei se lăudau cu acelaşi titlu. Unul dintre cei mai capabili s-a dovedit chiar gazda Mintosului, Koko Garvanov (Cioara). Eu cel puțin fusesem întotdeauna o haimana, dar Koko fusese fabricant, prieten intim al regelui. De aceea m-am mirat foarte tare la început când am aflat de colaborarea lui cu autoritățile.

— Îi ajutați pe executori, nu? M-am legat eu de el.

— Pântecosule! A izbucnit în râs lovindu-mă cu un deget. Îi ajut cu mijlociul, zise, făcând un gest indecent şi pufăind din țigara fumegândă de care nu se despărțea niciodată, mă întrebă batjocoritor: – Dar tu, îi ajuți?

— De ce nu i-aş ajuta?

— Pentru că ştii cine ai fost!

— În orice caz n-am fost fabricant!

— În schimb i-ai linguşit.

Am încercat să-l pun la punct autoritar, dar el îmi pomeni despre atâtea lucruri neplăcute din viața mea încât mi-am înghițit limba pur şi simplu de uimire şi m-am muiat de-a binelea. Atunci mi-a oferit o țigară, m-a bătut prieteneşte pe umăr şi a început să mă liniştească:

— Nu intra la griji, am apăsat pe buton. Totul

e să ne sprijinim unul pe altul.

— Şi dacă adulmecă vreunul că noi, cei de pe timpuri, suntem înțeleşi!

— Dacă se declanşează alarma, aflăm şi noi imediat.

— Cum? Am intrat eu la gânduri.

— Avem noi cum.

— Nu cumva s-au strecurat şi printre şefi de-al de noi?

— Printre şefi nu sunt de-al de noi, în schimb sunt destui ca de-alde prietenul tău, Mintosul Boev.

— El este foarte devotat.

— Asta e un gură spartă care atâta vorbeşte încât dacă stai cu el cinci minute afli tot ce ştie. Ba, uneori e suficient să-l asculți din odaia vecină – glasul lui răspândeşte ca trâmbița Ierihonului toate tainele la care are acces.

Apucasem deja să-l îndrăgesc pe Mintosul, mai ales că alături de el puteam spera să devin şi eu puțin mai ordonat, dar vorbele lui Koko m-au uluit cu desăvârşire. Dintr-o singură lovitură mă întorseseră pe drumul bătătorit de care. Simțeam un gust acru în gură, eram caraghios şi dezorientat ca un adolescent amețit de băutură.

După dialogul ăsta am profitat de primul moment prielnic ca să-l descos pe Mintosul.

— Ce părere aveți despre gazda

dumneavoastră Koko Garvanov?

— O oiță inofensivă. Ascultă şi înghite!

— Mie nu mi se pare chiar aşa de inofensiv!

— Lucrurile astea le înțelege mai greu o minte de gâscă! Mi-a spus el supărat. *Paniatna?* Mi-am lăsat coada în jos şi am tăcut. A doua zi, Koko m-a invitat la el acasă. N-aveam încotro, aşa că m-am dus. Holul şi cele două camere de care dispunea erau ticsite de mobilă veche şi scumpă. Draperiile şi perdelele erau de catifea, roasă pe alocuri şi învechită de vreme. Koko deschise discuția fără ocol.

— Ascultă Onufri, cât ai de gând să mai joci rolul ăsta de trădător?

Am răspuns cu nepăsare:

— N-am nicio intenție de felul ăsta.

— Nu mă păcăleşti?

— Dacă mă păcăleşti dumneata?

— O să vedem noi!

— Alea iacta est!

— Adică?

— O să văd eu cât eşti de puternic!

— O să avem amândoi posibilitatea să constatăm cât de puternic este fiecare din noi, iar acum o să rămâi aici!

Tonul lui nu îngăduia niciun drept de apel, aşa că n-am obiectat cu nimic. M-am pus pe aşteptat, iar el îşi fuma liniştit țigările, comportându-se în general de parcă nici n-aş fi

fost de față. Pauza asta chinuitoare a durat până la înapoierea Mintosului. Când glasul lui sălbatic s-a făcut auzit în odaia vecină, Koko mă invită să-mi lipesc urechea de perete.

— Desfundă-ți urechile bine şi ascultă atent! Îmi ordonă el pur şi simplu. Să vedem ce o să auzi! Apoi se duse în odaia Mintosului.

— Noroc şefule, am auzit glasul lui Koko.

— Noroc, proprietarule.

— Şi mă rog ce pofteşte Onufri al dumneavoastră? Nu-i inspir încredere?

Am tresărit, aşteptând cu răsuflarea tăiată, răspunsul. Nu-mi venea încă să cred că o să-i spună adevărul.

— I-am spus că eşti o oiță dulce… pentru că un „Koko" nu poate fi altceva decât o oaie.

— Chiar aşa, şefule… Pe vremuri în regimul nostru burghez, era jignitor să fii oaie. Atunci numai lupii se bucurau de respect. Acum însă e tocmai pe dos: e jignitor să fii lup, în schimb să fii oaie echivalează cu un compliment.

— Să fii oaie n-a echivalat niciodată cu un compliment şi nici nu va echivala vreodată… se supără Mintosul. La altceva mă gândeam eu. Onufri vrea să spună că tu eşti şi acum tot lup. Şi încă un lup primejdios. Ce zici?

— Eu, lup?

— Un lup în piele de oaie. „Piatră de temelie subjugând pe oameni minciunilor şi

încătuşându-i în grele lanțuri”.

— Să fi fost toți lupii ca mine!! …

— Da! Numai că mai sunt şi alții care tot lup te consideră, continuă misterios Mintosul. Iar acum se întocmeşte în mare secret o listă cu toți lupii care nu s-au dezbărat de obiceiurile lor… Şi pe lista asta, numele lui Koko Garvanov deține unul din primele locuri.

— Nu sunt eu colaborator secret? Insistă Koko cu glasul tremurat.

— Se spune că special pentru cei ca dumneata a spus Botev memorabilele cuvinte: „Turmă de lupi în blană de oaie” …

— Şi de ce nu le explicați dumneavoastră tovarăşilor cum stau lucrurile? Căci eu de fapt trăiesc în preajma dumneavoastră şi dacă ar fi ceva ați băga de seamă înaintea oricui…

— Explic eu, dar…

— Chiar până într-atât vă ignoră părerea? …

— Se ține seamă de părerea mea – răspunse Mintosul puțin jignit – dar şi părerea lui Stancio Easnikov cântăreşte greu.

— Îl cunosc foarte bine pe individul ăsta, înjură Koko. Un agent camuflat al duşmanului.

— Prostii, explodă Mintosul. Stancio Easnikov e membru de partid şi are o activitate remarcabilă. A fost verificat în focul luptei. Aşa că, ceea ce spui, nu ține!

— Acum e mai periculos duşmanul cu carnet

de partid.

— Nu se aplică în cazul lui Stancio Easnikov.

— Nimeni nu poate decide în cazul cui se aplică şi în cazul cui, nu! Asta n-am născocit-o eu, ei oameni cu o activitate de o mie de ori mai bogată decât a lui Stancio Easnikov.

— Pentru de-alde tine, Koko, au ruşii o vorbă care sună cam aşa:

„Măgarul tot măgar rămâne.
Chiar dacă îi pui samar de aur.
Dacă trebuie să-şi pună mintea la contribuție.
Îşi mişcă inteligent urechile”.

Soneria telefonului întrerupse firul conversației. Mintosul ridică receptorul, se certă cu cineva, înjură, ocărî, apoi plecă grăbit, iar Koko Garvanov se repezi în fugă la mine:

— Ei, l-ai auzit pe prostănacul ăla?

— L-am auzit.

— Şi?

— Am vrut să verific temeinicia afirmației dumitale cu privire la logoreea lui.

— Şi?

— M-am convins că vorbele dumitale sunt demne de toată încrederea.

— Nu cumva să dai greş.

Mi-am făcut semnul crucii cu evlavie:

— Pe crucea lui Hristos!

— O să văd eu acum câte parale valorează în ochii tăi crucea lui Hristos. Ai auzit cum m-a trecut pe lista neagră Stancio Easnikov, nu-i aşa?

— Am înțeles eu cum e cu lista neagră, dar nu cunosc niciun Stancio Easnikov.

— Nu-i cine ştie ce pagubă că nu-l cunoşti. Important e că eu îl cunosc foarte bine.

— După câte mi-am dat seama şi el vă cunoaşte foarte bine.

— Tocmai de aceea e aşa de primejdios. Trebuie să-l facem să calce pe o coajă de pepene.

— Să-l facem, am consimțit imediat. Dar cum?

— Un denunț, susținu Koko înverşunat.

— Nu văd cum o să facem.

— În calitate de colaborator secret o să faci denunțul dumneata personal, afirmând că l-ai văzut pe Stancio Easnikov într-o zi anume şi într-un loc anume săvârşind mai ştiu eu ce fapte împotriva partidului şi guvernului. Am să mă străduiesc să pun la cale şi alte reclamații asemănătoare şi din partea altora ca noi.

— Halal! Am exclamat eu, încântat de ingeniozitatea ideii sale. Un geniu! …

(F. F.: „Orice minciună dacă e repetată de zece naivi devine adevăr”).

Ore în şir am urzit complotul împotriva lui Stancio Easnikov. Ceva mai târziu au colaborat la opera noastră şi alți confrați. Tovarăşul

Trandafil Trandafilov s-a dovedit un aliat neaşteptat. Cum a reuşit Koko Garvanovsă se apropie de el nu-mi dau bine seama, cert este însă că pentru proiectele noastre, Trandafilov a fost o adevărată providență – un om cu nimic mai prejos ca Stancio Easnikov şi cu legături mult mai mari decât el – era cunoscut de numeroşi oameni de seamă din țară. Şi amănuntul cel mai important e că n-ar fi ezitat nicio secundă să-i toarne câteva picături de otravă lui Easnikov.

Ura dintre cei doi îşi avea şi ea istoricul ei. Destul de în vârstă, Trandafilov se îndrăgostise pătimaş, ca un adolescent, de o fată frumoasă (şi întrucât era prima dragoste, inima i se topea în flăcări nestăvilită).

Când credea că totul merge ca pe roate, a constatat îngrozitor că ea iubea pe altul, iar fericitul cu pricina era chiar Stancio Easnikov. Altă situație nu le rămânea decât să se înfrunte deschis.

— De acum, merg pe cincizeci de ani, începuse discuția rugător Trandafil. Ea este ultima mea şansă. La cei 30 de ani ai tăi poți găsi oricând câte femei doreşti.

— Eu sunt gata să fac acest sacrificiu, rostise îndurerat Stancio, chiar dacă o iubesc, cu condiția să fie şi ea de acord.

Fata însă nici gând să audă de îndrăgostitul

întârziat şi după câte se ştie l-a preferat pe tânărul Stancio Easnikov.

— Taler cu două fețe! Îl anatemizase pe loc Trandafil. Una mi-a spus mie şi fără îndoială cu totul altceva i-a spus ei, de aceea mi-a luat-o. Şi pe dată se jurase înverşunat să se răzbune pe „Fățarnic".

— Sunt gata să mă prezint personal acolo unde e cazul şi să sprijin învinuirile pe care i le aduceți, întrucât sunt convins că sunt adevărate.

Aşa a declarat în fața noastră şi s-a ținut de cuvânt.

(F. M.: „Egoismul e aliatul cel mai de nădejde al potlogarilor").

În urma eforturilor comune s-a obținut un rezultat strălucit. Stancio Easnikov a intrat în dizgrație şi odată cu el au fost discreditate şi informațiile pe care le furnizase, aşa că deocamdată numele lui Koko Garvanov a fost eliminat de pe lista primejdioasă.

În cazul acesta, însă, exista totuşi un amănunt pe care nu mi-l puteam explica.

— Nu înțeleg cum se explică una ca asta, i-am spus lui Koko. De ce îşi pleacă comuniştii urechea la vorbele unora ca noi, duşmani ai lor?

— E o subtilitate, îmi răspunse el sigur pe sine. Comuniştii ne solicită sprijinul în calitate de colaboratori pentru că noi cunoaştem cel mai

bine acel mediu din care se recrutează duşmanii lor actuali şi în privința asta au incontestabil dreptate. E logic într-o oarecare măsură ca oamenii ca noi să le dezvăluie de bunăvoie ce se petrece în tabăra duşmană, dar ținându-i totodată la curent cu precizie despre identitatea acelor exponenți ai trecutului care au rămas şi în prezent duşmanii lor neîmblânziți.

— În privința asta aşa e! Am căzut eu imediat de acord, dar atunci unde greşesc?

— Dacă la cei ca noi ar fi bunăvoință, n-ar greşi, dar dacă e vorba de înşelătorie…

— Ca în cazul nostru…

— Exact, ca în cazul nostru… Se obişnuiesc în aşa măsură să colaboreze cu noi, încât exagerează cu încrederea. Iată în ce constă, în cazul lor, călcâiul lui Ahile.

Mă uitam la fața ridată a bietului fabricant, la capul lui mic (aproape că-l puteai cuprinde cu palmele) şi mă minunam de câtă inteligență putea ascunde. Tatona terenul cu abilitate.

(F. M.: „Mulți din exponenții trecutului hibernează în aşteptarea primăverii lor").

PARTIZANAT

Devenisem un oaspete obişnuit pentru Koko Garvanov. Cineva din afară n-ar fi înțeles prea bine dacă mă duceam acolo pentru Mintosul sau pentru Koko. Cu toate astea, sincer vorbind,

motivul vizitei mele era soția lui Koko sau, aşa cum îi spunea Mintosul, madam! Buba. Avea un aer misterios care mă atrăgea ca un magnet. Era mai degrabă o femeiuşcă decât o femeie în toată puterea cuvântului, în genul acelor ființe fragile care şi la 50 de ani pot trece drept eleve de liceu. Avea un glas melodios de parcă ascundea un pian cu coadă în gâtlej. Fiecare cuvânt pe care îl scotea din gură era însoțit de un acompaniament muzical. Mintosului îi spunea „Didi al meu", soțului ei „Koko" iar mie începuse să-mi spună „Oni cel dulce".

Obrajii de o prospețime desăvârşită, capul cârlionțat de la natură avea ceva din vioiciunea unei veverițe. Dar amănuntul cel mai seducător mi se părea uneori ochii şireți a căror culoare amintea de garoafele sălbatice, sau uneori ardeau de dorința de a-i atinge cu buzele puful brun, imperceptibil, de deasupra gurii. Madam Buba mă întâmpina de fiecare dată în câte un capot fie roşu aprins, fie albastru întunecat, fie înflorat, dar întotdeauna croit dintr-o mătase de cea mai bună calitate, evident o reminiscență din trecutul ei de soție de fabricant. În primele zile jucase rolul de incoruptibilă şi, înălțându-se pe tocurile subțiri ca nişte ace, mă privea de sus sau nici nu mă învrednicea cu privirea. Cu toate astea nu mi-am pierdut speranța. (F. M.: „Câine să nu latre şi femeie să nu iubească nu s-a

pomenit”).

Îi sărutam întotdeauna în aşa fel mâna încât s-o fac să simtă cât de înflăcărată îmi era inima. Într-o zi i-am reținut mâna mai îndelung decât îngăduie buna-cuviință.

— O-o-o! A exclamat ea cu glas cântător fără să încerce să se retragă.

Atunci m-am aprins fără rezerve.

— Credeți-mă, sentimentele mele față de dumneavoastră au făcut din mine un adevărat Casanova, am spus eu, îngenunchind în fața ei. Dinadins i-am pomenit despre tovarăşul nostru Casanova, pentru că, după câte se ştie, se pricepea la dragoste, mai bine ca toți bărbații de pe pământ şi iubea ducese şi regine. Îmi închipuiam că abuzând de numele lui, voi reuşi să pun în lumină ținuta înaltă a sentimentelor pe care le nutream.

(F. M.: „Metodele „înțelepte” ale oamenilor nu sunt întotdeauna şi cele mai înțelepte”).

— Toată viața m-am temut să nu dau peste vreo copie de a lui Casanova, rosti ea emoționată, pentru că, aşa cum se întâmplă cu orice copie, nu are valoarea originalului şi nu reuşeşte decât să-l compromită.

Am privit-o buimac câteva clipe, fără să-mi dau seama prea bine ce-aş fi putut să-i răspund cu atât mai mult cu cât aluzia ei nu-mi era foarte clară.

— Cred că e o cinste pentru dumneavoastră, am spus eu doar ca să întrerup tăcerea stânjenitoare care se lăsase.

Dar doamna Buba se supără şi mai tare.

— Domnule, fiți amabil şi retrăgeți-vă, îşi ţuguie ea buzele indicându-mi uşa cu un gest solemn. La mine în casă nu e loc pentru un surogat de Casanova.

În situația în care mă aflam cel mai mare impas îl constituia faptul că nu realizam exact ce anume nu-i era pe plac: asemănarea mea cu adevăratul Casanova sau nu-i convenea chiar individul cu pricina din punct de vedere al sex-apeal-ului. (F. M.: „Obrăznicia e una din armele cele mai sigure în subjugarea femeilor"). Recunosc că şi învățătura asta provenea tot din cărțile maestrului Giacomo.

— Dacă limba mea s-a dovedit incapabilă să tălmăcească mesajele inimii, vă rog s-o pedepsiți, dar să vă îndurați de ea.

Tirada asta filosofică mi-a plăcut din cale afară, aşa că am rostit-o dintr-o suflare. Am simțit pe loc efectele favorabile ale contraatacului meu. Madam Buba se străduia să fie în continuare la fel de crudă cu mine, numai că nu şi-a putut duce rolul până la capăt: i se luminaseră ochii de un zâmbet pe care nu se pricepea să-l ascundă, aşa că schimbă tactica.

— Prostuțule, chicoti ea. Îmi eşti foarte

simpatic şi sunt gata – gata să te iert.

— O să vă fiu veşnic recunoscător.

— Cu o condiție!

Am întrerupt-o patetic:

— Orice condiție e ca şi îndeplinită.

— Perfect! Eu n-am nevoie de vorbe, ceea ce-ți cer este dovada palpabilă a sârguinței cu care afirmi că mă vei servi.

— Cereți-mi sufletul şi vi-l ofer (câte năzbâtii nu spune omul când vrea să înşele pe alții).

— Vreau să fiu partizană! Trebuie să mă ajuți!

Am rămas consternat de parcă mă altoise cineva cu parul în cap.

— Partizană? M-am bâlbâit. S-o luați razna prin păduri şi munți cu picioruşele astea delicate… Să vă sălbăticiți sub arşiță şi furtuni?

— A trecut timpul, tovarăşe, când viața de partizan era aşa cum spui, se poate să nu ştii atâta lucru? Mă chestionă ea cât se poate de serios.

Nu ştiam ce să mai cred.

— Şi pentru ce fel de viață de partizan nu e încă timpul trecut?

— Nici prin cap nu-mi trece să-mi rup picioarele prin râpe şi costişe. Pe mine nu mă duci într-o pădure nici măcar în excursie. Tot ce vreau e să obțin un document din care să rezulte că am fost partizană înainte de 9 Septembrie. Te-ai dumirit acum?

— Deloc, am răspuns disperat.

— Ori te dumireşti mai repede, ori, dacă nu, fă bine şi pleacă de aici!

— Madam Buba, soția fostului fabricant Koko Garvanov, partizană! Vă dați seama ce vorbiți? Asta ar fi minunea minunilor!

— O asemenea minune a minunilor există!

— Exclus.

— Cunosc eu pe cineva, o veche prietenă, fostă bogătaşă şi ea, care mi-a arătat deunăzi negru pe alb că a fost partizană, şi nici nu-ți închipui de cât respect şi considerație se bucură!

— Cu siguranță v-a arătat un act fals.

— Nu mi-a arătat niciun fel de act fals, numai că a găsit un om care s-o iubească cu adevărat şi nu un Casanova... şi omul acesta vrednic a reuşit să aranjeze totul.

— Niciun bărbat nu e mai vrednic decât mine!

M-am angajat să studiez problema temeinic, să aflu cum a devenit partizană prietena ei, şi să reflectez la eventuale căi de acțiune. I-am declarat sufocându-mă:

— De vreme ce e vorba de dumneavoastră, am să-mi folosesc toate puterile, toată energia şi n-am să-mi recapăt liniştea până ce n-o să fiți pe picior de egalitate cu prietena dumneavoastră. „Lusținia cantat”!

În urma acestei declarații solemne, m-a învrednicit cu o sărutare. Am atins atunci

pentru prima oară cu buzele puful mustăcioarei mult visate şi m-am simțit profund emoționat. Aş fi fost capabil s-o fac nu simplu partizan, ci chiar comandant suprem al tuturor partizanilor din lume.

(F. M.: „Femeia dispune de o forță măreață cu care poate face din împărat – animal şi din animal – împărat").

Mai târziu, a fost încunoştiințat şi soțul Koko Garvanov de straniile doleanțe ale doamnei Buba. Totul e posibil când ai oameni! Spusese el calm. De vreme ce avem cuvântul unui Făt-Frumos ca el, merită efortul de a încerca.

Numai că primele noastre încercări se izbeau parcă de ziduri de piatră. Cazul prietenei doamnei Buba fusese mai simplu. Reuşise să prindă în plasă un tânăr (şi când am văzut ce îndrăcită e, mi-am dat seama că putea să zăpăcească şi un bărbat mai cu experiență) şi-l făcuse să treacă de la o afecțiune destul de însuflețită până la nebunie, obținând în felul acesta de la el declarații scrise cum că l-ar fi ajutat să se apropie de nu ştiu ce depozit de arme, că ar fi participat la transportarea lui trăgând chiar cu pistolul împotriva urmăritorilor, împrejurare în care numai întâmplător reuşise să scape cu viață. După aceea chipurile fusese nevoită să rămână în pădure vreme de două săptămâni şi căpătase

numele de partizană „Boika”. Nu rămăsese mai mult, întrucât survenise data de 9 Septembrie.

— După cum vedeți, doamnă, tot dumneavoastră vă revine rolul principal, i-am spus eu cu un sentiment de uşurare. Trebuie să amăgiți un fost partizan, fie el şi cu un stagiu de numai două săptămâni în mărăcinişuri.

— Nu mă las eu mai prejos ca ființa asta de nimic, dar fă-mi rost de un partizan.

Iar partizanul – parcă mi l-a scos în cale providența – a venit împreună cu Mintosul. Un tip mărunt, despre care anevoie puteai spune dacă număra 30 sau 40 de ani.

— Dimcio, mi l-a prezentat Şeful. Fost machizard.

— Mă bucur, se grăbi să i se bage în suflet madam Buba. Eroii sunt slăbiciunea mea.

— Dar vergile de corn aplicate pe pielea goală, nu sunt slăbiciunea ta? I-o reteză imediat Mintosul. Maimuță!

Ea însă nu-i acordă nici cea mai mică atenție şi-şi puse în funcțiune toate trucurile femeieşti şi toate linguşirile, doar-doar l-o captiva de Dimcio. Şi reuşi.

Nu trecuse nicio oră de când făcuseră cunoştință şi el o privea cu atâta patimă de parcă ar fi vrut s-o mănânce de vie.

Atunci am intrat şi eu în rolul de mijlocitor şi am pus la cale prima întâlnire. Madam Buda

întinerise de bucurie. Atâta s-a pregătit de parcă ar fi fost în ajunul nunții. Părul tapat, sprâncenele smulse, manichiura, rujuri şi pudre din cele mai bune, băi însoțite de masaje şi în cele din urmă o rochie de mătase după ultimul strigăt al modei.

Ce de speranțe şi ce deziluzie amară!

După a treia întâlnire, madam Buba tuna şi fulgera împotriva lui Dimcio.

— Un individ mârşav! Suduia ea atât de înverşunat încât îi zburau stropi de salivă din gură. Să-şi bată joc de mine. Cu sânge o să-mi plătească obida asta. Nu mă las eu cu una cu două.

Şi Dimcio râdea:

— Să-ți minți tovarăşul e o crimă. Să înşeli pe duşmanul de clasă este însă o datorie!

Cu toate astea şi după insuccesul pe care îl înregistrase, madam Buba tot mai continua să-şi caute un cavaler.

— Oni dulce, mi se adresă ea într-o zi, mi-am dat eu seama din capul locului că nu iese cavaler din tine, aşa că am căutat pe altul şi l-am găsit.

— Nu cumva ai dat iarăşi peste un partizan?

— Am dat peste un partizan adevărat, nu de-alde Dimcio al vostru…

— Asta o să vedem noi mai târziu! …

Ziua bună de dimineață se cunoaşte!

Noul partizan se dovedi un autentic

„bunderkind”. În numai câteva zile a reuşit s-o înzestreze pe madam Buba, cu un act solid semnat şi parafat ca lumea, din care rezulta că fusese partizană în detaşamentul „Stalin-Tito-Dimitrov, luând parte activă la numeroase bătălii împotriva blestemaților de fascişti, poliţişti şi lachei hitlerişti”.

Surioara parcă înflorise.

— Vezi tu Oni, ce vasăzică un gentleman adevărat? Şi nu regreta nimic din nopțile, pe care şi le irosise cu dânsul, nici din sprijinul material pe care i-l acordase din economiile ei secrete. Chiar dacă nu-mi restituie banii, pentru aşa un act, halal să-i fie! Îi pun eu la loc pe alte căi, cu dobândă cu tot. De vreme ce am devenit partizană!

Dar peste o lună şi jumătate am aflat că atât „partizanul” cât şi „atestatul de partizană” al doamnei Buba şi al detaşamentului „Stalin-Tito-Dimitrov”, nu erau decât un fals şi nimic mai mult.

CENTRUL DE SPIONAJ

Era clar că Mintosul nu realiza cu ce se ocupau indivizii care îi dădeau târcoale. Continua să-l considere „oiță” pe Koko, ignorându-i colții de lup din ce în ce mai ascuțiți. La rândul ei, madam Buba devenea şi ea tot mai agresivă. În relațiile cu mine era acelaşi taler cu două fețe

cum se obişnuise de o viaţă întreagă. Ba mi se cuibărea în braţe, mângâindu-mă şi spunându-mi „Oni cel dulce”, ba îşi lua o poză marţială şi devenea inaccesibilă şi crudă. Asta trebuie să fi fost şi motivul pentru care mi se părea în continuare interesantă şi pentru care eram gata oricând să mă hârjonesc cu ea.

(F. M.: „Femeia nestatornică e interesantă”).

— Diseară la şapte fix te aştept să vii la întâlnire, mi-a spus într-o zi şi inima a început să mi se agite de parcă aş fi fost un adolescent înaintea primei întâlniri.

— La 7 fix sunt la dumneavoastră!

— Dacă întârzii, te sancţionez.

— Nici măcar o secundă!

Nu m-am mai simţit în apele mele din clipa aceea până la 7 seara. Mă perpeleam sub dogoarea unei dorinţe tulburi şi mă agitam închipuindu-mi toată voluptatea mult visatei diavoliţe. Fix la ora stabilită mi-am făcut apariţia la locuinţa familiei Garvanov, măcinat de tumultul patimilor. Dar... madam Buba m-a întâmpinat rece şi inaccesibilă. Ţinea între degete o ţigară de foi care fumega de zor. O vedeam fumând ţigări de foi pentru prima oară şi descoperirea asta m-a lăsat perplex.

— Poftim, *cheri,* îmi spuse încet, dar autoritar în timp ce mă conducea în hol.

— Mulţumesc, am rostit la fel de încet, jignit

de neaşteptata ei răceală. Pot să ştiu cărui fapt i se datorează această bruscă schimbare?

— La ce schimbare te referi, *cheri?*

În aceeaşi clipă apăru din odaia de alături un bărbat în vârstă cu părul foarte cărunt, bine îmbrăcat. Fața i se crispă într-un rictus cu care eram mai puțin familiarizat, şi nu ştiam dacă vroia să însemne zâmbet sau plictis. Mă examină absent, fără nicio grabă, de parcă ar fi avut de gând să mă cumpere.

Privirile astea de negustor nu-mi sunt câtuşi de puțin pe plac.

— Kehlibarov! Se prezentă el întinzându-mi o mână moale (şi rece ca de mort după câte mi s-a părut).

— Olimpiiski, am răspuns din obişnuință.

— Dânsul e Onufri despre care v-am vorbit, completă madam Buba. Oni cel dulce…

Kehlibarov îmi oferi o țigară de foi aşa că am înțeles imediat cât se poate de limpede de unde provenea țigara de foi din mâna iubitei mele. Am acceptat-o cu multă satisfacție.

— Vă mulțumesc supus! În blestematele vremuri trecute îmi plăcea să fumez țigări de foi de câte ori aveam ocazia, aşa că m-am grăbit s-o aprind şi pe asta. Îmi adresă câteva întrebări stupide ca unul care nu se pricepe să întrețină o conversație, în timp ce mă examina în continuare cu privirile. Avea nişte ochi de vulpe

– mici, verzi şi pătrunzători, gata parcă oricând să împroaşte cu săgeți aducătoare de moarte.

— Cum stați cu moralul?

N-am sesizat exact sensul întrebării.

— Ca cioara pe gard, am răspuns.

După grimasa acră a doamnei Buba, am înțeles că răspunsul meu i se păruse prostesc; însă Kehlibarov nu-i împărtăşea părerea:

— Îmi place răspunsul dumneavoastră, spuse el surâzând pentru prima oară. Sunteți un om ager la minte. Evident, se poate conta pe dumneavoastră.

Gândirea lui o apucă pe nişte căi întortocheate şi tulburi după care optă pentru drumul drept şi în cele din urmă îmi explică fără ocolişuri:

— Oamenii de seamă, serioşi au deschis o luptă hotărâtă pentru răsturnarea sângeroasei dictaturi bolşevice, declară el patetic. Trebuie să dați şi dumneavoastră o mână de ajutor în lupta asta.

Îi ascultam cuvintele cu răsuflarea tăiată şi parcă nici nu erau cuvinte, ci lavă de plumb topit care îmi umplea urechile şi-mi pătrundea în creier.

Nu sunt o fire războinică şi orice acțiune care presupune un risc pentru viața mea, mă îngrozeşte.

— Dacă va trebui să cadă capete, o să cadă, continua el cu discursul lui fioros.

În timpul ăsta, madam Buba strălucea de fericire ca şi cum toată povestea asta n-ar fi reprezentat o ameninţare decât pentru capul meu, pe când al ei urma să fie încununat cu lauri.

— O să avem de meditat în privinţa lichidării unor conducători de stat şi de partid de răspundere, adăugă Kehlibarov. Acţiunea noastră va provoca derută şi anarhie în rândurile lor şi va consolida spiritul combativ al adevăraţilor bulgari care sunt gata să-şi pună forţele în slujba luptei anticomuniste şi care au ezitat să facă până acum acest pas numai pentru că şi-au pierdut speranţa în această posibilitate.

— Sunt mulţi din categoria asta... chiar majoritatea şi nu văd ce i-ar putea încuraja, am intervenit cu intenţia de a mai domoli puţin ieşirea războinică a domnului Kehlibarov.

— Nimic nu-i poate încuraja. Stau cuminţi şi le este mai bine... O acţiune, două, pline de îndrăzneală – din partea noastră şi sigur o să constataţi ce schimbare se va petrece cu oamenii ăştia. Se vor îndârji în aşa măsură încât se vor repezi ca lupii asupra comuniştilor.

Şi după ce mai mestecă puţin capătul ţigării de foi, continuă:

— Nu cred să-ţi fie prea greu să-i vii de hac căpitanului ăstuia, de exemplu, Mintosul Boev! Lichidarea lui o să constituie botezul dumitale în

luptă.

— Greşeşti de data asta, *cheri*... interveni energic madam Buba. Căpitanul ne serveşte drept paravan.

— E de-al nostru?

— Nu-i de-al nostru, dar ne ajută mai bine ca unul de-ai noştri. Sub aripa lui ocrotitoare, o să ne punem liniştiți planurile în aplicare.

— Madam Buba are dreptate! I-am ținut eu partea.

— Pe lângă asta nici n-am găsi un informator mai bun ca el. Mulțumită acestui naiv desăvârşit suntem în posesia unor secrete pe care dumneavoastră nu le-ați putea afla de la niciun agent fie chiar plătind milioane.

Mi-a mers la inimă felul în care îl apărase madam Buba pe Mintosul. Trebuie să mărturisesc că îmi devenise foarte drag. Şi în afară de asta ce sens avea să fie lichidat un exemplar rar ca el care singur provoca mai multe neplăceri autorității decât o sută de Koko Garvanov la un loc.

(F. M.: „Naivii vorbăreți sunt duşmanii cei mai mari ai comunismului").

— Cred că ar trebui să-i luăm sub protecția noastră pe cei ca Mintosul Boev, am intervenit şi eu hotărât în discuție.

— E o tactică necesară.

În schimb Kehlibarov care nu părea să ne

împărtăşească părerea se apucă a dezvolta o adevărată filosofie – interminabilă şi plicticoasă – susținând teza distrugerii tuturor comuniştilor. Era limpede că filosofia nu era de nasul lui.

— Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?!, am strecurat eu la momentul potrivit această vestită frază latină ca să-l fac să-şi dea seama că are de a face cu un om cult cu mult mai multe atu-uri în ale filosofiei.

Rezultatul a fost minunat.

— Bravo! A aplaudat entuziasmată madam Buba. Ia te uită la Oni cel dulce ce talente ascunse are!

Numai că şi de data asta Kehlibarov se dovedi de părere contrarie.

— N-am venit aici să abuzez de răbdarea dumneavoastră, ci ca să punem treaba la cale, spuse el supărat. Evident îi rănise amorul propriu. – Şi e vorba de o treabă serioasă! … Aşa încât consider orice ironie deplasată.

— Iertați-mă dacă v-am supărat cu ceva în privința cunoştințelor dumneavoastră în filosofie…

— Ajunge! Izbucni el. Trebuie să vă previn că noi nu suntem prea generoşi cu…

Nu ştiu cum s-ar fi terminat discursul lui acuzator, dacă n-ar fi intrat tocmai atunci tunând şi fulgerând Mintosul Boev.

— Aici erai, stăncuță zbârlită? Începu el lovind cu pumnul în uşa holului.

Ca prin farmec spiritul belicos al domnului Kehlibarov se evaporă şi el se strecură ca un câine bătut cu coada între picioare în odaia alăturată.

— Aici sunt, iubitule, se alintă madam Buba. Flirtam cu scutierul tău. Şi toți trei am intrat în odaia Titanului.

— Onufri bagă-ți mințile în cap că dacă îți trag o palmă te învârti de cinci ori în cerc, se năpusti el asupra mea gata să mă facă fărâme, dar o clipă mai târziu schimbă tonul. Pune reşoul în priză şi prăjeşte-mi zece ouă. Mor de foame!

— Zece ouă? Nu e prea mult?

— O fi mult pentru duşmani! Pentru ploşnițe fasciste ca tine! Arătă el spre gazda lui.

— Vrei să spui că în curând n-o să mai am parte de ouă prăjite, aşa-i dragul meu Didi? Se strădui ea să-l îmbuneze cu vocea ei cântătoare în timp ce-i mângâia părul rebel.

— Mi-ați mâncat urechile! Din cauza voastră nu pot să mai mănânc şi eu liniştit ca toată lumea; şi nepricopsitul de Koko al tău tot de la mine se îndoapă. Cum găseşte ceva în bufetul meu, cum se pune pe înfulecat, cel puțin de şi-ar mânca odată capul.

Madam Buba era familiarizată cu firea chiriaşului, aşa că nu se simți deloc jignită. Într-

atât se obişnuise cu „amabilităţile” astea ale lui, încât aproape că ajunseseră să o amuze.

— Ce scump e Didi al meu! Oni nu găseşti că e un om minunat?

— Ba găsesc, am răspuns eu apucându-mă să-i prăjesc ouălele. Femeia, lacomă, începu să mă ajute. Se tot învârtea în jurul meu, instruindu-mă cum să prăjesc ouălele, să fie mai gustoase şi supraveghea într-una tigaia.

— Gata! I-am dat raportul satisfăcut marelui meu stăpân. Puteţi să vă aşezaţi.

— Acum o să văd ce mai tiurliughiveci[16] mi-ai făcut, îmi spuse Mintosul răsturnând mai bine de jumătate din ouă într-o farfurie pe care i-o oferi doamnei Buba.

— N-au mai rămas pentru dumneavoastră, protestai eu. Dar el nici nu auzea ce-i spuneam.

— Poftim, stăncuţă lacomă, i se adresă Mintosul ca un îndrăgostit. Dacă nu ţi-e de ajuns, îţi mai dau.

Îmi puse şi mie o porţie, şi înfulecă restul dintr-o înghiţitură.

— Ce mai idiot avem în instituţie, mare nătărău, începu Mintosul.

Există o anumită categorie de oameni care nu pot trăi dacă nu împărtăşesc şi altora incidentele din timpul serviciului. Stăpânul meu era un

---

[16] Ghiveci de legume — în limbi turcă.

exemplar tipic.

— Şi ce-a făcut nătărăul? Se interesă curioasă madam Buba.

— Ce face, ce drege numai duşmani vede. Mintosul se lansă într-o tiradă amănunțită cuprinzând disputele dintre el şi nătărăul cu pricina şi ne dezvălui atâtea despre viața din instituție încât însuşi Kehlibarov îl porecli după asta „Mintosul, Gură de aur”.

— Într-adevăr individul ăsta e o mină de aur pentru noi, mărturisi entuziasmat domnul cel elegant, după ce am rămas din nou între noi. Suficient să avem în fiecare capitală comunistă câte un om ca Mintosul ca să cunoaştem cu exactitate tot ce se petrece în lagărul bolşevic.

— Aşadar, în privința asta eu şi dulcele Oni ți-am dovedit că avem dreptate, *cheri*, îl atinse cu degetul peste nas madam Buba.

— Indiscutabil.

— Şi dumneavoastră care ne-ați certat cu atâta asprime.

— Am greşit, păpuşico! Răspunse el şi fără să se jeneze de prezența mea o sărută de parcă i-ar fi fost soție.

Scena m-a revoltat în aşa hal încât otravă să fi înghițit şi tot m-aş fi simțit mai bine. Singurul lucru care mi-a dat puteri să depăşesc momentul a fost speranța vagă că ea o să-l dojenească, numai că nu s-a întâmplat nimic de

felul ăsta.

— Oni cel dulce vă mai face trebuință pe ziua de azi, *cheri?* Se alintă ea ca o pisică pe lângă Kehlibarov.

— Nu, nu, scumpo! Murmură el cu privirile scânteind lubric. Ajunge pentru azi!

— Sărută mâna, Oni! Îmi întinse ea lăbuța. Treci mâine pe la aceeaşi oră. Eu şi gentlemanul te vom aştepta.

La ultimele cuvinte, madam Buba îl ciupi pe gentleman de sub bărbie. Ştiam din proprie experiență ce înseamnă un asemenea gest şi aproape că am înnebunit de gelozie.

— În viață e mai util un cartof decât un Făt-Frumos, le-am azvârlit în obraz această frază filosofică în chip de răzbunare, deşi recunosc că nici până azi nu am desluşit exact sensul vorbelor mele. (în privința asta mă asemăn mai mult cu pictorii moderni. Trântesc o operă genială din te miri ce şi nici prea înțeleptul Iehova nu e capabil să-i dea de capăt.)

În aceeaşi zi am notat în jurnalul meu:

„Madam Buba e o femeie stricată! Şi e regretabil că mai sunt indivizi care să suspine după o femeie decăzută. Individul pe nume Kehlibarov e un hoit, şi e regretabil că mai sunt indivizi care îşi apropie nasul de hoituri să le respire duhoarea. Regretabil – dar adevărat. Ptiu! …

Onufri Dobitocul!”

A doua zi la 7 seara fix am dat fuga la locuința familiei Garvanov, turbat de furie şi gelozie. Madam Buba m-a întâmpinat veselă:

— O, Oni cel dulce! Şi apucându-mă de mână ca o îndrăgostită mă introduse în casă. Hai, sufletelule, numai tu lipseai!

Înăuntru am dat peste o petrecere în toată regula… Masa cea mare era plină de bunătăți şi sticle cu cel mai scump vin. La loc de cinste stătea de bună seamă „gentleman-ul” doamnei Buba şi lângă el Koko Garvanov sau „oaia” după cum îi spunea Mintosul. (Ba chiar în momentul acela mi s-a părut şi mie că semăna cu o oaie). Alături de ei, cu chipurile la fel de surâzătoare (probabil din cauza aburilor de alcool sau din dorința de a fi pe placul „înălțimii” sale) mai erau încă trei dintre confrații noştri cei mai credincioşi.

— Domnilor, nu cumva am şi preluat puterea? Am glumit eu. E o adevărată recepție.

— Să te-audă D-zeu! Se auziră câteva glasuri în acelaşi timp.

— În cinstea domnului Kehlibarov! Mă lămuri gazda.

— Am simțit nevoia acestei întâlniri, interveni solemn „gentleman-ul”, ca să ne cinstim şi noi după vechiul obicei bulgăresc… şi ca să vă pot aduce la cunoştință ultimele dispoziții. Şi toate

astea pentru că domnul Kehlibarov (sau D-zeu ştie care era numele lui adevărat, urma să treacă din nou graniţa în sensul din care venise şi îl lăsa în funcţia de locţiitor în interiorul ţării pe Koko Berbecul (aşa l-am poreclit pe Koko Garvanov de supărat şi înrăit ce eram).

— Amin! Am strigat eu când Kehlibarov şi-a isprăvit cuvântarea. Să bem în cinstea celui mai vrednic dintre noi!

Koko Berbecul se ridică înclinându-se:

— Mă simt emoţionat de înalta cinste! Spuse el înălţând paharul. Am să mă străduiesc să fac faţă.

După ce am golit câteva sticle, domnii au avut chef să cânte şi un cântec patriotic. Kehlibarov, bineînţeles, n-a îngăduit un capriciu care putea atrage atenţia vecinilor. Atunci gazda plină de bun simţ, mă refer la noul nostru führer, Koko Garvanov, a început să cânte în surdină acompaniat discret de încă doi din cei prezenţi şi de soţia sa necredincioasă:

— Doamne drept şi-atotpărinte
Apără-l pe ţar
Şi dă-i putere, te rugăm fierbinte,
Pe bolşevici să-i nimicească iar.

După imnul ţarist au trecut la imnul fascist:

— Roma, Berlin, şi Tokio în luptă credincioşi…

— Nu domnilor! Îi întrerupse Kehlibarov. Aşa cum îl cântaţi voi e un cântec demodat. Imnul acesta care îmi plăcea şi mie pe vremuri, ar trebui îmbogăţit cu elemente noi.

— Cum adică? Întrebă Koko neînţelegând nimic.

— Adică ar trebui să reflecte noile împrejurări răspunse şeful. Roma şi Tokio sunt la ora actuală lipsite de importanţă. Acum, Washington-ul şi Londra sunt la ordinea zilei. Ele sunt speranţa noastră.

— Bravo! Aplaudă „fluturele" (aşa începusem să mi-o reprezint pe madam Buba care trecea în zbor din floare în floare ca fluturele în căutarea nectarului).

Koko Berbecul reluă imediat cântecul adaptându-i textul cel nou:

Washington şi Londra
în luptă credincioasă…

Dumnezeu ştie cum mi-a venit ideea, că imediat mi-am dres glasul şi am continuat să cânt tare în acelaşi spirit:

Curând vor nimeri în traista motanului.

Cât pe ce să mă linşeze.

— Ce e cu provocarea asta? S-a tulburat cel dintâi gentlemanul, şi ce vasăzică „traista motanului"?

Se amestecară şi ceilalți şi mă striviră temeinic în perete. Prima şi-a revenit în fire madam Buba şi mi-a luat apărarea.

— Nu înțelegeți că e o glumă, domnilor? Rosti ea bărbăteşte. Oni cel dulce obişnuieşte să facă câte o glumă.

— Lasă să învețe acest domn că nu-mi plac glumele ne-la-lo-cul lor, murmură gentlemanul.

— Voi ține seama de asta, am declarat eu cu ton moderat şi toată lumea a socotit incidentul închis, după care petrecerea a reintrat în normal. Spre sfârşit, adunarea după ce m-ai deşertase încă vreo câteva sticle de şampanie se simți atât de copleşită de un înalt avânt patriotic încât atacă pe neaşteptate încă un cântec:

Dundum – dundu – dundaki
Cotoi negru cu mustăți…

Veselia a fost întreruptă de sosirea furtunoasă a Mintosului care probabil se întorcea acasă de la serviciu.

— Stăncuța mea zbârlită, insistă el, încă de la uşă, unde mi te-ai ascuns?

— Aici sunt, scumpul meu, i-a răspuns cu promptitudine la apel, madam Buba grăbindu-se să-i iasă înainte. Căci deşi Mintosul nu obişnuia să între la ei, din exces de precauție, ea se grăbea întotdeauna să meargă la el ori de câte

ori avea în vizită oameni pe care nu era recomandabil să-i vadă şi el. M-am luat bine înțeles după ea.

— Şi tu? Mi se adresă Mintosul supărat. Ce te tot învârteşti într-una la ea acasă?

— Ah… din întâmplare…

— Nu cumva pisoiule eşti gelos pe mine din pricina lui Oni cel dulce? Nici nu ştii ce fericită aş fi dacă aşa ar sta lucrurile.

— Şi mă rog ce aşa merite ai ca să mă faci gelos? Ia mai bine apucă-te şi pregăteşte-mi o cafea, dublă şi tare.

— Numai pentru tine?

— Dacă vreți şi voi să beți, zahărul şi cafeaua sunt acolo…

— Nu-i aşa Oni că bem şi noi câte o ceşcuță?

— Bineînțeles.

— Unde ți-e oaia?

— Aici, se auzi glasul lui Koko şi el intră imediat. Cum merge treaba, şefule? Pare-mi-se că iar te-au supărat la serviciu…

— Duhniți a vin, se apucă Mintosul să ne adulmece pe rând. Toți trei ați băut. Beți şi chefuiți, iar de mine nici că vă pasă în ce hal mă aflu…

— Aşa-i cu stăpânirea, implică multe necazuri… izbucni în râs Berbecul. Noi de ce am lăsat-o baltă?

— Au lăsat-o baltă? Îl auzi, Onufri ce îndrugă?

Porcul să renunțe la lături! Gogoşi. V-au măturat ca pe un gunoi din cale. Locul vostru e printre gunoaiele istoriei.

— Fiecăruia cum îi e scris, şefule.

— Şi nu cumva vă merge prea rău, acuma? Mama voastră, tot ca nişte prinți trăiți şi în regimul ăsta!

— Fiecare după cum a fost învățat, îl întărită Koko.

— Ai dreptate. Noi numai de muncă suntem buni! Muncă şi necazuri! Voi nici nu concepeți lucrurile astea în căpățânele voastre goale, de aceea nu v-ați făcut probleme nici pe vremea când intrau în atribuțiile voastre. Şi în consecință, ați căzut…

— Aşa o fi…

— Dacă spun eu, aşa e, i-o reteză Mintosul şi se lăsă obosit într-un fotoliu. Cum să nu-şi iasă omul din fire?

— Didi, dragule, ajunge cu necazurile! Îl întrerupse madam Buba. Poftim, cafeluța.

— Măi, măi, dar ai făcut-o excelentă! O lăudă el. Ei, Koko, până şi nevastă-ta mai face din când în când câte *o* treabă bună. Nu e chiar iremediabil pierdută, cum pare.

— Dacă ar fi fost pierdută, nu-mi era nevastă.

— Oaie! Se mai şi umflă în pene! Zise Mintosul şi după ce mai sorbi de câteva ori din cafea îşi duse gândul până la capăt. Ştiți voi ce vasăzică

un agent duşman strecurat în preajma noastră într-un post de răspundere?

— Nu-mi vine să cred că aşa ceva e posibil! Se miră Koko. Unde se mai găsesc oameni atât de curajoşi?

— Habar n-aveți de nimic! Treaba asta nu e pentru o minte de gâscă! Ne adunăm noi azi, oameni de răspundere, verificați şi răsverificați, cu un activ din cele mai bogate în trecut, cu dosare excepționale…

— Crema stăpânirii, cum s-ar spune, am intervenit eu.

— Da, numai că până şi în crema asta e ceva, putred. Ne uităm unul la altul şi dăm din umeri… pe cine să bănuim?

— Pe nimeni, am aruncat iarăşi o vorbă.

— Pe cineva tot trebuia să bănuim…

— Şi mă rog de ce trebuia neapărat să bănuiți pe cineva? Se făcu auzită şi madam Buba. Didi, dragule, sunteți toți cum nu se poate mai buni şi cu asta – basta.

— Păi tocmai aici e aici: unul dintre noi e putred „de facto”. Da, da… Oricât vi s-ar părea de ciudat aşa stau lucrurile. Cum se ia câte o hotărâre secretă, cum ajunge după scurt timp şi la urechile duşmanilor.

— Mi se pare că v-ați contaminat de la tovarăşul dumneavoastră despre care spuneați revoltat că vede în fiecare individ câte un

duşman – nu se lăsă cu una cu două femeiuşcă. Asta e deja o suspiciune exagerată!

— Baliverne, se asocie şi Koko. Roadele unei imaginații bogate.

— Auzi, se supără Mintosul. Eu le spun că duşmanul află cele mai secrete hotărâri despre care nu ştie nimeni afară de noi, şi ei n-au altceva mai bun de răspuns decât „suspiciune exagerată" şi „baliverne".

Într-atât mi se montase stăpânul, încât nici nu mai era în stare să-şi controleze torentul de vorbe care-i ieşeau din gură ca gloanțele dintr-o mitralieră.

Tot „Centrul de conducere" inclusiv gentlemanul a aflat ce fel de hotărâri se luaseră în ziua aceea atât în scopul înfrângerii agenturei duşmane, cât şi pentru stabilirea direcției în care urmau să-şi canalizeze eforturile pentru depistarea „antenelor străine".

— N-o să scape unealta asta străină care s-a furişat printre noi! Tuna cu glas triumfător Mintosul. O să-l înşfăcăm de gât şi o să-i punem o botniță de fier peste gura lui trădătoare. Ca pe un vierme o să-l strivim, ca pe o insectă, ca pe o ploşniță!

— Nu e nevoie de atâta cruzime, se întristă madam Buba.

— Nicio milă, o întrerupse el. Să afle toată lumea că în țara asta nu sunt îngăduite trei

lucruri: ploşniţele, câinii turbaţi şi fasciştii.

— Nu-mi vine să cred că trădătorul din mijlocul vostru e fascist, îl provocă Koko.

— În cazul ăsta o să fim şi mai necruţători. *Paniatna?*

Am răspuns toţi trei în cor:

— *Paniatna!*

(F.M.: „Naivul e un prost de clasa I”).

PARTEA a III-a

ONUFRI FILOSOF

Petiu Gagovski îşi încleştă maxilarele ca să mascheze agitaţia de care era cuprins. I se părea că destinul în persoană îşi mobilizase toate forţele pentru a-i veni în ajutor. Cu destăinuirile pe care le făcea Onufri în faţa lui avea să înregistreze nişte succese fără precedent în istoria luptei împotriva duşmanilor autorităţii populare.

Să descoperi o centrală duşmană de spionaj, să-i prinzi toate ţele activităţii pe care o desfăşoară, fără să bănuiască nimic, iată o realizare mai presus de orice vis! Asta nici nu intra în atribuţiile lui directe de serviciu, alţii primeau salariu de la stat pentru o treabă ca asta, dar iată că lui îi surâdea destinul.

— Propun să curăţăm pe loc această mârşăvie, rosti cu îndrăzneală Onufri. Tovarăşe şef vă pot ajuta în aşa fel încât niciunul din ei să nu scape din ghearele legii.

— Nu dragul meu! Ridică mâna în semn de protest Petiu. Dacă distrugem centrala asta, duşmanul o să organizeze alta despre care nu vom şti nimic, ceea ce ar pune multe bețe în roate luptei noastre. Domnii ăştia trebuie lăsaţi să-şi ducă viaţa în linişte mai departe, să-şi desăvârşească opera trădătoare, iar tu o să ne

ajuți să le urmărim pas cu pas activitatea. De acord?

— Totdeauna, tujur! Răspunse Onufri entuziast.

— Nu cred că o să încerci să ne tragi pe sfoară! Îți dai cuvântul?

— Pe cinstea mea de pioner!

— Am de gând să-ți acord toată încrederea şi aştept să justifici gestul meu!

— Priveşte-mă cu un ochi, să te privesc cu doi! Aşa sună filosofia mea! Spuse Onufri. Doar v-am mai spus că sunt filosof şi nu un infractor oarecare. Toată activitatea mea se conduce după legi psihologice bine stabilite şi poate fi fundamentată ştiințific. Savantul care va face asta, va fi întemeietorul unui nou curent filosofic, probabil nu cel mai important, dar care în orice caz nu va putea fi ignorat fără riscul de a periclita existența altor curente. Dacă voi, comuniştii, ați consimți să-l aprofundați ați evita multe neplăceri în munca de conducere.

— Bine, bine! Îl întrerupse Petiu. Acum hai să continuăm cu Mintosul, dar cât se poate de sincer, da?

— Până şi cea mai desăvârşită sinceritate are ceva ascuns. Iată încă una din axiomele filosofiei mele: sinceritate fără puțină minciună nu există. Să vă aduceți aminte de asta când o să vă ridice în picioare să vă faceți autocritica la adunările

de partid sau în fața superiorilor ierarhici.

Maiorul Petiu Gagovski răsuflă anevoie şi-şi aprinse o țigară. Sentințele pe care le debita Onufri ca un înțelept din antichitate, îl predispuneau la meditație. Şi de ce medita mai profund, de ce sesiza tot mai multe adevăruri pe care până atunci conştiința lui nu le luase în seamă şi adevărurile astea necesitau o analiză atentă.

Creierul lui însă se pare că nu era chiar aşa de mlădios încât să facă față tuturor acestor subtilități. Şi revelația asta îl alarma, acel mai mult. Nu cumva tocmai subtilitățile cu pricina ascundeau misterele de a căror descifrare depindea succesul în lupta cu „buturuga cea mică" pe drumul nostru măreț spre dimineața minunată a comunismului?

FALSUL DOCTOR

– Cea dintâi înfrângere serioasă pe care a suferit-o Mintosul ca şef al Miliției a fost cazul falsului doctor, reluă Onufri. Îmi aduc bine aminte de cazul ăsta:

Într-o zi m-a chemat la cabinetul lui, m-a ciocănit în frunte şi mi-a spus:

— Hai, Onufri, pune-ți mintea aia de gâscă la contribuție şi inventează o hotărâre.

L-am privit mirat.

— Despre ce e vorba?

— Dacă de exemplu ți-ar veni ideea să te declari doctor cum ar trebui să te chem eu?

— Escroc, pur şi simplu escroc, tovarăşe şef.

— Şi dacă pe lângă faptul că te declari doctor, te mai apuci să examinezi bolnavii, în mod ilegal pentru ca în final să-i jefuieşti de bani în schimbul unor sfaturi idioate şi a unor rețete aiurea?

Am intuit cam ce răspuns aştepta de la mine, şi i-am spus cu toată autoritatea de care eram în stare:

— Delincvent! Un delincvent care ar trebui înşfăcat de gât imediat.

— O să vezi acum un asemenea delincvent care pe deasupra nici nu se recunoaşte vinovat.

— Parcă spune cineva: „vino lupule şi mănâncă-mă!" am adăugat eu. Homo homini lupus!

Mintosul apăsă pe sonerie şi la câteva secunde după aceea, apăru în fața noastră rostogolindu-se ca o minge de fotbal un omuleț cu privirile timide dar şirete şi cu un zâmbet jalnic.

— Poftiți, tovarăşe şef! Behăi el amărât.

Auzisem nu de mult de un banc. Un rabin a căzut din neatenție într-o groapă pentru lupi. Acolo a dat peste un miel care căzuse înaintea lui în capcană. Întunericul nopții îl sperie pe rabin care se ghemui lângă miel ca lângă un prieten apropiat.

— Hai să facem nani-nani amândoi, îl alinta el, şi mâine o să se găsească un om de suflet să ne ajute să ieşim afară.

Numai că exact în momentul acela a căzut şi un lup costeliv şi flămând în groapă.

— Me-e-e! Behăi speriat de moarte mielul.

— Ce atâta me-e-e? L-a dojenit cu asprime rabinul. Ştie tovarăşul lup pe cine să mănânce.

Nu ştiu cum, dar individul introdus în cabinet, îmi amintea de rabinul din poveste deşi n-avea barbă şi era mult mai tânăr prin comparație.

— Să răspunzi clar şi precis la întrebările mele! Rosti Mintosul izbind cu pumnul în birou. Fără niciun fel de ascunzişuri! *Paniatna?*

Am căzut în extaz în fața gesturilor şefului meu şi am spus încet cât să mă audă infractorul.

— Acum să te văd, om de nimic ce eşti, dacă te țin curelele să ascunzi adevărul!

— Pot să vă cer o lămurire? Se puse el pe behăit ca mielul din banc.

— De lămurit, eu trebuie să mă lămuresc! Paniatna? Spuse şeful scuturându-şi coama de leu. Dacă răspunzi exact la întrebările mele până şi un copil se poate lămuri cum stau lucrurile şi de aşa ceva avem nevoie în cazul ăsta.

— Chiar dacă ar fi aşa, tot…

— Aşa este! Ceea ce-ți cerem dumitale sunt răspunsuri precise, fără echivoc.

— Cum dispuneți!

— Aşa dispun! Mai întâi: profesia şi locul de muncă!

— Sunt strungar la uzina…

— Auzi, Onufri? Recunoaşte singur că e strungar la uzină. Aşa să fie?

— Aşa e, insistă tulburat omul. Însă vă rog…

— Ajunge! N-ai ce să mă rogi! Aici nu eşti la biserică şi eu nu sunt popă!

Ştiam că, în clipa aceea, Mintosul era convins că răspunsese din cale afară de spiritual şi se aştepta să-mi exprim şi eu într-un fel încântarea, aşa că m-am aplecat spre el şi i-am şoptit la ureche:

— Ce spiritual sunteți, tovarăşe şef!

Se umflă în pene satisfăcut.

— Repetă textual! Îl atacă şi mai îndrăzneț şeful. „Lucrez în uzină ca strungar, nu ca medic”.

Omulețul repetă supus:

— Lucrez în uzină ca strungar, nu ca medic.

— Aşa! Întrebare: Ai examinat muncitori bolnavi?

— Am examinat!

— Le-ai prescris rețete?

— Le-am prescris!

— Îl auzi Onufri? Lucrează ca strungar. Examinează bolnavi. Le prescrie rețete. Şi mai vrea să treacă drept sfânt.

— Însă îngăduiți-mi să vă dau o mică

explicație, mai încercă o ultimă tentativă de justificare acuzatul.

— Ce părere ai Onufri, mai e nevoie de vreo explicație?

— Mai limpede ca atâta... tovarăşe şef, să fie sănătos!

— Poate îți închipui că ai de a face cu nişte proşti, nu? Începu să se supere Mintosul şi i se umplu gura de salivă. Apoi, băgându-şi degetul în ochiul larg deschis, adăugă: Ia vezi, trece vreun vapor pe aici?

— Tovarăşe şef, dumneavoastră ştiți că eu... se puse pe lamentații disperate strungarul.

— Ce te-a apucat? Îl întrerupse aspru Mintosul. Sau ai un unchi episcop?

— Nici prin minte nu mi-a trecut una ca asta...

— Ți-a trecut, nu ți-a trecut... la noi unchii n-au trecere. Ai de a face cu Mintosul Boev pe care argumentele astea îl lasă rece.

— Dar eu nici gând să...

— Marş la arest...

— Trebuie să fie fascist cu siguranță, i-am sugerat din nou în şoaptă. Mintosului îi scânteiau ochii şi mai tare. Iar când izbi cu pumnul în birou, îşi debită fraza preferată:

— În statul nostru nu e loc pentru ploşnițe, câini turbați şi fascişti! *Paniatna?*

— Paniatna! Repetă complet stupefiat omul gata, gata să izbucnească în plâns de atâta

suferință.

Mintosul în persoană consemnă cu strictețe atât întrebările cât şi răspunsurile, după care îl puse pe acuzat să le semneze în chip de depoziții ologrefe.

— Şi cu asta ți-ai băgat capul în sac! Încheie el în cele din urmă şi ordonă să fie dus delincventul.

Corespondența prelucrată cu grijă, documentată cu „mărturisirile ologrefe" ale acuzatului, precum şi materialul faptic (rețetele prescrise şi semnate de el, câteva instrumente medicale – un stetoscop, un termometru, aparatul de măsurat tensiunea, şi nişte seringi – nişte flacoane cu medicamente, tablete şi prafuri), toate au fost predate în mâinile procurorului.

— Cred că, cu procesul ăsta s-ar putea să vi se mai adauge o steluță pe epolet, tovarăşe şef, am aruncat eu o vorbă. Bine l-ați mai potcovit pe banditul ăsta!

— Nu mă prăpădesc eu cu firea după steluțe! În general am impresia că tu, Onufri, evaluezi totul după vechiul sistem: de fiecare dată să mai pice câte ceva. O să trebuiască să văd care e cauza.

— Tovarăşe şef, eu nu insist. Eu am spus doar ce răsplată se cuvine să primiți pentru atâta osteneală. O treabă bine făcută. Nu poate să

cârtească nimeni. Colegii dumneavoastră o să moară de necaz.

— Uite, în privința asta ai dreptate. Lucrurile sunt atât de clare şi de evidente, încât până şi cel mai înrăit delincvent şi-ar pierde graiul.

— Exact asta vroiam să spun şi eu, tovarăşe şef.

— Ai văzut cum a renunțat să mai nege?

— În fața faptelor amuțesc şi zeii. Cine a spus vorbele astea?

— Frederich cel Mare!

— Frederich Engels, prostule!

— La el mă gândeam – am încercat eu s-o scald – dar mi s-a împleticit limba.

— Ba ți s-a împleticit creierul!

Procesul a fost fixat într-o viteză de necrezut. Procurorul şi cu Mintosul au examinat de câteva ori între patru ochi materialul acuzației şi în cele din urmă au conchis că teza lor era imbatabilă. Studierea rețetelor le-a pricinuit o vagă nelinişte sufletească.

— Din punct de vedere medical, rețetele sunt absolut corecte, au declarat medicii-experți. Aceasta va fi poziția noastră şi în fața instanței. Însă Mintosul nu ceda cu una cu două.

— Trebuie să vă mărturisesc că am întâlnit şi eu destule ghicitoare şi vrăjitoare care nu o dată au reuşit să vindece oameni bolnavi mai abitir ca medicii adevărați. Să deducem din asta că

trebuie să oficializăm tratamentele băbeşti?

— Nu, în niciun caz! S-au ridicat într-un glas experții. Aşa ceva ar fi de bună seamă ilegal.

— Iată ce vrea să afle Tribunalul de la dumneavoastră!

În ziua procesului, Mintosul s-a prezentat în sala de judecată în calitate de martor. M-am dus şi eu să asist personal la triumful şefului meu. Amândoi, am fost surprinşi de liniştea pe care o afişa omulețul nostru, în fața instanței. Atât privirea cât şi ținuta lui nu mai erau cele pe care le ştiam – nici pomeneală de teama rabinului din bancul meu.

— Nu cumva s-a decis să-l ia pe „nu” în brațe? I-am şoptit eu Mintosului.

— Cu atât mai bine! Mi-a răspuns el plin de sine. Când o să se prăbuşească sub puterea faptelor, victoria noastră o să fie şi mai dulce! Procesul a început şi a decurs după rânduiala obişnuită.

— În mărețele vremuri pe care le trăim, începu cu patos procurorul, acum, când puterea noastră populară investeşte cu o grijă părintească zeci de milioane în construirea de spitale, sanatorii, policlinici şi în pregătirea cadrelor medicale calificate, se mai găsesc unii oameni, care…

— Escroci, se făcu auzit glasul Mintosului.

— E prea puțin spus pentru că se joacă cu

viața şi destinele oamenilor…

— Criminali! Am completat eu.

Preşedintele tribunalului sună clopoțelul invitând publicul din sală să păstreze liniştea.

— Escroci şi criminali! Îşi continuă gândul procurorul. Nişte inconştienți care mizează pe naivitatea unora şi îi înşală în felul în care procedează vrăjitoarele necinstite la țară.

Discursul acuzatorului public a păstrat pe toată durata un ton egal, bogat în epitete şi comparații, menite să-l prezinte pe strungar în culori mai întunecate însă decât se atribuia diavolului în persoană şi s-a încheiat cu un apel călduros adresat instanței pentru pronunțarea unei sentințe drepte şi severe în scopul „edificării tuturor celor ce abuzează de buna-credință a poporului”.

— Absolut pentru edificare, sublinie şi Mintosul.

După asta a venit şi rândul acuzatului.

— Ați auzit acuzația care vi se aduce! Începu preşedintele. Vă recunoaşteți vinovat?

— Nu! Ripostă cu glas tare şi liniştit, strungarul. Nu mă recunosc vinovat!

— Cum, adică, nu vă recunoaşteți vinovat?! Se arătă surprins până şi preşedintele care îşi închipuia că ştie perfect materialul faptic al acuzării şi care considera culpa incontestabilă. Negați faptul că ați examinat muncitorii bolnavi

din uzină?

— Nu neg!

— Şi reţetele? Judecătorul luă un teanc de reţete de pe masă şi aproape le împinse sub nasul acuzatului. Cine a prescris şi semnat reţetele astea? Negaţi faptul că sunt opera dumneavoastră?

— Nu neg!

— Atunci?

— De aici tot nu reiese că aş fi comis un delict.

— Cine v-a dat dreptul să consultaţi bolnavii şi să le prescrieţi reţete? Ridică glasul preşedintele tribunalului. Sau poate sunteţi medic?

— Da, sunt medic! Răspunse stăpân pe sine, strungarul.

— Cum adică, sunteţi medic! …

— Uite aşa, bine!

— Aţi promovat facultatea de medicină. Aveţi diplomă?

— Da, am terminat facultatea de medicină şi am diplomă. Poftim! Şi scoase dintr-un buzunar interior o diplomă împăturită cu grijă, o desfăcu atent şi o înmână păzitorului legii.

Se aşternuse o linişte în sală mai dihai ca la biserică. Timp de câteva secunde nu s-a auzit decât bâzâitul unei muşte obraznice care intră parcă dinadins de două ori în nasul preşedintelui pentru ca după aceea să-şi ia din nou zborul şi să aterizeze pe creştetul pleşuv al

procurorului.

— Atunci, dacă aşa stau lucrurile – articulă cu greutate preşedintele – de ce n-aţi pomenit nimănui despre asta?

— Am vrut să spun tovarăşe preşedinte, dar…

— Dar ce? Aţi fost luat la cercetări? …

— Am fost, dar mi s-a ordonat să răspund strict la întrebări. Am tot încercat ca să explic cum stau lucrurile, dar nu mi s-a îngăduit să merg până la capăt.

— Bine, dar dacă sunteţi medic, de ce v-aţi apucat să lucraţi în uzină în postul de strungar? Insistă procurorul incapabil încă să se resemneze cu gândul unei înfrângeri atât de neaşteptate.

— Am primit repartiţie în provincie… Dar eu n-am vrut să părăsesc capitala, aşa că…

Mintosul n-a mai aşteptat finalul procesului (care dealtminteri a survenit la numai un minut după aceea), a sărit de la locul lui şi fără să se mai uite nici în dreapta nici în stânga şi-a luat pur şi simplu zborul din sala de judecată cu viteza unei rachete cosmice.

M-am luat după el, înveselit şi fredonând un cântec cinic.

GAZ PESTE FOC

Nimeni n-ar fi putut afirma despre Mintosul că era afemeiat. Se ştia că nu e genul de bărbat care

să alerge după o fustă. Dar nici sfânt nu era – îi fugeau ochii după câte o femeie frumoasă – prin urmare nu era complet indiferent față de farmecele sexului slab.

Aşa s-a întâmplat cu cetățeana Nina Popadiina – o femeie cu sângele fierbinte şi plină de temperament. Au făcut cunoştință întâmplător. S-a nimerit să stea unul lângă celălalt la teatru într-o lojă laterală. Ea era îmbrăcată din cap până în picioare numai în nylon – ceea ce permitea formelor ei rotunde să iasă la iveală, iar el era forțat de împrejurări să se uite peste umărul ei, ca să poată urmări ce se petrecea pe scenă. Acest noroc orb i-a apropiat.

— Pot să vă invit să cinăm împreună? I se adresă el direct la sfârşitul spectacolului (Mintosul avea oroare de vorbele ocolite).

— Se poate, numai că nu ne cunoaştem îndeajuns, îi răspunse ea măgulită.

— Cum nu ne cunoaştem? Două ceasuri am stat alături şi am comentat în gând piesa asta idioată…

— Mă bucur foarte mult să aflu că şi dumneavoastră găsiți reprezentația asta idioată… deveni brusc prietenoasă şi apropiată Popadiina. Se pare că gusturile noastre coincid.

Cina s-a desfăşurat la restaurantul marelui hotel „Bulgaria”. Aici Mintosul şi-a dezvăluit toată generozitatea sufletului său slav, căci fără

să plângă după bani (de altfel totdeauna cheltuia cu mână largă) a aranjat cu chelnerii să-i servească pe amândoi ca pe nişte personaje auguste.

— Ce scump sunteți! Se emoționase cetățeana Popadiina, manifestând bineînțeles o înclinație din ce în ce mai puternică pentru el.

Şi a doua zi, seara, Mintosul a fost primit la ea acasă „confidențial". Dar în loc să se arunce în culcuşul ei de puf şi să uite de existența cotidiană, el s-a apucat să-i analizeze felul de viață. A descoperit înfiorat că era de „origină burgheză", o otreapă din „trecutul blestemat".

N-a atacat-o imediat, întrucât mireasma farmecelor Popadiinei îi începoşase conştiința de clasă ispitindu-l să petreacă cu ea clipe de neuitat.

Dar când furtuna s-a mai domolit şi a lăsat loc liniştei, conştiința lui şi-a reintrat în drepturi şi a început cearta. Cu acest prilej Mintosul a rostit vorbe grele la adresa clasei burgheze din care făcea şi ea parte, numindu-le „paceavuri* pe toate femeile din vechea societate înaltă şi jurându-se să le distrugă până n-o mai rămâne nici sămânță.

Cetățeana Nina Popadiina a fost cutremurată.

— Să nu vă mai văd! Se pusese ea obidită pe bocit.

— Nici eu nu intenționez! I-a răspuns Mintosul

şi adăugă din prag: Afară doar dacă nu voi fi obligat de funcția pe care o dețin.

Pe drum Mintosul continua să se gândească:

„Ia te uită ce situație! Cu siguranță în cazul ăsta se aplică legea contrariilor formulată de Marx. Fără îndoială că este un element duşmănos, o rămăşiță care trebuie să bată în retragere, dar încă se mai bucură de viață”.

A doua zi stăpânului meu i se întâmplă o adevărată nenorocire. I-a dispărut în chip misterios revolverul. Cu armele încredințate de stat nu e de glumit. A răscolit toate țoalele din casă până la cea din urmă, i-a pus pe jeratic pe toți colaboratorii din instituție, dar revolverul – nici gând să apară. E momentul să vă spun că în ultimul timp, după istoria cu „falsul doctor” toate îi mergeau anapoda. Insuccesele se țineau lanț şi, ca un făcut, oamenii începuseră tocmai acum să-i descopere defectele.

(F.M.: „Niciun rău nu vine singur”).

Dispariția revolverului a făcut să se verse paharul.

— În cazul ăsta e vorba de un sabotaj pe față! I-a declarat el şefului său, colonelul Zdravcev.

— Cine să se apuce să vă saboteze?

— Cine întreabă! Nu s-a sfiit Mintosul să-l împroaşte cu săgețile acuzațiilor sale.

— Lipsa de judecată e singurul dumneavoastră sabotor, i-a replicat reținut, dar

energic, colonelul.

— Nechibzuința de care pomeniți nu e a mea ci a dumneavoastră, a trecut Mintosul pe negândite la contraatac.

Orice reținere fusese înlăturată şi ce putere ar fi fost în stare să oprească mânia Titanului? Cu spume la gură el aruncă vina pentru toate eşecurile sale asupra lui Zdravcev, atribuindu-i intenții şi greşeli destul de fondate în general, şi în cele din urmă îl amenință că se va plânge la forul cel mai de seamă.

— Puteți să vă plângeți, e dreptul dumneavoastră, îi răspunsese cu un calm uimitor colonelul. Am să dau imediat curs cererii dumneavoastră.

Şi aşa a început ultimul act al acestor evenimente dramatice.

— Ați păşit pe o scândură putredă, m-am străduit eu să-l ajut.

— Lasă că îi fac eu zob tigva aia de lemn, mi-a spus el fără să mă asculte. (înainte de 9 Septembrie, colonelul Zdravcev fusese muncitor tâmplar). Am să-l trimit să tragă doagele la rindea. Acolo îi e locul!

— Nu cred că e bine să vă lăsați pradă sentimentelor!

— Ai văzut vreodată un torent?

— Am văzut.

— Ei bine, torentul antrenează odată cu el tot

gunoiul de la fund, până ce şi faţa apei se tulbură. Zdravcev s-a folosit de torentul revoluţiei şi purtat din val în val a ajuns în postul de şef de miliţie. Eu am să-l trimit acolo unde ajunge gunoiul după ce se liniştesc apele: în mâl adică!

Pentru mine era cât se poate de limpede că odată cu eliberarea din funcţie a Mintosului, se va pune capăt şi colaborării mele, şi deşi nu figuram pe schemă, colaborarea asta era foarte utilă şi rentabilă deocamdată, aşa încât ţineam să-l scot din încurcătură cu orice preţ.

— Aşa nu e bine – i-am spus.

— În mâl, a răcnit el în loc de răspuns şi s-a apucat să compună o expunere amănunţită referitor la „agentul duşmanilor”” incapabilul” Zdravcev.

A doua zi chiar, reclamaţia lui a fost pusă la dosar şi rezolvată pe loc de colonelul Zdravcev în persoană.

*

Temerile mele s-au dovedit justificate.

Medicul – strungar, pierderea revolverului şi alte câteva incidente asemănătoare (printre altele şi autobiografia pe care şi-o redactase în termeni pompoşi, exagerându-şi din cale afară meritele revoluţionare), l-au compromis iremediabil, făcând imposibilă rămânerea lui în continuare în rândurile miliţiei populare.

— Argumentele dumneavoastră nu stau în picioare, încercă să-i explice cu blândețe şi răbdare un general amabil.

— Cunosc cazuri când oamenii au săvârşit fapte şi mai reprobabile şi totuşi nimeni nu i-a clintit din loc.

— Tot ce se poate, i-a surâs cu oarecare vinovăție generalul; dar nu spune poporul: „cel prins devine țap ispăşitor?”

— Mă faceți țap?

— Nu v-a spus nimeni că sunteți țap. V-am amintit pur şi simplu o vorbă înțeleaptă din popor.

— În gura prostului până şi cea mai mare înțelepciune tot a prostie sună… intră Mintosul cu oiştea-n gard.

Diplomația amabilului general luă sfârşit în momentul acela.

Se făcu verde la față, apăsă ca un apucat pe butonul negru de la birou şi ordonă subalternilor care răspunseseră la apel:

— Dați-l imediat afară pe derbedeul ăsta!

— Ce? Despre ce derbedeu e vorba? Nu s-a născut încă omul…

Gura Mintosului mai rosti încă o serie de vorbe amare şi amenințări care s-au irosit însă în deşert. Nu-i mai acorda nimeni nicio atenție. Câteva minute mai târziu, era în stradă singur şi întărâtat.

Mă aflam la numai câțiva paşi în urma lui, dar am socotit că ar fi mai înțelept să stau de o parte în astfel de momente.

— De vreme ce există fulgere, există şi trăsnete. Şi cum eu sunt pe post de paratrăznet! …

Întorcându-se acasă Mintosul îşi scoase încet tunica militară (gestul, se vedea bine, era împotriva voinței sale) contemplă îndelung epoleții auriți şi cele patru stele de argint, apoi suflă să îndepărteze praful de pe ele. Se jură că mai curând sau mai târziu o să îmbrace iarăşi tunica, după care o împături grijuliu şi o aşează în garderob.

UNDE DAI ŞI UNDE CRAPĂ

Durerea de a fi concediat se instalase în sufletul Mintosului ca o boală îndrăcită şi-i otrăvea toată viața.

Tocmai atunci a apărut şi doamna cu revolverul şi speranțele lui au început să prindă aripi.

— De mi-ai cădea în mână numai o dată, rânjea şeful meu ca un câine sălbăticit. Ah, de mi-ar cădea o dată în mână.

Dacă ar fi prins-o, ar fi putut pe bună dreptate să râdă de foştii săi şefi cu „nasul pe sus” şi să-i facă „să-şi pună cenuşă pe cap”, în timp ce el ar fi pătruns din nou cu surle şi trâmbițe în

cabinetul său de şef. Numai că de data asta cu epoleți de maior!

— Nu-şi dau seama cine sunt eu! Nu sunt capabili să aprecieze cu ce fel de om au de a face! Se înfuria el. Dar o să vină şi ziua cea mare! Atunci o să înțeleagă cine e Mintosul Boev! Numai să-mi cadă în mână blestemata asta!

După o astfel de tiradă, ne-am lansat imediat într-o nouă acțiune. Bunăoară, într-o zi ne-am făcut apariție în fața apartamentului unei persoane de seamă.

— Sunt convins că e ceva aici! Rosti profetic Mintosul. Am încercat să-l opresc.

— E riscant să ne atingem de o asemenea persoană! La intrarea în apartament atârna o tăbliță strălucitoare de bronz cu inscripția: „Hristofor Eanakiev – judecător”.

De când pierdusem sprijinul oficialităților, mă temeam să intru în conflict cu oamenii aflați în slujba statului.

— Aici nu e bine să intervenim, protestam eu. E judecător.

— Ei şi, ce dacă e judecător? Se încrunta Titanul. Am băgat eu bine de seamă că aici vine o femeie care îmi aminteşte mult de cealaltă…

Soneria sună strident. Linişte. Încă un apel şi iar niciun sunet.

— Onufri, crezi că oamenii ăştia sunt surzi? Mă întrebă el.

— Până azi n-am văzut încă niciun judecător surd.

— Ergo, aşadar nu e lucru curat…

Mintosul apăsă pe butonul soneriei de la apartamentul vecin. Uşa se deschise imediat şi în prag apăru o grăsană ca un poloboc.

— Ce doriți, vă rog…

— Scuzați-ne, aici locuieşte judecătorul Hristofor Eanekiev?

— Vis-à-vis tovarăşe, răspunse ea supărată.

— Am sunat, numai că…

— Mai sunați, îl întrerupse grăsana. Acum e singur că i-a plecat familia în provincie şi poate o fi ațipit…

Şi trânti uşa în nasul nostru, fapt care nu-l supără câtuşi de puțin pe Mintosul.

— Ai văzut, Onufri, când oamenii au obrazul curat, nu se tem să-l arate la lumină. Cum ai sunat, au şi apărut. Dar dacă suni şi nu se arată nimeni – ai dat peste un delincvent.

— Tovarăşe şef, sunt convins de justețea cuvintelor dumneavoastră.

De data asta soneria țârâi îndelung, alarmant, a doua oară şi a treia oară! Abia atunci am auzit paşi înceți după care a urmat cercetarea precaută prin vizor. Am mai auzit scârțâitul cheii (broasca trebuie să fi fost ruginită) şi uşa se întredeschise atât cât să îngăduie unui cap cărunt de bărbat bine hrănit să se strecoare

timid prin deschizătură.

— Pe cine căutați? Întrebă cu oarecare supărare în glas, dar privirea tulbure a ochilor lui întunecați trăda mai curând teamă decât severitate.

— La dumneavoastră am venit, tovarăşe Eanakiev, interveni cu îndrăzneală Mintosul. E vorba de o chestiune importantă de interes obştesc şi personal…

— Spuneți, înghiți omul în sec, fără să se clintească din uşă.

— Nu putem discuta în prag…!

— Acum mi-e imposibil să vă primesc!

— E vorba de o problemă de ordin secret!

— Nu putem lăsa pe mâine?

— E urgent!

— Atunci poftiți înăuntru, ne invită cu jumătate de glas, judecătorul, îngăduindu-ne să pătrundem în antreu şi trăgând uşa în urma noastră.

— Dar vă rog, dacă se poate să meargă ceva mai repede…

— Asta depinde numai şi numai de dumneavoastră, răspunse tare Mintosul şi-i arătă legitimația de serviciu pe care o avea încă asupra lui. Lucrăm în numele legii.

Văzând legitimația din care reieşea că se află în prezența unui şef, cu epoleți de căpitan nici mai mult, nici mai puțin, Hristofor rămase eu

gura căscată. Parcă îi băgasem pe gât o legătură de hrean.

— Cred că e la mijloc o neînțelegere… bătu el în retragere, încercând parcă să evite cine ştie ce lovitură neaşteptată. Ați fost induşi în eroare, fără doar şi poate. Cine ştie ce născocire…

Mintosul îl privi cu ochi cercetători:

— Sunteți singur, cetățene Eanakiev?

— Singur, de bună seamă că sunt singur. Absolut singur…

Atunci am intervenit eu:

— Tovarăşe şef să verific?

De data asta glasul stăpânului meu tună de parcă ar fi fost un mareşal care dădea ordin armatei să treacă la atac.

— Tot apartamentul să fie întors cu susul în jos! Să nu scape nicio vietate!

— La ordin tovarăşe şef. Întorc totul cu susul în jos!

— Dar vă rog! Strigă disperat judecătorul. Cum e posibil?

— Mâinile sus!

A urmat o percheziție rapidă dar minuțioasă a judecătorului şi când am intrat în hol ne-a întâmpinat mai mult moartă decât vie de spaimă – o femeie tânără, foarte urâtă la față dar cu un bust de atletă.

— Dumneavoastră, doamnă de unde ați răsărit?

— Ah, vă rog, se căina ea parcă ar fi strâns-o cineva de gât.

Hristofor se puse pe lamentații:

— Tovarăşe şef vă rog! Sunt gata să recunosc totul. Ea n-are nicio vină. Şi, pur şi simplu…

— Nu e nici prea simplu şi nici prea pur! Îl întrerupse Mintosul. Aşa e cetățene Eanakiev?

— Vă rog din suflet să dați drumul femeii. Îmi asum întreaga răspundere pentru cele întâmplate.

— Onufri, servieta!

— La ordin tovarăşe şef!

Am înşirat pe masă tot soiul de cerneluri, foi de scris, un aparat foto şi câte şi mai câte accesorii necesare unei înregistrări cât mai rapide a semnalmentelor delicvenților. În privința asta, Mintosul era cât se poate de exact şi fără omisiuni.

— Vă rog, doamnă o mică fotografie în semn de amintire.

— Ca să nu ne uităm unii pe alții, completai eu.

Au urmat câteva țăcănituri cu aparatul foto, s-au notat adrese şi câteva date personale.

— Degetele dumneavoastră gingaşe, vă rog.

I s-au luat femeii amprente după fiecare din cele 10 degete ale ei. Ținea şi treaba asta de unul din raționamentele Titanului. Cu cât strângi lațul mai tare, cu atât mai blând devine

delincventul. Aşa judeca el lucrurile şi nu suferea de lipsă de zel.

— Sunteți liberă.

Am condus femeia până la uşă. Am strâns-o puțin în antreu şi nu s-a împotrivit – ba aş putea spune că s-a lăsat chiar cu plăcere în brațele mele.

— Pot să vă vizitez? I-am spus sufocat de emoție. Sper să reuşesc să opresc scandalul.

— Ah, vă rog din suflet… Sunteți oricând binevenit.

— Şi soțul?

— Nicio grijă, e în deplasare… Numai vă rog de fotografii… Mă tem să nu încapă pe mâinile cine ştie cui…

— Discutăm şi chestiunea asta când vin la dumneavoastră.

— Atunci poftiți cât mai repede.

Între timp Hristofor transpira de zor scriindu-şi cu coatele pe masă confesiunile. Instalat comod într-un fotoliu moale, cu picioarele încrucişate, Mintosul îi dădea îndrumările necesare:

— Cetățene Eanakiev (se comporta deja cu el de parcă ar fi fost pe banca acuzaților) scrieți exact şi fără multe întorsături de frază – cât mai multe fapte. Cum de v-ați amestecat în toată ciorba asta, pe ce motiv… ce legătură aveți… care sunt delictele săvârşite conform tabelului…

înşiraţi exact – fără omisiuni!

— Dacă vreţi să beneficiaţi de circumstanţe atenuante, mărturisiţi cu toată sinceritatea, nu-i aşa? Am intervenit pierzându-mi răbdarea.

— Tovarăşe şef, îmi permiteţi să dau o fugă până la „Gospodina” să cumpăr ceva de mâncare, că de aseară…

— Imposibil, încruntă din sprâncene Mintosul. Regulamentul!

— Ah, vă rog… se puse gazda în mişcare plină de solicitudine şi deschise ambele uşi ale glasvantu-lui. Ca în basme, în odaia alăturată apăru o masă plină de fel de fel de bunătăţi şi băuturi. Poftiţi!

Mi-a ieşit din gură o exclamaţie sinceră de entuziasm: O-o-o…

Înregistrând măgulit efectul pe care îl produsese asupra noastră, încercă să glumească:

— Nu-i aşa că regulamentul nu poate să prevadă chiar totul?

Am înţeles perfect pentru cine se pregătise totul, dar până să mai analizăm dacă purtarea noastră era sau nu în conformitate cu lealitatea, ne-am aşezat la masă.

— Gustaţi şi dumneavoastră – cetăţene Eanakiev – dădu şeful meu dovadă de mărinimie.

— Mulţumesc. Eu nu de mult am…

— Atunci vedeți-vă de compunere în continuare.

— Desigur…

Am început cu țuica de prune şi cu nişte aperitive picante, după care am dat-o pe vin de Euxinograd şi pui fripți.

— Onufri ai văzut vreodată atâta belşug la tine acasă? Mă întrebă Mintosul mestecând un coltuc de pâine.

— Da, de unde!

— Nici eu, deşi am fost, vreau să spun, deşi sunt… privi în jur ca omul cu conştiința încărcată – căpitan de miliție. Asta dovedeşte şi mai bine că suntem pe drumul cel bun – în casa asta se cheltuiesc bani străini.

Hristofor mai prindea ceva din conversația noastră şi îi îngheța sângele în vine. Îi juca tocul în mâini, de data asta parcă şi mai nervos ca la început. Ar fi vrut să treacă drept un om sincer, dar era limpede că nu îndrăznea să recunoască totul din proprie inițiativă şi să mai şi semneze la urmă.

Între timp noi am dat gata bucățelele mai deosebite de pe masă. Apoi judecătorul se ridică şi oftând ca un acuzat ne spuse:

— E gata!

— Să vedem!

Mintosul înşfăcă „compunerea” şi se uită atent.

— Hai şi nu fă pe uitucul! Spuse el aruncându-i raportul la picioare. Nu scapi numai pentru că îți recunoşti vinovăția. Din punctul meu de vedere, mult mai important este delictul în sine. *Paniatna?*

— Nu înțeleg prea bine la ce vă referiți când folosiți termenul „delict”, încercă judecătorul să afle pe ocolite cam ce ştim în legătură cu „abaterile lui de la calea legală”.

— Credeți că la închisoare o să înțelegeți mai uşor? Îl strânse Mintosul cu uşa. Mulți se cuminţesc acolo. Dacă faceți parte din categoria aceea, pregătiți-vă de drum!

— Dar, vă rog, eu…!

— Ori scrieți aici, aşa cum v-am spus, fără niciun ocol absolut tot adevărul, ori pregătiți-vă de arest. Atât şi nimic în plus!

„Ştiu totul, absolut totul”, se gândea speriat Hristofor, simțindu-se descoperit şi strivit fără cruțare. Se hotărî deci să recunoască unele sume de bani pe care le mai acceptase din când în când – dar puțin şi nu în chip de mită, ci mai curând pentru a face față cheltuielilor neprevăzute.

— Vă rog să nu considerați că am comis un delict. Cum se spune, la urma urmelor şi preoteasa mai greşeşte în felul ăsta, schiță el un surâs.

— Legea nu se interesează de greşelile

preotesei, se înfurie Mintosul. Un judecător se cuvine să ştie atâta lucru mai bine ca mine!

— Tovarăşe şef, nu cumva omul ăsta se aşteaptă să-i dăm şi decoraţie pentru merite deosebite pe deasupra, i-am şoptit eu la ureche.

— Am decoraţie?! Se făcu auzit Hristofor care prinsese o frântură din vorbele mele. Dar mi s-a conferit în condiţii perfect legale.

— S-o vedem!

Judecătorul deschise casa de bani (în interior se zăriră câteva pachete galbene de bancnote mari pe care ochiul meu expert le înregistră imediat). Scoase o cutiuţă de catifea, o deschise şi ne arătă decoraţia strălucitoare de argint.

— Cu ocazia aniversării vârstei... şi pentru activitate conştiincioasă...

— N-au ştiut cu ce fel de marfă au de a face, de aceea v-au decorat. Vezi tu, Onufri, unii escroci mai primesc şi decoraţii.

Hristofor îşi luă din nou poza inocenţei jignite.

— Tovarăşe şef, suntem oameni şi...

— Şi ce adică, pentru că suntem oameni trebuie să comitem infracţiuni?

— Orice om este în principiu un infractor, asta vroiam să spun.

Mintosul reflectă o clipă. Descoperirea judecătorului corupt i se păruse originală. Oare, puţine sunt cazurile când oameni „cinstiţi” comit infracţiuni? Îşi aminti de unele cunoştinţe ale

lui, aciuite în posturi comode în cadrul aparatului de stat care nu mai conteneau să-şi lângă degetele cu singura justificare că „cine umblă cu miere nu se poate să nu…”

Mintosul era cât pe ce să ia drept axiomă născocirea judecătorului, când îşi aminti de propria lui persoană şi tresări „stârvul ăsta vrea să mă contamineze şi pe mine de murdăriile lui”, se gândi el şi pe frunte îi apărură cute adânci.

— După ce te-ai murdărit tu, încerci să-i faci şi pe alții de ocară doar-doar îți mai uşurezi sufletelul! Aşa e? Izbi el aprig cu pumnul în masă.

— Eu doar v-am spus…

— Ne-ai spus ce? După ce că te-ai băgat până în gât, vrei să arunci cu noroi şi în ceilalți ca să-i faci să semene cu tine. Dacă ar fi numai pentru declarația asta şi tot ar trebui să ți se sucească gâtul. *Paniatna?*

Titanul declară că decorația acordată pe nedrept pentru merite deosebite trebuie reținută.

La rândul meu şi eu am confiscat pachetele cu bancnotele cele mari, pe motiv că erau bani însuşiți ilegal de la popor şi că trebuiau restituiți celor în drept. I-am amintit apoi judecătorului scos din minți că numai pentru aventurile lui erotice cu o subalternă şi tot era pasibil de 5 ani închisoare aspră, iar pentru acceptarea de mită

şi abuz de putere, în scopuri personale, n-avea să mai iasă toată viața de după gratii, ca să nu mai pomenesc de faptul că averea i-ar fi fost confiscată fără doar şi poate, iar familia lui ar fi rămas dezonorată pentru totdeauna. Iar el, întrucât cunoştea legile, înțelegea că se află într-o situație nu tocmai de invidiat.

— Deocamdată nu vom da curs dosarului, din cauze obiective, am adăugat eu. De atitudinea dumitale de aici încolo depinde şi felul în care vom proceda noi. Cu alte cuvinte i-am pus lacăt la gură.

— Şi dacă într-o zi se dovedeşte că ați obținut în mod legal toate bunurile confiscate astăzi din casa dumneavoastră, le veți primi înapoi, încheie discuția Mintosul.

Am ieşit repede amândoi, lăsându-l pe judecător cu inima sfâşiată şi cu mâinile ridicate în sus, ca şi cum ar fi invocat ajutorul cerului în timp ce bolborosea încet, neajutorat: „În orice om zace un escroc. Eu sunt un om respectabil”.

Personal sunt de aceeaşi părere cu judecătorul Hristofor. În acest sens am notat în jurnalul meu următoarele:

„Oameni absolut cinstiți nu există, după cum nu există nimic „absolut”. Omul este un amestec de bine şi rău, aşa cum orice lucru de pe lumea asta e tot un amestec. Până şi minereul de aur conține impurități. Rareori se întâlnesc bucăți de

aur pur în stare naturală şi ziarele comentează asemenea situații ca pe nişte cazuri de excepție. Oameni excepționali se găsesc la fel de greu ca bucățile de aur pur". Când am părăsit apartamentul judecătorului Mintosul a răsuflat uşurat.

— Deloc nu suport escrocii! Începu el să ocărească vulgar.

— Nici eu, să nu-i văd! Am răspuns dezgustat. Să nu întâlnesc asemenea oameni în cale…

— Şi cu banii confiscați ce facem?

Întrebarea asta m-a silit să-mi pun mintea serios la treabă. În ultimul timp scotoceam din ce în ce mai des în geamantanul unde depozitasem agoniseala mea de la Gorovo şi constatam că se micşorase vizibil. Dacă mă bizuiam numai pe ea, mai curând sau mai târziu, rămâneam de căruță. Aşa că nu doream deloc să ne despărțim de suma ademenitoare pe care tocmai o confiscasem. Am adus o sumedenie de argumente convingătoare în slujba ideii că banii aceştia furați (pentru că banii proveniți din mită sunt, în absolut toate cazurile, nişte bani furați) aparțineau în cea mai mică măsură judecătorului infractor. Pe de altă parte însă era greu de precizat cui anume aparțineau. Aşa că în consecință puteau fi considerați bani obşteşti.

— Iar depistarea unei bande de criminali şi

netrebnici constituie o operă personală sau obştească? Mă entuziasmai eu de propriul meu raționament.

— Obştească, de bună seamă!

— Iar doi oameni care execută o operă obştească au dreptul – câtă vreme pietrele încă nu sunt bune de mâncat – la o formă de întreținere obştească, pentru a nu muri de foame spre satisfacția duşmanilor! Am încheiat eu cu înțelepciune. De altfel nu ăsta e şi motivul pentru care funcționarii primesc retribuție?

Mintosul sesiză unele puncte slabe în logica mea la capitolul „probleme băneşti", dar îi era greu să-şi concentreze gândurile în direcția aceea. Îl sâcâia afirmația judecătorului precum că în fiecare om zace un escroc – lucru care îl împiedica să se concentreze. Dacă am fi prins nişte criminali, cu siguranță ar fi susținut că în fiecare om zace câte un criminal. Omul se preocupă în general să sporească numărul indivizilor cu care se aseamănă. Iar asta nu e decât efectul legii conservării şi perpetuării speciilor.

— Onufri, tu ai idee de legea conservării şi perpetuării speciilor?

— Am citit-o eu, dar am mai uitat din articole şi paragrafe.

— Unde ai citit-o?

— Într-un cod de legi, la un avocat.

— Eşti un idiot.

NEPOTUL PREOTULUI MIHO, FĂCĂTORUL DE MINUNI

Era o zi cețoasă, tipică pentru Sofia. Mintosul mergea îngândurat pe bulevardul Al. Stamboliiski, iar eu îl urmam la fel de îngândurat. Ne înțepau pe amândoi ochii de aburul cețiі şi ne venea într-una să strănutăm.

— Ce mai mizerie! Suduia Mintosul. Se cheltuiesc milioane cu uzinele astea care fumegă într-una, în schimb n-au fost în stare să inventeze ceva să scăpăm de pâclă.

— Chiar aşa, tovarăşe şef, m-am grăbit să-i dau dreptate. O asemenea născocire ar fi fost foarte utilă. Ar fi cumpărat-o orice familie căreia îi fumegă sobele. O marfă comercială excelentă!

— Prostule! S-a înverşunat el şi mai tare. Eu nu pierd vremea cu fleacuri. Eu mă refer la o rețea grandioasă care să aspire în câteva ore tot fumul şi ceața din zona Sofiei. *Paniatna?*

— Chiar aşa, tovarăşe şef!

— Chiar aşa, d-apoi cum altfel. Să fie în genul unui furtun gigantic care să străbată muntele Vitoşa; şi pâcla să alunece prin el după principiul vaselor comunicante.

— Ca vinul din butoi, nu-i aşa?

— Ca vinul din butoi, cum altfel?

— E, numai o minte luminată poate naşte o

asemenea idee!

— Care nu se potriveşte cu o minte de gâscă!

— Totuşi am o nelămurire. Cât de mare ar trebui să fie recipientul în care să între celălalt capăt al furtunului?

Titanul începuse să clocotească de mânie şi era cât pe ce să-mi dea o lovitură la mir când în colț, lângă strada Țar Kaloian răsări pe neaşteptate în fața noastră un preot tânăr, frumos şi elegant, care atrase privirea Mintosului ca un magnet.

— Isai, prâslea popei Miho – făcătorul de minuni – se apucă Mintosul să înşire la „binecuvântări" care de care mai coloratã. De mult n-am mai pus pe jăratec nicio barbă de preot. Doi dinți îmi datorează bruta asta!

Specia umană fericise satul Svatovcea cu două creaturi fără seamăn pe lume: Mintosul în plină dezvoltare şi preotul satului, în declin, popa Miho, supranumit mai târziu „Făcătorul de minuni". Dacă cele două capacități ar ar fi fost unite într-un singur tot, Svatovcea avea toate şansele să devină cel mai renumit sat din țară. Dar, din nefericire, soarta potrivnică a hotărât tocmai pe dos şi ea a făcut din ei doi adversari.

Preotul cu barba albă s-a dovedit inteligent şi îndrăzneț în intenții. Şi dacă în ciuda acestor calități, numărul credincioşilor din sat scădea vertiginos, nu era vina lui. Bătrânul sfânt făcuse

tot ce-i stătea în puteri ca să salveze numele Domnului, dar aşa cum scrie şi în evanghelie „ce plănuieşte şoarecele, destramă pisica”.

Primul a lovit în prestigiul popii, epitropul bisericii locale, moş Peiu Cerkeza.

Se răspândise în sat zvonul că de Bobotează o să se petreacă o minune în biserica din Svatovcea; o să apară Sfântul Duh în chip de porumbel alb în timpul liturghiei pentru a le aminti greşiților de existența părintelui ceresc şi o să întoarcă oile rătăcite ale Domnului iarăşi spre păstorul lor spiritual.

— Aşa e! Afirma popa Miho dinaintea credincioşilor şi necredincioşilor care nu mai conteneau să-şi facă cruce. Minunea se va înfăptui!

În ziua stabilită, clopotul bătea solemn încă din zorii zilei şi nu după mult timp biserica s-a dovedit neîncăpătoare pentru credincioşii care se înghesuiau şi în interior şi în curtea largă.

În timpul ăsta, în tăinuitorul loc al altarului, popa Miho şi epitropul moş Peiu, lac de sudoare făceau ultimele pregătiri.

Lângă ei un porumbel alb cu aripioarele şi picioruşele legate îşi rotea capul speriat.

— Moş Peiu, ții bine minte, da?

— Țiu minte, părinte!

Dar ca să fie şi mai sigur, popa Miho repetă:

— Iei porumbelul, îl dezlegi, îl ascunzi în

haină, şi eşti foarte atent. Cum mă auzi rostind: „Coboară duhul sfânt deasupra capetelor noastre” dai imediat drumul porumbelului să zboare peste capetele drept-credincioşilor!

— Aşa o să fac! Spuse moş Peiu cu o evidentă nelinişte în timp ce dezlega porumbelul pentru a-l ascunde în sân.

A sosit şi momentul hotărâtor.

După ce cântă câteva rugăciuni şi versete disparate din evanghelie, popa Miho îşi înălță glasul, aproape până la ceruri, şi rosti cu o solemnitate tulburătoare:

— Coboară duhul sfânt deasupra capetelor noastre! Moş Peiu scoase pe dată porumbelul alb, numai că, să vezi grozăvie… de cât îl strânsese sub braț porumbelul holbase ochii parcă ar fi fost strâns de gât şi nici nu mai mişca din aripi.

— S-a sufocat! Şopti încet bătrânul ca să nu-l audă decât sfântul părinte.

Numai că popa Miho nu auzi nimic şi strigă din nou cu şi mai multă tărie.

— Coboară duhul sfânt deasupra capetelor noastre!

— S-a sufocat… repetă ceva mai tare moş Peiu.

Dar când preotul a reluat pentru a treia oară acelaşi refren, moş Peiu şi-a ieşit din fire şi a țipat:

— Ce eşti surd? N-auzi că s-a sufocat? Izbucni

el aruncând, porumbelul mort la picioarele preotului.

În comparație cu ce-a urmat după aceea în biserica din Svatovcea, înălțarea turnului Babei a fost un fleac.

Ce de fluierături ironice, strigăte şi înjurături, ba încă, doi beţivi din sat s-au apucat să profaneze icoanele. Noroc că de curiozitate au fost de față şi reprezentanții autorităților locale, care abia au reuşit, făcând uz de arme, să restabilească ordinea şi să salveze barba popei Miho de la pieire.

Prestigiul credinței a primit o lovitură zdrobitoare în satul Svatovcea, dar cel puțin popa Miho s-a salvat. Moş Peiu însă, a devenit țapul ispăşitor. Sfântul duh nu mai apăruse, întrucât epitropul îl batjocorise aducând la biserică un porumbel ca oricare altul şi mort pe deasupra – iată care a fost explicația dată poporului.

S-a străduit moş Peiu să dezmintă zvonul, dar nu l-a mai crezut nimeni. De atâtea supărare i s-a zdruncinat mintea (popa Miho spunea că primise pedeapsa divină pentru sacrilegiu) şi nu după mult timp a părăsit pământul plin de păcate. Fostul bragagiu Todor Chelbosu a fost numit în locul lui ca epitrop şi satul s-a liniştit.

Numai Kogeacanovița nu se potolea. Din punctul ei de vedere, apariția Sfântului Duh în

biserică echivala cu un eveniment fatal, singurul în stare să-l aducă pe calea cea dreaptă, asemeni unei baghete magice, pe zvăpăiatul ei fiu adoptiv. Săptămâni în şir i-a tot vorbit Mintosului despre credința în D-zeu şi despre smerenie, istorisindu-i faptele cucernice ale preotului Miho Făcătorul-de-minuni, până ce într-o zi memorabilă a reuşit să-l ducă la liturghie.

— După ce l-au sufocat pe Sfântul duh, râdea după aceea Mintosul, hulind cele sfinte, cui o să-i mai aprindă lumânări?

Kogeacanovița îi ascultă blasfemiile şi neştiind ce să-i răspundă se prăpădea de necaz. În consecință şi-a pus multe speranțe în inițiativa popei Miho de a-i redeştepta credința nepotului ei de soră, Jecio.

Tânărul se îmbolnăvise de o boală grea căreia nu i se găsea leacul. Cu inimile zdrobite, părinții se aşteptau la cea mai grea lovitură.

— Jeciko, fiule, dobândeşte credința în Dumnezeu ca barem sufletul tău să ajungă în rai, îl ruga în genunchi bunul său tată.

— Păi, cred tată, de ce să nu cred, răspundea Jecio mai mult de jalea părinților. Dar dacă nu există Dumnezeu nu văd la ce-o să-mi folosească credința.

Tatăl îl rugase pe popa Miho să vină la ei şi, ca om mai învățat ce se afla, să-i convingă fiul. Dar şi lui, Jecio îi răspunsese la fel.

— Mare păcat să huleşti pe Dumnezeu, l-a dojenit popa.

— Dar nu-l hulesc pe Dumnezeu părinte... Dimpotrivă m-aş fi simțit şi eu cu sufletul mai uşor dacă aş fi putut să cred...

— Cum să te ajut, fiule?

— Dacă într-adevăr există D-zeu şi este atotputernic n-ar putea să-mi dea un semn, să-mi arate că există şi să salveze în acelaşi timp un suflet tânăr...

— În privința asta, băiatul are dreptate, interveni rugător tatăl. Am să-i aduc jertfe cum nu i-a adus niciun rege măcar.

Gândirea înaripată a preotului Miho a început iar să lucreze febril. Către dimineață l-a iluminat o ideea strălucită. Epitropul cel nou, Todor Chelbosu aducea la chip cu Isus Hristos. Tocmai de asemănarea asta se putea profita.

Jecio a fost adus la biserică unde după o liturghie specială D-zeu urma să dea un semn că există sau avea chiar să se ivească el însuşi în persoană.

Nimeni nu avea voie să asiste în afară de Jeciko şi tată-său.

Aflând vestea, Kogeacanovița îl imploră în genunchi pe sfântul părinte să-i îngăduie şi păcătosului ei să ia parte la această purificare spirituală. Lacrimile ei fierbinți au învins piedicile.

În ziua stabilită, Jeciko, taică-su şi Mintosul au îngenuncheat cu capetele plecate în fața altarului. Popa Miho, îmbrăcat în odăjdiile de zile mari, cu cădelnița în mână cânta psalmi şi implora perseverent mila Domnului. Apoi, ridicându-şi privirile spre cupola bisericii, murmură cu credință fanatică şi voce tremurătoare ca la o conjurație:

— Doamne, pentru ca slava ta să fie veşnică şi numele tău lăudat, dă-ne un semn că exişti.

Şi miracolul se înfăptui. Uşa împărătească a altarului începu să scârțâie tainic, deschizându-se încet. O clipă mai târziu în cadrul ei apăru Isus Hristos, dar nu ca o vedenie ci în carne şi oase, respirând şi micşorându-şi ochii. Cei trei credincioşi se înfiorară. Tatăl lui Jeciko se trânti pe burtă cu brațele întinse înainte, închizând ochii să nu orbească de strălucirea divină a lui Hristos şi repeta răguşit:

— Slăvite doamne, iartă-ne nouă, greşiților tăi necredința hulitoare. Sfințească-se numele tău! Facă-se voia ta!

Jeciko se uita cu ochii holbați la fiul lui Dumnezeu şi îi tremura buza de jos.

— Doamne, cred! Îngână el imperceptibil. Sunt gata de spovedanie.

Numai ochii Mintosului aveau o licărire stranie. La început erau largi şi holbați ea de

broască strivită, cu timpul însă îşi reveniră la normal şi începură să studieze arătarea divină din cap până în picioare.

În cele din urmă Mintosul îşi pironi privirile fascinat la picioarele arătării şi clipi viclean.

— E-e-e! D-zeu şi-a pus opincile lui Todor Chelbosu, izbucni el zgomotos. Afară de el nu poartă nimeni opinci ca astea cu vârfurile ascuțite în tot satul.

— Ține-ți gura hulitor al Domnului! Tremura cuprins parcă de febră popa Miho, făcătorul de minimi. Din cauza ta, o să dispară arătarea luminoasă a Domnului.

— Şi nasul tot a lui Todor Chelbosu e! Nu se mai potolea Mintosul. Ce, nu-l ştiu eu, roşu ca o pătlăgică de cât trage la măsea?

Ca să nu iasă o dandana şi mai mare, popa Miho se grăbi să-l îmbrâncească pe Isus Hristos înapoi în altar.

Astfel, nici coborârea pe pământ a lui Isus Hristos n-a fost de niciun folos.

Eşecul a silit-o pe Kogeacanovița să facă apel la alte metode salvatoare, doar, doar, o izbuti să facă din Mintosul om cu frica lui D-zeu şi cu respect pentru ierarhie.

„De i-ar rămâne de la fiecare slujbă la care se duce o scânteie divină cât sâmburele flăcării de lumânare şi tot ar mai fi ceva” – se frământa ea. O să apucăm şi noi ziua în care tot sufletul lui

de păcătos se va lumina de credință în Atotputernicul.

Dar chiar după următoarea liturghie a urmat o amarnică dezamăgire. În timpul cuminecăturii, când bătrânul preot apropie de gura Mintosului potirul cu vin, acesta îndreaptă încet spre barba preasfântului lumânarea aprinsă pe care o ținea în mână spre iertarea păcatelor. Claia de păr alb luă foc împrăştiind un miros de lână arsă, iar preotul, făcătorul de minuni, scăpă din mâini cuminecătura.

— Mama ta! Urlă el năpustindu-se cu lovituri de picior asupra mesagerului Satanei, după care îl fugări prin toată piața satului şi nu-şi veni în fire până ce nu-l prinse din urmă şi scutură cu înverşunare toată dihania bare se cuibărise în sufletul lui de copil din porunca diavolului.

Mintosul scuipase atunci o gură de sânge şi odată cu asta şi doi dinți smulşi din rădăcină. Dar nu vărsă nicio lacrimă şi fără să se vaiete, anunță amenințător în public că toată viața lui nu va face altceva decât să dea foc la bărbi de preot. Aşa s-a produs ruptura dintre el şi păstorii spirituali ai speciei umane.

În momentul apariției lui Isai, nepotul preotului Miho, făcătorul de minuni, pe stăpânul meu îl copleşiră amintirile acestor întâmplări din viața lui trecută. Câteva clipe Mintosul scrâşni din dinți şi D-zeu ştie în ce direcție ar fi răbufnit

energia lui clocotitoare dacă tocmai atunci n-ar fi trecut prin fața ochilor o blondă încântătoare semănând ca două picături de apă cu doamna cu revolverul. Se apropie de părintele Isai, îşi strânseră mâinile şi izbucniră veseli în râs.

— Ia te uită Onufri!

— Aduce cu aia…

— Ba chiar ea e! Haide!

Numai că până să trecem noi bulevardul, Isai şi blonda cotiseră deja pe strada Țar Kaloian şi dispăruseră din raza noastră vizuală.

— De data asta nu-mi mai scapi, cățea! Sudui Titanul pornind în goană după ei.

În urma lui, la câțiva paşi, alergam şi eu. Joc al soartei. Numai aşa se poate numi ceea ce ni s-a întâmplat nouă atunci!

Când am ajuns amândoi lângă „Țar Simeon" şi am dat colțul străzii, l-am văzut pe preot din spate, îndepărtându-se, cât despre femeie nici pomeneală! Am dat noi târcoale în dreapta şi în stânga, le-am studiat suspicioşi pe toate blondele – naturale sau vopsite – dar niciuna din ele nu aducea cu cea pe care o căutam.

— Să nu-l scăpăm pe preot, am spus eu. Cred că mărinimia lui creştină n-o să-l facă să-i ascundă urmele.

— De mult n-am mai dat foc la nicio barbă de popă şi poate de aceea a început să-mi meargă prost în viață, răspunse el. Să-mi cadă numai în

mână şi o să spună şi laptele pe care l-a supt de la mă-sa. Şi afară de asta, familia lui îmi datorează doi dinți.

Junele în rasă preoțească mergea cu paşi elastici şi un zâmbet satisfăcut îi lumina fața în timp ce fredona un fel de şlagăr care nu amintea câtuşi de puțin de psalmi şi textele din sfânta evanghelie.

La puțin timp după aceea, părintele se îndreptă înspre intrarea unui bloc nou unde la etajul doi se afla propriul său apartament. Tocmai deschisese uşa şi dădea să între în casă, când Mintosul îl prinse din urmă.

— Iertați-mă o clipă! Spuse el şi fără să aştepte altă invitație se strecură înăuntru. L-am urmat fără multă vorbă.

— Cu cine am onoarea? Se fâstâci părintelui.

— Tovarăşe şef, să-i explic eu cu cine are onoarea să stea de vorbă? Am intervenit eu.

— Miliția, răspunse laconic Mintosul.

Părințelul holbă ochii, barba prinse să i se legene jalnic, în timp ce chipul lui căpătă culoarea vânătă de pânză de cânepă nespălată.

— Pot să aflu cărui fapt datorez această atenție? — Articulă el cu greutate.

— La întrebarea asta se cuvine să răspundeți dumneavoastră, îl atacă direct Mintosul.

— Vizit doneor! Am adăugat eu. Locuința dumneavoastră e onorată de prezența unui

căpitan fost deținut politic însoțit de primul său colaborator. Judecați şi dumneavoastră, cum să vină asemenea personalități la locuința unui preot oarecare numai aşa, de florile mărului? Răspunsul cu care sunteți dator tovarăşului şef o să vă furnizeze cheia întregii probleme.

Părintele Isai rămase complet surprins.

— Chiar că nu pricep nimic... încercă el să se apere.

— În primul rând, pofteşte-ne să luăm loc, i-am retezat eu vorba făcându-i Mintosului cu ochiul.

Părințelul începu să se scuze cum că preoteasa fiind plecată în provincie n-are ce D-zeu să ne ofere şi că va încerca cu ce i-a mai rămas şi cu bruma pe care i-a dat-o Domnul să facă față oaspeților. Ne-a invitat în holul mobilat destul de bine cu o masă modernă şi taburete şi unde era întinsă o pătură țesută în stil jakard[17].

Ne-a oferit cognac şi trei soiuri de lichior şi ca aperitiv: prăjituri şi fursecuri.

— Treabă de muiere, am spus eu în treacăt.

— Atât a dat Dumnezeu, răspunse părintele Isai.

— N-o fi nimic sărat ascuns prin ungherele bufetului?

— Doar puțină păstramă de capră pe care nu

---

[17] O țesătură deosebită.

se cade s-o ofer unor oaspeți de seamă.

— În privința asta ne conducem după preceptele evangheliei, m-am grăbit să-l liniştesc. Suntem toți deopotrivă. Aşa că adu păstrama încoace.

Mintosul nu aprobă purtarea mea. (La plecare m-a dojenit interzicându-mi pe viitor să mai comit asemenea abuzuri în prezența lui). Dar toleră situația de data asta, încântat să constate cât de tare se fâstâcise „țapul bărbos".

— Ce bună e păstrama! Comentă el laconic când părințelul ne-a adus o halcă întreagă pe care se apucă să o taie în felii subțiri. Tăcu câtva timp, după care adăugă:

— Şi fragedă! Ca pentru Vlădică! Recunoaşte părinte, în fața lui Dumnezeu, cu mâna pe inimă, că tare ți-ar fi plăcut să salvezi păstrama de noi şi de aceea i-ai tot dat zor cu „oaspeți de seamă" şi alte asemenea şiretlicuri.

— Mă jur pe sfânta cruce! Rosti părintelui. Am vorbit cât se poate de sincer!

— Şi acum, dacă tot vorbeşti cât se poate de sincer, mărturiseşte-ne şi nouă cam ce crezi că poate căuta la dumneata, miliția? Îl strânse din nou cu uşa Mintosul, muşcând dintr-o bucată de păstramă…

— Nu vreți să-mi dați o sugestie, cât de mică? Se rugă părințelul.

— Dacă nu excluzi posibilitatea unei sugestii,

se cheamă că n-am venit de pomană. Ia mai bine înalță ochii la cer şi vorbeşte ca dinaintea suveranului tău, îl invită din nou Mintosul.

— Vă încredințez că mă chinuiți din cale-afară!

— Tovarăşe şef, mă autorizați să-i dau unele indicații? Am întrebat eu. Aş putea, adică, să-i relatez o întâmplare adevărată din care preasfântul să învețe cam ce anume ar trebui să facă spre a ne satisface şi pe noi şi spre a se salva şi pe sine de la moarte sigură.

— De acord, până înfulec ceva, că tot n-am pus astăzi nimic în gură, aprobă Mintosul.

— Am avut un unchi, pe nume Ranghel, am luat-o eu pe departe. Şi unchiul ăsta al meu de cât cutreierase prin lume a rămas holtei până la 42 de ani, când în fine a început să se gândească la însurătoare. Mama m-a luat şi pe mine la nuntă. Unchiul era un muntean zdravăn (a murit acum, D-zeu să-l ierte), un viteaz dintre aceia care dacă se apucă să strângă în mână o piatră începe să picure apă din ea.

Cât despre mireasă (mătuşa Kunka, adică) o fetişcană de 17 ani care pusă lângă el aducea mai curând cu un copil al lui şi încă dintre ultimii născuți. I-a cununat un preot tânăr şi poate tocmai de aceea învechit în stricăciuni. Trăsese zdravăn la măsea înainte de slujbă şi l-am zărit cum o ciupise de două ori pe mireasă în timp ce blagoslovea tânăra pereche. Mi-am zis

încă de pe atunci:

— Lucrurile astea o să aibă odată un cuvânt de spus!

Unchiul Ranghel scosese toți banii depuşi pe la bănci (câştigase mult în timpul peregrinărilor prin străinătate) şi după cununie, în prezența nuntaşilor şi autorităților satului a deşertat la picioarele mătuşi-mi un sac doldora de bancnote.

— Kunke, ascultă bine ce am să-ți spun dinaintea tuturor oamenilor ăstora adunați aici, rosti el. De azi înainte eşti nevasta mea. Şi stăpâna banilor. Poți să faci cu ei orice-ți pofteşte inima. Însă stăpânul tău sunt eu, şi o să fac din tine ce-o să vreau eu. Drept vorbesc?

— Drept, a murmurat anevoie tânăra mireasă.

— Tot poporul adunat aici e martorul învoielii noastre, a continuat unchiul. Asta să fie lege la noi în casă. Dar pentru că nu există lege pe care să n-o încalce nimeni, vreau să fac încă de pe acum o completare: dacă greşeşti şi îmi mărturiseşti deschis o să ai parte de iertare. Dar dacă ai să te străduieşti să-mi ascunzi adevărul, iar eu am să aflu cum stau lucrurile, apoi, atunci, să-ți fie de bine. Şi D-zeu să te apere. Eşti de acord în fața oamenilor şi cu completarea asta la învoiala noastră?

— Sunt de acord.

Vorbele astea i-au ieşit pe nas mai târziu. Puțin

a lipsit să nu ajungă în împărăția lui Sf. Petru.

S-a scurs aproape o lună de la nuntă. A fost şi la ei tot o lună de miere aşa cum se întâmplă la mai toți oamenii fericiți. Numai că unchiul s-a pregătit să plece într-o călătorie lungă.

— O să plec în țări străine – pe unde mi-a mai rămas câte ceva, i-a spus el mătuşii. O să întârzii cam o jumătate de an. Te las singură, mireasă tânără. Sfatul meu e să deschizi bine ochii. Dar e în firea oamenilor, uneori mai greşeşte şi preoteasa. Îți aminteşti legea casei noastre, aşa că dacă ți s-o întâmplă să calci pe de lături, de cum o să bat la poartă, mai înainte chiar de a-mi săruta mâna, în chip de bun-sosit, tu să-mi mărturiseşti adevărul. Pe sfânta cruce – s-a închinat el – o să-ți iert totul, n-am să te ating nici cu un deget, dar dacă te încumeți să mă minți, să ai mare grijă. Atât i-a spus şi a plecat. Au trecut şase luni şi el n-a venit. Între timp preotul tot dădea târcoale casei unchiului, chipurile ca să afle când vine înapoi sau dacă nu cumva mătuşă-mea, tânără şi fără experiență, avea de întâmpinat cine ştie ce greutăți de care el ar fi putut-o ajuta să scape. Şi chiar că a scăpat-o aşa cum se cuvine. Dar cum nimic nu rămâne ascuns în lumea asta – şi ține minte părinte Isai, nu există adulter tăinuit – zvonul s-a împrăştiat iute prin tot satul. Abia în luna a noua, unchiul Ranghel s-a înapoiat din

străinătate. Tuşa l-a întâmpinat în poartă.

— Ai cumva să-mi mărturiseşti ceva?

— N-am nimic de mărturisit! I-a răspuns ea timid. Şi iar au început să trăiască fericiți. Dar nu iese adevărul totdeauna la iveală ca untdelemnul la suprafața apei? Şi uite aşa au ajuns la urechile unchiului clevetiri despre necredința tuşei şi a diavolului acela.

— Kunke, azi am de gând să te iau la bătaie, i-a spus el într-o bună zi nevestei.

— Aşa să fie! A spus ea zâmbind neînțelegând că el vorbea de adevărat.

— Când vrei să te bat mai bine: înainte de masă sau după?

— După-masă, la desert! A izbucnit mătuşa într-un râs zgomotos.

— Să fie după voia ta! I-a răspuns unchiul. Atunci taie o găină şi fă şi o plăcintă ca de sărbători.

— Aşa să fie! Repetă mătuşa suflecându-şi mânecile.

Trebuie să vă mai spun că la gătit se pricepea din cale afară de bine. Făcea nişte bucate fără seamăn de gustoase şi nişte plăcinte că putea s-o invidieze şi bucătarul sultanului. Au mâncat zdravăn, au mai băut şi un vinişor de i se înveselise inima mătuşii şi-i venise chef de cântat:

Gherghina, stăpâna mea,
Gherghina, salbă la gât…

Unghiul Ranghel a ascultat răbdător cântecul şi a reluat discuția:

— E-e şi acum să ne punem pe bătaie.

— Să ne punem, i s-a potrivit ea în glumă.

Unchiul a luat liniştit din prispă o vargă uscată de corn cu care alungau câinii de pripas din curte şi s-a apropiat:

— Să încep?

— Începe!

Vergeaua de corn a şuierat prin aer şi mânuită cu forță de bărbat a ars spatele delicat al mătuşii.

— Ce-ai Ranghele de mă bați? A tresărit ea.

— Spune Kunke de ce te bat, până nu te omor.

A mai urmat o lovitură.

— Ce-ai Ranghele de mă bați?

— Spune Kunke de ce te bat, până nu te omor.

Şi tot aşa mai departe a treia oară şi a patra oară şi încă de câteva ori până ce mătuşa s-a prăbuşit pe podea şi şi-a pierdut cunoştința.

Unchiul a aruncat peste ea, la fel de tacticos, o căldare de apă rece şi ea a deschis ochii.

— Kunke, ia gândeşte-te bine şi spune de ce te bat. Altminteri te ciomăgesc până îți dai duhul. Mătuşa a mai încercat o dată să-l amăgească şi iar a urmat o serie de bătaie până şi-a pierdut

din nou cunoştinţa. Şi iar apă rece şi iar a deschis ochii şi aceeaşi conversaţie:

— Kunke, gândeşte-te bine şi spune-mi de ce te bat? Cred că de acum te-ai dumirit şi tu că dacă nu spui de ce te bat, nu scapi cu viaţă.

— Nu cumva pentru preot? S-a miorlăit ea ca o pisică muribundă.

— Ia te uită, ştii tu ceva, a exclamat unchiul. Şi de ce mă rog nu mi-ai spus asta de la bun început să fi scăpat nebătută?

Cum isprăvisem de povestit am dat pe gât un păhărel întreg şi m-am întors spre Mintosul:

— Tovarăşe şef, v-a plăcut povestea?

— Din când în când mai spui şi tu câte ceva inteligent. Povestea asta e cum nu se poate mai potrivită.

— Şi acum părinte trebuie să tragi învăţătura ce e mai bine; să spui singur ceea ce vrem noi de la dumneata ori să ajungi să miorlăi? Am zâmbit eu. Altminteri e cazul să-ţi aminteşti de textul din evanghelie care se cântă înainte de moarte.

— Şi nu încape iertare, mă completă Mintosul. În primul rând aş putea să vă dau foc la barbă, dacă vi se pare că asta v-ar putea ascuţi mintea.

Scoase apoi chibriturile şi întrebă:

— Să-i dau foc?

— N-am decât un sigur păcat în faţa lui Dumnezeu şi a satului, se apucă să mormăie cu voce scăzută părinţelul, înşirând o sumedenie de

explicații în prealabil.

— Spune dumneata despre ce păcat e vorba, cât despre justificări, le vine şi lor vremea mai târziu, i-o tăie scurt Mintosul.

— Întâmplarea cu uleiul. Despre asta e vorba.

— Hai să auzim cum a fost. Poate despre asta e vorba.

— În centrul capitalei se află o biserică foarte veche, vestită pentru candela ei fără fund. Dacă te uiți la ea pe dinafară, are fund, ca orice altă candelă şi de altfel nu se deosebeşte prin nimic de celelalte.

— Ceea ce era ciudat însă era faptul că ori de câte ori turna câte un enoriaş ulei în ea, uleiul dispărea imediat, continuă să povestească popa Isai. Mai exact, oricât ulei ai fi turnat în ea, nu se umplea niciodată. Credincioşii credeau că uleiul pe care îl puneau în candela fără fund, se prefăcea în ulei de măsline şi era dus în ceruri de o mână nevăzută de înger. Iar după moarte păcatele lor se vor şterge tocmai cu uleiul acesta – motiv pentru care fiecare se străduia să toarne cât mai generos.

— Şi unde se scurgea uleiul? Întrebă Mintosul.

— Uleiul se scurgea într-un vas din altar cu ajutorul unei țevi bine mascate, răspunse Isai şi îl foloseam în interes personal. Acesta e păcatul meu.

— E limpede că aceia cu mai multe păcate

turnau şi cel mai mult ulei, m-am amestecat şi eu în discuție. Aşa e, părinte Isai?

— Aşa e!

— Tovarăşe şef, sunt de părere că-i putem trece cu vederea păcatul ăsta. La urma urmelor Sfântul Părinte n-a băgat mâna în buzunarul nimănui. Aşa e bunule părinte?

— Aşa e! Repetă Isai ceva mai eu inimă de data asta când trăgea nădejde că păcatele lui lumeşti vor fi trecute cu vederea.

— Prostimea dădea şi se bucura chiar la gândul că ofranda îi este acceptată, am reluat eu vorba însufleţit. O santa… Cum sună citatul ăsta din biblie, părinte?

— O, sancta simplicitas, murmură Isai.

— În concluzie – vinovată e „O, sancta simplicitas”! În privința asta, părintele Isai a fost îngerul sfânt şi fără păcate. Omul harnic are mâinile libere pentru că mintea lui rămâne curată. Iar în capul ăsta mintea părintelui Isai a rămas destul de curată în timp ce cu mâinile harnice şi-a uns prosperitatea. Toată povestea asta trădează simțul practic al omului sfânt. Aşa-i părinte Isai?

— Aşa-i! Încuviință supus pentru a treia oară Isai puțin tulburat şi dezorientat de data asta de ciudata mea vorbărie goală în apărarea sa.

— Să fie asta tot ce ai de spus preasfinte? Întrebă ironic Mintosul.

Lui Isai iarăşi i se strânse inima.

— După mine, asta e tot! Bolborosi el.

— După amine în schimb, nu e deloc tot! I-o reteză Mintosul. Te străduieşti să ne amăgeşti, barbă răpănoasă. Ține seamă că eu de copil mă pricep la şiretlicurile divine. Ştii cât se poate de bine că tot ce ne-ai spus până acum era menit să ascundă cu totul altă treabă de pe urma căreia sufletul tău păcătos se va trezi în iad.

— Părinte Isai – am început eu – cred că ți-ai dat seama cu câtă bunăvoință mă port cu sfinția-ta. Dar nu e bine să încerci să ne ascunzi adevărul profitând de această situație. Îți amintesc că ai de a face cu un fost deținut politic şi cu colaboratorul său. Aşadar cu „oameni din lumea de azi", după cum scrie într-una din cărțile unuia din sfinții voştri.

Te rog să fii sincer cu noi, să ne mai spui o istorioară, iar noi o să ne comportăm înțelept, ba chiar s-ar putea să-ți semnăm şi o indulgență, pe care s-o foloseşti în chip de paşaport pe drumul spre rai.

Isai care se întâlnea pentru prima oară cu oameni care nu prea păreau din" lumea de azi" se zăpăcise într-un hal fără de hal şi se simțea complet dezarmat.

— Îmi pun soarta în mâinile dumneavoastră! Spuse el cu lacrimi în ochi.

Iar eu am exclamat pe loc:

— Acum ai luat o hotărâre demnă de măreția ta divină!

Tot în centrul capitalei se mai află o biserică cu două intrări. Şi aici a pus părintele Isai în aplicare o nouă şi preasfântă idee de-a sa, fericindu-le de data asta pe fetele bătrâne, fecioarele cu dragoste neîmpărtăşită, văduvele nemângâiate şi nevestele sterpe. S-a răspândit zvonul, cât mai discret cu putință, că femeia care se duce în zorii zilei prima la biserică şi deschide uşa şi aprinde o lumânare la icoana Maicii Domnului, rugându-se după aceea, i se va împlini dorința.

Zvonul a avut un efect nemaipomenit.

Femei de diferite vârste şi categorii sociale veneau de se înşirau în fața porților bisericii. Aleasa zilei căpăta cheia ca să poată deschide singură uşa bisericii pe care o închidea după aceea în urma ei, păşea timid şi aprindea o lumânare din cele mai scumpe (unele mai sentimentale vărsau şi lacrimi ca s-o înduioşeze mai tare pe Maica Domnului) şi ieşea pe cealaltă uşă.

— Şi în ce consta profitul de pe urma acestei melodrame? L-am întrebat eu.

— În funcție de posibilitățile materiale şi de ardoarea cu care ținea să i se împlinească dorința, fiecare creştină îşi lăsa obolul într-un vas special aşezat în acest scop lângă icoana cu

pricina, ne-a lămurit Isai.

Ca să poată trece în aceeaşi zi mai multe pretendente, după ce prima sosită era expediată pe uşa laterală, lumânarea pe care o aprinsese era stinsă, banii se puneau bine, şi cheia era din nou înmânată următoarei femei care aştepta la uşa principală.

— O tempora, o mores! Cred că astea au fost vorbele lui Iuliu Cezar când s-a lansat în atacul cu baionete împotriva lui Rubicon, am izbucnit eu şi ochii îmi scânteiau de încântare. Părinte Isai, dar dumneata meriți să fii zeificat. Nicio minte obişnuită n-ar fi putut zămisli asemenea treburi! Niciodată! Fără îndoială isprăvile dumitale poartă însemnul acelei forțe mărețe care planează deasupra făpturilor pământeşti.

— Povestea asta picantă mă surprinde şi pe mine, a rostit zâmbind pentru prima oară în ziua aceea Mintosul. Şi totuşi subiectul nostru nu se limitează numai la atât.

— Pentru Dumnezeu, vreți să-mi luați şi sufletul? A izbucnit Isai, descheindu-se disperat la piept. V-am mărturisit fapte pentru care, dacă s-ar afla, aş putea rămâne fără pâine şi m-ar excomunica din sânul sfintei biserici.

— Ceea ce n-ar fi cine ştie ce pagubă, i-a răspuns dârz Mintosul. Dacă tu, marionetă reacționară, n-o să ne dezvălui motivul pentru care ne aflăm aici, eu unul te trimit drept în rai,

înainte să mai apuce cineva să te concedieze din slujbă sau să te afurisească. *Paniatna?*

Dacă apucase să rostească vorba asta: „paniatna”, era semn că răbdarea Mintosului se cam epuizase şi că oricine ar fi încercat să-i ignore voința era amenințat de o primejdie absolut autentică. Am înțeles cât se poate de bine cum stăteau lucrurile şi cum popa Isai îmi devenise simpatic cu toate plăsmuirile lui divine, l-am tras de o parte şi l-am sfătuit prieteneşte:

— Omule, după câte mi-am dat eu seama, şi dumneata preferi iadul pe pământ față de raiul din ceruri şi ca să nu ai parte de beatitudine înainte de vreme, ar fi bine că continui pe drumul pe care ai apucat şi să ne spui măcar câteva vorbe şi despre altă sfântă escrocherie pe care ai pus-o la cale.

— Dumneavoastră, nu vă interesați decât de păcatele mele, a gemut atunci Isai. Dar eu am şi merite, nu-i aşa?

— Ce merite să aibă o oiță a Domnului?

— Eu am adoptat evangheliile şi rugăciunile după noua viziune…

— Da?

— Le-am modificat conform ideilor noii puteri, m-a privit el prinzând curaj.

— Ia să vedem… mi-am exprimat eu curiozitatea.

— Uite aşa: acolo unde stă scris: „În Iordan

botezatu-s-a” eu cânt: „în fluviul Volga botezatu-s-a”.

— Măi, măi, ce hoț! M-am mirat eu. Măi, măi…

— Şi în rugăciunile unde se pomeneşte de țarul Boris: „Şi blagosloveşte pe țarul nostru Boris” … eu l-am înlocuit pe Boris cu preşedintele republicii.

— Numai că el nu e țar…

— Spune-i episcopului patriarh, şi o să vezi că nu se supără…

Atâta subtilitate în judecata unui preot m-a făcut până şi pe mine să cad pe gânduri.

— Păcat! Am spus. Eşti mai deştept decât pari, dar şi escrocheriile tale nu sunt puține la număr. Aşa că modificările astea n-o să-ți prea ajute… Şi acum o să vină arestarea, alergătura pe la tribunale, răspopirea, dezonoarea, detenția…

— Doamne fereşte! S-a pus pe văicăreli Isai.

— Şi mă rog cum să te mai apere D-zeu, dacă te-ai băgat în cârdăşie cu dracul?

— Tovarăşe, dacă mă scăpați de necazul ăsta, sărut sfânta evanghelie şi mă jur că de aici încolo mă las de fapte păcătoase.

— Tot cu o sărutare l-a trădat şi Iuda pe Isus! Am spus eu. Şi cu o simplă sărutare nu văd cum o să ieşi din ciorba asta!

— Vă rog din suflet!

— Nu de mine depinde rezolvarea acestui caz. Nici de şeful meu. Dumneata ții de secția

„bandiți”. Cazul dumitale e cât se poate de grav. Vezi, cu totul altceva era dacă ne-ai fi spus ceva şi despre frumoasa blondă cu care flirtai la intersecția străzii Țar Kaloian cu Al. Stamboliiski. Fii liniştit, pe noi nu ne interesează femeia din punct de vedere erotic sau pentru că-l are pe vino-ncoace. Farmecele ei rămân în exclusivitate la discreția sfinției-tale.

Isai şi-a ieşit cu desăvârşire din minți, la auzul vorbelor mele. Ne-ar fi mărturisit orice altceva pe lumea asta, dar în niciun caz legăturile lui cu femeia cu pricina. Şi când colo?

— Dar îmi cereți imposibilul! Se puse el pe gemete.

— Prea sfinte domn nepricopsit! A izbit atunci Mintosul cu pumnul în masă. Dacă nu ne spui imediat cine e femeia, o să fii arestat, judecat sub acuzația de spion şi criminal, osândit la moarte şi împuşcat ca un netrebnic.

— Dar femeia e cu desăvârşire nevinovată!

— Femeia asta este amestecată într-o organizație de bandiți, spioni şi criminali pe urmele cărora ne aflăm noi de mult. Şi dacă e adevărat că dumneavoastră nu v-ați îndeletnicit până acum decât cu escrocheriile preoțeşti de care ne-ați vorbit mai înainte şi dacă n-aveți nici în clin nici în mânecă cu criminalii, sprijiniți puterea populară să-i prindă, nu se va atinge nimeni nici de un fir de păr din capul

dumneavoastră! Vă garantez eu!

— Dar ea pleacă astă-seară în provincie! Îşi tot frângea mâinile Isai. Şi după ce se uită la ceas, adăugă: Dacă nu mă reţineaţi atâta, eram de acum la gară. În douăzeci de minute, pleacă trenul!

Mintosul a sărit imediat în picioare.

— După mine, amândoi! Ne-a ordonat. Direcţia Gara Centrală. Infractoarea să fie prinsă vie! În caz de împotrivire armată se va trage în braţe şi picioare!

Două trench-uri şi o rasă preoţească se agitau de-a lungul străzii Graf Ignatiev, pieţii Lenin şi bulevardului Gh. Dimitrov ca şi cum ar fi fost surprinse, toamna, de furtună.

ROCK-AND-ROLL

Mintosul a ajuns primul la gara centrală. La numai 5 secunde şi 7 zecimi, după el, mi-am făcut şi eu apariţia numai că de două ori mai sfârşit. Cât despre Isai?! … Isai nicăieri…

— Unde să fie diavolul acela? Mi-a strigat Mintosul cu glas răguşit.

— N-are antrenamentul nostru şi de bună seamă a întârziat.

— Un netrebnic!

— Chiar aşa, tovarăşe şef!

— N-avem vreme de pierdut! Trebuie să cercetăm trenul şi fără ajutorul lui! Eu o s-o

recunosc fără doar şi poate.

— Ce tren să cercetăm, tovarăşe şef?

Mintosul a încremenit de parcă l-ar fi bătut soarele în cap.

— N-ai avut măcar atâta bun simț încât să-l întrebi cu ce tren pleacă aia?

— Ba da, tovarăşe şef, l-am mințit eu. Numai că el, s-a zgârcit la vorbă şi mi-a spus doar atât: „Doar o să fiu şi eu cu voi, şi vă duc la sigur în bârlogul stricatei". Răspunsul mi s-a părut satisfăcător.

— Când ți-oi articula două, o să te simți şi mai satisfăcut.

— Asta rămâne la latitudinea dumneavoastră, tovarăşe şef, dar nu e în interesul cauzei noastre comune. Cred că procedăm mai corect dacă verificăm imediat ce trenuri sunt gata de plecare. Şi nu se poate să fie mai mult de două sau trei!

— Eu mă duc la linia sudică, tu la cea nordică, fuga marş! Mi-a ordonat Mintosul contaminat din nou de dinamism.

Am aflat însă că în direcția nord plecase deja un tren cu zece minute în urmă, iar în direcția sud acceleratul de Plovdiv tocmai îşi derula vagoanele pe sub nasul Mintosului. Din câte trenuri mai erau în gară primul urma să plece abia după o oră şi jumătate.

— Ergo, ne-a zburat păsărică! A încheiat Mintosul. Şi cum nici sufletul ăla întunecat n-a

mai venit, e clar că ne-a scăpat şi el!

— Isai e credincios. D-zeu o să-i impună negreşit să ni se înfăţişeze spre a nu-i compromite slova.

— Ajunge cu parabolele! Se supără Mintosul. Noi trebuie să punem mâna pe păcătos, acum cât n-a apucat să părăsească capitala. Da, da. E în stare să se înhăiteze cine ştie pe ce căi cu criminalii, să le dezvăluie planurile noastre şi s-o şteargă împreună la stăpânii lor de peste graniţă.

— Just, tovarăşe şef.

Ideea care tocmai îi trecuse prin cap Mintosului ne-a alarmat pe amândoi. Fără să mai pierdem nicio clipă, am luat iarăşi cu asalt locuinţa părintelui Isai! Dar vai! Uşa era închisă şi ferestrele întunecate.

— A trecut în ilegalitate! Am găsit eu explicaţia. Dar e în capitală. Răufăcătorii se ascund mai bine într-un oraş mare, de aceea se simt în capitală ca pe moşia lor.

— Eu totuşi insist să cred că întâlnirea noastră cu el ne va prinde bine! A spus atunci Mintosul spre autoliniştire. Simplul fapt că s-a ascuns e o dovadă grăitoare că întreţine legături cu banda de criminali şi spioni printre membrii căreia se numără incontestabil şi femeia blondă. Aşa că, de acum încolo, avem de căutat o persoană absolut concretă – ergo, am făcut un pas

hotărâtor spre reuşită. E clar şi pentru tine, tigvă necoaptă ce eşti?

— Olar, tovarăşe şef!

— Clar, clar, dar abia acum după ce te-am lămurit eu! Aşa-i?

— Chiar aşa!

— Şi încă ceva! S-a entuziasmat Mintosul. Toate nemerniciile pe care le-am descoperit până acum… infracțiuni care intră în atribuțiile şefului secției de criminalistică, Petiu Gagovski, din cauza incapacității şi stupidității sale, nici nu le bănuieşte existența. Personal am să le aduc la cunoştință celui mai înalt for şi am să lichidez definitiv cu tipul ăsta şi cu şeful lui, colonelul Zdravcev.

— Nişte indivizi ca ei nici nu merită altceva.

— Asta va fi însă o lovitură complementară. Esențialul rămâne tot descoperirea bandiților.

— Am văzut ceva! L-am întrerupt eu brusc.

— Ce-ai văzut?

— În blocul din fața noastră, a intrat un popă care aducea întrucâtva cu Isai al nostru…

— Nu mai îmi scapă el de data asta! A rostit Mintosul ordonând asedierea blocului suspect.

Cercetă imediat poziția strategică a blocului față de construcțiile învecinate, distribuția interioară a apartamentelor, ieşirile… în concluzie: nu se putea sări de la ferestre sau de pe acoperiş în casele de alături, iar ieşirea era

una singură. Decizie: să se organizeze blocarea ieşirii. Orele se scurgeau anevoie şi de Isai nici urmă. Pur şi simplu nu părea grăbit să-şi vâre piciorul în capcană. Mintosul dădea iarăşi semne de enervare.

— Din cauza dovleacului tău necopt, suntem siliți să înghițim acum tot fumul din Sofia, s-a năpustit el asupra mea.

— Altfel s-ar fi petrecut lucrurile dacă invenția dumitale – mă refeream la furtunul care trebuie să traverseze tot muntele Vitoşa – ar fi fost pusă în aplicare, am încercat eu să-l temperez.

Mintosul însă mi-a aruncat o privire ucigătoare, după care mi-a întors spatele şi n-a mai spus o vorbă.

— Tovarăşe şef, am mai descoperit o apariție, am raportat eu.

— Care?

— Intră multe fuste – recoltă tânără – şi după cât am băgat de seamă se îndreaptă spre acelaşi loc.

— Se duc la popă – lui îi ajută şi Dumnezeu, de aia nu se compară posibilitățile lui cu ale noastre. Mintosul se concentra câteva clipe. Noua situație reclama o apreciere nouă. De vreme ce la Isai se prezentaseră atâtea fecioare, era de prevăzut că n-avea să iasă de acolo prea curând. Afară fumul se făcuse tot mai iute şi mai greu de suportat. În concluzie: rămânerea

noastră afară era mai mult decât insuportabilă. Vizuina criminalului era depistată! Decizie: atac neîntârziat prin surprindere.

— Trebuie să izbim, mi-a spus el cu un laconism vrednic de un adevărat militar.

— Se aprobă, am căzut eu de acord. Să cadă victime!

— Nu e nevoie!

— În caz de împotrivire armată din partea inamicului?

— Se va trage doar în sexul masculin şi nu în inimă sau la cap.

— Totul e clar.

Am urcat amândoi treptele cu o viteză demnă de invidiat şi ne-am postat de ambele părți ale intrării apartamentului, care constituia obiectul atacului nostru. Mintosul a apăsat pe buton. S-a auzit un sunet prelung, alarmant. Niciun răspuns.

— De bună seamă aici se ascund infractorii, mi-a şoptit tulburat Mintosul.

— Sunt convins din experiență că aşa e! Am fost eu de acord.

— Ergo, suntem pe drumul cel bun!

Mintosul a apăsat încă o dată pe buton şi mai insistent, şi mai înfricoşător. De data asta, dinăuntru s-a făcut auzit un glăscior suav:

— Cine e vă rog?

— Moş Gerilă! Am răspuns eu cum mi-a venit

mai la-ndemână şi m-am ruşinat de răspunsul meu.

Dar aşa cum se întâmplă de obicei cu oamenii norocoşi, şi de data asta, ieşirea mea nesportivă a dat rezultate fericite. Uşa s-a deschis imediat.

— Bine ai venit, Moş Gerilă, ne-a întâmpinat o fetişcană de vreo 15–16 anişori, dar ieşind în prag şi văzând oameni necunoscuți cu revolverele în mână şi-a pierdut cu desăvârşire graiul.

Am înlăturat-o din cale (manevra asta făcea parte din sistemul de atacuri imprevizibile ale Mintosului, deoarece luat prin surprindere, inamicul opune mai puțină rezistență şi se preface într-un miel inofensiv) şi am asaltat plini de elan interiorul.

— Sus mâinile, nu mişcă nimeni! A urlat Mintosul.

Morți de frică şi-au ridicat mâinile în fața noastră o duzină de liceeni, băieți şi fete, toți perechi. Aveau părul răvăşit, buzele fetelor erau muşcate până la sânge, iar pe mese se îngrămădeau sticle de lichior şi vin, prăjituri şi sandvişuri cu salam şi şuncă.

— Încântător! Am exclamat. Tineretul nostru de aur „în status nascende”!

— Ei! A răcnit întrebător Mintosul Cine se oferă să ne povestească despre crima săvârşită astă-seară?

— Aveți înaintea voastră un fost deținut politic în persoana tovarăşului şef al miliției capitalei! Am spus eu după ce am terminat de înfulecat o bucată zdravănă de şuncă şi am arătat spre Mintosul, după care lovindu-mă în piept, am adăugat: şi pe preşedintele secției de urmărire a dezintegrării morale din partea Consiliului de Miniştri. Puteți vorbi şi despre cele mai mârşave fapte cu conştiința curată. Avem împuterniciri largi din partea Temidei să judecăm şi să iertăm. Profitați de aceste drepturi ale noastre!

— Trăncăneşti prea mult, mi-a şoptit Mintosul.

— E în interesul cercetării, am replicat eu netulburat. Castraveții cruzi se mănâncă fără sare.

Nu mult după aceea, sub amenințarea revolverelor, tineretul de aur îşi descleştă maxilarele:

— Nu facem nimic rău, a prins grai gazda. Doar dansăm şi ne veselim.

— Şi părinții?

— Tăticu şi mămica lipsesc de acasă.

— Şi, mă rog, în ce fel vă veseliți? Numai să răspundeți sincer.

— Păi aşa, dansăm…

— Ia să repetați voi dansul sub ochii noştri! A poruncit atunci Mintosul cu un ton care nu admitea replică.

— Haideți, micuților, m-am amestecat şi eu. Dacă o să ne fie pe plac, năzbâtiile voastre, ne asociem şi noi. S-ar putea s-o expediem pe Temida să-şi curețe talerele.

— Ce dans să repetăm? A îngânat gazda.

— Repetați tot ceremonialul în legea voastră, am răspuns.

— Tot, de la început până la sfârşit, a ținut să precizeze Mintosul.

Tinerii au pornit magnetofonul şi au început să țopăie de parcă tocmai fuseseră expulzați dintr-un bar american. Cel mai vârstnic dintre ei, pe nume Bobi, dovedea o virtuozitate ieşită din comun. Îşi sucea fundul cu atâta pricepere, de parcă ar fi frământat lut cu el, iar mâinile i se bălăngăneau ca frânte. Gazda se dovedi la fel de înzestrată şi tocmai mă pregăteam să-l înlocuiesc pe Bobi, când Mintosul răcni:

— Ajunge!

Tinerii înghețară imediat pe locurile lor şi nici să clipească nu mai îndrăzneau.

— Ați făcut destul pe inocenții. Să spuneți imediat unde l-ați ascuns pe Isai.

— Care Isai? Au răspuns toți surprinşi. Nu e nimeni cu numele ăsta printre noi.

— Nu e? Dar preotul, popa care s-a strecurat până aici, pe el unde l-ați ascuns?

— Iată-l, spuse atunci gazda, arătând spre Bobi. Tatăl lui e preot şi…

— Am pus rămăşag că viu până aici îmbrăcat în rasa lui, ne lămuri până la capăt Bobi, şi smulse din cuier hainele preoţeşti.

— Chiar că nu eşti decât o vită! Îmi şuieră la ureche Mintosul după ce am plecat de acolo.

— Just, tovarăşe şef, am răspuns. Cred totuşi că vizita noastră n-a fost lipsită de utilitate. Pe vremea noastră nu se pomeneau asemenea dansuri. Tare mi-ar place să recâştig timpul pierdut.

— Înainte de toate, n-ar strica să recâştigi puţin creier şi abia după aceea te poţi gândi şi la dansurile astea.

În stradă pâcla coclită îl înhăţase pe Mintosul de grumaz sufocându-l. Aşa că mergea întunecat şi înrăit. În ceea ce mă priveşte însă, s-a întâmplat tocmai pe dos: mă simţeam bine dispus şi aveam chef de vorbă.

— Se pare că nu ţi-a mers la inimă twist-ul ăsta, l-am zgândărit eu.

— Numai varga de corn îi mai poate îndrepta pe tinerii ăştia.

— Chiar aşa!

— Chiar aşa! Am să pregătesc un proiect de lege…

— Încă n-ai asemenea drepturi.

— Idiotule! Asta e imperiul meu. Şi în imperiul meu am oricând dreptul să elaborez legi.

— Aşa o fi.

— De vreme ce spun eu, nu poate fi decât aşa. Am să dau o lege care să interzică practicarea unor asemenea dansuri şi care să prevadă sancțiuni din cele mai severe pentru huligani de felul lui Bobi al tău.

— Şi punem capăt twist-ului?

— Normal, punem capăt.

— Şi rock-and-roll-ului?

— Punem capăt la toate prostiile de felul ăsta.

La rândul meu am tăcut din gură şi am început să reflectez.

— Dacă şefii noştri cunosc meserie, am reluat eu vorba, apoi numai pentru o treabă ca asta s-ar cuveni să te facă ministru.

Mintosul mă pocni furios peste cap:

— În tigva asta goală numai vântul ce mai fluieră. Nu te lega la cap dacă nu te doare că rişti să rămâi fără el.

Am tăcut, dar nu pentru multă vreme. Mă mânca limba să atac subiectul aşa că am început din nou:

— Dumneata... uite aşa... cinci miniştri cel puțin... la degetul mic, poți nu-i aşa?

— Mă priveşte ce pot eu, mi-a răspuns necomunicativ Mintosul. Însă numai o lună-două de m-ar lăsa să mă învârtesc prin Consiliul de Miniştri, şi să te ții ce s-ar întâmpla cu Bulgaria... Ai vedea ce e acela socialism şi cum se construieşte comunismul.

— Şarmant!

— Şarmant, cum altfel? Ți-ar sări ochii ăia de broască de uimire.

— Şi nu numai mie! Sunt convins că multora le-ar sări ochii de broască dacă ar vedea ce nici prin vis n-au visat.

— Ar vedea, cum altfel.

— Un socialism nesperat. Un comunism nesperat. Toată lumea ar rămâne consternată.

— Doar o lună-două, asta-i tot ce mi-ar trebui!

L-am privit curios dar el continuă:

— Numai că nu te prețuieşte nimeni! Cât despre recunoştință, asta e floare rară, frățioare!

— Recunoştință, după moarte!

— Prostule!

La ultima apreciere, Mintosul adăugă şi o înjurătură pitorească. Ceea ce mie, trebuie să recunosc, mi-a produs o satisfacție deosebită.

PARTEA A IV-a

ȚIGĂNUŞUL DIN EN

Maiorul Petiu Gagovski îşi freca mâinile mulțumit şi urmărea cu atenție fiecare vorbă a lui Onufri. Pentru mai multă siguranță, pusese la cale pe neobservate, înregistrarea integrală a discuției pe bandă de magnetofon.

„Câtă ținere de minte la omul ăsta, ce creier şi ce energie inepuizabilă, se gândea el. Dacă ar fi utilizate într-o cauză bună ar fi neprețuite".

— Încă o întrebare, dragă Onufri, după care n-am să te mai tulbur, îl bătu Petiu tovărăşeşte pe umăr.

— Vă rog, tovarăşe maior, nu vă jenați – se înclină Onufri galant. Dinaintea unei mese ca asta, îmi puteți pune întrebări până vă ies peri albi în barbă.

— Bine zis! Nu eşti lipsit de spirit!

— Mai suntem buni şi noi la câte ceva!

— Mă interesează cazul țigănuşului din En şi legătura lui cu Mintosul Boev.

Se pare că întrebarea asta l-a găsit nepregătit pe comeseanul nostru „unical", pentru că îşi aprinse o țigară şi după ce trase de câteva ori fumul adânc în piept, îl scoase încet în rotocoale subțiri, doar-doar o avea puțin timp să-şi pună gândurile în ordine. Era «limpede după ochii mijiți şi încrețiturile dese de pe frunte că făcea

un efort de memorie deosebit.

— Prima întâlnire dintre Mintosul şi Hasan Ali Karaali a avut loc la Sofia chiar la sediul miliției capitalei. Mintosul de pe poziții de şef, Hasan. – Arestat, ca hoț modest de buzunare. Cine şi-ar fi imaginat pe vremea aceea că aveau să se mai întâlnească, şi încă în împrejurări atât de neobişnuite. Astfel, începutul domniei lui Hasan a precedat cu câteva săptămâni sosirea noastră în oraşul En. (între oraşul En şi oraşul Lom nu există nicio altă asemănare, afară de faptul că amândouă sunt situate pe malul fluviului Dunărea.) Mai precis, Hasan se îndrepta spre oraşul En tocmai în seara fatală în care eu şi cu Mintosul îl descoperisem pe părintele Isai şi pierdusem urma blondei seducătoare, deținătoarea revolverului. Cu alte cuvinte tocmai când lăsasem să ne scape norocul printre degete.

Cu o zi mai înainte, la Sfatul popular raional din En, în cabinetele preşedintelui, vicepreşedintelui şi secretarului, telefoanele se apucaseră să zbârnâie insistent. Şi niciun răspuns. Bineînțeles prin cabinete sufla vântul. Într-un târziu, ridicase cineva receptorul.

— Alo! Aici Sfatul popular raional En. Cine-i acolo, vă rog?

— De la Comitetul Central. Cu cine vorbim?

— Cu activistul cultural!

— Şi preşedintele unde-i? Răsunase în

receptor o voce de bas iritată şi mai puțin clară din cauza distanței.

Activistul cultural îşi pierduse graiul. Din păcate, în ziua aceea, tovarăşii cu funcții de răspundere plecaseră la vânătoare. Oameni şi ei – li se făcuse chef de vânat. Dar cum să spui una ca asta Comitetului Central?

— Întâmplător lipseşte! Prinsese el curaj. Pentru îndeplinirea...

— Şi vicepreşedinții? Tună încă şi mai iritată vocea de la celălalt capăt al firului. Sau secretarul?

— S-a întâmplat să...

— Aşadar, n-are cine primi o dispoziție importantă din partea Comitetului Central?

— Transmite-ți-mi-o mie şi e ca şi cum i-ați fi transmis-o tovarăşului preşedinte.

— Îl cunoaşteți pe Hasan Ali Karaali din comunitatea țigănească?

— Nu-l cunosc!

— Înseamnă că nu lucrați cum se cuvine cu minoritățile, de vreme ce nu-i cunoaşteți nici pe reprezentanții lor cei mai însemnați.

Activistul cultural pălise de parcă şi-ar fi mânjit fața cu praf de cretă.

— Sunt convins că tovarăşul preşedinte îl cunoaşte cât se poate de bine. El lucrează personal şi în condiții optime cu ei.

— Aveți un carnet şi un pix?

— Am!

— Atunci notați! Mâine seară la ora 8,30 porneşte cu acceleratul de Sofia spre oraşul En un tânăr cu mustață subțire, fața oacheşă şi ochii negri, bine legat şi cu o expresie inteligentă. Va fi instalat în compartimentul al doilea la vagonul de clasa I. El însuşi îi va aduce la cunoştință preşedintelui ce trebuie să faceți cu el.

— Tovarăşului preşedinte personal?

— Întocmai, tovarăşului preşedinte personal! În această problemă nu trebuie să se mai amestece absolut nimeni. Pentru moment tot ce trebuie să ştiți e că a fost în străinătate cu o misiune importantă. Şi întrucât îl pregătim în vederea unei misiuni şi mai importante într-o țară unde se desfăşoară acum lupte, să aveți o grijă deosebită de persoana lui. Să i se pună imediat la dispoziție o uniformă de ofițer cu gradul de căpitan şi să se ia toate măsurile pentru a i se asigura securitatea necesară. Numai un cerc restrâns de persoane să aibă acces la el, iar aceştia să fie recrutați dintre cadrele cele mai de încredere. În concluzie, să-i stați la dispoziție permanent.

În fața acestei noutăți importante, preşedintele Sfatului popular raional, tovarăşul Pagoncev, fusese încercat de un sentiment dublu: pe de o parte se simțea tulburat la gândul că fără

îndoială prestigiul său în ochii Comitetului Central sporise simțitor de vreme ce tocmai la el fusese trimis un om cu asemenea misiuni importante, iar pe de altă parte i se pusese un nod în gât tot întrebându-se chinuit dacă va face față sau nu încrederii oare i se acordase cu atâta generozitate.

— Ce şi-or fi spunând tovarăşii de la Comitetul Central? Reflecta el cu voce tare. Pagoncev ăsta nu e prost, e ceva de capul lui, dar acum să-l vedem câte parale face! Şi ce tovarăş de la Comitetul Central ne-a transmis dispoziția?

— Nu mi-a venit ideea să întreb, murmurase activistul cultural. Oricum era cineva de seamă, că mereu se înfuria şi suduia că de ce nu v-a găsit la post să vă transmită personal dispoziția.

— Numai tu să nu fi scăpat vreo vorbă pe unde am fost.

— Vai, tovarăşe Pagoncev, n-oi fi eu chiar aşa de zăpăcit.

Urmaseră apoi instrucțiuni şi dispoziții rapide. Pagoncev ajunsese la paroxism.

— Nicio vorbă nimănui în această privință! Îi ordonase activistului cultural. De vreme ce aşa a sunat dispoziția de sus…Eu personal am să mă ocup de tot ce e în legătură cu şederea tovarăşului printre noi.

Îi convocase urgent pe Totiu şi Belcio – doi lucrători cu experiență în domeniul securității,

cărora se hotărâse să le încredințeze organizarea pazei înaltului oaspete.

— Nicio vorbă nimănui! E limpede, da?

— Just, răspunseră ei într-un glas.

— Am să-l previn pe şeful vostru că vă detaşez temporar la mine, conform indicațiilor primite de sus.

— Tovarăşul şef e om înțelegător…

— Înțelegător sau nu, mai presus de toate, interesele de stat.

După ce le explicase pentru a doua oară cât se poate de amănunțit în ce constă toată povestea şi ce sarcină deosebită le încredințase amândurora, adăugase:

— Niciun fir de păr nu trebuie să i se clintească din loc.

— Mai degrabă lăsăm să ne cadă nouă capetele!

— Acum ieşiți-i în întâmpinare.

— Dacă ne grăbim puțin, putem să-l luăm în primire din gara dinainte.

— Iată o idee strălucită, dar de ce numai de acolo?

— Aveți dreptate, tovarăşe preşedinte. Oaspetele va fi întâmpinat, hai să zicem, pe la jumătatea drumului.

— În principiu, ar fi bine să-l întâmpinați cât mai de departe posibil, ținând cont de ruta trenului.

Memorabila consfătuire durase nu mai puțin de două ceasuri în cap. Puseseră la cale în cele mai mici amănunte fiecare pas al oaspetelui de la gară la hotel şi restaurant pentru masă şi băutură şi câte şi mai câte. Elaboraseră chiar şi o schemă potrivit căreia urma să aibă loc plimbările lui zilnice în aşa fel încât să fie văzut de cât mai puțini ochi, fără însă ca şederea lui să devină plictisitoare. Nici eventualele distracții sau cerințe de ordin cultural nu fuseseră trecute cu vederea. Şi în acest sens se ciocniseră de tot felul de dificultăți datorate „incognito-ului" oaspetelui.

Din aceste motive ajunseseră la concluzia că planul trebuia completat cu unele amănunte abia după ce el avea să sosească şi după ce aveau posibilitatea să se sfătuiască cu dânsul personal.

— Aşadar, tovarăşi, să nu irosim un timp prețios, încheiase categoric Pagoncev. O dată ne-a zâmbit şi nouă norocul, nu se cade să-l supărăm. Important e să îndeplinim cu demnitate sarcinile trasate. Porniți!

Acceleratul de Sofia abia apucase să scoată un oftat adânc de oboseală şi să oprească în gara Mezdra să-şi mai tragă sufletul când – cu o repeziciune neînchipuită – se năpustiseră spre vagoane un bărbat osos, între două vârste, cu părul uşor încărunțit şi un grăsan tânăr şi

mărunțel.

— După mine! Ordonase discret cel mai înalt năvălind în vagonul de clasa întâi.

— Aş… abia mai reuşise să îngâne extenuat cel de-al doilea după care se avântase cu paşi mărunți pe urmele lui.

Cercetaseră din priviri fiecare colțişor. Compartimentul unu, compartimentul doi… şi stop! O femeiuşcă blondă într-o fustă cadrilată îşi expunea provocator – prin urzeala transparentă a bluzei albe de nylon, măreția unui bust rotofei. Iar în spatele ei? Ei bine, în spatele ei un tânăr bine făcut îşi etala dantura de un alb strălucitor.

— Totiu, îl împinsese atunci uşor costelivul pe grăsan: ochi negri, față oacheşă, suplețe…

— Mustăcioară.

— Compartimentul doi.

— Expresie inteligentă.

— Întocmai!

— Belcio, dar ea cine o mai fi? Nu-mi inspiră nici cea mai mică încredere.

— Cine ştie prin ce împrejurare a nimerit în acelaşi compartiment cu el.

— N-o fi cumva mâna duşmanului aici? Ce spui?

Belcio se izbise peste frunte.

— Sută la sută!

— Trebuie s-o dibuim fără întârziere.

— Ține-te pe urmele ei! Ordonase energic. Şi până nu se lămureşte situația...

— Nicio grijă!

— Dar ia uită-te şi la el, ce mai şmecher... Parcă ar fi ultimul huligan, aşa se poartă cu ea. Nu?

— Diplomație frățioare...

— Abil bărbat nu glumă! Deține ştiința conspirației. Un călător obişnuit oricât şi-ar sparge capul şi tot n-ar depista ce hram poartă.

În momentul acela, un individ cu pantaloni în dungi şi cu mânecile suflecate, se oprise dinaintea compartimentului doi, gata să între.

— Hei tovarăşe, stați puțin! Îl prinsese Belciu de pulpana hainei.

Individul cu pricina se enervase:

— Ce e?

— Nu puteți intra în compartimentul ăsta!

— Mă priveşte – replicase el cu îngâmfare. Nu ştiți cu cine aveți de a face.

— Indiferent cu cine avem de-a face, compartimentul este reținut oficial.

Cum pantalonul în dungi se dovedea foarte puțin dornic să cedeze, Belcio fusese silit să se legitimeze şi să pună astfel capăt conflictului.

Numai că intervenția asta n-a trecut neobservată de călătorii din compartimentul al doilea.

Veselia lor se curmă brusc şi pe chipuri li se

citea neliniştea.

— Ce s-o fi întâmplând acolo? Arătase femeiuşcă cu capul spre uşă.

Hasan privea intimidat:

— Ştiu eu?

— Indivizii ăştia doi mi se par cam suspecți, continuase dânsa în şoaptă. Am impresia că ne urmăresc.

— N-au decât să ne urmărească dacă le face plăcere, răspunsese el, ascunzându-şi anevoie tulburarea care îi năvălise în suflet ca un torent înghețat. N-am motiv să mă tem de nimeni.

— Nici eu de altfel.

— Cu toate astea cine să fie? Nu cumva au reuşit să-mi descopere manevra? Îi trecu lui Hasan un gând neplăcut prin minte. Dar când să fi izbutit atât de repede? Ei, o să le spun că n-a fost decât o glumă! Cine o să se apuce să mă judece pentru o simplă glumă?

Blonda însă o băgase pe mânecă:

— Şi dacă, totuşi?

— Ce anume?

— Geamantanul meu se află în vagonul vecin. Dacă cumva sunt o bandă şi unii mă urmăresc, iar ceilalți mă fură?

— Şi asta se poate…

— Dau o fugă să mi-l iau…

Sărise agitată de pe locul ei, dar când să cotească spre ieşirea din vagon i se postase în

față Totiu.

— Un moment, cetățeanco!

— Ce doriți?

— Eu sunt în exercițiul funcțiunii, şi îşi scosese imediat legitimația. Actele dumneavoastră vă rog!

Supunându-se legii, frumoasa îşi arătă buletinul.

— Dafinka Popadiina, murmurase pe nas Totiu. Din oraşul En. Cum, sunteți din En?

— Da, Dafinka Popadiina, sau Nina Popadiina, cum îmi spun prietenii mei din En.

— Pe nenea Doniu Popadiina îl cunoaşteți?

— Suntem rude, minţise ea. Dar s-ar putea să mă fi uitat pentru că noi ne-am stabilit de mult în capitală.

— Nu cumva sunteți fiica lui Popadiina, cel care a căzut în lupta de rezistență?

— Ba chiar a lui sunt.

Au urmat mii de scuze şi plecăciuni.

Pe de o parte Totiu era încântat că recunoaşterea lui se încheiase favorabil şi în timp record, pe de altă parte, parcă îi turnase cineva sare amară pe gât, căci odată cu năruirea ipotezei existenței unei agenturi inamice se evaporase, ca rouă în timpul verii, şi perspectiva unei „descoperiri epocale”.

Ascultând raportul lui Totiu, pe Belcio îl încercă o senzație la fel de neplăcută.

Între timp, pe chipul lui Hasan stăruia aceeaşi expresie de neputință. Băgase de seamă agitația celor doi suspecți după ieşirea agreabilei sale tovarăşe de drum şi nu mai avea nicio îndoială că grăsanul urma să îi iasă în cale undeva, la loc ferit. Era deja convins că toată afacerea era compromisă şi că nu se mai putea sfârşi cum trebuie. Ba chiar i se păruse că îl priveau cu atâta înverşunare de parcă ar fi fost gata în orice clipă să-şi îndrepte spre el revolverele – cu câte şase focuri fiecare – şi să-i ciuruiască pieptul cu bumbii de plumb.

Când se deschisese uşa, era mai-mai să ridice mâinile sus, să izbucnească în plâns: „Mă predau" – şi să le cerşească îndurare. Dar în locul revolverelor, cei doi necunoscuți îl întâmpinau cu zâmbete generoase şi plecăciuni adânci.

— Iertați-ne pentru deranj, începuseră amândoi să vorbească, deodată cu glas cântător. Iertați-ne!

Apoi Belcio, ca mai mare în grad, şi ca şef de echipă în cazul de față, rostise tulburat şi solemn:

— Noi, în urma comunicării făcute de Comitetul Central… în legătură cu un tânăr…

— Cu fața oacheşă, ochii negri şi mustață, îl ajutase Totiu.

— Şi expresie inteligentă.

Hasan, încet, încet îşi mai veni în fire.

— Nu cumva sunteți de la Sfatul popular raional din En?

— Exact! Din ordinul tovarăşului preşedinte în persoană! Totul e păstrat în cel mai desăvârşit secret, puteți fi pe pace în privința asta… Numai noi doi şi tovarăşul preşedinte avem cunoştință…

— Se pare că o să am de-a face cu tovarăşi de nădejde…

— La noi nu există niciun eşec, nici nu se admite!

— *Aferim* [18] , rostise Hasan bătându-i indulgent pe umăr. După care conversația celor trei nu se mai deosebise cu nimic de murmurul ploilor de primăvară – încântătoare, reconfortantă, debordând de optimism şi vioiciune. Totiu şi Belcio se întreceau care pe care în folosirea unui vocabular cât mai şlefuit cu putință. Hasan, fascinat de propriul său geniu, o ținuse una şi bună cu „aferim”, bătându-i protector pe umeri.

Degeaba se spune că orice început e greu. Iată începutul minunat al unei vieți complet noi.

PULSUL VIEŢII

Apele Dunării continuau să curgă cu acelaşi

---

[18] În limba turcă = „Bravo“!

calm grandios. Pe străzile oraşului En viaţa palpita neschimbată. Aparent, totul se desfăşura ca pe vremuri. Dar asta nu era decât o iluzie. De fapt aici se petreceau evenimente vrednice să figureze în paginile de aur ale istoriei.

Întrevederea dintre Hasan şi cei patru bărbaţi în fruntea cărora se afla preşedintele Sfatului popular raional – înşiraţi cuminţi şi docili ca nişte ordonanţe dinaintea reprezentantului minorităţii ţigăneşti – om cu misiuni guvernamentale speciale – a decurs neasemuit de plăcut. Stăteau supuşi şi se simţeau măguliţi ca unii cărora li se acordase înalta cinste de a lua personal parte într-un moment atât de solemn, când se puneau la cale probleme de interes naţional, dacă nu chiar, într-un anumit sens şi internaţionali.

În afară de Pagoncev, Totiu şi Belcio, i se făcuse onoarea de a participa la întrevedere şi comandantului secţiei militare locale, căpitanul Burmov, fără ajutorul căruia s-a dovedit imposibilă rezolvarea unora din problemele importante privind sejurul lui Hasan în En.

— O tunică cu epoleţi de căpitan, nici nu apucase bine să rostească oaspetele.

— O tunică cu epoleţi de căpitan, intervenise Pagoncev pe lângă Burmov. Şi dacă se poate să fie din postav de general.

— La ordin, îşi lovise pintenii căpitanul.

Ce-a făcut, ce-a dres Burmov, pe cine o fi convins şi cum, de ce născocire ingenioasă s-a folosit, nu se ştie, cert este însă că tunica de căpitan a lui Hasan Karaali a fost gata într-o viteză de neînchipuit.

— Nu pot să mă instalez la hotel, pentru că în cel mai scurt timp vor înțelege şi copii cine sunt şi ce hram port, rostise oaspetele.

— Nici vorbă de hotel! Izbucnise Pagoncev.

I-a fost pusă la dispoziție imediat o locuință specială, bine mobilată, amenajată, pentru cazuri deosebite, unde nu aveau acces decât Pagoncev, Burmov şi organele de pază Belcio şi Totiu.

În aceeaşi locuință, într-o cameră separată a fost găzduită Dafinka Popadiina.

— Drăguța asta a fost verificată temeinic? Se interesă Pagoncev.

— Au venit amândoi împreună de la Sofia. E de-a noastră, după locul naşterii.

— Putem să-i frunzărim dosarul, raportase Belcio.

— De vreme ce au venit împreună din Capitală, nu e treaba noastră cum e, trăsese concluzia Pagoncev. De bună seamă este exact cum trebuie să fie, că doar nu întâmplător a fost trimisă. Aşadar, se cuvine să-i acordăm şi ei cea mai deosebită atenție.

— Pe tovarăşa asta trebuie să o am în preajmă,

îi spusese Hasan discret lui Pagoncev. Aşa îmi impun treburile.

— Dacă treburile impun…

Se pomeneşte în Coran de veşnica beatitudine a mahomedanilor în viaţa de dincolo de moarte: femei, pilaf şi tot felul de plăceri care de care mai înalte. Dar nici cea mai îndrăzneaţă închipuire n-ar fi putut concepe că pământul cel mai păcătos i-ar putea oferi „căpitanului Hasan” plăceri care să rivalizeze cu cele divine.

Pofta vine mâncând, iar răsfăţul odată cu viaţa îndestulată.

— Vreau carne de miel! Ceruse Hasan. Să fie fript haiduceşte.

— Cum o mai fi şi asta? Întrebase Belcio, roşu la faţă de situaţia penibilă în care se afla. Scuzaţi-mă, dar eu n-am mâncat.

— Un miel întreg, răstignit pe o cruce de fier.

— Înţeleg…

— Poţi să faci rost?

— S-a făcut, şefule!

Şi Belcio îl pusese imediat pe fugă pe subalternul său:

— Totiu, ia-ţi picioarele la spinare!

— Zbor, răspunsese acesta ca un reactor încărcat.

— Un mieluşel fript haiduceşte.

— Eadeş! Mieii au devenit de acum ditai noateni!

— Să găseşti unul de lapte!

— Yes, de lapte, repetase Totiu ordinul (serviciul la marină lăsase în cultura lui urme trainice) şi la ce oră să fie gata?

— Orele 21, zero minute, zero secunde, pe data de azi.

— Yes!

Seara, la 9 fix, frigarea haiducească a fost aşezată pe masă, dinaintea căpitanului Hasan. Răspândea un abur subțire şi un miros de te scotea din minți de poftă.

— M-m-m – rânjise el. Pare să fie pregătit tocmai cum trebuie.

— Să vă lingeți pe degete nu alta, răspunse Totiu căruia i se umpluse gura de salivă în timpul ăsta. Bucătarul nostru e un maestru neîntrecut în frigărui haiduceşti.

— Ce ați zice dacă am invita-o şi pe colaboratoarea mea?

— Aşa se cuvine! Aprobase Belcio în calitate de şef cu paza.

Aşezându-se la masă în rând cu căpitanul, Dafinka suspinase mirată:

— Un miel întreg! Ce plăcut miroase!

Şi amândoi se aruncaseră în aceeaşi clipă cu înverşunare asupra fripturii.

— Buiurunus[19]! Îi invitase Hasan cu un gest

---

[19] Poftim = turcism în limba bulgară.

de stăpân binevoitor şi pe cei doi paznici de corp.

Totiu fusese cât pe ce să-şi înfigă colții într-o spinare, însă Belcio rămăsese incoruptibil:

— Pentru noi nu e o problemă, schițase el un zâmbet forțat, în timp ce îl trăgea de braț pe grăsanul cel lacom. În toate există o ordine. Noi, cei din En, ne simțim sătui, dacă oaspeții noştri se simt sătui. Ne simțim bine, dacă oaspeții noştri se simt bine. Lucrurile astea nu se prea cunosc acolo „sus”.

— O să se cunoască de acum încolo! Rostise ferm Hasan. După care se lăsase liniştea, întreruptă numai de mestecatul celor doi oaspeți, de tic-tac-ul marelui ceas de perete şi de Totiu care înghițea, neconsolat, în sec.

— Noroc! Ciocniseră ei.

— Noroc!

— Să vă fie de bine!

Şi apoi iarăşi linişte, uşi trântite, ceasul ticăind, şi Totiu înghițind în sec pofticios.

Din mielul de lapte nu mai rămăseseră decât câteva bucăți întregi când Hasan îşi reînnoi invitația adresată paznicilor săi de corp şi de data asta nu-i mai lăsase inima să refuze.

Sătul, căpitanul se întinsese pe scaun şi se apucase să cânte:

— Ah, kâzăm, sana,
şecker alaim mi?

— Alma bobagigăm, alma!
Eivada ghiobek ellerinde…
Bobamda bilmez derdemide
Alma, bobagigăm, alma![20]

— Brei, iazâk![21]

— Ce s-a întâmplat? Se ridicase Belcio.

— Sarailie! Cum de nu ne-am gândit la timp. Numai sarailia ar fi pus capac la o masă aşa de fainã cum a fost asta!

Belcio nu-şi dăduse seama despre ce era vorba, însă Totiu prinsese repede firul.

— O scăpare din vedere, tovarăşe căpitan, izbucnise el fără să renunțe la mestecat. Ne luăm mâine revanşa.

— Până mâine „ne olur – ne olmaz”[22].

— Mie să mi-o cereți. Îmi plac şi mie foarte mult sarailiile.

— De baclava vorbiți? Întrebase Dafinka nedumerită.

— Dacă de baclava e vorba, mă reped imediat la cofetărie, îşi oferise Belcio serviciile.

---

[20] În româneşte:
Fetița mea, vrei să-ți cumpăr zaharicale?
Nu cumpăra, tăticule, nu cumpăra! —
Zise ea strângându-şi în mâini buricul ca pe un fruct copt.
Tăticu nu mi-a înțeles durerea.
Nu cumpăra, tăticule, nu cumpăra!

[21] În limba turcă: „păcat”.

[22] În limba turcă: „ori se poate, ori nu se poate”.

— Pe tema asta am să vă spun un banc! Luase din nou cuvântul înaltul oaspete şi toți îşi ascuțiseră auzul:

Garabet îl întreabă pe Bohor:

— Bohor, ştii tu ce-i aceea o portocală?

— Nu ştiu!

— Dar lămâie ştii?

— Lămâie, ştiu!

— Portocala e acelaşi lucru, măi! Acelaşi lucru, dar cu totul altceva!

Izbucniseră toți în râs.

— Cam aşa şi cu discuția noastră, comentase Hasan. Sarailia aduce cu baclavaua. E tot una, dar cu totul altceva.

— La noi în oraş nu există decât un singur specialist în sarailii, se amestecase Totiu competent în vorbă. Fostul bucătar Kuru Ibraim. Mâine îl scot eu din pământ, din iarbă verde.

Hasan se lăsase din nou antrenat de cântece de inimă albastră. Între timp Belcio şi Totiu tot şuşoteau între ei, se sfătuiau de zor, după care Grăsanul trântise uşa de la intrare după el. Unde s-a dus, ce-a făcut, cert e că după un ceas şi jumătate se întorsese cu o tipsie în mână.

— Poftim şi saraiiiile! Anunțase solemn.

— Aferim! Aplaudase Hasan.

— Kuru Ibraim vă transmite *seleam*[23].

---

[23] În limba turcă: „salutări”.

Şi numai de hatârul dumneavoastră…

— Cum? Se înfuriase numaidecât căpitanul. I-ai dezvăluit lui Kuru – Ibraim prezența mea în oraş?

— Nici gând! Se speriase Totiu. Tot ce i-am spus e că avem un oaspete ales. Dar cine anume, nicio vorbă!

— Hele [24] . Secretul e secret, iar dispoziția Comitetului Central trebuie respectată!

— Yes, va fi întocmai respectată, tovarăşe căpitan! Încuviințase Totiu luând poziția de drepți. Aveți la dispoziția dumneavoastră oameni pricepuți. Nicio grijă, nu ne expunem noi!

Sarailia îi ridicase încă şi mai tare moralul căpitanului Hasan. Şi declarând că era cea mai potrivită să însoțească „muscatul de Sungurlar" se aruncase cu atâta înverşunare asupra vinului încât îți venea să crezi că se afla la primul pahar în viață. Şi ce iscusință!

Către orele 3, spre ziuă, Dafinka capitulase. De unde stătea pe scaun, îşi lăsase capul în piept şi se prăbuşise la podea.

— Mă compromiți ca o femeie pierdută, o împinsese Hasan. Hai, deschideți ferestrele! Auzi! Dafo?

Dafe, însă, nici pomeneală să audă sau să vadă ceva, sforăia din ce în ce mai abitir cu ochii

---

[24] În limba turcă: „mai ales".

închişi ca o muribundă.

Două ore mai târziu, căpitanul Hasan Ali Karaaliev în persoană fusese silit să înalțe steagul alb.

Belcio şi Totiu l-au aşezat grijuliu pe suveran în culcuşul lui de puf, pe Dafinka în spatele lui, după care i-au acoperit cu o plapumă de mătase şi s-au strecurat în vârful picioarelor afară din dormitor.

Începuse să se lumineze de-a-binelea.

Un corb matinal se oprise din zbor în părul rămuros din fața casei şi croncănea trist.

SUBIECTE SUSPECTE ÎN EN

Soarele era pe punctul de a apune, iar în „locuința specială", domnea încă o linişte deplină, întreruptă de concertul celor două gâtlejuri sforăitoare şi de fluieratul sprințar al celor două nasuri coroiate.

Din când în când Totiu se mai apropia de dormitor, călcând uşor ca o pisică, îşi lipea urechea de uşă şi se punea pe ascultat. Dar de bătut, n-a bătut decât când i s-a părut că s-au trezit din somn scumpii oaspeți.

— Da! Răzbătuse până ta el un glas răguşit.

Totiu a intrat înăuntru. Mirosea a pivniță cu vin stătut. Cât despre culcuş, parcă era un câmp de bătaie – păturile într-o parte, perna în alta şi aşternuturile spânzurau până la podea. Dafinka

pufăia în continuare cu capul vârât în plapumă; iar Hasan pe jumătate ridicat abia îşi ținea echilibrul.

— Bre, anasâna[25] – sudui el mahmur. Măi Totiu, pare-mi-se că am dat pe gât cam mult vinişor, aşa-i?

— Păi, după obicei, tovarăşe căpitan…

— Încă nu mi-am venit în fire.

— Cui pe cui se scoate. Ordonați şi punem la fiert țuică de prune ca aperitiv.

— Halde!

Sprinten şi îndemânatic, Totiu se puse pe treabă ca o nevastă tânără. Despre oameni ca el, are poporul o vorbă: „Treaba i se potriveşte ca o mănuşă".

Observându-i îndemânarea, Hasan îl lăudă:

— Eşti un băiat capabil!

— N-are cine să te remarce în fundul ăsta de provincie, tovarăşe căpitan, se plânse Totiu pentru prima oară. Ba nici măcar „evalla[26]" n-are cine să-ți spună.

Hasan care înțelesese încotro bate cu vorbele astea profită imediat de ocazie:

— Eşti un băiat capabil! Repetă el. Tocmai ce-mi trebuie mie acum! Vrei să te iau cu mine?

— Cu dumneavoastră… şi la capătul lumii,

---

[25] În limba turcă: înjurătură de mamă.

[26] în limba turcă: „mulțumesc".

tovarăşe căpitan...

Hasan îşi încruntase sprâncenele, privise în jur prevăzător să nu-l audă cineva, după care îşi apropie cu încredere capul de Totiu:

— Am un secret... Ți-l spun numai ție... dar... aşa-i că...

La rândul lui, grăsanul îşi încruntă şi el sprâncenele şi îşi roti prevăzător privirile de jur-împrejur:

— Yes. E ca şi cum v-ați adresa unei pietre...

— Am să fiu trimis în Corea, în cel mai scurt timp. Cu o misiune specială. Nu fără motiv trândăvesc eu aici, la voi. Comitetul Central ştie ce sarcină importantă şi de răspundere mi s-a încredințat în Corea unde se dau lupte grele, aşa că m-a trimis aici să mai prind puțină putere.

— Măi frate, om fi noi oameni simpli, dar nici nu paştem iarbă... se lăudă Totiu. Am mirosit cum stau lucrurile de la bun început. Ei, nu chiar exact cum am aflat acum de la dumneavoastră, dar tot am înțeles că se vor petrece fapte de seamă pe aici. Tovarăşe căpitan aveți în fața dumneavoastră o iscoadă de înaltă clasă.

— Un asemenea om mi-ar fi cât se poate de util, un fel de aghiotant.

— Şi om de legătură dacă ar fi să devin, şi tot aş merge. Măcar să văd şi eu lumea odată!

— Eşti aşadar gata să-şi părăseşti slujba de

aici?

— *Siiu minutu,* îşi etală el cunoştinţele de limba rusă. De-ar fi să mă excludă din partid, şi tot aş lua-o din loc, spuse Totiu.

— Dar de Belcio ce părere ai, n-o fi cumva mai potrivit?

— Belcio mi-e tovarăş, dar nu e indicat pentru un post ca ăsta. Dacă înțeleg eu bine care e treaba, dumneavoastră aveți nevoie de un om cu minte ageră, mobil şi viguros. Un fel de meşter la toate.

— M-ai înțeles perfect!

— Iar Belcio nu dispune de niciuna din calitățile astea. Vă rog să nu înțelegeți greşit vorbele mele, tovarăşe căpitan. Eu nu pretind că trebuie să mă luați pe mine; dar dacă e vorba să facem o treabă…

— Bineînțeles că de asta e vorba…

— Şi nici dumneavoastră să nu vă compromiteți, atunci se cuvine să alegeți un om într-adevăr potrivit.

— Întrucât dumneata pui interesele cauzei noastre mai presus de interesele personale, n-ar strica să reflectezi dacă nu cumva se găseşte printre tovarăşii dumitale, altcineva cu calități mai mari decât Belcio. Ei? …

— Am să reflectez, tovarăşe căpitan…

Mişcările lui Totiu se încetiniseră, fața îi căpătase o expresie bătrânicioasă şi moralul îi

scăzuse la zero.

— I-am trecut în revistă pe toți cunoscuții mei, spuse el mestecând într-una. La drept vorbind, n-am găsit printre ei pe nimeni care să aibă măcar calitățile lui Belcio. În general, nu ştiu cum ar trebui să vă explic ca să nu mă înțelegeți greşit…

— Vrei să spui că nu e cazul să mă grăbesc cu alegerea, întrucât treaba e mult prea serioasă. Poate în capitală să aflu pe careva mai potrivit… aşa-i?

— În capitală o să dați peste ticăloşi şi mai mari!

— Tocmai… Pentru o treabă ca asta, am nevoie de un mare ticălos, îl întărâtă din nou Hasan.

— Când am spus ticălos mă refeream la sensul de viclean, de mincinos, se făcuse Totiu foc şi pară la adresa sofioților. Dar numai în provincie puteți găsi un tovarăş adevărat care să execute cum se cuvine până şi cele mai dificile treburi fără să riscați nici cea mai mică dezamăgire.

Victoria înclina evident în favoarea lui Totiu tocmai când căpitanul Hasan era gata-gata să spună: „Ei, de bună seamă nu există decât un singur om demn de asemenea slujbă”! (cel puțin aşa i s-a părut lui Totiu, că de aceea a deschis gura oaspetele) a intrat Belcio şi a încurcat toate țele.

— Scuzați-mă, tovarăşe căpitan, spuse el

tulburat, dar am mare nevoie de Totiu.

— E liber, îi răspunse Hasan cu un gest de general.

Nici nu trecuseră bine câteva zile de când purta tunica de ofițer, şi deja ținuta şi comportarea, dacă nu chiar şi tonul țiganului suferiseră o schimbare radicală. Pe această temă, numai că ceva mai târziu, Mintosul avea să spună: Karl Marx a scris: „Modul de viață determină gândirea. Aşa e, dar nu e totul".

Cred că e firesc, dacă nu şi obligatoriu, ca ştiința filosofică să arate influența modului de viață şi asupra caracterului, comportării şi acțiunii omului. În loc să-l tot citeze pe Karl Marx şi unde trebuie şi unde nu, oamenii viitorului ar putea să se exprime şi astfel:

„După cum afirmă Mintosul Boev – modul de viață determină omul…

Ieşind afară, Totiu se reținuse cu mare greutate să nu izbucnească într-un potop de înjurături la adresa şefului său direct.

— Nu cumva ți-a luat foc casa? Începu el supărat. Şi mă rog ce treabă e asta atât de urgentă?

— Conducerea e supărată.

— Tovarăşul preşedinte?

— El, cine altul?

— Adică cum, s-a supărat pe noi?

— Pe noi, pe cine altul?

— Şi cu cei i-am greşit?

— De câteva zile au fost semnalate în oraş două persoane suspecte. Tot dau târcoale pe aici prin jurul reşedinţei noastre. După toate probabilităţile trebuie să fie trimişii agenturii străine. Cel puţin asta bănuieşte tovarăşul Pagoncev. Mor de necaz, că noi n-am fost în stare să-i depistăm mai înainte şi că a trebuit să ni-i arate alţii. Din câte am înţeles, tovarăşul preşedinte intenţionează să ne înlocuiască pentru vigilenţă redusă.

Un fulger să-l fi lovit din senin şi Totiu n-ar fi fost mai uluit decât era la primirea acestei ştiri. Băgase de seamă cât erau de invidiaţi de unii din tovarăşii oare izbutiseră să afle pe căi ocolite cu ce misiune de răspundere fuseseră învrednicici de cel mai înalt for. Iar acum parcă le vedea feţele înflorind de bucurie la auzul prăbuşirii sale. Şi numai cuvântul ăsta „prăbuşire” şi era de ajuns ca să-i îngheţe sângele în vine. Şi unde mai pui că tocmai acum era în perspectiva celui mai mare succes din viaţă.

— Ei, asta nu se poate! Strigă el disperat.

— Şi, mă rog, ce nu se poate?! Îl cercetă mirat Belcio.

— Nu se poate să fie pe aici niciun fel de persoane suspecte sau agenţi străini…

— Oamenii i-au dibuit, şi el…

— Dacă i-au dibuit, mă rog unde sunt?

— S-au instalat deja la hotelul cel nou.

Amândoi paznicii de corp ai căpitanului Hasan se refugiară într-o tăcere prelungită, în schimb mintea le lucra febril. Ce puteau face spre a îndrepta greşeala comisă? Să ajungă la o situație atât de favorabilă evidențierii şi s-o piardă? Să te afli pe o trambulină de unde să te poți avânta spre culmile promovării profesionale şi din nepricepere să aluneci şi să te târăşti pe fundul prăpastiei.

— Trebuie să acționăm pe neprevăzute, Belciule, mă auzi?

— Trebuie, dar cum? Şi tu care mă mai întrebi dacă mi-a luat casa foc…

— Păi, aşa ceva e mai rău decât ți-ar fi luat casa foc.

— Mai rău, cum altfel?

După ce au reflectat profund, au luat hotărârea să se strecoare atenți în noul hotel „Dunărea albă” să investigheze rostul prezenței în En a tuturor persoanelor din exterior, şi să pună mâna pe agenții străini mai înainte ca alți „invidioşi” să apuce să facă una ca asta. Astfel înarmați cu noua idee salvatoare, îşi redobândiră încrederea şi elanul de a acționa cu îndrăzneală.

— Acum ori niciodată, hotărâră ei şi trecură la acțiune mobilizându-şi toată energia de care dispuneau.

Dunărea albă murmura încet şi blând.

BRIDGEBELOT

„Agentura duşmană”, care nu de pomană îi pusese în stare de alertă pe paznicii de corp ai căpitanului Hasan se compunea nu din doi, ci din trei membri: Mintosul, eu şi preotul Isai. În aceeaşi zi am ajuns în oraşul En cu trenul de dimineață. Vremea era minunată. Parcă soarele s-ar fi scăldat toată noaptea în apele Dunării care furându-i strălucirea scânteiau, în zori, ca argintul topit.

— Poezie! Am exclamat eu. Stârneşte entuziasmul omului mai ales când miroase a nisetru prăjit. Tu Isai ce preferi, nisetru sau somn? Somnul de Dunăre e gras şi ți se topeşte pur şi simplu în gură. Prăjit e o adevărată minune, te poate inspira să scrii o poezie.

— Nisetrul e mai gustos, a remarcat simplu preotul.

— Care e părerea dumitale, şefule?

Mintosul însă a rămas întunecat, rece şi închis în sine. Deşi călătorisem cu un vagon de clasa I, era aşa de mare aglomerația şi atâta se împingeau oamenii unii pe alții, înjurându-se şi insultându-se de nu se mai înțelegea nimic din emisiunile transmise prin radio-ul răguşit al trenului. Aşa că în privința odihnei niciunul din noi n-a reuşit să tragă un pui de somn.

— În loc să trăncăniți verzi şi uscate mai bine v-ați îngriji să ne instalăm într-un hotel mai acătării să ne putem odihni, m-a întrerupt el. Dacă nu mă satur de data asta de somn se cheamă că nu sunt bun de nimic.

Alt hotel mai bun ca „Dunărea albă” nu se găsea în oraşul En, de aceea ne-am îndreptat spre el fără şovăială. Aspectul exterior nu ne-a insuflat nicio încredere.

— Arhitectul care l-a construit merită un glonte, a suduit Mintosul văzând hotelul. Se vede treaba că a făcut planurile cu picioarele. Odăile în schimb s-au dovedit confortabile.

— Două camere, a dat dispoziție Mintosul administratorului. Una numai pentru mine. Cealaltă pentru ei doi!

Administratorul, un bătrânel pleşuv, îşi ridică alene ochii vicleni şi decolorați de pe ziar şi murmură plictisit:

— N-avem tovarăşe! După care s-a adâncit din nou în lectura ziarului.

— Am spus două camere, a mârâit Mintosul jignit de indiferența cu care fusese tratat. Una numai pentru mine. Cealaltă pentru ei doi!

— V-am mai spus că n-avem! Şi de data asta bătrânelul nici măcar nu s-a mai obosit să-şi ridice ochii de pe ziar. Încă nu sunt surd!

— N-oi fi dumneata surd, dar te-ai senilizat, bătrân netrebnic, a urlat atunci stăpânul meu,

şi lovindu-i ziarul i-l rupse în două bucăți care îi zburară din mâini. Îți dai seama cu cine ai de a face?

— Cu maharajahul din Singapur, a răspuns bătrânelul fără măcar să clipească. Îmi datorați 20 de bani pentru ziar. Nu e al dumneavoastră ca să aveți dreptul să-l rupeți. Şi acum hai şi plătiți, a mai adăugat el după care a întins mâna după bani. Şi fără țipete!

Mintosului au început să-i tremure brațele şi picioarele de parcă l-ar fi străbătut un curent de o sută de mii de volți. Şi la rădăcina nasului i-au apărut cele două pete galbene.

— Fii atent, Isai, cum am să-l amestec ca pe o bucată de somn în oală! Îi şopti părintelui.

Asta era şi semnificația celor două floricele de şofran care îi înfloriseră la rădăcina nasului. Când observi apariția lor, este cazul să păstrezi distanța, de nu vrei să devii o tocătură.

Părintelui a pălit şi a bătut în retragere. Numai că nu s-a ajuns chiar la bătaie.

Tocmai în clipa aceea, femeia de serviciu care s-a dovedit a fi nora administratorului, i-a comunicat că se eliberase o cameră cu patru paturi.

— Dacă bineînțeles sunteți de acord, vă pot instala imediat în camera aceasta, a propus bătrânul cu o ironie nedisimulată.

— Dă-ne-o! M-am grăbit eu să intervin, ca nu

cumva Mintosul să se opună şi să-şi continue atacurile belicoase.

— De acord cu o singură condiție! A şuierat şeful. Al patrulea pat să rămână la dispoziția noastră!

— Dacă plătiți pentru el! …

— S-a făcut…

— Iată că ne-am înțeles cu binele, cu vorbă dulce, cum spunea pe vremuri mizerabilul ăla de adept al politicii reacționare, Andrea Leapcev, s-a pus administratorul pe chicotit. Iar dumneavoastră cât pe ce să scoateți cuțitul. Nu e bine aşa, fiule. Cine scoate cuțitul, de cuțit moare.

— Multe mai ştii şi dumneata, a murmurat Mintosul supărat.

— Nu întâmplător am rămas fără păr.

— La hambarul gol, ce rost are acoperişul?

— Pe la noi se spune că „părul prost nu se lipeşte de capul înțelept”, nu s-a lăsat mai prejos Chelul. Iar pentru o coamă zbârlită ca a dumneavoastră avem altă zicală.

Mintosul şi-a ascuțit urechile.

— Ce spune!

— Buruienile sunt mai fecunde pe grămezile de gunoi!

Imprudent, Isai a izbucnit în râs şi s-a pomenit cu un picior năpraznic de la şef direct în genunchi de i s-au umezit ochii şi pare-mi-se că

nu numai ochii.

Eu, prevăzător, mi-am încleştat maxilarele ca să nu-mi dau în vileag sentimentele.

Camera cu patru paturi era orientată spre sud, şi avea o fereastră largă şi frumoasă. Se pare că nora care orânduia prin odăi era o femeie curată şi ordonată. Priceput era şi nenea Donko, cum îi spuneau oamenii administratorului chel. Inspecta de cel puțin cinci ori pe zi camerele ca un adevărat inspector de la Sanepid şi lua parte personal la curățirea lor.

— Asta am, asta pot să vă dau! Şi ne-a condus până la camera 3 de la etajul 2. Dar o să vă am în vedere în cazul în care se eliberează alte odăi mai mici între timp. Însă fără amenințări, vă rog!

Spre mirarea generală, de data asta, Mintosul n-a mai crâcnit deloc. Abia după ce s-a retras administratorul, a mormăit:

— Şi acum să dispăreți amândoi! Şi s-a trântit pe unul din paturi ca o creangă retezată.

— Hai să ne topim, i-am şoptit părintelui.

— Mi-e şi mie somn, a protestat el jalnic.

— La banca asta, doleanțele tale sunt cotate la zero. Topeşte-te până nu-i înfloresc iar floricelele de şofran?

Ne-am strecurat amândoi tiptil din camera 3 şi am coborât treptele spăşiți ca înaintea execuției.

— Dumneavoastră nu vreți să vă odihniți? Ne-a întrebat nenea Donko.

— Părintelui nu-i e somn, am răspuns eu, şi cum e episcop nu se cuvine să bată străzile de unul singur, ne-am hotărât să fac pe aghiotantul pe lângă el.

— Veniți pentru prima oară în oraşul nostru?

— Pentru prima oară!

— Ei, atunci nu strică să vă plimbați puțin! Mai vedeți cate ceva nou.

Am luat-o pe strada principală privind în jurul nostru ca nişte provinciali sosiți în capitală. Oraşul era mic, cu locuințe joase şi magazine aranjate anapoda şi mai mult goale decât pline, însă oamenii pe care i-am întâlnit pe stradă aveau fețe deschise şi vesele! Nordici!

Am întâlnit destul de multe femei frumoase, amănunt care n-a trecut nebăgat în seamă de noi.

— Iartă-mă, Isai, dacă o să-ți influențez în sens negativ moralul, dar nu pot să nu remarc existența unor exemplare deosebite de sex feminin în oraşul ăsta tâmpit.

— Adevărat, sunt femei frumoase pe aici!

— Şi ce ți se pare mai frumos la ele?

— Păi, totul!

— Poveştile astea să le spui enoriaşilor! Mie, Isai, să-mi vorbeşti ca unui păcătos!

— Şi cum adică se vorbeşte unui păcătos?

— Să spui de exemplu: vezi femeiuşcă aia, ce mai pepenaşi a ascuns în sân? Iar pepenii din

En sunt renumiți, Isai, numai ce-i atingi, crapă şi le curge sânge!

— N-am avut plăcerea…

— Sper s-o ai, cu ajutorul Domnului, în timpul şederii noastre istorice prin locurile astea.

Părintelui i-au mers la inimă parabolele mele, chit că din cuviosie se prefăcea că nu le înțelege sensul, în timp ce le urmărea cu atenție.

— Marele meu stăpân – Mintosul – am reluat eu, binevoieşte să mă răsplătească pentru fiecare serviciu pe care i-l aduc. În ceea ce te priveşte, dumneata, Isai, ai adus atâtea servicii stăpânului ceresc, ai meditat la atâtea lucruri sfinte, proslăvindu-i măreția, încât nu văd de ce nu te-ar răsplăti şi el pe tine într-un fel.

În timp ce vorbeam, odată am împietrit pe loc, cutremurat de parcă s-ar fi năpustit asupra mea o dihanie mitologică gata-gata să mă înghită de viu.

— Doamne – Dumnezeule, dar asta e aia!

— Care? S-a împleticit părintele.

— Iarba fiarelor.

— Unde?

— Uite-o acolo în mulțime, în dreptul farmaciei.

— Ea e, a bătut din palme Isai!

— A cumpărat penicilină. Aşadar încă nu s-a lecuit de sifilis.

Părintele s-a pierdut cu firea.

— Ce sifilis?

— African! E una din cele mai periculoase surse de răspândire a sifilisului african la noi în țară. Dar fii liniştit, Isai. E un sifilis cumsecade. Se manifestă abia după trei ani şi victimele nu se chinuiesc prea mult timp. În decurs de zece zile le cade nasul, urechile, obrajii.

— Să punem mâna pe ea, imediat, mama ei…

Şi sfinția sa s-a pornit pe înjurat.

— Ia-o încet, Isai. Treaba asta nu e ca cealaltă. Dacă totul s-ar rezuma la prinderea ei, nimic mai simplu decât asta. Numai că misiunea noastră e mai complicată: trebuie să punem mâna pe oamenii ei de legătură.

Dafinka, traversa liniştită străzile din En, fără să bănuiască măcar că era urmărită pas cu pas. În felul acesta eu şi părintele Isai ne-am trezit în fața reşedinței căpitanului Hasan. După cercetări scurte şi precaute ne-am grăbit să ne întoarcem la „Dunărea albă” să-i aducem şefului la cunoştință fericita veste. Am auzit sforăitul Mintosului din stradă. În alte împrejurări niciunul din noi nu s-ar fi încumetat să-i tulbure somnul liniştit, dar de data asta l-am trezit amândoi în acelaşi timp. Fiecare se grăbea să-şi merite răsplata.

— Şefule, victorie deplină! Am strigat primul din răsputeri.

— Sălbăticiile! Ce urli în halul ăsta? A deschis

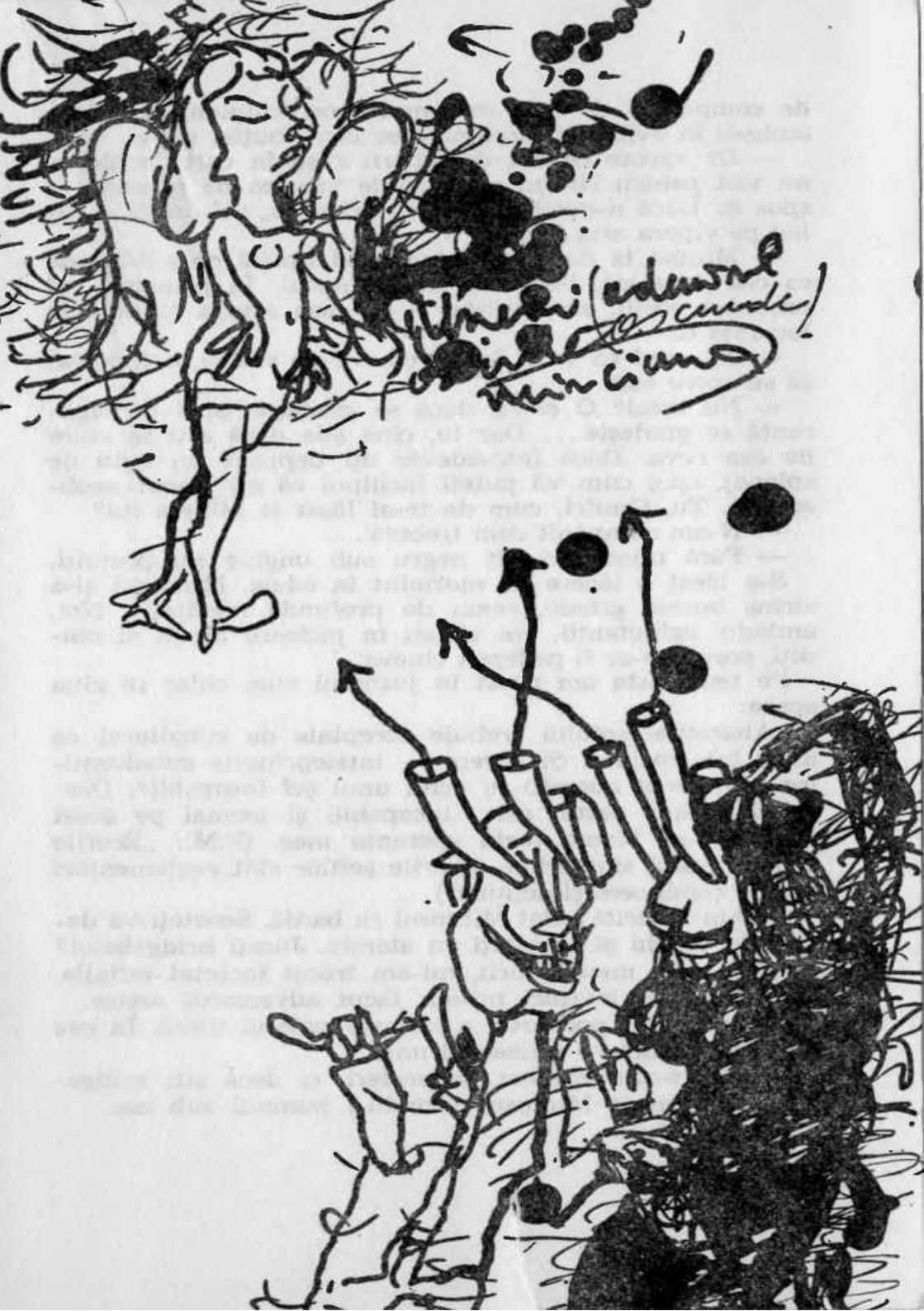

el nişte ochi sângeroşi.

— Femeia cu revolverul se află în mâinile noastre.

— Unde e?

— Am descoperit-o pe stradă!

I-am relatat într-un suflet cum am ajuns la fericitul rezultat. Părintele, arzând de dorința de a-şi lua şi el partea cuvenită de merit, mă tot întrerupea cu fel de fel de completări de cele mai multe ori stupide, care însă scoteau în evidență însemnătatea contribuției mele.

— De vreme ce am descoperit casa în care locuieşte, nu văd pentru ce am mai pierde vremea de pomană! A spus el. Dacă n-aveți nimic împotrivă eu, cel dintâi, o înhaț pe vipera asta de gât.

— Mintea ta de popă e încă mai lipsită de subtilitate ca cea de gâscă, l-a temperat Mintosul. În principiu, ai procedat greşit, strecurându-te cu rasa asta a ta până la locuința ei.

— Nu cred că va fi băgat cineva de seamă, a încercat să se apere Isai.

— Nu crezi? O curcă dacă se gândeşte, apoi cu siguranță se gândeşte... Dar tu, cine ştie dacă eşti în stare de aşa ceva. Dacă într-adevăr ați depistat un cuib de spionaj, apoi cum vă puteți închipui că ați trecut neobservați. Tu, Onufri, cum de te-ai lăsat la mintea lui?

— N-am cumpănit cum trebuie…

— Fără mine nici cât negru sub unghie nu prețuiți.

S-a lăsat o tăcere de mormânt în odaie. Mintosul şi-a strâns buzele groase, semn de profundă meditație. Noi, amândoi aghiotanții, am rămas în picioare tăcuți şi obidiți, parcă ne-ar fi pedepsit cineva.

Pe tema asta am notat în jurnalul meu chiar în ziua aceea:

„Aberațiile şefului trebuie acceptate de subalterni ca nişte înțelepciuni. Şi invers – înțelepciunile subalternilor trec drept aberații în ochii unui şef incapabil". Deocamdată sunt destui şefi incapabili şi tocmai pe acest amănunt se bizuie toată speranța mea. (F.M.: „Erorile subalternului sunt crime. Erorile şefilor sunt reglementări noi de conducere şi acțiune").

— Am hotărât! A dat Mintosul cu barda. Scoateți-vă dopul din urechi şi ascultați cu atenție. Jucați bridgebelot?

— E jocul meu favorit, mi-am frecat încântat mâinile. Din două-trei lovituri mi-am făcut adversarul arşice.

— Eu prefer pocherul, a răspuns preotul timid. În caz de forță majoră – treizeci şi unu…

— Nu te-am întrebat ce preferi, ci dacă ştii bridgebelot, a scrâşnit Mintosul vârându-i pumnul sub nas.

— Ştiiiiu! …

— Esențialul la bridgebelot e cacialmaua, a reluat cu aplomb de mare specialist internațional. Viața nu e decât un joc nesfârşit de bridgebelot. Câştigă cine se pricepe să tragă mai multe cacialmale. Acum, ca să reparăm urmările idioțeniei voastre, o să fim nevoiți să ne închidem două zile întregi în hotel şi s-o ținem pe bridgebelot. Dacă în cuibarul viespilor a ajuns vestea alarmantă a prezenței noastre aici, şi dacă viespile s-or fi pus pe zumzăit, încetul cu încetul va trebui să se liniştească. Şi atunci va veni iar ceasul nostru.

În ziua aceea am notat în jurnal. (F.M.: „Cacialmaua e mama escrocilor de orice tip!”).

Dacă noul regim nu-i pune capăt, atunci cine se pricepe la cacialmale va pune capăt noului regim cu principiile lui cu tot.

Dialectic!

(F.M.: „Nujda radi zacom izmeneaet!”)

Cât de mult m-am autodepăşit.

Onufri – Nemuritorul.

DUELUL

Totiu (după cum mi-a mărturisit el însuşi mai târziu) şi-a făcut apariția la hotelul „Dunărea albă” sfâşiat de cele mai contradictorii sentimente.

Să fi bătut ceasul sfârşitului carierei sale, ca

organ special al noii forme de guvernământ, sau un succes epocal avea să înalțe semaforul cu lumina verde spre un viitor minunat plin de aventuri fabuloase şi victorii de renume în lupta împotriva inamicului.

Pe deasupra, dacă ar fi devenit aghiotantul căpitanului Hasan, aventurile pe care le-ar fi trăit, ar fi făcut din el, fără doar şi poate, un tip interesant şi din punctul de vedere al femeilor. Câte visuri înaripate nu pusese la cale şi dintr-o dată – pericolul prăbuşirii definitive. Nu! Nu trebuia să îngăduie una ca asta.

— Bună ziua, nene Donko!

— Noroc, Totiule!

— Merge negustoria, merge?

— Mai întrebi?

— Vin oaspeți şi dinafară?

— Că doar localnicii dorm pe la casele lor…

— Şi sunt mulți?

— Un singur pat e liber.

— În ultimele zile cine a mai venit?

— Toți!

„Mare şmecher şi nenea Donko ăsta – se gândea Totiu. Ştie foarte bine cu ce mă ocup, dar răspunde de parcă-i lovit cu leuca. E momentul să fie şi el înlocuit cu un tovarăş mai tânăr şi mai vigilent”.

„Un mucos! Se gândea în acelaşi timp nenea Donko. Dacă toți informatorii or fi ca el, apoi se

duce treaba de căruță… Ar putea nen-tu Donko să-ți spună imediat unde te strânge papucul, dar asta ar însemna să te învețe prost. Statul ți-a dat bani şi îmbrăcăminte, ți-a dat tot, doar-doar vei învăța să-l slujeşti şi când colo tu cauți idioți să te slujească pe tine. Să ai de unde lua!”

O scenă furtunoasă care a izbucnit exact în momentul acela în camera noastră a pus capăt duelului dintre cei doi.

— Am câştigat! A spus Mintosul smulgându-mi cărțile din mână.

— Cum ai câştigat? L-am contestat eu. Am caré…

— Asta s-o spui lui mutu, a izbucnit el în râs.

— Am declarat.

— Aşa e, a încercat să-mi ia apărarea Isai, influențat de originea lui divină.

— Tu să-ți ții gura acolo, progenitura lui Satan!

— Şefule, la jocurile de noroc nu există şefi şi subalterni! De vreme ce ai pierdut – plăteşti. N-ai decât să înveți să joci.

— Eu nu ştiu să joc?

— Te-am jumulit ca pe o găină opărită.

— Mama ta! …

În clipa aceea, Donko care urcase scările în goană a ciocănit la uşă. Noi ne-am potolit imediat. A încercat să între, dar uşa era încuiată. Când a bătut din nou, s-a dus Mintosul să

deschidă.

— Ce s-a întâmplat? A rânjit el.

— Am venit să vă atrag atenția că aici nu e Monte-Carlo.

— Şi care e prostul ăla care să susțină că oraşul En ar putea fi Monte-Carlo?

— Ăla care juca puțin mai înainte cărți în camera dumneavoastră, i-a răspuns calm nenea Donko. Acuma vă e limpede identitatea lui?

— Mie mai îmi este limpede şi altceva – şi anume că nu după mult timp o să-ți scuipi dinții afară din gură, s-a întărâtat Mintosul.

— Se poate, pentru una ca asta nu e nevoie de multă minte. Un măgar s-ar descurca în privința asta mai bine ca dumneavoastră şi ar rămâne tot măgar. Deocamdată retrăgeți-vă în grajd şi respectați regulile!

Pe urmă ne-am contrazis îndelung asupra semnificației vorbelor lui nenea Donko.

Mintosul era de părere că avem de a face cu un biet moşneag senil incapabil să-şi controleze gândurile şi care de aceea vorbea anapoda.

Eu susțineam contrariul. După mine administratorul era un viclean fără pereche, agent al duşmanului.

— Dinadins ne-a provocat să ne pună în situația de a-i arăta de ce suntem în stare şi astfel să poată trage concluzii, am insistat de bună-credință. Perpetuum mobile!

Părintele a trecut de partea mea, împărtăşindu-mi speriat convingerile. Mintosul ne-a înjurat pe amândoi şi a ordonat reluarea jocului.

Totiu manifestând un interes deosebit față de persoanele noastre l-a întrebat pe administrator:

— Ce fel de păsări mai sunt şi ăştia?

— Sofioți, i-a răspuns nenea Donko. O afacere dubioasă!

Lui Totiu a început să-i bată inima mai tare. Incontestabil ăştia erau indivizii oare îi furau fericirea. Nenea Donko, pricepând după tulburarea lui cum stau lucrurile, nu i-a mai spus o vorbă.

— Actele lor sunt la dumneata?

— Le-au luat înapoi!

— Şi ce ocupație ai consemnat în registrul de cazare?

— Un preot…

— Un preot? A făcut Totiu ochii mari.

— Un preot cu rasă! I-a repetat plin de importanță administratorul. Un secretar şi…

Surpriza lui Totiu a sporit şi mai tare.

— Un secretar?

— Un secretar! Iar al treilea care se lăuda că-mi scoate dinții din gură e căpitan de miliție.

Lui Totiu i s-a făcut rău de-a binelea. Să-l fi străpuns cu cuțitul în clipa aceea, n-ar fi curs picătură de sânge, atâta era de uluit. Fără să

piardă nicio secundă şi-a luat zborul, să-l întâlnească pe Belcio. L-a pus imediat şi amănunțit în temă cu descoperirea lui de la „Dunărea albă”.

— Suntem interceptați, a tras concluzia fără zăbavă Belcio.

— Adică cum?

— Au trimis de la Sofia o echipă specială de supracontrol să cerceteze cum ne achităm de misiunea delicată pe care ne-au încredințat-o.

— Nu se poate, s-a alarmat Totiu. Înainte de toate, ce să caute într-o echipă ca asta un preot? Şi pe urmă care echipă s-ar comporta atât de copilăreşte?

— Combinație arnăuțească! Totiule, te-ai prostit de tot. Şi dacă preotul are barbă falsă?

— Oare? A tresărit Totiu.

— Sunt convins sută-n sută! A replicat cu fermitate Belcio. Barba popii face parte din recuzita unui teatru, iar manifestările copilăreşti nu sunt decât praf în ochii naivilor! Că a muşcat din momeală nenea Donko, nu e de mirare, dar tu…

— Cum de nu mi-am dat seama? S-a izbit Totiu cu palma peste frunte.

Pericolul amenință tot mai năpraznic. Aşadar nu preşedintele Sfatului popular raional, ci însuşi Comitetul Central aflase că cei din En încredințaseră paza omului cu misiuni de

maximă răspundere unor adormiți ca ei. Inima lui Totiu începuse să se topească asemeni unui om de zăpadă în luna mai.

— Ce-i de făcut acum? A întrebat el aproape plângând.

— Inventăm noi ceva până la urmă, s-a străduit să-i liniştească Belcio. Mai întâi să-l prevenim pe nenea Donko să se poarte cu grijă cu ei.

— Mă duc să-l previn numaidecât.

Şi Totiu s-a întors cu viteza unei rachete cosmice la „Dunărea albă". Nenea Donko l-a întâmpinat cu acelaşi calm, citindu-şi după obicei ziarul. Nu s-a emoționat prea tare, nici la auzul veştilor pe care i le-a comunicat Totiu.

— Degeaba mâncați pâinea statului, Totiu, şi tu şi prietenii tăi, i-a râs în nas. N-oi fi eu învățat ca voi, dar asta nu mă împiedică să mă pricep la oameni. Iar povestea, ăstora nu e în ordine, nu-i de prin părțile locului, mă înțelegi? Adulmec ceva străin... putred...

— Ba s-avem iertare, nene Donko, dar în privința asta habar n-ai.

— N-ar fi o pacoste prea mare. Dar ce nenorocire ar fi să n-aveți voi habar! Că doar din asta o să căpătați o pensie, nu?

— Nu-mi arde să ascult prostii!

Totiu începuse să-şi piardă răbdarea. Altădată găsea amuzante istorisirile lui nenea Donko, dar

de data asta îl călcau pe nervi.

— Sunt cazuri, nene Donko, când eşti dator să asculți dispozițiile noastre şi să le îndeplineşti fără multe comentarii. E clar?

— Amin, şi-a făcut cruce nenea Donko.

— Şi fără ironii, te rog!

După care Totiu îşi ciuli urechile.

Din camera nr. 3 de la etajul II se auzeau iarăşi țipete şi înjurături.

— Pe ăştia iar îi chinuie frații, s-a pus pe râs administratorul.

Numai că Totiu l-a contemplat cu milă.

„Vai de el, săracul, se gândea el. Habar n-are de subtilitățile astea. Îi bagă sub nas o momeală ca vai de ea şi el... se repede s-o înghită ca un crap de baltă. De-altfel şi ei prea o fac de oaie, prea proşti ne cred pe noi! Dacă suntem de la țară nu înseamnă că nu facem nici cât două parale! La urma urmelor, de ce adică să nu le întind şi eu o momeală de-a noastră, dunăreană! — Ca pentru somni?" Gândurile astea i-au insuflat curaj lui Totiu, şi fără să mai ezite s-a apucat să ne bată la uşă.

Mintosul a aruncat cărțile pe jos, şi sărind ca o fiară de pe scaun a deschis uşa brusc;

— Tot tu... s-a pus el pe țipete, dar dând peste Totiu a lăsat-o repede mai moale. Scuzați-mă! Credeam că e tot administratorul ăla fără minte!

— Tocmai de aceea m-am hotărât să vă

deranjez, a început Totiu discuția grăbit. Am surprins întâmplător cearta… Vă rog să nu luați în considerație…

— Nu-i în toate mințile, după cât se pare, nu?

— Nu e! A răspuns Totiu, bucuros de întorsătura favorabilă a discuției. E aiurit de-a-binelea… Dar e socrul cuiva de la minister…

— N-are decât să fie socrul ministrului… a răcnit Mintosul cu voce de tunet. Pentru nebuni, avem ospicii.

— Mai ales că poartă cuțitul la brâu, am mai turnat şi eu gaz peste foc. Iar cuțitul e o armă rece cu care poate găuri în liniște burta oricui.

— E clar că autoritățile de pe aici sunt nişte babe! A tras concluzia Mintosul. O să trebuiască să ne ocupăm personal de problema asta mai sus… Angajează în servicii publice nebuni înarmați pe deasupra şi cu cuțite.

— Dar el nu e din categoria celor agresivi, a încercat Totiu să dea înapoi.

— Cu atât mai riscant în special când e vorba de un hotel, i-am explicat eu. Circulă ca nişte oi blânde şi paşnice. Călătorii ignoră primejdia şi cad în somn sfârşiți de oboseală. Atunci ei scot cuțitul, se furişează tiptil şi le taie gâtul nefericiților. Ia spuneți-mi şi mie, ăsta mai e hotel sau abator? Şi cine v-a dat dreptul să vă jucați cu viața oamenilor?

Totiu bătea în retragere, îi pierise sângele din

obraji şi bărbia începuse să-i tremure nervos. — „În ce ciorbă am intrat! Se căina el. Am căzut în propria mea cursă! Şi nenea Donko ăsta care merită un glonte! Cu nebunia asta!”

După ce Mintosul a trântit uşa, închizându-i-o cu zgomot în nas, Totiu s-a grăbit să se întoarcă la Belcio.

— Tu eşti oarecum şef. Spune cum o scoatem la capăt de aici încolo? I s-a adresat el disperat după ce-i relatase amănunțit înfrângerea fără precedent pe care o suferise la „Dunărea albă”.

— Părerea mea e să nu mai întreprindem nimic! A răspuns Belcio.

— Nici măcar să-l informăm pe tovarăşul preşedinte sau să apelăm la alte măsuri salvatoare? S-a minunat Totiu.

— Nu mişc niciun deget în plus!

— Te-ai hotărât să capitulăm pur şi simplu?

— M-am hotărât să-i las şi pe alții să-şi pârlească mustățile.

Planul lui Belcio nu era chiar lipsit de viclenie. Convins că la „Dunărea albă” nu se instalaseră nici „indivizi dubioşi” nici „agenți duşmani” ci oamenii stăpânirii – oameni suspuşi – răsuflase uşurat.

— Din invidie, tovarăşii noştri au vrut să ne facă să călcăm pe o coajă de pepene, aşa-i? A început el să dezvăluie cheia planului pe care-l pusese la cale.

— Aşa-i! A confirmat şi Totiu încă la fel de nedumerit.

— E o zicală populară: „Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea”. O să descopere pe pielea lor cât e de înțeleaptă vorba asta.

— Nu văd cum…

— O să se poarte cu oaspeții cei noi, aşa cum ar trebui să se poarte cu nişte duşmani. Da?

— Da! O să muşte din momeală şi o să facă plici în tigaie cât ai zice peşte, a înțeles Totiu ideea, triumfând cu perfidie. Belcio, dar eşti genial. Te recunosc pentru prima dată drept şef adevărat.

Amândoi paznicii de corp ai lui Hasan şi-au frecat încântați mâinile, gustând anticipat satisfacția de pe urma eşecului de care fără doar şi poate trebuia să aibă parte candidații la postul lor. Mai ales Totiu – se topea de fericire imaginându-şi scena în care căpitanul se va înfuria ca un tigru pe imbecilii veniți să-l aresteze.

— Belciule, e ca un uragan, ca un leu din Africa, o să le rupă gâtul ca la cocoşii de zahăr…

— Aşa le trebuie, a răspuns Belcio.

Pe motivul ăsta, s-au decis să se cinstească bineînțeles din sumele alocate prea înaltului oaspete. Odată cu gustările fine şi cu vinurile vechi li s-a ridicat şi moralul, iar imaginația a prins asemenea aripi încât dintr-o singură

mişcare au şi pus la cale soarta „ireverenţioşilor” lor concurenţi, stabilind totodată şi drumul pe care aveau să-l urmeze în marşul lor spre noi orizonturi, până atunci prezente numai în vis.

FĂRĂ PRECEDENT

Epoca de aur a domniei căpitanului Hasan în oraşul En s-a îndreptat brusc spre sfârşit. Purtat de aripi uşoare, zvonul a reuşit să se strecoare din „locuinţa specială” şi să se răspândească rapid. La început a făcut înconjurul oraşului pe urmă a trecut şi pragul bordeielor ţigăneşti. Şi ca orice zvon s-a înfrumuseţat de câte ori era repetat cu tot felul de adăugiri punând în mişcare imaginaţia creatoare a bârfitorilor de ambe sexe şi devenind astfel o legendă fantastică „a actelor şi faptelor glorioase ale eroului minorităţii ţigăneşti”.

Oamenii au început să se agite, iar când au înţeles că în fruntea „conspiraţiei” se află preşedintele Sfatului popular raional, tovarăşul Pagoncev, au început să-l asalteze cu întrebări şi rugăminţi ca „eroul să fie arătat poporului”.

Minoritatea ţigănească era chiar dispusă să treacă la acţiuni revoluţionare numai şi numai să poată ajunge la el.

Astfel, odată cu dezvăluirea marii taine, curiozitatea a luat proporţii incredibile, iar situaţia a devenit pe neaşteptate imposibil de

stăpânit.

Pagoncev s-a văzut silit să dea explicații celorlalți tovarăşi cu răspundere din oraş şi de la raion. Mulți au primit cu uimire şi neîncredere versiunea măreției şi eroismului țiganului cu pricina, alții s-au hotărât chiar să ia legătura cu capitala, solicitând „lămuriri suplimentare în legătură cu cazul în speță".

Tocmai atunci, comandantul garnizoanei locale, hotărâse să organizeze o ieşire în aer liber urmată de o vânătoare în cinstea înaltului oaspete.

Căpitanul Burmov era un vânător pasionat. „Vânătoarea e pasiunea mea", mărturisea el nu fără un sentiment de mândrie. Bun țintaş, nu ştia ce-i acela „un glonț ratat". Nimerea cu aceeaşi uşurință, vulpile şi chiar lupii sau zburătoarele. Pentru el fusese o adevărată fericire să afle că şi mult slăvitul căpitan Hasan era amator de vânătoare.

— O să vedeți ce înseamnă vânat, tovarăşe căpitan, i s-a adresat el copleşit de patima cinegetică.

— Minunat! A exclamat Hasan. Mă dau în vânt după iepurii de câmp înăbuşiți.

La vânătoare urma să ia parte şi Ofelia, cea mai frumoasă femeie din oraş. Provenea din fostul high-life. Tatăl ei murise într-un atac de cord după ce i se naționalizase moara cu valțuri;

acum era studentă la Institutul de iartă dramatică din Sofia şi profita de bunăvoința tovarăşului Pagoncev şi a altor tovarăşi cu funcții de răspundere din oraş. „Are talent! — Răspundeau ei criticilor, iar talentele trebuie încurajate”.

Asta era justificarea, dar ştiau cât se poate de bine că adevăratul motiv în comportamentul lor față de Ofelia era cu totul altul – avea silueta Afroditei, un chip de o frumusețe spaniolă: smeadă, cu părul cârlionțat şi un surâs de curtezană regală.

(F.M.: „O femeie frumoasă zădărniceşte şi fortificațiile”).

— De blestemata asta s-au îndrăgostit toți bărbații, vorbeau cu invidie fetele bătrâne, văduvele şi cele divorțate.

Şi nu rare erau ocaziile când chiar femei la locul lor repetau aceleaşi cuvinte şi se dădeau de ceasul morții de invidie când o întâlneau pe stradă totdeauna împopoțonată şi seducătoare.

Cât despre toaletele ei, erau nenumărate.

— Aşa se întâmplă cu femeile cărora le poartă de grijă mai mulți bărbați, se comenta în urma ei deseori.

Ofelia tocmai îşi petrecea vacanța de vară în En, când oraşul fusese onorat cu vizita căpitanului Hasan. Aflase noutatea de la Pagoncev în persoană. Căci până şi bărbatul

acesta serios căruia i se dusese vestea ca misogin, cu greu rezista focului ochilor ei lucitori ca măslinele, şi deşi nici el singur nu înțelegea prea bine pentru ce, îi satisfăcea de cele mai multe ori capriciile.

De data asta însă s-a împotrivit refuzând s-o prezinte „legendarului" oaspete. Numai că refuzul lui a făcut-o să dorească şi mai aprig să vadă şi ea minunea. Avea o slăbiciune deosebită pentru tot ce părea puternic, inaccesibil şi romantic. Misterul cu care fusese înconjurat noul căpitan („exoticul" după cum îi spuneau deja femeile care apucaseră să-l zărească) o făcea să se prăpădească de dorința de a-l vedea măcar o oră mai devreme.

I-a venit în ajutor tânărul comandant de garnizoană, căpitanul Burmov, unul dintre cei mai înflăcărați admiratori ai ei. Discipol pătimaş al teoriei potrivit căreia „frumosul trebuie divinizat" o proteja pe Ofelia de orice neplăcere, semănând în privința asta cu un cavaler medieval.

— Dacă nu îmi dați voie să iau şi eu parte la vânătoarea voastră, punem capăt prieteniei dintre noi, îl avertizase ea cu fermitate.

— N-ați uitat să călăriți?

— Ştiți foarte bine că pe cal mă simt în elementul meu.

— Atunci pregătiți-vă şi aşteptați semnalul!

Am să-i vorbesc oaspetelui şi dacă nu are nimic împotrivă, pot să vă iau.

— Dacă ați pune o vorbă bună în favoarea mea, sunt singură că nu s-ar mai împotrivi nici oaspetele!

Era prima oară când Ofelia se prezenta la „locuința specială” în ținută de cow-boy. Cu asemenea haine arăta ca o amazoană adevărată. Văzând-o, căpitanul Hasan plescăi din limbă de surpriză:

— Cu cine am onoarea? Intră el brusc în vorbă.

— Îl caut pe tovarăşul Burmov, minți ea.

— Trebuie să vină dintr-un moment într-altul, răspunse el minciunii prin minciună. Puteți să-l aşteptați.

Ofelia nu mai încercă să-şi ascundă bunele sentimente.

— Să avem printre noi un oaspete atât de neobişnuit şi eu să nu ştiu nimic? Spuse ea apelând la un surâs seducător.

— Eu în schimb am auzit de dumneavoastră! Dar…

— V-ați închipuit că sunt mai frumoasă?

— Dimpotrivă, nu credeam că sunteți atât de frumoasă.

Câteva minute îşi făcură reciproc complimente. Hasan a înțeles că numai epoleții şi înfățişarea exterioară nu erau argumente suficient de puternice ca să o cucerească, de

aceea se grăbi să apeleze la metode mai eficiente. Sub titlul „de mare secret” îi mărturisi „misiunea romantică” pe care o avea de îndeplinit în străinătate şi aduse vorba şi despre colaboratorul de care avea mare nevoie – fie el femeie sau bărbat. Momeala din care Totiu muşcase cu nădejde s-a dovedit tocmai bună şi pentru Ofelia.

— Neapărat o femeie să luați cu dumneavoastră, îi întrerupse ea firul gândurilor. Şi mai cu seamă o femeie frumoasă.

— Nu e aşa uşor de găsit una potrivită.

— Cine caută, găseşte.

Nicio jumătate de ceas nu se scursese din clipa întâlnirii, şi ei îşi şi încredințaseră deja unul altuia secrete care nu trebuiau dezvăluite decât dinaintea unor oameni cu funcții de mare răspundere.

— Nicio vorbă, nimănui! Au fost ultimele lui cuvinte.

— Vă puteți bizui pe mine întotdeauna! I-a răspuns ea strângându-l de mână. Ştiu foarte bine cât de laşi pot fi oamenii, aşa că mă pricep să-mi țin gura.

Intrarea lui Totiu le-a întrerupt declarațiile.

— Tovarăşe căpitan…

— Ce s-a întâmplat? A intervenit Hasan supărat, gândindu-se în acelaşi timp: „De unde a mai picat şi dobitocul ăsta tocmai la momentul

hotărâtor, încă o secundă şi mi-ar fi căzut în braţe ca o pară coaptă”.

— Scuzaţi-mă, dar… dumneavoastră mi-aţi ordonat… e de datoria mea să vă previn… vine tovarăşul preşedinte.

— Ei, fir-ar să fie… oftă Hasan. O să veniţi la vânătoare, nu-i aşa?

— Cum vedeţi, sunt gata.

— O să vorbim mai pe-ndelete atunci!

Ofelia îşi înclină capul în sens afirmativ, după care se grăbi să se retragă.

La numai câteva minute după aceea, a venit şi Pagoncev în persoană la „locuinţa specială”. Era descurajat şi avea pe chip un aer de vinovăţie.

— Tovarăşe căpitan, începu el alegându-şi anevoie cuvintele, trebuie să ne sfătuim înainte să pornim la vânătoare.

Hasan tresări. Nu cumva cine ştie ce primejdie ameninţa starea de beatitudine în care se afla? Simţea cum i se moaie picioarele!

— Dacă trebuie – poftiţi tovarăşe preşedinte.

— Trebuie!

Odată intraţi în salon, Hasan examină cu priviri tulburate de nelinişte împrejurimile. Avea impresia că afară sub ferestre se instalaseră deja oameni înarmaţi, ceea ce îl deruta cumplit.

— Ce s-a întâmplat? Rosti îngroşându-şi vocea. Vreo comunicare de sus?

— E vina noastră, tovarăşe căpitan, continuă

dintr-o suflare Pagoncev. Nici eu nu sunt în stare să înțeleg cum s-a întâmplat… de bună seamă vom lua măsuri împotriva vinovatului… dar…

— Dar ce s-a întâmplat?

— Sunteți deconspirat.

— Adică…

— Toată lumea e la curent cu sejurul dumneavoastră *în* oraşul nostru. Abia azi am realizat ce proporții a luat povestea asta… Comunitatea țigănească are de gând să organizeze un miting în fața locuinței…

— Împotriva mea?

— Da de unde, vor să vă vadă şi să se bucure de prezența dumneavoastră…

Hasan răsuflă în sfârşit uşurat. „Ce m-a mai chinuit idiotul ăsta”, se supără el în sinea lui. Scoate sufletul omului până să-i spună despre ce e vorba.

— O să le aduceți la cunoştință că e imposibil şi cu asta – gata!

— Le-am spus, dar nici n-au vrut să audă. Amenință că se vor adresa mai sus. Iar cei de acolo o să ne săpunească pentru insuficiente precauții.

— Aici se ascunde o primejdie reală.

Hasan se sperie din nou şi nu de florile mărului. Dacă toată povestea se află la Sofia, adevărul ar fi ieşit la iveală incontestabil. Şi numai la gândul ăsta şi i se şi făcu părul

măciucă.

— Dacă s-a ajuns aşa de departe, o să trebuiască să ne reducem sejurul cu o săptămână! Oftă el adânc ca unul care luase o hotărâre fatală. După ultimele instrucțiuni oare mi-au parvenit de sus, trebuia să pornesc cel mai târziu după o săptămână.

— Slavă Domnului, c-aşa stau lucrurile! Răsuflă la rândul lui uşurat Pagoncev. Dacă dumneavoastră nu ridicați nicio plângere la adresa noastră se cheamă că ne-am achitat cu cinste de sarcina încredințată.

— Îmi asum eu toată răspunderea, tovarăşe Pagoncev. Am să vă adresez o singură rugăminte – dacă nu vă e prea greu – pregătiți-mi ceva bani să nu-i tulbur chiar de la început pe tovarăşii de la Comitetul Central cu asemenea probleme.

— În privința asta, fiți liniştit, n-o să ne facem de ruşine, îi răspunse preşedintele de data asta înviorat cu desăvârşire.

— Am să le spun tovarăşilor de la Comitetul Central numai lucruri frumoase despre dumneavoastră.

— Vă mulțumim anticipat, tovarăşe căpitan.

— Meritați toate laudele pe deplin.

— Şi mai poftiți! Oricând vă face plăcere, treceți pe la noi, porțile noastre sunt întotdeauna larg deschise în fața oamenilor de nădejde.

Fața lui Pagoncev se posomorî brusc.

— Dar cum să-i liniştim pe oameni? Ce să le spunem? Faima dumneavoastră a făcut înconjurul oraşului, toți vor să vă vadă. Dacă nu le satisfacem dorința, mă tem că vor alarma Comitetul Central. Atunci Hasan luă rapid o hotărâre, demnă de un general:

— De vreme ce părăsesc oraşul, necesitatea conspirativității cade! Îmi era necesară ca mijloc de apărare împotriva agenturii inamice care ar fi putut atenta la viața mea. Acum însă, s-a terminat, punem capăt la toată istoria. Pentru a satisface curiozitatea oamenilor şi pentru a le închide gura în felul ăsta sunt de părere să se facă cunoscut în mod oficial sejurul meu în oraş şi să se anunțe că plec mâine la prânz cu acceleratul la Sofia şi de acolo în Corea unde se dau lupte aprige.

— Să pomenim şi de Corea? L-a privit mirat Pagoncev.

— Şi de Corea! Să vadă cu ochii lor odată pentru totdeauna şi cetățenii de prin partea locului ce fel de om au adăpostit în oraşul lor.

TENSIUNE ÎN CREŞTERE

Anularea partidei de vânătoare a enervat-o pe Ofelia. Credea că în felul acesta căpitanul Hasan găsise o oale decentă de a evita o întâlnire de mai lungă durată cu ea. Nu cumva intervenise altă femeie mai îndrăzneață şi mai vicleană? Abia

când Pagoncev în persoană i-a spus motivele adevărate ale plecării inopinate a prea iubitului Hasan a mai prins puțină inimă.

Dar ei plănuiseră să plece împreună în această lungă şi amăgitoare călătorie şi atunci de ce n-o căutase să stabilească de comun acord ce era de făcut de aci încolo?

„Îmi datorează explicații", trăsese concluzia şi, fără să mai piardă vremea, se porni din nou în căutarea lui. L-a găsit bineînțeles la „locuința oficială", tulburat şi ros de gânduri.

— După cât se pare, scumpule, intenționați să scăpați de mine, a atacat ea direct subiectul. Nu cumva ați luat hotărârea să nu mă mai căutați deloc?

— E o chestiune de tact, i-a răspuns el fără să-şi piardă cumpătul. În afară de noi doi nu trebuie să mai ştie nimeni ce intenții avem.

— Nici n-o să ştie.

— Asta e şi motivul pentru care nu te-am căutat imediat. Nu doream să stârnesc bănuieli. Însă dacă nu veneai acum, aş fi făcut tot posibilul să dau de tine.

Ofelia l-a prins de mâini, privindu-l drept în ochi.

— Ochii ăştia limpezi ca cerul nu ştiu să mintă, a rostit ea cu un gest teatral.

Hasan a strâns-o în brațe pătimaş.

— Hai să punem totul la cale până nu vin

ceilalți, a început el în şoaptă. Pleci la Sofia chiar azi. Mâine la ora patru după-amiază mă aştepți la cofetăria hotelului „Bulgaria”. Acolo vom stabili care va fi activitatea noastră de aici încolo, atât în țară cât şi peste hotare.

Nici nu a terminat bine vorba că a şi bătut cineva la uşă. Era Totiu, numai că de data asta nu zâmbea ca de obicei, ci avea o expresie de panică în priviri. Şi cum panica era destul de mare, n-a trecut neobservată de Hasan. Ofelia s-a grăbit să se retragă.

— Ce mai nou, Totiu?

— Iertați-mă, tovarăşe căpitan! A murmurat el dregându-şi glasul. Ați auzit de căpitanul de miliție Mintosul Boev?

Să-l fi lovit cu leuca în cap şi Hasan tot nu s-ar fi simțit mai amețit ca la auzul acestui nume. Urechile prinseră să-i țiuie ca greierii, după care zumzetul se dispersă în nenumărate alte sunete ca şi cum două branduri l-ar fi izbit în obraz în acelaşi timp. Simțea că se învârteşte pământul cu el şi că-i vine să verse.

— Îmi sună cunoscut, a bolborosit el încurcat. Parcă aşa se cheamă un nebun… o secătură care se dă drept căpitan de miliție, dar nu-l crede nimeni. De ce întrebi? Nu cumva a sosit pe aici?

— A sosit, nu reuşi Totiu să mintă. S-a instalat la hotel „Dunărea albă”.

— Voi să vă prefaceți că-l credeți, a reluat

atunci Hasan cu mai multă îndrăzneală. Nebunilor le face plăcere să fie tratați ca personalități.

— Dar are legitimație de căpitan de miliție.

— Falsă fără doar şi poate.

— Ar putea fi şi falsă, a răspuns Totiu înclinându-şi capul. Dar trecu sub tăcere ceea ce era mai important.

Cu două ceasuri în urmă fusese oaspetele nostru la „Dunărea albă". Mintosul îl poftise să între în camera nr. 3 de la etajul 2 după care îl înghesuise în perete şi-i pusese revolverul în piept.

— Aveți grijă să nu între nimeni! Ne ordonase el mie şi părintelui.

— La ordin tovarăşe şef, răspunsesem într-un glas amândoi postându-ne de strajă la uşă (îl învățasem şi pe preotul Isai să răspundă tot aşa, milităreşte).

— Vorbeşte, mama ta de spion! Răcnise Mintosul în timpanul lui Totiu lăsându-l perplex. Tu eşti tăinuitorul numărul unu al centrului de spionaj?

Totiu nu realizase imediat despre ce era vorba, i se împleticise limba în gură blocându-i coardele vocale în timp ce o sudoare rece şi abundentă îi inundase trupul masiv.

— Care-e-e centrul de spionaj? Se bâlbâise.

— Nu te prefă că nu ştii porc de Smeadova ce

eşti, că acuş te expediez la Sfântul Petru.

A trebuit să treacă o bucată bună de timp până ca să-şi dea seama Totiu de învinuirile care i se aduceau şi atunci începuse să se apere cu înverşunare.

Derutat şi zăpăcit nu mai era în stare să discearnă între ce fusese deconspirat şi ce nu, aşa că relată de-a fir a păr toată povestea căpitanului Hasan Ali Karaaliev şi a prea frumoasei oxigenate.

— Cu câtă abilitate operează duşmanul! Exclamase Mintosul după ce confesiunile lui Totiu luaseră sfârşit. Au bănuit că suntem pe urmele lor la Sofia şi şi-au deplasat imediat activitatea în provincie.

— Pentru că în provincie sunt crapi mai mari, m-am băgat şi eu în discuție. Idioți – ca amicul aici de față – pe toate drumurile.

— Mi-a fost dat să văd şi minuni mai mari ca ale mele! Se mirase părintele.

— Înseşi autoritățile îi protejează pe cei mai înveterați duşmani, am adăugat eu.

— Sfântă incapacitate, trăsese Mintosul concluzia. Tu, băiete, eşti victima duşmanilor poporului.

— Nu mi-am făcut decât datoria, îşi frânsese Totiu mâinile.

— Asta e datoria ta, să-i ajuți pe spioni şi trădători?

— N-am ştiut.

— Mâine când o să spânzuri de un capăt de frânghie pentru trădare de patrie, crezi că o să suferi mai puțin decât cei care au ştiut?

— O să se facă o anumită diferență, am intervenit eu. El o să fie spânzurat cu circumstanțe atenuante, adică o să-i frece frânghia cu mai mult săpun, să-l dea gata mai repede.

— Cred că greşiți! Izbucnise Totiu în lacrimi. În cazul ăsta e amestecat şi tovarăşul preşedinte al Sfatului popular raional şi el e o persoană de seamă.

— Rikov şi Buharin erau şi mai de seamă ca preşedintele tău şi până la urmă s-au dovedit spioni, îl bătuse încurajator Mintosul pe umăr. *Paniatna?*

Totiu avea o deosebită slăbiciune pentru limba rusă de aceea cuvântul „paniatna" pe care-l rostise Mintosul cu dezinvoltură îi inspirase respect, drept pentru care îndoindu-şi genunchii trecuse la o autocritică drastică urmată de o declarație de totală sinceritate şi devotament, din care reieşea că era gata să se supună ordinelor şi dispozițiilor Mintosului.

— Am să vă sprijin din toate puterile în depistarea şi distrugerea definitivă a duşmanului poporului!

— Acum e cu totul altceva, în felul ăsta îți poți

răscumpăra păcatele.

— Am luptat o viață întreagă pentru această orânduire, nu-mi precupețesc viața. Dacă e să-mi primejduiesc capul cel puțin s-o fac pentru ea, şi îl podidiseră lacrimile.

Atunci Mintosul îi îngăduise să ia loc, şi toți patru au elaborat un plan amănunțit pentru depistarea tuturor firelor conspirației căreia urma să-i dăm o lovitură imediată, nimicitoare.

— O să-i ridice imediat pe mizerabilii ăştia de aici şi o să-i ducă direct la închisoarea centrală, rostise Mintosul cu aplombul celui atotputernic, iar tu vei ocupa fie postul preşedintelui, fie pe al şefului de garnizoană.

Totiu însă începuse să ezite:

— N-am gradul necesar pentru un şef de garnizoană.

— Nimic mai simplu! O să-ți acordăm gradul necesar funcției.

— Pe mine m-au făcut colonel în 24 de ore! Am intervenit eu în sprijinul şefului, dar am nimerit cu oiştea-n gard.

Totiu s-a mirat din cale-afară de o asemenea năzdrăvănie – cum era posibil ca subalternul să fie colonel şi şeful – căpitan, aşa că iar i s-a cuibărit în minte bănuiala şi neîncrederea la adresa personalităților din camera numărul 3, etajul 2, hotelul „Dunărea albă”.

— Noroc, Totiu-le! Îl atacase la ieşire nenea

Donko. Ai fost la „şefii tăi”?

— La ei! Şi ce-i cu asta? Încă nu ți-ai data seama cu cine ai de-a face?

— Eu mi-am dat seama foarte bine, dar tu mi se pare că nu ți-ai dat seama, îi răspunse ironic bătrânelul pleşuv.

— Şi cam despre ce ți-ai dat seama?

— Cam despre ce trebuie!

Totiu scrutase atent mina zeflemitoare a administratorului şi bănuielile pe care i le stârnise gradul meu de colonel crescură ca un cozonac bine dospit.

— Nu cumva ai intuit ceva? Întrebase încet.

— Eu intuiesc dintr-o privire, răspunsese nenea Donko, plin de sine. Pe urmă aflu… şi dacă aflu. Ştii şi tu din proprie experiență… că nu mai încape nicio îndoială.

— Ei şi tu. Spune ce-ai aflat?

— Asta cu coamă de leu e într-adevăr şef de miliție, căpitan…

— Vezi? Ce-ți spuneam eu? Şi tu cu capul tău ramolit…

— Însă, fost…! Adăugase ironic nenea Donko. Concediat de mult pentru tot felul de mişmaşuri.

Totiu rămăsese mut de consternare.

— Glumeşti?

— Informațiile mele provin dintr-o sursă sigură. Răspund cu capul pentru ele.

— Şi ceilalți doi, ce hram poartă?

— În ceea ce-i priveşte pe ei, nu am nicio informație. Dar n-o să fie mai buni ca şeful lor.

— Cu alte cuvinte…

— Cu alte cuvinte mi s-au adeverit primele impresii referitoare la ei.

Totiu se dezorientase complet. Cât timp îl ascultase pe Mintosul, fusese convins sută la sută că povestea căpitanului Hasan nu era lucru curat; iar acum, ascultându-l pe nenea Donko, ajunsese să creadă că nici povestea căpitanului Mintosul nu era lucru curat. Unde se ascundea adevărul?

Ros de bănuieli se înapoiase la țigan în speranța că l-ar fi putut descoperi cu ajutorul lui pe delincvent, dar şi de data asta dăduse greş. În schimb, s-a convins de o treabă: era ceva încurcat în toată afacerea. Nu îndrăznise să se destăinuiască nici lui Belcio, nici lui Pagoncev, nici nimănui, indiferent cine ar fi fost, de teamă să nu comită o eroare în aprecierile lui şi astfel să-şi atragă ura celui care putea fi la urma urmelor omul lui adevărat.

După multe ezitări se hotărâse să încerce să descurce de unul singur ițele şi luase telefonic legătura cu cunoştințele lui de la Direcția Miliției.

Prezența Mintosului în oraş nu-i dădea pace căpitanului Hasan nicio clipă. Gândul unei eventuale întâlniri cu Titanul îl înspăimântă mai

rău decât l-ar fi înspăimântat întâlnirea cu tartorul dracilor. Fireşte, cel mai înțelept lucru ar fi fost să-şi păstreze „incognito-ul” până ce neobservat de nimeni şi-ar fi luat zborul din cuibul acela de plăceri. Dar cum să facă una ca asta?

Tentativele lui de a se furişa din locuința specială pe neobservate în cursul aceleiaşi seri s-au dovedit o „obsesie” neroadă. Alarmat de „desconspirare”, Pagoncev întărise paza: pe lângă Belcio şi Totiu, acum îşi făceau de lucru în preajma rezidenței scumpului oaspete încă patru din oamenii săi de încredere. Nicio pasăre măcar nu şi-ar fi putut lua zborul, fără să fie observată.

— Cine dracu m-a pus să îngădui să se comunice oamenilor că plec mâine, se frământa Hasan. Idioții ăştia se vor îmbulzi să mă vadă şi în felul ăsta o să mă descopere şi ăla fără nicio dificultate. Poate totuşi Pagoncev n-a ținut seamă de recomandarea mea.

Solicită imediat o întrevedere cu preşedintele dar acesta, din păcate, tocmai atunci parcă se băgase în fundul pământului.

— Fără doar şi poate, trebuie să înghit paharul până la fund.

Resemnat în fața crudului adevăr, se simți mai calm şi începu să caute o altă ieşire din situația critică în care se afla.

„Dacă Mintosul Boev şi-ar face apariția – de bună seamă, tovarăşul preşedinte şi oamenii lui nu i-ar îngădui să se atingă nici de un fir din capul meu – îşi făcea ei singur curaj. Iar dacă ar încerca să mă demaşte în public, nici atunci nu mă voi lăsa cu una cu două la discreția lui. Am să afirm sus şi tare că e un nebun, un maniac şi un lunatec. Mă vor crede mai degrabă pe mine decât pe el. Şi pe urmă? Să reuşesc eu să ies de aici şi pe urmă n-au decât să dovedească cui o vrea că dreptatea e de partea lui".

Totiu îi mai ridică moralul făcându-i încă o vizită în decursul căreia îi încredință un secret:

— Să mă iertați, tovarăşe căpitan... mi-am permis să verific la Sofia ce e cu Mintosul Boev... să am conştiința curată.

— Ei? Îl întrerupse Hasan nerăbdător. Şi ce ți s-a comunicat?

— Mi s-a comunicat că Mintosul Boev nu mai e şef al Miliției şi că în principiu nu e lucru curat cu el.

— Ce-ți spuneam eu? La mine nu țin poveştile dubioase. Ei, Totiule, era vorba să te fac ajutorul meu, să colindăm lumea de la un cap la altul împreună, şi când colo, tu umbli să te informezi pe la alții...

De data asta Totiu s-a cam încurcat.

— Eu, nu de alta... dar să mă conving pe deplin cine e Mintosul Boev.

— Dar în altă privință nu ți-ai consultat prietenii din capitală? Mai întrebă Hasan cu un glas răguşit în timp ce privirea i se mistuise de vinovăție.

— Obişnuiesc să pun o singură întrebare ca să fiu convins că obțin un răspuns exact.

— Eşti deştept! Rosti țiganul răsuflând uşurat. Dacă ai pune o a doua întrebare s-ar ocupa de ea în detrimentul celei dintâi.

— Chiar aşa! Ştiu din experiență că aşa se întâmplă, de aceea când am de pus încă o întrebare, mai întreb o dată.

— Şi deocamdată întrebarea a doua ar fi cum să-l ajutăm pe Mintosul Boev, dar asta nu e ceva atât de urgent.

— Nici nu mi-a trecut prin minte una ca asta.

— Merită totuşi puțină atenție. Din respect față de adevăr, trebuie să spun… dacă nu cumva mă înşală memoria… că acest tovarăş a fost pe vremuri mai bun şi cu mai multă minte.

— Cu siguranță atunci l-au numit şef, completă Totiu.

— Elbet![27]

— Dar mi se pare că a suferit nu ştiu ce accident… o lovitură la cap… şi de atunci nu e în toate mințile… Trist pentru un tovarăş de nădejde.

---

[27] Turcism = bineînțeles.

— Trist, oftă Totiu cu un sentiment de uşurare. Trebuie să fie ajutat atunci imediat.

— Poate a fost, dar fără rezultat.

— Am auzit că există nişte şocuri electrice. Un şoc din astea poate pune omul pe picioare.

— Da, dar nu pe oricine. Poate Mintosul e un caz disperat?

— De ce să fie disperat? Personal am stat de vorbă cu el şi m-am convins că sunt momente când mintea lui este perfect normală.

— Dragul meu, Totiu, noi nu suntem medici, lasă-i pe alții să se ocupe de el. În ceea ce-l priveşte niciunul din noi nu are nicio vină, după care Hasan reluă discuția despre plecarea lui în străinătate, într-o importantă misiune de stat.

— Mi-am dat seama că eşti singura persoană demnă să devină aghiotantul meu, rosti el înfierbântat şi-l strânse în brațe pe Totiu care-şi pierduse capul de emoție.

Astfel reuşi Hasan să-şi consolideze poziția în ochii lui Totiu, preconizând posibilitatea unor noi investigații la Sofia, de data asta referitoare la propria lui persoană, după care o dădură din nou pe țuică fiartă. Cioc seleam, En![28].

Din zilele imediat următoare lui 9 Septembrie nu se mai pomenise în oraşul En o asemenea adunare. Toată lumea se îndreptase fără

---

[28] Turcism = salutare, En!

excepție în piața gării să-l vadă pe căpitanul țigan, eroul legendar (nimeni nu ştia ce fapte de arme săvârşise anume) voluntar în războiul din îndepărtata Coree. Misterul de care fusese înconjurat şi zvonurile avuseseră un efect mai puternic decât orice maşină de propagandă. Se îmbulziseră om lângă om, dacă aruncai un ac n-avea unde să cadă. Să fi fost anunțat cine ştie ce miting special şi tot n-ar fi venit atâta lume.

Printre feregele multicolore de batist, printre poturi şi jiletci se deosebeau grupuri – grupuri de țigani veniți din tot raionul. Altădată nu vedeai nici un singur suflet de țigan pe la mitinguri, în timp ce acum veniseră toți grămadă.

Noi trei, în frunte cu Mintosul, am ocupat o poziție strategică chiar în fața intrării centrale a gării.

— Să vedeți ce-o să se întâmple acum! Ni se adresă în şoaptă marele nostru stăpân. De cum o să mă zărească țiganul ăsta coțcar o să şi încerce să o şteargă. Sunteți gata să-l înşfăcați de după ceafă?

— La ordin! Am răspuns timizi eu şi Isai.

— O să fie o minune ca-n poveşti! O să amuțească şi mâncătorii ăştia de crapi din jurul lui. Toată Bulgaria o să înțeleagă cine e Mintosul Boev, împotriva cui se luptă şi ce soartă i se cuvine!

După încheierea discursului ne-am ocupat pozițiile de luptă, repartizați de însuşi Mintosul şi neliniştiți ne-am pus pe aşteptare.

La un moment dat şi-au făcut apariția trei maşini venind din centrul oraşului. În cea dintâi stătea Pagoncev şi lângă Hasan, cu ochii în patru, în tunică de căpitan, criminala blondă. În celelalte două maşini se lăfăiau căpitanul Burmov şi „paznicii de corp". Mulțimea izbucni în urale isterice.

— Ura-a-a...!

— Trăiască!

— Eaşa[29]... căpitan Hasan!

— Eaşa!

Maşinile au fost oprite. Călătorii, siliți să coboare, au fost luați în brațe de mulțimea entuziastă. După ce au fost purtați ca sfintele moaşte şi trecuți din mână în mână, s-au trezit în cele din urmă debarcați pe o tribună improvizată. Era clar că nu puteau scăpa fără câteva cuvinte. Primul şi-a început discursul Pagoncev:

— Cred că nu greşesc afirmând că astăzi trăim clipe cu adevărat emoționante, unele din cele mai însemnate din noua noastră viață.

Şi preşedintele Sfatului popular raional îşi continuă discursul în acelaşi stil unduios, plăcut

---

[29] Eaşa, turcism în limba bulgară de la Eaşasîn = trăiască!

şi monoton.

Nu mai puțin înaripate au fost şi vorbele rostite de şeful garnizoanei, căpitanul Burmov:

— Am lovit în nemernicii care ne urmăreau în munți şi am visat zile de triumf în care porțile vieții se vor deschide larg în fața fiilor poporului nostru... Pe front am ținut piept friților pentru ca cei oprimați să se bucure de libertate.

Şi în ce culori vii, calde şi emoționante a fost prezentat „eroul legendar" din minoritatea țigănească, căpitanul Hasan Ali Karaaliev! Unii, mai sentimentali, au izbucnit în lacrimi. Toată lumea aplauda frenetic, iar basmalele pestriție nu mai conteneau cu „Eaşa", mai – mai să răguşească.

Tocmai de aceea glasul gutural al Mintosului, care venea să contraatace mitingul sună ca o provocare.

— Acum e momentul! Ne ordonase el. Ridicați-mă!

Până să se dumirească cei din jur despre ce e vorba, părintele şi cu mine ne-am încordat toate forțele şi l-am ridicat. Anevoioasă treabă, dar am reuşit totuşi să-l ținem pe umerii noştri.

— Ruşine! Răcni atunci Mintosul ca un leu din Sahara. Lăudați un bandit şi un duşman al patriei noastre noi. Un nemernic pe care nu o dată l-am arestat eu personal pentru furt şi tâlhărie!

În primul moment a amuțit toată adunarea de parcă Mintosul i-ar fi opărit cu apă clocotită; apoi unul după altul oamenii au început să-şi vină în fire scoțând urlete sălbatice la adresa noastră. De bună seamă ne luaseră drept exponenți ai regimului burghez răsturnat de la putere, concluzie la care cel mai mult a contribuit rasa părintelui. Cei din preajma noastră au început imediat să comenteze:

— Cine sunt ăştia? Ce vor?

— Provocatori!

— Pe ei, mama lor…

Până să apuce Mintosul să înțeleagă ce se petrece, câteva brațe puternice l-au smuls de la „tribună”, l-au trântit la pământ şi i-au astupat gura. Curând după aceea, costumul lui cel nou se transformă în zdrențe vrednice de un cerşetor. Cât despre rasa preotului – n-au mai rămas decât ici-colo câteva fâşii îndoliate în timp ce barba i s-a rărit considerabil, cât ai clipi din ochi. Nu mult după aceea am aflat că preotul încăpuse pe mâna unor oameni care nu vedeau că au de a face cu un popă, ci cu un spion deghizat cu rasă şi barbă falsă pe care s-au străduit cu înverşunare să i-o dezlipească. (Doar eu am scăpat teafăr şi asta datorită figurii mele nobile şi unei anumite doze de tact).

— Lăsați omul în pace, nu e în toate mințile, am încercat să-l salvez pe şef de la un final

prematur.

— Nu e rău, e numai puțin trăsnit.

— Parcă erați şi dumneavoastră cu dânsul, mă înşfăcară câteva mâini zdravene.

— Sunt colaborator secret al miliției, şi m-am grăbit să le arăt o legitimație măruntă, dar destul de însemnată pe care reuşisem s-o păstrez încă de pe timpul când Mintosul era la putere. M-a indus în eroare spunându-mi că vrea să aducă şi el câteva cuvinte de laudă căpitanului, aşa că l-am ajutat.

Totiu, care supraveghease îndeaproape fiecare mişcare a noastră, aşteptă până ce mulțimea înfuriată mai scărmănă puțin părțile moi ale confraților mei, după care interveni împreună cu o echipă de colegi de ai săi şi-i duse la arest pe şef şi pe părinte.

Odată cu această acțiune, deveni şi el erou, ridicat în slăvi de Pagoncev, de şeful garnizoanei şi de căpitanul Hasan în persoană.

Eu reuşisem să mă pierd în mulțime şi observasem de la distanță ce se mai întâmplă.

Mitingul şi-a continuat evoluția triumfală. După discursuri, muzica militară (n-am băgat de seamă de unde a apărut) a cântat un marş de luptă şi pe urmă vreo zece brațe vânjoase l-au ridicat pe căpitanul Hasan şi l-au purtat până la trenul accelerat care fusese reținut câteva minute „din motive speciale”.

Şeful trenului în persoană îl întâmpină pe peron pe erou şi-l conduse la vagonul de clasa I-a în care vigilentul Pagoncev reuşise să-i rezerve un compartiment întreg.

Înainte să pornească trenul, Hasan a ieşit la fereastră de unde a adresat câteva cuvinte înflăcărate pline de recunoştință pentru ospitalitatea cordială oare i se acordase.

— Ciok seleam En, rosti el destul de patetic parcă şi-ar fi luat definitiv rămas bun de la primitorul oraş.

— Ciok seleam, i-a răspuns în cor comunitatea țigănească.

— Ciok seleam, au adăugat şi ceilalți.

Locomotiva fluieră puternic, orchestra atacă un marş oarecare, mulțimea izbucni ca la comandă într-un „ura" răsunător, şi trenul se puse solemn în mişcare luându-l cu el şi pe neasemuitul căpitan Hasan.

Fără să mai irosească un timp prețios, tovarăşul Pagoncev îşi convocă colaboratorii cei mai apropiați cu scopul de a aprecia rezultatele reuşitei executări a sarcinii de răspundere pe care „însuşi Comitetul Central" (şi repeta acest „însuşi Comitetul Central") binevoise să le-o încredințeze.

— Într-un sens, sunt de părere şi toți suntem de această părere, sublinie el – că am executat cu cinste sarcina şi că nu e departe ziua când ne

vom bucura de rezultatele muncii noastre.

Chiar în clipa aceea însă se făcură auzite primele obiecțiuni.

Majoritatea tovarăşilor care fuseseră ținuți de o parte datorită „marelui secret" al sarcinii intrară acum în discuție, dar împărtăşind altfel de opinii. Unul din ei afirmă cu glas aspru că se acordase prea multă atenție şi timp oaspetelui din care motiv fuseseră neglijate în ultimul hal problemele gospodăreşti.

Pagoncev se repezi imediat la el, învinuindu-l de miopie şi lipsă de clarviziune, argumente cu care îi închise gura definitiv. La fel procedă cu al doilea, al treilea, al patrulea...

Mai greu a fost să-i astupe gura Mintosului. Nici până în ziua de azi nu-mi explic când şi cum a reuşit să i se strecoare lui Totiu printre degete, dar cert este că a apărut cu totul pe neaşteptate, cu capul plin de sânge tocmai când Pagoncev distribuia cu mai multă generozitate lovituri aprige şi bine argumentate colaboratorilor săi care dovedeau lipsă de clarviziune.

— O să vă duceți toți de râpă pentru că sunteți nişte smintiți, îşi începu şeful meu atacul.

— Cine sunteți dumneavoastră? Îşi întrerupse Pagoncev cuvântarea mirat.

— O să înțelegeți foarte curând cine sunt eu!

— Tovarăşe preşedinte – interveni atunci Belcio – este un fost căpitan de miliție, dar a

suferit o contuzie la cap şi de atunci sare peste cal…

— O să vedem noi cine sare peste cal, netrebnicule. Eu sau voi? Făcea Mintosul spume la gură. M-aţi împiedicat să demasc o bandă de spioni şi bandiţi, pentru că şi voi sunteţi plămădiţi din acelaşi aluat.

— Asta e individul care făcea azi pe provocatorul? Se adresă Pagoncev lui Belcio.

— Chiar el, tovarăşe preşedinte.

— Şi de ce nu e la arest?

— Parcă acolo era, dar…

— La arest! …

— Numai să încerce careva să mă atingă şi îi zdrobesc tigva goală! Ameninţă şeful meu invincibil şi se lipi cu spatele de perete. Să nu vă închipuiţi că sunteţi în Kenya.

Atmosfera se încălzi brusc. Pagoncev sări de la locui lui înfuriat peste măsură. Căpitanul Burmov duse mâna la revolver, şi ceilalţi tovarăşi se zburliră de parcă aşa, pe nepusă masă, s-ar fi strecurat o fantomă printre ei. Titanul însă, nici pomeneală să se clintească din loc. Şi cum ocupa o poziţie favorabilă, tocmai se pregătea să dea o ripostă binemeritată „agenturii inamice” care intenţiona să-l lichideze spre a-şi ascunde urmele. Numai că, o clipă înainte să se încingă încăierarea, în clădirea Sfatului popular raional năvăli Totiu cu limba scoasă de un cot de

atâta oboseală şi stupoare.

— Unde e tovarăşul preşedinte? Țipa el de la distanță.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă iritat Pagoncev.

— O veste îngrozitoare tovarăşe preşedinte, se bâlbâi grasul oprindu-se puțin să-şi mai tragă sufletul.

Ordonați!

— Ce-nseamnă toate astea?

— Dispoziție telegrafică!

Pagoncev luă telegrama, o deschise şi câteva clipe o contemplă neputincios incapabil să articuleze un sunet. Apoi citi anevoie:

— „Suntem încunoştiințați că numitul Hasan Ali Karaaliev din minoritatea țigănească, căutat de miliția populară pentru furturi şi escrocherii se află în oraşul dumneavoastră. Să fie imediat reținut şi adus în capitală sub pază întărită".

Oftatul jalnic al bietului Pagoncev întrerupse tăcerea rău prevestitoare care se aşternuse în cabinet. Mintosul făcu un pas înainte şi şuieră bătându-se cu pumnii în piept:

— Acum vă e clar cine se cuvine să treacă la arest?

PARTEA A CINCEA

NOUA OFENSIVA

Dar căpitanul Hasan reuşi să dispară. Când a fost oprit trenul în care se urcase la numai două gări distanță de En şi supus unor cercetări scrupuloase nu mai rămăsese nici măcar amintirea „căpitanului”. Pe deasupra mai dispăruse şi fermecătoarea lui însoțitoare. Evident, nu-şi irosiră timpul zadarnic şi, imediat ce trenul îi scosese din raza vizuală a locuitorilor oraşului En, avuseseră grijă să-l părăsească. Când? Cum? Nimeni nu era în stare să precizeze.

Aflând vestea Mintosul mai-mai să-şi piardă mințile. Eu şi părintele Isai am fost primele lui victime.

— Criminalii se aflau în mâinile noastre şi din cauza voastră au scăpat! Clocotea el înveninat. Laşilor! Ați amuțit dinaintea unor oameni de nimic şi vă uitați senini, ca florile de câmp, cum mă duceau la zdup. Nici prin minte nu v-a trecut să mişcați un deget să-mi veniți în ajutor.

Părintele Isai îl contempla trist şi vai de el. „Sunt dezonorat – se gândea – şi tiranul ăsta mă tot maltratează! La urma urmelor la ce bun mă mai târăşte după el ca pe un rob?”

— Se punea problema să scăpăm cu viață, mă justificam eu. Bineînțeles aş fi putut să am o comportare eroică, să lichidez pe unul sau doi

din ei, dar în felul ăsta nu-mi salvam decât propria viață. Când am văzut cum te călcau în picioare ca pe o zdreanță bună de aruncat la gunoi, m-a copleşit mila. Puțin să-i fi supărat şi eu, îți puneau capăt zilelor fără niciun scrupul şi rămânea în felul ăsta orfană toată națiunea noastră. Am dat dovadă de bărbăție tocmai prin felul în care am ştiut să-mi rețin pumnii.

— În ceea ce mă priveşte am încasat o bătaie mai cruntă ca dumneavoastră, fornăi părintelui.

— Mai bine te lichidau de tot, țipă Mintosul. Pe unde erau sfinții tăi de nu te-au apărat?

— Tu Isai, ai uitat să apelezi la ei, aşa că de aia ai pățit-o, l-am mustrat eu. O singură aripă de înger să fi fâlfâit deasupra capetelor noastre şi o singură dată să fi răcnit tu: „Qualis artifex pereo”! Şipka ar fi fost salvată[30]! … Pe când tu nici nu te-ai închinat cel puțin, iar când ți-au dat una la mir te-ai apucat să zbieri ca un măgar, ceea ce n-a stârnit niciun sentiment creştinesc printre oameni. Ba, dimpotrivă, s-au îndârjit şi mai tare şi şeful a avut cel mai mult de pătimit din pricina asta.

— Făcătorul de minuni… se întărâtă Mintosul.

— Nu oricine e în stare să facă minuni – înghiți părințelul în sec – aşa că am să vă rog să vă

---

[30] Trecătoarea Şipka — punct de mare valoare strategică în războiul din 1877.

debarasați de mine! Cine ştie ce belele am să atrag deasupra capetelor voastre!

— Pe viitor nu cred să-ți fie la fel de uşor să ne pricinuieşti necazuri, mârâi Mintosul. Cuvintele sunt făcute pentru oameni! Pentru dobitoci e bun biciul. Mă voi ghida după principiul ăsta de acum încolo cu tine!

— E spre binele tău Isai! Am început eu să-l încurajez. Am fost la circ o dată şi ce de minunății am văzut acolo: un urs mergând pe bicicletă, un elefant valsând, o maimuță declarându-şi sentimentele de dragoste, până şi leii şi tigrii învățau să imite gesturi omeneşti. Şi ştii care era profesorul lor numărul unu? ... biciul. Pornind de la considerentul că dispui de un creier ceva mai dotat decât al lor, ai să înveți de bună seamă sub influența magică a biciului lucruri mai însemnate decât toată această menajerie.

— De ce mă jigniți cu atâta neomenie? Rosti părințelul cât pe ce să izbucnească în plâns.

— În ce constă jignirea? Îi întrerupse Mintosul şuvoiul lacrimilor. Ți-a făcut un compliment. La circ sunt animale care execută treburi mai utile decât reuşesc să facă mulți ca de-alde tine.

— Atunci lăsați-mă să-mi iau rămas bun!

— De la viață! Îşi continuă gândul Mintosul. Mă duc chiar azi la miliție. Cred că e momentul să-şi îndrepte greşeala şi nătărăii de acol-o!

Numai că, de cum îmi îmbrac din nou tunica, primul lucru pe care îl fac e să-mi lichidez socotelile cu voi doi. Şi o să plătiți scump pentru fiecare prostie de-a voastră.

După ce ne-am întors în capitală, Mintosul fără să mai piardă nicio clipă, s-a dus la cabinetul colonelului Zdravcev, cel care îl scosese din miliția capitalei. A fost primit cu amabilitate şi ascultat cu atenție. Două ore Mintosul n-a făcut decât să relateze planurile complicate pe care le întocmise, piedicile diabolic de grele pe care le avusese de învins pentru îndeplinirea planurilor cu pricina şi, în general, strălucita evoluție a întregii acțiuni.

— Şi tocmai când trebuia să punem mâna pe cununa de lauri a victoriei, duşmanii camuflați ai poporului şi guvernului ne-au jucat festa, a încheiat el copleşit de amărăciune. Părerea mea e că ar trebui în primul rând arestați aceştia şi fără zăbavă, să nu apuce s-o şteargă şi ei pe urmele țiganului!

Zdravcev a încercat să-i explice că, din întâmplare, îi cunoştea personal pe oamenii aceia şi că avea cu totul altă părere despre ei.

— Cred că măsurile pe care le propuneți sunt pripite, a ripostat el. Trebuie să procedăm cu băgare de seamă în cazul unor tovarăşi cu merite incontestabile față de revoluție şi față de puterea noastră populară.

— Ce înțelegeți dumneavoastră prin acest „să procedăm cu băgare de seamă”?

— După mine când ajungi în situația de a te lupta cu un om dintr-o asemenea categorie trebuie să cumpăneşti ambele posibilități: una… că e vinovat şi, cealaltă posibilitate… că e nevinovat, că e calomniat. Atât argumentele „pro” cât şi cele „contra” trebuie analizate cu răbdare.

— Numai că în timp ce dumneavoastră dați cu ipotezele de toți pereții, vi se urcă-n cap orbeții! — Cum ar spune poetul.

— Cunosc înclinațiile dumneavoastră poetice şi mă surprinde că nu lăsați odată pentru totdeauna miliția în pace!

— S-ar putea să nu le convină unora că eu scot la iveală rufele murdare, a rostit atunci Mintosul cu ironie veninoasă. Asta o fi fost şi motivul pentru care a trebuit să fiu scos din rândurile miliției şi tunica mea să fie în schimb dată unor indivizi dubioşi, evident duşmani ai poporului, nu?

— Iată-mă gata să mă etichetați şi pe mine ca duşman al puterii populare, a surâs ironic Zdravcev.

— Faptele contează, tovarăşe colonel. Când faptele grăiesc şi zeii tac din gură.

— Există însă ceva mai presus de fapte, i-a ripostat la fel de surâzător Zdravcev. Mai presus

de fapte sunt proştii. Faptele ricoşează în capetele proştilor ca mingile albe de ping-pong. Pune un prost în balanță şi o să atârne mai greu decât un munte de fapte.

Mintosul a părăsit cabinetul lui Zdravcev încruntat şi furios. Numai că nu s-a înapoiat la el acasă, ci s-a apucat imediat să dibuie alt cabinet unde era şef un tovarăş cu nimic mai prejos decât primul ca rang şi grad.

— Mă puteți primi tovarăşe Atanasov?

— Poftiți. Cu ce v-aş putea fi de folos?

— Caut un şef de miliție devotat puterii populare.

— Vă stau la dispoziție.

Mintosul era neobosit. Trăgând anumite învățăminte din insuccesul repurtat pe lângă Zdravcev, Mintosul ținea cu orice preț să-l câştige de partea sa pe colonelul Atanasov, motiv pentru care i-a relatat cu şi mai multe amănunte „marşul său împotriva duşmanilor poporului”, străduindu-se să aleagă cele mai vii şi mai convingătoare cuvinte de care dispunea vocabularul său.

— Mie mi s-a spus: „Eşti concediat din serviciu, ergo, pentru că nu intră în atribuțiile tale să te ocupi de spioni şi criminali”! Perora el pătimaş. Dar după părerea mea un comunist trebuie să se afle veşnic la post. Nimeni nu poate concedia o veghe comunistă.

— Aveți perfectă dreptate, a consimțit Atanasov.

— Nimeni nu-l poate priva de marea răspundere de a-şi apăra guvernul. Iar acest guvern este al meu, al poporului!

— Aşa e!

— Schema prevede locuri pentru funcționari, nu şi pentru apărătorii patriei socialiste. Noi însă am desăvârşit revoluția şi fără schemă. Am învins fără schemă! Şi vom şti să ne apărăm cuceririle şi fără schemă. Colonelul a rămas uimit de logica sănătoasă, cu care judeca, de corectitudinea ideilor lui şi în consecință a crezut tot ce i se relatase.

— Mă surprinde: cum e posibil ca un tovarăş ca dumneavoastră cu aptitudini înnăscute pentru miliție să fie concediat! Şi-a exprimat el îngrijorarea. Evident s-a comis o greşeală în acest caz.

— E posibil ca cel care m-a concediat să nu fi comis o greşeală. Probabil ținând cont de necesitatea netezirii drumului în vederea unei acțiuni, la care eu m-aş fi opus cu tot devotamentul meu bolşevic, concedierea mea a fost cât se poate de indicată... şi foarte utilă. Tocmai când eram cât pe ce să-i apuc de beregată pe spioni, am fost împiedicat în mod mârşav. Când am propus să trecem la o acțiune fulger în scopul prinderii bandiților, ei au

încercat să mă ducă de nas cu tot felul de „teze” şi „antiteze”. Toate faptele astea s-ar putea să aibă o legătură logică solidă, ce părere aveți?

Colonelul Atanasov a căzut pe gânduri:

— Se vor lua măsuri, a spus el hotărât. Dar pe lângă asta, mă bate gândul să studiez personal cazul dumneavoastră şi să fac cele necesare pentru repunerea dumneavoastră în funcție.

— Deocamdată, nu! S-a împotrivit Mintosul. Nu mă întorc la serviciu decât pe poarta principală ca învingător deplin. Până atunci însă vă rog, dacă nu mi se acordă niciun sprijin, cel puțin să nu mi se pună nici bețe în roate în lupta mea împotriva nemernicilor!

— Puteți conta pe tot sprijinul din partea mea! A răspuns colonelul Atanasov. La nevoie chemați-mă la orice oră la telefonul meu direct. În timpul nopții, sunați-mă acasă.

Mintosul triumfa. Nici prin cap nu-i trecuse că acțiunile sale s-ar putea bucura de o înțelegere şi aprobare fără rezerve din partea colonelului Atanasov, prieten intim al Ministerului Afacerilor Interne, om al cărui cuvânt avea putere de lege.

— Putregaiurilor! Au fost primele cuvinte pe care ni le-a adresat el, mie şi părintelui Isai, după ce s-a înapoiat de la miliție. Vă dați seama cu cine stați de vorbă?

— Eu mi-am dat seama demult, am răspuns fără zăbavă. Tu, Isai, cum stai în privința asta?

— M-a învrednicit Dumnezeu şi pe mine îngăduindu-mi în mila lui să înțeleg…

— Lătrați ca nişte javre râioase! L-a întrerupt Mintosul. Încă nu ştie nimeni nimic! Omul simplu nu ştie decât ce vede, iar meritele adevărate ale unei personalități distincte sunt invizibile.

— Tu, Isai, ştii care e asemănarea dintre şeful nostru şi aerul înconjurător? Mi-a venit mie să fac pe originalul.

Mintosul şi-a ciulit urechile părându-i-se o întrebare interesantă:

— Amândoi sunt lipsiți de culoare şi miros, a bolborosit Isai.

— Iadeş, l-am întrerupt eu. Şeful nostru se aseamănă cu aerul prin aceea că sunt amândoi modeşti, fără pretenții, te uiți la ei şi nu-i bagi în seamă, când colo, fără ei viața nu e cu putință.

— Basta! A răcnit Mintosul. Ajunge cu prostiile! Pregătiți-vă. Inaugurăm o nouă acțiune în depistarea criminalilor şi spionilor.

— Testimonium paupertatis, am strigat eu cât mă ținea gura şi am notat în jurnal: „creierul şefului s-a dus pe copcă. Doamne ajută”.

(F.M.: „Fericiți cu adevărat nu sunt decât nebunii care îşi închipuie că au minte multă”).

ZILE DECISVIE

Colonelul Atanasov s-a ținut de cuvânt. N-a

precupeţit nici timp, nici eforturi (de câtă râvnă a dat dovadă în cazul ăsta). A adunat o grămadă de „materiale compromiţătoare” şi într-o bună zi i-a convocat la sediu pe Pagoncev, Burmov, Totiu şi Belcio. Invitaţia s-a repetat a doua oară, a treia oară, până ce a patra oară nici că le-a mai dat drumul. I-a acuzat de spionaj. Le-a spus drept în faţă că sunt agenţi ai duşmanului, recrutaţi cu abilitate, dar demascaţi la timp şi făcuţi astfel inofensivi. Uimitoare în toată povestea era convingerea lui Atanasov că ştie adevărul şi că prin arestările ordonate, sprijină puterea populară. I-a venit apoi rândul şi colonelului Zdravcev.

— Ăştia m-au atras şi pe mine de partea lor, îl întrerupse Petiu Gagovski.

— Chiar aşa tovarăşe şef, şi pe dumneavoastră, răspunse Onufri schiţând zâmbetul de compasiune cerut de împrejurări.

Pe tema asta am notat în jurnal următoarele: „S-a petrecut un fapt neverosimil: comunişti arestând alţi comunişti sub acuzaţia că ar fi duşmani! Tartorul iadului şi tot n-ar fi putut născoci o asemenea drăcie! Eu mă bucur de respect, iar colonelul Zdravcev zace la Palatul Justiţiei! … Fortisimo! …”

Mintosul triumfa.

— A venit şi ziua în care să ne răfuim cu nemernicii! Declara el cu voce tunătoare. Se vor

afla acum toate vizuinile spionilor şi criminalilor. Şi Koko Garvanov îşi freca bucuros mâinile. Mirosise el că de acum încolo autoritățile îşi vor concentra atenția în altă direcție şi că, în consecință, centrul lui îşi va putea întinde tentaculele fără niciun risc.

— Şefule, cred că a venit iarăşi ziua în care va străluci soarele dumneavoastră, a intrat el în discuție cu chiriaşul său interesant.

— Să-şi vadă fiecare lungiți nasului! I-a răspuns plin de înțelepciune Mintosul. Incapabilii la gunoi!

— Aşa e! Am intervenit şi eu. Am spus eu demult, tovarăşe şef, că de pomană vă subestimează.

— Colonelul Atanasov şi-a plecat urechea la vorbele mele şi a câştigat, ne-a răspuns. Într-o zi, istoria îi va consemna acest merit.

— Dacă nu chiar ministru, cel puțin consilier şi tot ar fi putut să vă facă.

— Nu există un asemenea post.

— Cred că trebuia să-l prevedeți în proiectul dumneavoastră de lege. Consilier special pentru înalte probleme de stat! Se adună toți miniştrii şi vă ascultă în fiecare zi vreme de un ceas. În felul acesta ați fi mai util decât un simplu ministru pentru că ați acorda asistență tuturor resorturilor, nu numai unuia singur…

— Un consilier de tipul ăsta ține în hățuri un

stat întreg.

— Aţi avea destulă forţă? A intervenit Koko.

— Eu? S-a tulburat Mintosul. Cât e de mare statul nostru? Două palme de pământ…

— Şi cu arestaţii ce se întâmplă? A reluat Koko. Sau nu vă bucuraţi de atâta încredere încât să vă lase în preajma lor?

— Or avea în dumneata mai multă încredere decât în mine! …

Şi Mintosul s a apucat să ne povestească ce ajutor neprețuit îi acordă colonelului Atanasov în conducerea anchetei.

— În asemenea cazuri contează nu numai ce întrebări pui, dar şi cum le pui, a adăugat el. Înainte de toate formulez o întrebare mai simplă şi când cerbul începe să răspundă, mă strecor tiptil în spatele lui şi dintr-o dată mă aplec ca un vultur peste capul lui şi urlu întrebarea principală, cerând răspunsul pe loc să n-aibă timp să croiască cine ştie ce minciună…

Pe urmă ne-a mai explicat amănunţit ce indicaţii a dat fiecăruia din ei, ce anume aveau de recunoscut şi cam ce fel de planuri elaborase pentru lupta de aici înainte cu duşmanul.

Chiar în aceeaşi zi toate informaţiile astea şi-au luat zborul peste graniţă, iar Koko Garvanov a primit mulţumirile de rigoare.

După vreo zece zile Mintosul s-a întors acasă foarte supărat.

— Mama lor de idioți! S-a pus el pe țipete chiar cam de la intrare. Securea pentru de-al de ăştia! Nicio milă! …

— Ce s-a întâmplat şefule? L-a întrebat blând Koko. Vreun eşec, te pomeneşti?

— Încă nu le-am venit de hac tuturor năpârcilor, fir-ar… E cineva care ne trădează în interior…

— Doar toți suspecții sunt la arest? …

— Păi asta mă supără cel mai tare. Personal credeam că odată cu lichidarea lui Zdravcev şi Gagovski vârfurile au fost epurate, când colo…

— Poate vi se pare numai…

— Prostule! Mi se pare… Toate planurile cu pricina, başca demascarea conspirației, au fost trădate contrainformației străine. Aseară a venit omul nostru din străinătate.

— Eu îl cunosc?

— De unde să ştiu eu dacă-l cunoşti? Stoian Poleanov.

— Poleanov? Unul cu un semn deasupra sprâncenei stângi?

— Da!

— Vedeți că-l cunosc?

— Ei, dacă aş afla cine e nemernicul ăla! … Şi din nou se lăsă furat de meditații serioase. Dar întrucât din obişnuință gândea cu glas tare şi de data asta a procedat la fel trecând în revistă toate cadrele despre care ştia că participă la

lupta împotriva agenturii duşmane.

Koko Garvanov îşi mobilizase atenția de parcă ar fi vrut să memoreze totul ca un magnetofon.

— Nu cumva... chiar colonelul Atanasov, ce zici? N-a îndrăznit Koko să-şi ducă gândul până la capăt.

— Eşti un idiot, i-a articulat Mintosul un pumn.

— Concluzia nu e total lipsită de rațiune, a continuat înverşunat Koko fără să se formalizeze de pumnul încasat. De vreme ce duşmanul e la curent cu gândurile pe care vi le împărtăşiți dumneavoastră amândoi unul altuia, rezultă că ori dumneavoastră... ori el...

— Un pumn peste gură?

— Pentru dumneavoastră sunt gata să-mi pun capul, dar celălalt, logic...

— Oricât de imbecil ai fi în privința asta parcă ai puțină dreptate... Ptiu. Cât de dificilă e lupta cu duşmanul! ... Mintosul n-a mai închis ochii toată noaptea. De sute de ori şi-a derulat în gând fiecare din întâlnirile lui cu colonelul Atanasov amintindu-şi cuvânt cu cuvânt tot ce-şi spuseseră şi cântărind posibilitățile de a fi ascultați de undeva, dar n-a putut ajunge la nicio concluzie.

În dimineața următoare l-a căutat pe Koko.

— Să ştii că vorbele tale m-au pus pe gânduri a început el. Poate că ar trebui să se facă o

verificare severă a tuturor oamenilor cu care colaborăm în această acțiune, eu şi colonelul. Eh, numai de-aş pune mâna pe el!

În aceeaşi zi am notat în jurnal:

„Se pare că a început să se facă lumină în capul Mintosului. Koko şi-a tăiat craca de sub picioare. S.O.S."

MADAM' BUBA INTERVINE

Mintosul patrula nervos prin cameră ca un taur spaniol căruia i se flutura dinaintea ochilor o pânză roşie. Ghemuit într-un colț îl observam cu toată atenția, ceea ce părea că-l irită şi mai tare pe Titan.

— Ce te holbezi ca un motan la pândă? Mă ocărî el.

— Pândesc răsăritul, i-am răspuns.

— Ce răsărit?

— Nu de soare, bineînțeles, răsăritul ideii care vă va însenina mintea. Marile personalități sunt creații ale istoriei. De aceea au multe puncte comune şi prostimea deseori înjură istoria.

— Înjură ignoranța.

— Ba şi ceilalți înjură când nu sunt în stare să-i înțeleagă măreția. Lusținia cantat!

— Bufniță!

— Chiar aşa! O să vină vremea când posteritatea o să apeleze la mine pentru amintiri despre dumneavoastră. Asta e soarta eroilor! Aşa

că mă străduiesc să înregistrez tot, chiar şi momentele în care vi se goleşte mintea.

— O să dai ortul popii înaintea mea.

— E în interesul dumneavoastră să se petreacă pe dos ca să rămână cineva care să vă preamărească faptele.

Madam' Buba mi-a întrerupt efuziunile lirice. A intrat pe neaşteptate fără să mai bată la uşă, îmbrăcată într-un halat transparent de nylon.

— Pari cam neliniştit, *cheri*, înaintă ea spre Mintosul.

— Spune-mi – o întrerupse el – ce s-a întâmplat?

Madam' Buba a luat loc liniştită şi a început să-i povestească despre o cunoştință de a ei care uimise lumea cu ghicitul.

Cineva pierduse un portofel doldora cu bancnote şi hârtii de valoare.

Suzi (aşa se chema ghicitoarea) a reuşit să dea peste omul care-l găsise. În timpul războiului, unei prietene de a ei îi dispăruse soțul. I se comunicase oficial că a fost ucis. Suzi a declarat că e bine sănătos, într-o țară depărtată şi că se va întoarce fără doar şi poate. Tot Suzi îi prezisese şi lui Bubi că i se va înapoia soțul teafăr acasă, când Koko, în urma revoluției, dispăruse fără urmă.

— Sunt convinsă că vă va ajuta şi pe dumneavoastră.

— În ce sens? Se miră Mintosul.

— O să vă spună cu cea mai mare exactitate unde se ascunde criminala cu revolverul şi ţiganul, amantul ei.

— La urma urmelor de ce n-am încerca? Am spus eu.

— Sunt gata să dau mâna şi cu dracul numai să reuşesc să-i prind, răspunse Mintosul. Dar am unele îndoieli: dacă e cu putinţă să ghiceşti tot, cum nu s-au găsit oameni cu mai multă minte ca ea care să facă una ca asta?

— N-aveţi dreptate în privinţa asta tovarăşe căpitan! N-au decât să existe oameni cu mai multă minte! Ce – n-au fost unii mai deştepţi ca Ahmed? Au fost. S-au scăldat în cadă? S-au scăldat! … Şi cu toate astea nu ei, ci Ahmed a descoperit cel dintâi legea greutăţii corpurilor…

— Îl cheamă Arhimede nu Ahmed, mă corectă Mintosul.

— N-am nicio obiecţie în privinţa numelui. Mă refer la principiul propriu-zis.

Madam' Buba mi-a zâmbit amabilă după care alergă la Suzi să organizeze întrevederea.

Nu se putea ajunge uşor la ghicitoare. Locuia într-o casă veche care purta toate însemnele unei construcţii solide de altădată. Nişte scări largi conduceau la uşa de fier forjat. Aici apăsai pe butonul de sidef al soneriei.

— Apasă pe buton! Îi spuse Madam' Buba

Mintosului.

— Lasă să apese Onufri! Răspunse el.

Fără să mai aştept vreo invitaţie, am apăsat zdravăn pe buton şi am auzit clopoţelul sunând undeva în interior. Am aşteptat câtva timp fără să se arate nimeni. Am sunat şi mai insistent – acelaşi rezultat.

— N-o fi nimeni! Se bosumflă Mintosul.

— E acasă, surâse Madam' Buba.

— Atunci de ce nu deschide?

— Nu deschide oricui. Suzi nu-i ajută decât pe cei foarte apropiaţi. Necunoscuţilor, chiar de-ar fi s-o umple de bani şi tot nu le dă niciun ajutor. Ia să vă uitaţi cum o să ne deschidă, când am să sun aşa cum am convenit.

Apăsă pe un buton cu mici intermitenţe parcă ar fi folosit semnalele Morse. Imediat se auzi un ţăcănit metalic şi uşa se deschise singură.

Am intrat într-un coridor lung cu lambriuri cojite şi cu o oglindă mare, crăpată. Ne-a ieşit în întâmpinare o femeie bătrână, gârbovită de ani, îmbrăcată în negru din cap până în picioare, parcă tocmai atunci venise acasă de la o înmormântare. Şi chipul îi era la fel de cernit.

— Poftiţi, vă rog, rosti încet, conducându-ne într-o încăpere alăturată.

Bătrâna îndoliată nu mai adăugă nimic şi se retrase. Camera aducea a salon de primire. În mijloc – o masă solidă cu câteva scaune

roşiatice, de epocă. Pe jos, o imitație de covor persan. În fundul încăperii, o scăriță de lemn îi atrase atenția Mintosului.

— Pe acolo se urcă în pod, cu siguranță! Rosti el. Ce arhitect idiot!

Madam' Buba încercă să spună ceva, dar nu mai apucă. La capătul de sus al scăriței se auzi o uşă trântită şi apăru capul unei femei în vârstă, nu chiar bătrână, care mai păstra încă aerul unei frumuseți trecute. Era şi ea îmbrăcată tot în negru.

— Poftiți, vă rog! Repetă ea invitația bătrânei. Madam' Buba luă conducerea grupului. Urcă grațioasă scărița, obişnuită cu ea, se vede, însă Mintosul cu trupul lui masiv nu era în stare să se strecoare cu aceeaşi uşurință.

Sus am pătruns în altă încăpere cu perdele negre lăsate, decolorate în întregime în culori sumbre, şi luminată atât de slab încât oamenii dinăuntru păreau nişte fantome. Într-un colț era atârnată icoana Maicii Domnului şi o candelă oare pâlpâia necontenit.

— Luați loc, vă rog, ne invită Suzi.

Am luat loc în nişte fotolii moi, cu arcurile stricate. Mintosul cu cele o sută de kilograme ale lui dădu cu fundul de podea.

— Cu ce-aş putea să vă fiu de folos? Întrebă gazda.

Madam' Buba îi explică scopul vizitei noastre

furnizându-i atâtea amănunte încât mai-mai să crezi că vorbea cu Suzi prima oară despre problema noastră. În cele din urmă încheie rugând-o să-l ajute pe prietenul ei ca pe un frate.

— Vă pot ajuta numai dacă mă credeți, i se adresă Suzi Mintosului; altminteri ar fi mai bine să nici nu ne apucăm de treabă…

— Dacă nu v-aş fi crezut, nu veneam, îi răspunse Mintosul cu voce tremurătoare de copil sau ca un şcolar de clasa întâia la examen, încât până şi eu m-am mirat şi mi-am aruncat privirile asupra lui.

„Ia te uită…! Ce timid s-a făcut şeful meu, mă gândeam în momentul acela, l-a băgat în sperieți decorul ăsta mortuar”.

— La început am să fac cărțile, anunță Suzi aşezându-se la o măsuță joasă. Dacă n-o să vă satisfacă rezultatul mai încercăm şi altceva.

Mintosul era tot numai ochi şi urechi, iar eu abia mă țineam să nu izbucnesc în râs. Am auzit odată un banc bun. La o adunare publică, oratorul a fost întrebat: „Poate fi criticat un for superior?” în loc de răspuns, oratorul a întrebat la rândul lui: „Poate fi scărpinat leul?” Bancul ăsta nu-mi dădea pace revenindu-mi mereu în minte, iar împrejurările în care ne aflam pretindeau o linişte deplină spre a nu fi compromisă activitatea sacră desfăşurată de Suzi. Mi-am înăbuşit anevoie dorința din ce în ce

mai năvalnică de a comite cine ştie ce nebunie, dar tot n-am fost în stare să înving ispita oare mă îndemna să-l îmbrâncesc pe Mintosul. Pur şi simplu nu ştiu când am făcut gestul şi aşteptam cu răsuflarea tăiată să se reverse numai fulgere şi tunete deasupra capului meu. Cu toate astea nu s-a întâmplat nimic. Mintosul s-a mişcat puțin din loc, parcă l-ar fi pişcat o muscă, fără să-şi dezlipească nicio clipă măcar privirile de la cărțile fatale. (Seara am consemnat în jurnal: „Poți scărpina leul când i se dă în cărți! Un şef puternic poate fi iritat când îngenunchează dinaintea unei vrăjitoare. Concluzia: să sporească numărul vrăjitoarelor”).

— Foarte interesante cărți, răsună ca un glas de heruvim vocea de mezzosoprană a lui Suzi. Un om cu mari posibilități. Un luptător de seamă. Ați avut multe dificultăți în viață. Însă furtunile şi zilele întunecate au rămas în urmă. Ați deținut o funcție care vi s-a luat pe nedrept.

— Aş putea s-o recapăt? ... nu s-a mai putut abține Mintosul.

— Vă stă în cale...

— Adică cum?

— Adică o s-o recăpătați fără doar şi poate... Dar n-o să fie singura. În spatele ei se conturează ceva şi mai mare – văd strălucirea epoleților de general...

— Aoleu, tovarăşe şef, am exclamat eu.

— Taci, mă împinse Mintosul.

— Dar până atunci mai aveți de înfruntat multe piedici. O damă de caro vă stă în cale. Frumoasă, cu părul roşu, ea deține cheia fericirii voastre!

— Cățeaua cu revolverul! Din nou nu se mai putu abține Mintosul şi mă apucă strâns de mână. Bravo! Dați-i înainte!

— Vă ajută o damă de tobă care stă pe undeva prin preajma dumneavoastră.

— Eu sunt dama de tobă, îi şopti Madam' Buba.

— Nu eşti de pică? Am întrebat-o eu.

— Sunt de tobă.

— O să vă întâlniți cu un preot de cupă…

— Isai al tău, îmi trase Mintosul un ghiont în şold. Asta ajută sau împiedică?

— Nici una, nici alta…

— Chiar aşa!

— V-ar putea fi de mare folos cu condiția să vrea sincer să vă ajute, altminteri mai bine… lipsă…

— Îi sucesc gâtul, mama lui…

— Cel mai mult vă pune oprelişte un bărbat de pică.

— Care o mai fi şi ăsta?

Vreme de câteva clipe s-a aşternut tăcerea. Mintosul căzuse pe gânduri. Pe ecranul minții sale înfierbântate se derulau cu o iuțeală

vertiginoasă toți cunoscuții. Cine să fie bărbatul ăsta de pică? Zdravcev era de pică, numai că-l făcuse inofensiv…

— N-o fi Koko al tău? Se întoarse el spre Madam' Buba.

— Koko e de tobă.

— De tobă? Cum o să fie de tobă, nu vezi că parcă ar fi din ăia, parcă l-a făcut o țigancă!

— E de tobă! Îl contrazise în continuare Madam' Buba.

— Eu îl cunosc pe domnul Garvanov, soluționă Suzi disputa. E într-adevăr de tobă.

Mintosul îşi încreți din nou fruntea gânditor, dar ajungând la concluzia că în felul ăsta n-o să-l identifice prea uşor pe bărbatul oacheş care îndrăznise să i se împotrivească, se hotărî să amâne rezolvarea problemei pentru mai târziu.

— N-ați putea să-mi spuneți întâmplător ceva despre itinerariul damei de caro? Reveni Mintosul la Suzi.

Ghicitoarea manevră îndelung cărțile murmurând vorbe pe care noi nu le-am putut desluşi, după care spuse în sfârşit distinct că Mintosul ar face bine să-şi concentreze atenția în afara cartierului său, ba chiar dincolo de perimetrul capitalei.

— Ea vă cunoaşte adresa, insistă Suzi convinsă. Vă urmăreşte paşii, dar pentru că se teme să n-o prindeți se străduieşte mereu să fie

la distanță de locurile pe unde vă deplasați de obicei.

Se ostenea să-l convingă pe Mintosul că toate cupele, carourile şi treflele care-i puneau piedici în cale se aflau la „distanță” de el şi evitau să circule în raza lui vizuală. Numai bărbatul de pică pare-se că se afla în preajmă.

— O fi colonelul Atanasov, rosti îngrijorată Madam’ Buba.

— E adevărat că şi el e de pică dar… Mintosul nu era capabil să adauge nimic în clipa aceea. Ne înțelegem aşa de bine…

Şedința dură aproape două ore. Mintosul era copleşit de revelațiile ghicitoarei.

— Sincer să vă spun, nu bănuiam că ştie ceva, mărturisi el la înapoiere.

— Nici eu nu credeam în vrăjitoare şi ghicitoare până nu am cunoscut-o pe Suzi, răspunse Madam’ Buba. Dar după aceea…

La fereastră ciripi o coțofană.

MINTOSUL BOEV, REDACTOR LITERAR

Multe din evenimente s-au limpezit. S-a terminat cu zilele de tristă amintire când oamenii cu conştiința curată puteau fi dezonorați şi stigmatizați ca indivizi de rea-credință, şi când fratele îşi acuza fratele de trădare.

A ieşit la iveală şi reversul medaliei – fapt

pentru care mulți s-au înroşit până-n vârful urechilor de ruşine — în timp ce alții – ca un tezaur proaspăt dezgropat – au strălucit învăluiți într-o lumină caldă, solară.

Ascultând narațiunea stufoasă a lui Onufri Olimpiiski, maiorul Petiu Gagovski îşi aminti de zilele acelea.

— Țara a trecut prin frământări periculoase, rosti el tulburat. Însă oamenii adevărați au găsit în ei înşişi resursele de bărbăție necesare pentru a învinge pantele periculoase către care împingeau forțele necinstite şi partidul şi poporul şi patria. În starea de calm care s-a statornicit, câți păcătoşi nu şi-au recunoscut paşii greşiți şi au pornit în căutarea unor căi noi?

Maiorul Boev nu s-a schimbat deloc?

— O placă de gramofon îşi poate schimba repertoriul? Niciodată. Până când se sfărâmă cântă tot unul şi acelaşi cântec. La fel şi şeful meu, se frânge, dar nu se schimbă.

— Şi n-au avut asupra lui nicio influență noile curente şi schimbările atât de evidente pentru toată lumea?

— L-au înrăit mai tare, replică Onufri îngândurat. S-a întâmplat tocmai pe dos de cum vă aşteptați. În cărțile scriitorilor, oamenii răi devin cumsecade. Mintosul nu e dintre eroii ăştia…

— Nu suportă progresul? Nu-i aşa?

— „Bucefalul” lui aleargă cu coada înainte. Aşa că ochii lui privind în urmă nu văd lungimea drumului. Şi pentru că n-a reuşit s-o prindă pe femeia cu revolverul, nervii i s-au încordat la maximum.

Vestea că dumneavoastră şi colonelul Zdravcev aţi fost puşi în libertate şi pe deasupra reintegraţi în funcţie l-a scos complet din fire.

— Cum e posibil aşa ceva? Scrâşnea Mintosul din dinţi cutremurat. Cum e posibil?

— Nu citiţi presa, dragă Didi, îl dojenea Madam’ Buba. Un om care se pricepe…

— Nu mă ţin de fleacuri, o întrerupea el. Ziarele sunt pline de fleacuri…

— Dar aşa rămâneţi în urmă cu mersul evenimentelor…

— Dumneavoastră Madam’ Buba nu înţelegeţi lucrurile astea, spuneam eu luând partea Titanului. Tovarăşul şef nu rămâne în urmă cu mersul evenimentelor. Ci exact pe dos, evenimentele îl lasă în urmă. Dar el nu e vinovat de asta.

Mintosul care nu auzise până la capăt apărarea mea continua să spumege:

— Canaliile! Canaliile s-au târât până în vârf. Toate astea sunt opera lor. Prăbuşirea! O prăbuşire totală a statului, a organizării, a tot ce există…

— Chiar aşa, tovarăşe şef, mă grăbeam eu să-

i aprob părerile ca să se mai calmeze. Aveți dreptate! O să înceapă acum să se surpe totul, s-o ia la vale şi ce să vezi... O să înceapă să ne altoiască zilnic ca cei din En.

Cum v-au mai umplut de sânge, ca pe un porc tăiat în ajun de Crăciun.

Se pare însă că vorbele mele au făcut să dea pe dinafară paharul răbdării lui.

— M-ai chinuit destul, urlă el ca un urs adulmecând apropierea stârvului şi, pentru prima oară de când ne cunoşteam, mi-a fost dat să simt gustul pumnilor lui grei.

În mai puțin de zece secunde m-a burduşit cu o serie întreagă de lovituri de box în piept şi cu un croşeu stâng insuportabil.

Cât pe ce să mă facă „Knock-out" cu atacul ăsta neprevăzut.

M-am uitat la el şi m-a luat groaza: i se albiseră ochii ca la nebuni şi de o parte şi de alta a nasului îi înfloriseră petele de şofran. Atunci am încercat s-o dau pe glumă.

— E îndreptățită furia dumneavoastră tovarăşe şef, am spus cu un zâmbet forțat, şi loviturile de pedeapsă au fost cât se poate de oportune! Tot ce contest e croşeul stâng, care după umila mea părere a fost de prisos.

Numai că după intervenția mea diplomatică petele galbene de pe fața Mintosului nu numai că nu s-au micşorat, ba dimpotrivă au început

să crească ceea ce prevestea fără umbră de îndoială o nouă serie de lovituri şi croşee. M-am grăbit s-o iau din loc imediat. Două zile întregi nu m-am înfăţişat dinaintea lui, însă în a treia n-am mai rezistat şi l-am căutat iarăşi.

— Te-ai dus singur la el? Mă întrebă Petiu Gagovski consternat.

— Singur!

— De ce?

— Vă explic eu. Trăiau în capitală un moş şi o babă. Moşul sforăia toată noaptea şi baba mereu îl certa şi se supăra. Când a murit moşul, baba a constatat uimită că nu putea nici să aţipească nici să-şi facă somnul dulce, dacă nu sforăia nimeni lângă ea. În cele din urmă şi-a cumpărat un magnetofon şi o bandă de sforăituri. I-l deschidea seara şi adormea. Ceva în genul ăsta s-a întâmplat şi cu mine. Am simţit dintr-o dată că fără marele Inchizitor, viaţa mea devine searbădă şi inutilă. Aveam mereu nevoie să mă înjure cineva. Şi încă un argument şi mai important: în cercetările ştiinţifice doctorii se folosesc de iepuri pentru experienţă. Iar pentru verificarea multora din principiile filosofiei mele de viaţă nici nu puteam visa să găsesc pe cineva mai potrivit ca Mintosul Boev.

— Iepure pentru experienţe, vasăzică.

— Cam aşa ceva.

— Bine zis.

— M-am îndreptat spre locuința lui hărțuit de sentimente confuze şi teamă. Am bătut timid la uşă şi când cu glasul lui autoritar a rostit bărbăteşte: „intră”, am tresărit. La primele lovituri făceam eu față destui de bine dar cum să mă descurc cu croşeele, mă gândeam în clipa aceea şi sufocat de emoție am intrat în odaie.

— Idiotule! A fost primul lui cuvânt văzându-mă dar vocea îi era lipsită de asprime, ba chiar avea o inflexiune de duioşie, aproape de tandrețe prost camuflată. Unde te-ai rătăcit atâta amar de timp, mărunțelule?

— Nu m-am rătăcit, dar…

— Hai noroc, puse el capăt suferințelor mele. Mergem să facem literatură.

— Ce-e-e? M-am bâlbâit eu de stupoare.

— Am fost numit redactor literar, iar tu eşti adjunctul meu, îmi răspunse el calm. Nu te mai holba atâta! Am intervenit pentru tine.

Una din slăbiciunile absolut omeneşti ale stăpânului meu era şi „îndeplinirea în salturi a hotărârilor sale”, dacă e să ne exprimăm în termeni dialectici. Koko Garvanov şi Madam’ Buba o puneau pe seama exageratei lecturi a operelor filosofiei marxiste. Adevărul ne obligă însă să respingem o atare acuzație. Mintosul a trăit întotdeauna şi trăia în continuare cu ideea că ştie tot şi că nu se află pe pământ o carte care să-l poată învăța ceva nou.

„Ce sunt cărțile? — Spunea el cu înțelepciune – dacă nu reluarea, ceva mai greoaie, a unor adevăruri vechi.

Scriitorii în viață îi copiază pe scriitorii morți şi îşi închipuie că fac mare lucru. În felul ăsta îşi umflă buzunarele cu onorarii”.

Nu-i plăcea să citească decât literatură de aventuri sau amintiri din viața de partizan.

„Aici frățioare nu sunt născociri, se relatează fapte de arme adevărate, se bucura el. Nu e uşor să scrii o asemenea carte, trebuie să fi pătimit puțin; să te fi străpuns un glonte, să fi stat cu sabia atârnată deasupra capului…”

Cunoştințele şi priceperea lui în literatură nefiind pentru mine niciun secret era mai-mai să mă lovească damblaua când am aflat de noua funcție care i se încredințase.

— Va veni şi ziua când istoria o să râdă în hohote pe socoteala noastră.

— În privința asta greşiți, îl întrerupse cam ofensat Petiu. Numirea asta a fost opera mea şi a colonelului Zdravcev.

— O-o-o, rămase Onufri cu gura căscată de mirare.

— Trebuia să-i găsim o activitate care să-l ocupe tot timpul. Cunoscând energia clocotitoare cu care l-a înzestrat natura şi întrucât, după părerea noastră, e un om cinstit, dar în acelaşi timp un mare naiv, pentru a-l

împiedica să-şi concentreze forțele pe o cale greşită transformându-se astfel într-un iremediabil încurcă lume, ne-am gândit să-i găsim un câmp de activitate care să-i solicite conştiința şi toate forțele disponibile. Aşa a luat naştere ideea de a-l trimite la o editură unde să se ocupe în special de literatura de aventuri. Nu sunt ele slăbiciunea lui? Mai ştii, poate creează un Sherlock Holmes bulgar. Ne-a fost teamă că n-o să accepte postul. Şi am irosit destul timp până să-l convingem. La urmă a pus o singură condiție şi am căzut imediat la învoială: să fii numit adjunctul lui…

— M-am ghemuit într-un colț ca un copil care şi-a udat poalele – îşi reluă Onufri firul povestirii, şi n-am mai scos o vorbă.

— Ce ți-ai înghițit limba? Mi-a strigat Mintosul încântat de el însuşi. Chiar la atâta cinste nu te aşteptai, aşa-i?

— Periospora viticola! I-am răspuns.

— Ce mai înseamnă şi asta?

— Tradus în bulgăreşte: sunt încântat de înțelepciunea Cezarului, i-am explicat. Cu alte cuvinte ne simțim acum ca peştele în apă.

— Să nu-ți închipui că e cine ştie ce filosofie! Şuieră el printre dinți. O singură pagină să citesc, şi-ți spun imediat dacă romanul merită trimis la tipar sau nu. Nu trebuie să mănânc un ou întreg ca să ştiu dacă e stricat.

— Dacă mănânci un ou stricat în întregime faci indigestie, i-am confirmat eu ideea.

— Şi n-am intenția să mă otrăvesc.

— Dar dacă ai dantura stricată şi din cauza mirosului ei, în mod eronat iei un ou bun drept unul stricat?

— Ce zici de un pumn în mutră? Rânji Mintosul. Totdeauna te grăbeşti să spui vrute şi nevrute.

M-am retras timid doi paşi în spate şi am tăcut. Gestul meu l-a bine dispus.

— Vită! Mi se adresă el cald, lovindu-mă prieteneşte pe umăr. Nici nu-ți trece prin cap ce poate ieşi din toată treaba asta!

— Tigvă goală, am spus şi eu ciocănindu-mi fruntea cu degetul.

— Mintea ta de gâscă nu s-a gândit niciodată că afurisita aia de blondă s-ar putea să încerce să stoarcă ceva parale de la vreo editură?

— În ce chip? M-am mirat eu.

— Acum i s-a urcat fiecăruia la cap că poate scrie memorii... I-a închipuieşte-ți ce-ar fi dacă ea ar descrie, chipurile într-un roman, activitatea bandei de tâlhari cu care s-a înhăitat.

— Ar fi una din cele mai interesante cărți, am răspuns entuziasmat.

— Ar fi, cum de nu! Dar dacă ar apuca lumina tiparului sau nu, asta e altă chestiune. Pentru că după ce o va scrie, o va aduce la editură şi

noi: „stop! Sus mâinile, mama ta…!” Ți-e clar acum ce se poate face la noul nostru loc de muncă?

— Vai-i-i, m-am plesnit eu peste frunte. Chiar că am o minte de gâscă, numai că până acum nu mi-am dat seama.

— Ergo, după cum vezi, până şi o amărâtă de Editură poate săvârşi fapte utile.

O zi mai târziu, ne-am luat posturile în primire. Ne-am instalat într-un birou, o încăpere lungă, întunecoasă şi nu cine ştie ce confortabilă.

Titanul trona în spatele unui birou masiv şi lângă el, la o măsuță laterală, dormitam eu.

Spre a împrumuta funcției mai multă autoritate, fumam amândoi țigară după țigară.

— Nu prea văd cum o să ne descurcăm, am deschis eu discuția din prima zi. Specialitatea noastră sunt criminalii, iar aici, după cum pare, avem de lucru mai ales cu oameni ordonați.

— Un om ordonat nu se face scriitor, îmi reteză el elanul fără drept de apel.

— În privința asta sunt de aceeaşi părere, m-am grăbit să confirm. Ia uitați-vă ce-am notat în jurnalul meu acum câțiva ani:

„Am citit un roman voluminos scris de un mare scriitor. După părerea mea era prost. Şi toți care l-au citit au făcut aceeaşi apreciere.

Morala: până şi marii scriitori pot scrie prostii”.

Mai târziu a apărut într-o revistă literară un articol zaharisit despre romanul cu pricina. Cititorilor nu le venea să-şi creadă ochilor. M-am mirat şi eu. Pe urmă am aflat: scriitorul şi criticul erau cumnați. Morala: «E foarte important pentru un scriitor să aibă un cumnat critic!» Culmea surprizei a survenit însă după vreo două luni – scriitorul a primit şi un premiu pentru acelaşi roman.

Morala: «Şi prostia are parte de răsplată».

Am intrat în conflict cu preşedintele juriului.

— Dumneavoastră ați premiat omul, nu romanul, i-am reproşat plin de venin.

— Exact! Asta este deviza vremurilor noastre – totul pentru om! Mi-a răspuns înțelept şi mi-a astupat gura. Morala lipseşte!

— Ce părere aveți?

— Nu eşti tu în stare să construieşti atâtea fraze deodată, replică Mintosul înveselit, mijindu-şi cu viclenie ochii migdalați. Le-ai copiat din cine ştie ce carte!

— Pot să jur că nu există aşa ceva în nicio carte. Eu singur le-am scris.

— Atunci ți le-a dictat cineva.

Intrarea neaşteptată a unui tânăr cu păr bogat, roşcat a pus capăt discuției.

— Cine e redactorul şef aici? Întrebă violent parcă s-ar fi certat cu noi.

— Eu sunt, îi răspunse Mintosul privindu-l cu

duşmănie. Despre ce e vorba?

— Am scris un microroman…

— Şi…?

Roşcovanul deschise o servietă de piele, scoase din ea opintindu-se un teanc întreg de foi scrise şi le puse pe birou.

— „Răzbunarea morții!” Asta e titlul romanului, ne explică el. Am descris nişte grozăvii de o să li se facă părul măciucă şi celor mai curajoşi.

— E un gen de literatură deficitar astăzi, îl încurajă şeful.

— Aşa o spaimă mă cuprindea în timp ce scriam încât eram nevoit din când în când să invit o prietenă să doarmă la mine să-mi dea curaj. Altfel nu mă mai prindea somnul.

— Un roman ca ăsta ar putea exercita influențe tămăduitoare, am aruncat şi eu o vorbă. Dacă de exemplu l-ar citi un nebun s-ar putea face bine de groază ca de pe urma unui şoc electric.

— Uite, la asta nu m-am gândit, se bucură scriitorul.

— Nu întotdeauna omul e în stare să înțeleagă de unul singur măreția operei pe care a conceput-o. În sensul acesta sunt de părere că romanul dumneavoastră ar înregistra un succes mai răsunător dacă ar fi tipărit la editura nebunilor.

— Există o asemenea editură? Se minună Mintosul.

— Imposibil să nu existe! Am răspuns eu convingător. Există edituri pentru toată lumea: pentru țărani, pentru muncitori, pentru pictori, pentru militari... Iar nebuni sunt destui şi trebuie şi ei călăuziți pe drumul cel bun să n-o ia razna.

— S-ar putea totuşi să nu existe, cântări sceptic şeful afirmația mea.

— Există, tovarăşe şef, m-am încăpățânat eu. Îmi aduc foarte bine aminte că am citit una din cărțile scoase de editura asta. Îi spunea „Don Quijote", dacă nu mă înşel.

— Da-a! Am citit şi eu romanul ăsta, mi-a venit în ajutorul scriitorul. E adevărat că era vorba de un nebun oare se lupta cu morile de vânt...

— Ați văzut că am dreptate?

— Am auzit şi eu de Don Quichote ăsta, se învioră Mintosul. Ergo, tovarăşe, o să trebuiască să duceți romanul acolo unde s-a editat şi „Don Quichote".

— Şi unde se află editura asta?

— E o întrebare la care nu vă poate răspunde decât directorul. Are biroul în prima cameră chiar lângă scară.

Bucuros, dar cu unele îndoieli, autorul romanului „Răzbunarea morții" îşi strânse opera la loc în servietă, se înclină cât mai politicos cu

putință în timp ce noi îi strângeam satisfăcuți mâna în semn de despărțire şi plecă în căutarea directorului. N-au trecut însă mai bine de zece minute şi roşcovanul s-a întors şifonat şi speriat.

— Tovarăşi, nu cumva şi directorul vostru e nebun? Deschise el tulburat discuția. Aşa cum m-ați sfătuit m-am dus la el şi l-am întrebat, ca omul, care e adresa redacției nebunilor. Când colo a sărit la mine ca o fiară şi m-a dat afară ca pe un câine turbat fără să apucăm cel puțin să ne salutăm potrivit bunăcuviinței elementare. Mintosul izbucni într-un hohot zgomotos de râs.

— De cum l-am văzut mi-am dat seama că directorului nostru îi lipseşte o doagă, hohotea el satisfăcut. Dragă Onufri, uite cine s-ar fi potrivit de minune ca şef pentru editura ta de nebuni.

— E limpede, tovarăşe scriitor, am spus eu, ați dat peste omul potrivit, dar pentru că nu i-ați fost pe plac v-a dat afară. Nebunii lucrează cum li se năzare, lucru dovedit ştiințific de teoria lui Kant-Laplace.

— Şi acum ce-i de făcut?

— O să căutați în continuare. Numai că ceva mai prudent. Aveți acum oarecare experiență. Cu oameni de soiul ăsta se cere puțin tact.

— Întrucât până în clipa de față n-am avut de-a face cu sectorul ăsta şi nu sunt familiarizat cu obiceiurile lor n-ați putea dumneavoastră? ...

L-am întrerupt imediat:

— Sfaturile cele mai indicate referitor la comportarea dumneavoastră în relațiile cu de-alde ăştia le veți primi la psihiatrie. Acolo nu se poate să nu cunoască exact adresa editurii lor. Grăbiți-vă.

— Şi acum lăsați-ne că avem destulă treabă! Spuse Mintosul împingându-l afară şi trântindu-i uşa în nas.

Vai de mine ce scriitor tâmpit!

A doua zi am avut parte de altă surpriză, ceva mai veselă. A venit la noi alt scriitor, după aspectul exterior mult mai inteligent ca roşcatul.

— Am scris un roman foarte inspirat, ne puse în temă chiar de la uşă şi aşează pe birou un caiet modest, terfelit şi plin de pete de grăsime.

— Bine, tovarăşe, spuse şeful sincer încântat de volumul restrâns al operei. Lăsați cartea şi mergeți acasă. Reveniți după o săptămână să vă comunicăm ce soartă o aşteaptă!

— Vă dați seama şi singur că un roman nu e un fleac asupra căruia să te poți pronunța pe loc. – i-am dat eu o explicație suplimentară. Trebuie cântărit în multe balanțe… verificat sub diferite aspecte… în general trebuie mobilizați toți centrii creierului uman pentru a se ajunge la o apreciere corectă.

— Vă înțeleg, dar nu vă pot lăsa romanul.

— De ce? Începu să se enerveze şeful. Nu

cumva aveți impresia că noi, cei de aici, suntem nişte tâlhari la drumul mare gata să pună imediat mâna pe prostiile dumneavoastră?

— Vă rog să nu mă înțelegeți greşit, replică sfios autorul. Nu mi-aş fi permis să vă jignesc în felul ăsta. Motivul adevărat e că în roman pe alocuri se află nişte cântece… Am scris textul, dar cum nu mă pricep la note, va trebui să vi le cânt eu.

Ne-am privit amândoi uimiți. Era un caz atât de neobişnuit, încât ne-a găsit cu desăvârşire nepregătiți să formulăm un răspuns.

— Ei, atunci cântați-vă cântecele şi noi o să vă ascultăm! A admis Mintosul şovăielnic. Numai că… pasajele mai puțin însemnate… puteți să le săriți. Vă dați seama foarte bine că mai avem şi alte treburi importante, de stat…

— Îmi dau seama, se înfierbântă scriitorul, dar la mine totul e atât de perfect deghizat încât dacă aş pierde din vedere o singură virgulă, tot romanul şi-ar pierde înțelesul.

— Atunci cântați după planul dumneavoastră.

Noi, „experții în probleme literare”, ne-am aşezat mai bine în scaun şi am început să-l ascultăm disperați.

— Toate bune tovarăşe, l-a întrerupt Mintosul după vreo 20 de minute. N-ați cântat tocmai rău, cum s-ar spune. Partea proastă e că nici noi nu ne pricepem la note. În consecință nu văd rostul

audiției.

— Şi ce mă sfătuiți în cazul ăsta?

— Există la operă oameni cu pregătire muzicală. Cel mai bun lucru ar fi să mergem acolo, să vă cântați cântecele şi ei să le pună imediat pe note.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc pentru îndrumare. Mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte.

Nici nu reuşisem să scăpăm bine de cântăreț, când a intrat alt scriitor în birou, un flăcău blond cu obrazul supt de parcă i-ar fi sorbit lipitorile tot sângele.

— Dă încoace romanul şi umblă sănătos, i s-a adresat Mintosul înainte să fi avut celălalt vreme să ne spună „bună ziua” …

— A-a, nu-l dau – se trase slăbănogul înapoi, strângând în mâini un manuscris subțire.

— Nu ne pricepem la note şi n-avem chef de cântecele tale…

— Nici nu ştiu să cânt. Răspunse autorul descumpănit. Despre ce cântece e vorba?

— Atunci de ce nu ne dai romanul?

— Nici nu e roman, e o nuvelă.

— Tot un drac! Îşi pierdea răbdarea Mintosul. Scrieți unul şi acelaşi lucru, dar îi spuneți ba într-un fel, ba în altul, numai ca să zăpăciți lumea.

— „Sub jug” de Ivan Vazov e la dumneavoastră

„Tot un drac”? Se îndârji tipul.

— Scrie un roman pe tema pe care o are şi „Sub jug” şi atunci poți să vii la mine să te sărut ca pe propriul meu fiu, sau mai mult, ca pe ceva deosebit, ca pe un geniu al timpurilor noastre.

— Atunci sărută-mă! Exclamă slăbănogul. Am scris un roman mai reuşit ca „Sub jug”. Şi lucru mai important încă voi fi recunoscut în acelaşi timp ca inițiatorul unei noi metode de creație.

291

— Ce-a inițiat? Se răsuci Mintosul către mine. N-am prea înțeles.

— Repetă ce-ai inițiat? Am intervenit eu.

— O nouă metodă de creație, sublinie el.

— A elaborat o metodă raționalizată de scriere rapidă, am lămurit eu lucrurile.

— Cu alte cuvinte, o scriere cu efecte economice.

— Aşa e! Confirmă autorul. Până acum ştiința literară consemna numai realismul critic şi realismul socialist. Eu am descoperit realismul comunist. Mi-am dedicat nuvela preşedintelui republicii care vă va fi recunoscător dacă îmi veți tipări cartea cu câteva clipe mai devreme.

— De fapt, pari un om deştept, l-am lăudat eu, nu i-ar fi dat oricui prin cap să se arunce tocmai la preşedintele republicii. Numai că o fi existând la noi un preşedinte?

M-am uitat la şeful meu: fața lui trăda aceeaşi

nedumerire.

— De vreme ce avem republică nu se poate să nu avem şi un preşedinte, răspunse convins descoperitorul realismului comunist. Atâta lucru ştiu şi copiii. Şi ca să nu trecem drept mai ignoranți decât copiii, m-am grăbit să fiu de acord cu afirmațiile lui. Exact în clipa aceea mi-a trecut prin minte o idee genială potrivit căreia ne puteam descotorosi pe loc de inoportun.

— Iertați-mă, tovarăşe, am început solemn. Conform constituției noastre, editura asta nu poate tipări decât cel mult cărți închinate unui deputat.

Când e vorba de miniştri numai cu aprobarea Tribunalului Suprem. Iar în cazul preşedintelui republicii e necesară aprobarea lui personală sau cel puțin a Parlamentului.

— Ascultați decizia mea! Izbi Mintosul cu pumnul în masă. Duceți-vă la preşedintele republicii, obțineți aprobarea necesară, veniți la noi şi în termen de 3 zile vă tipărim opera.

— Şi mai e ceva, am intervenit iarăşi. Aveți patent?

— Ce patent? Clipi din ochi speriat scriitorul.

— Patent, negru pe alb, cum că sunteți inițiatorul realismului comunist.

— Nu. Înghiți în sec tulburat scriitorul. N-am aşa ceva.

— Iadeş! Am spus eu atunci făcând

binecunoscutul semn. Aş putea acum să v-o iau înainte, să mă înfiinţez la preşedintele republicii, să declar că eu sunt iniţiatorul realismului comunist şi să cer să mi se înregistreze patentul pe numele meu. Şi în felul acesta numai eu aş beneficia de dreptul de a scrie conform acestei raţionalizări, ceea ce mi-ar aduce o grămadă de bani, hi, hi, hi...!

— Păi, n-am ştiut...

— Acuma ştii. Grăbeşte-te să nu ţi-o ia înainte vreun prieten în faţa căruia de bună seamă le-ai lăudat. Slăbănogul înşfăcă manuscrisul şi cât ai clipi din ochi zburase afară din editură.

— M-am săturat până peste cap de maniacii ăştia, ocăra Mintosul. Închide uşa că azi nu mai primim pe nimeni.

Dar abia închisesem uşa de un minut şi cineva se apucă să bată cu înverşunare. M-am apropiat tiptil şi m-am uitat pe gaura cheii.

— O gloabă, am raportat în şoaptă. Nu mi se pare trăsnit.

— Dă-i drumul.

Am răsucit cheia şi i-am deschis uşa.

— Poftiţi, vă rog!

A intrat un bătrânel cu părul complet alb, cu o burtă considerabilă şi cu guşa în valuri. Deduceai după ţinuta lui că era un om care-şi petrecuse mare parte din existenţă în cadrul armatei. Făcu câţiva paşi ca de marş şi se opri

calm dinaintea şefului redacției literare.

— Aveți şi dumneavoastră un roman? Rosti jalnic Mintosul.

— Nu, îngână omul cu o jenă nepotrivită pentru vârsta lui. În cazul meu e ceva mai deosebit. Sunt ofițer în rezervă. Nu-mi ajunge pensia. Pe copii i-am făcut mari; am o fată şi un băiat. Vor să urmeze mai departe. Au nevoie de mijloace…

— N-avem posturi disponibile! L-a întrerupt nerăbdător Mintosul. Şi chiar dacă ar fi nu intră în atribuțiile mele. Editura are un director. Eu conduc doar secția de literatură.

— Chiar de dumneavoastră am nevoie, perseveră omul. Nu e vorba de serviciu. Am fost numit şef de depozit. Dar la vârsta mea nu e tocmai nimerit. E o muncă prea grea. Aşa că am plecat şi m-am tot gândit de ce să mă apuc… Până la urmă am hotărât să mă fac scriitor.

— M-m-mi-a mirosit a lapte şi miere, m-a luat gura pe dinainte după care mi-am astupat-o cu palma copleşit de vinovăție.

— Să încep să scriu versuri nu mi se pare potrivit la vârsta mea, continuă el.

— Versurile se potrivesc mai bine oamenilor tineri – aşa că ai dat-o pe romane, nu? L-a întrerupt Mintosul nervos.

— Nu! Mi se pare că nici pentru romane n-am nicio înclinație. Sunt prea voluminoase, scrierea

lor cere timp, iar eu mă grăbesc să fac rost de bani cât mai curând cu putință.

— Dumnezeule! — Aproape se cruci Mintosul.

— După multe ezitări am optat pentru drame. Sunt cele mai rentabile şi cele mai scurte. Am analizat circa 100 de drame. În medie numără până la 70–80 de pagini. Deci dacă aş scrie câte o pagină pe zi în trei luni, iavaş – iavaş[31], aş termina una. Eu am lucrat în conducerea operativă. Nopți întregi n-am pus capul pe pernă. Sunt obişnuit cu munca aspră. Pot să scriu şi zece pagini pe zi, dacă nu chiar mai mult.

— Şi ce doriți de la noi? Se minună şeful.

— Să mă sprijiniți.

— Să-ți scriem noi prima piesă, nu?

— Sunt în stare şi de una ca asta! Am intervenit eu. Numai că nu putem încălca legalitatea socialistă, potrivit căreia fiecare muncă trebuie răsplătită.

— Nici nu vreau aşa ceva, se pierdu cu firea omul nostru. Pur şi simplu vă rog, ca oameni competenți în branşa asta, să mă învățați tehnica dramelor, regulile care trebuie respectate, fireşte contra cost.

— Practica te învață cel mai bine. Non pasaran! — Am luat iarăşi cuvântul. De aceea v-am şi făcut acea propunere rațională cu care vă

---

[31] Iavaş = turcism în l. bulgară, = încet.

Fum
Fum

priveşte dacă sunteți de acord, sau nu.

— Sunt perfect de acord. Împărțim câştigul pe jumătate.

— Nu suport să exploatez pe cineva. Lupt împotriva exploatării omului de către om. Nu pretind decât 20 de procente, dar cu anticipație.

— Şi cum stabilim cifra?

— Sunt specialist în matematici. Ne orientăm după încasarea medie a unei drame de talent, cum va fi incontestabil şi a noastră, adăugăm onorariul provenit din editarea ei conform prevederilor legale, împărțim la cinci şi eu iau o cincime, iar dumneavoastră celelalte patru. După care… la comedia e finita… De acord?

— Bineînțeles – se grăbi să consimtă colonelul în rezervă la propunerea mea ademenitoare.

— Atunci, văzut-plăcut! Am spus strângându-i mâna.

Când fericitul candidat la îmbogățirea repertoriului teatral s-a retras, Mintosul m-a cântărit câteva clipe printre gene, din cap până în picioare.

— Ia spune Onufri, ai mai scris vreodată drame?

— N-am scris, dar le-am trăit ceea ce, în cazul de față, are mult mai multă importanță. Orice scriitor, şi mă refer ia cei de seamă, o să-ți confirme că pentru o operă literară, condiția esențială este să pornească din inimă. Restul e

simplu.

A urmat o dispută în toată legea. Mintosul îmi reproşa că sunt îngâmfat şi maniac. Eu mă străduiam să-l conving că-i disprețuiesc pe maniaci şi că sunt gata oricând să-mi dau viața în lupta împotriva lor. Am analizat problemele ridicate de procesul de creație şi ne-am ambalat în aşa hal în discuție încât şi în ziua următoare ne-am reluat obligațiile de serviciu. Ne-a întrerupt şi de astă dată o bătaie în uşă.

— Intrați! Rosti Mintosul autoritar, dornic să întrerupă controversa care începuse deja să-l plictisească. A intrat o spaniolă (mai bine zis aş ni s-a părut nouă din cauza tenului măsliniu al feței sale delicate) cu ochii strălucind ca două bile de chihlimbar polizat.

S-a apropiat cu paşi grațioşi şi ca o persoană bine crescută ne-a întins o mână încântătoare cu o manichiură care nu lăsa nimic de dorit.

— Balkanska, s-a recomandat ea cu glas sonor.

Mintosul o examină încruntat, dar cu evidentă satisfacție în timp ce eu simțeam cum mă topesc de-a-binelea de plăcere, drept pentru care mi-am îngăduit să-i sărut mâna în prezența şefului.

— Poftiți, luați loc, am spus oferindu-i un scaun şi am rămas în picioare în preajma ei ca un chelner gata să-i împlinesc orice poruncă.

— Un mic roman sau o mică dramă? Ce

plăcere ne rezervă tovarăşa, o întrebă Mintosul fără să renunțe la masca lui de până atunci.

— În momentul de față nu am nimic, începu să ciripească cu glasul ei catifelat. Am venit numai să mă informez de ce anume aveți nevoie la prea distinsa dumneavoastră editură şi să vă asigur că pot scrie în orice gen. Poate vreți versuri, poeme, sau povestiri, romane, nuvele, drame, comedii, fie din viața noastră, fie, hai să zicem, din viața asiaticilor, americanilor, africanilor… Despre Zanzibar, de exemplu…

— Când ați fost în Zanzibar? O întrebă Mintosul.

— Nici n-am fost în Zanzibar, se tulbură ea puțin, are vreo însemnătate?

— Absolut niciuna, m-am grăbit să mă amestec prevenind astfel cine ştie ce răspuns confuz din partea şefului meu.

— În scopul ăsta, am cutreierat peste 50 de sate din țară, reluă ea cu convingere. Înspre apus am ajuns până la Slivnița, chiar lângă granița cu Europa, iar de la Ruse am privit cu binoclul oraşul Giurgiu din Țara Românească de parcă aş fi fost acolo.

— În cazul ăsta chiar că n-are sens să ajungă omul până în sălbăticiunea aia de Zanzibar unde să-l scalpeze antropofagii înainte de vreme, i-am ținut eu partea. Principalul e să ai imaginație.

— Şi să ştii să scrii, completă Mintosul oare tot

nu vroia să recunoască deschis cât de tare îi plăcuse afurisita aceea.

— Am o imaginație care nu cred să fi avut nici cei mai renumiți scriitori, răspunse tovarășa Balkanska, cu un moral demn de invidiat. Din câte am discutat cu scriitorii şi din câte am constatat citindu-le biografiile sau analizându-le maniera în care scriu, aproape toți fură din viață, se înfruptă din ea cu amândouă mâinile şi nu-şi pun deloc imaginația la contribuție.

— S-ar putea să nici nu aibă, am aderat eu la părerile ei.

— Sunt convinsă de asta, căzu ea de acord cu mine, pentru că un scriitor cu imaginație n-are motiv să se bălăcească atâta în mlaştina vieții ca să-şi dea seama dacă e frumoasă sau nu. Eu, de exemplu, când o să mă apuc să scriu, indiferent pe ce temă, o să mă instalez la masa de lucru şi o să născocesc totul. Îmi pun fantezia creatoare la lucru şi imaginile încep să mi se deruleze în cap ca la cinema. Apuc creionul şi scriu. Şi scriu cu multă uşurință. Unii scriitori stau şi îşi frământă mintea nu ştiu câte ceasuri până să închege câteva cuvinte stupide. La mine gândurile se înlănțuiesc curgătoare ca apa din țurțurii topiți. Un singur lucru mă împiedică…

— Care anume? M-am mirat eu.

Şi într-adevăr niciunul din noi nu era capabil să-şi dea seama ce-ar fi putut stânjeni creația

acestei femei înzestrată de natură, după cum reieşea din povestirile ei, cu atâta nemaiîntâlnită generozitate.

— Nu cunosc semnele de punctuație, mărturisi ea încet.

— Nu e nicio nenorocire, m-am grăbit s-o liniştesc. Zețarii sunt astăzi atât de pricepuți în meseria lor! O să-ți pună punctele, virgulele, liniuța de unire, semnele de întrebare sau de exclamație cu ochii închişi fără să se încurce. În privința asta dumneavoastră, scriitorii, sunteți fericiți acum, puteți scrie orice operă fără să fie absolvit nici măcar clasa întâi.

După ce ne-am luat rămas bun de la tânăra cea frumoasă şi am rămas iarăşi între patru ochi, Mintosul s-a aşezat pe scaun oftând posomorât. Omul ăsta oare găsea răspuns cu aceeaşi uşurință până şi celor mai încurcate probleme, indiferent din ce domeniu ar fi făcut parte, în cazul de față dădea semne de neajutorare.

— Ştii, dragul meu Onufri, ce mă tulbură cel mai rău, reluă el discuția. Grandomania indivizilor ăstora. Nu-mi place că prea se cred specialişti în toate.

— Sunt cei mai nesuferiți, i-am răspuns fără ezitare.

— Şi pornind de la gândul ăsta ştii ce idee mi-a venit?

— Just, tovarăşe şef!

— Nici nu ştii la ce mă refer.

— Just!

— Mi-a venit ideea să scriu şi eu la urma urmelor o carte... una singură... să le arăt şi lor cum se scrie. E clar că amărâții ăştia au nevoie de un modei.

— Iată, tovarăşe şef, o concluzie care te înalță mult în ochii mei, am spus eu cu lacrimi de duioşie. Ille cvi cade pro libertatum, moritur nuncvam! Hotărârea dumitale de a scrie un roman model, trădează înaltul simț de om social, care îți clocoteşte în piept. În sfârşit, vor fi salvați şi scriitorii noştri. Şi de cine? De un cetățean modest al republicii oare trece drept un prost în ochii multora.

În clipa aceea Mintosul se smulse din cuibul profundei meditații, holbă ochii la mine şi mă apucă temeinic de guler.

— Ce idiot a îndrăznit să spună o tâmpenie ca asta? Şuieră el.

Şeful meu n-a binevoit să-mi dea drumul decât în momentul în care – după o bătaie uşoară la uşă – în cabinetul nostru a intrat un bărbat între două vârste, cu un aer de intelectual, îmbrăcat cuviincios.

— Sunt scriitorul... încearcă el să se prezinte. Mintosul însă îl întrerupse fără nicio politețe.

— Despre ce e vorba?

— Am venit să încheiem contractul pentru romanul meu.

— S-a suspendat tipărirea romanelor.

— Dar am discutat cu directorul editurii şi mi-a promis.

— Directorul ăsta n-are habar de nimic, îl întrerupse iarăşi Mintosul, n-are idee de romane.

— Ascultă amice, l-am bătut eu prietenește pe umăr pe romancier. Până la noi dispoziții se suspendă editarea operelor scrise de scriitori, hai să spunem, persoane dinafară. Ne vom descurca şi fără ei numai cu forțe proprii.

El se holbă la mine de parcă i-ar fi răsărit în cale un câine turbat.

— O să scrieți dumneavoastră romane?

— Ai descoperit America! I-am râs eu provocator în nas, şi arătând spre Titan l-am întrebat: îl cunoaşteți pe tovarăşul ăsta?

— N-am avut onoarea.

— Aveți norocul să fiți printre primii aşa-zişi scriitori cărora li se face această onoare.

— Într-adevăr asta e pentru mine…

— Numele lui este Mintosul Boev! Memorați-l bine, Mintosul Boev. Numele singur nu vă spune nimic?

— Vă cer scuze, dar chiar nu-mi aminteşte de nimic…

— Păcat!

— În cazul acesta nici nu sunteți scriitor, ci pur şi simplu un mâzgălitor pe hârtie, fără talent, nu se mai putu abține Titanul. Vă veți încredința de asta cât se poate de repede.

Fără să mai adauge nicio vorbă în plus, scriitorul părăsi grăbit biroul şi se întoarse un minut mai târziu însoțit de directorul editurii.

— Domnul acesta – îl arătă romancierul tremurând tot de enervare pe Mintosul – a avut îndrăzneala să mă numească „mâzgălitor pe hârtie fără talent" şi a mai spus despre dumneavoastră că habar n-aveți de romane.

— Aşa este, tovarăşe Boev? Întrebă directorul calm şi încet aşteptându-se la o avalanşe de scuze şi explicații.

— N-am spus decât adevărul! Răspunse convins Mintosul. Am luptat toată viața în numele adevărului.

Directorul îşi pierdu cumpătul în fața unui răspuns atât de imprevizibil.

— Pe ce-ți întemeiezi afirmațiile?

— De vreme ce aşa am spus, înseamnă că aşa este! Ce altă explicație mai doriți?

Numai că nervii directorului n-au mai rezistat. Odată a izbucnit şi numai ce s-a năpustit asupra şefului secției de literatură beletristică şi asupra mea, în calitate de asistent cu vorbe grele, tot una şi una. Dar vocea lui răsuna în pustiu.

— Fă bine şi ia-ți tălpăşița până ce nu-mi sare

muştarul, scrâşni Mintosul din dinți. Ai găsit hramul în fața căruia să te cruceşti.

— Tovarăşul redactor şef are dreptate, l-am sprijinit imediat pe marele meu Inchizitor. Dumneata, ca director, ai alunecat pe o pantă greşită. Adică ai greşit adresa, ți-ai închipuit că poți s-o scoți la capăt discutând în felul ăsta cu el. Qvod licet Iovis non licet bovis! Anadân mi![32]

— Şi mă rog cine e aici Jupiter şi cine e boul? Reuşi să articuleze directorul stupefiat până la idiotizare.

— Jupiter e dânsul! Am arătat eu spre Mintosul. Cât despre bou îl puteți vedea în oglinda din fața dumneavoastră. Titanul spuse atunci că nu-i plăceau asemenea complicații, aşa că îl împinse aproape cu de-a sila pe directorul rămas fără grai şi pe scriitor afară din biroul nostru, după care le trânti uşa în nas, însoțindu-şi gesturile de o binecuvântare bulgărească plină de pitoresc şi incontestabilă valoare literară.

SPRE PARNAS

Ziua asta grea a fost încununată de o seară admirabilă. Cu totul altceva erau poeții. (Până atunci, nici nu bănuiam că există vreo deosebire între scriitori şi poeți. După mine erau toți nişte

---

[32] Turcism în limba bulgară: = Ai înțeles?

kongameni[33] – sau, cum s-ar spune, aşchii ale aceluiaşi copac. Mă înşelasem. Am înțeles că poeții erau „plămădiți din alt aluat” după cum a susținut şi Bismark la un miting!) Am părăsit editura însoțit de autocratul meu, amândoi preocupați de numeroasele încercări neplăcute prin care trecusem până atunci.

— Hai să ne distrăm puțin la localul unguresc, ce zici? Propuse Mintosul.

Am acceptat imediat.

— Haide! Sunt în bani!

Şi tocmai acolo, la restaurantul unguresc am avut fericirea să strâng pentru prima oară mâna unui poet, ba chiar să ne şi sărutăm cu căldură.

Începutul nu prevestea nimic interesant. (Seara, primele ceasuri după deschiderea localului sunt plictisitoare). Tocmai se desfundau primele butelii. Clienții se strecurau cu băgare de seamă printre mese, iar chelnerii umblau de colo-colo ca nişte muşte decapitate.

Ne-am instalat la o masă plasată, am putea spune – chiar în centrul salonului lunguieț. (în orice loc public s-ar duce: tramvai, teatru sau restaurant, Mintosul se instalează în zona centrală. Este capabil să dea şi bani numai să ştie că atunci când vorbeşte el, cât mai mulți oameni au posibilitatea să-i asculte cuvintele

---

[33] Amatori de dans Konga.

înțelepte. Până şi gândurile lui sunt un bun obştesc, întrucât gândeşte cu glas tare. Asta este marca lui de fabricație).

— O sticlă de „Tokai” şi o porție de crenvurşti, am comandat eu.

— Eşti un prost, mă sfredeli Mintosul cu degetul în rărunchi. O sticlă de Tokai şi patru porții de crenvurşti, mi-am corectat greşeala într-o clipă. Uitasem slăbiciunea lui pentru specialitatea asta de mânzat. Ba mai mult, odată ce se punea pe mâncat îi venea foarte greu să se întrerupă la jumătate şi să aştepte o nouă comandă. Se arunca asupra lor cu o înverşunare care te făcea să crezi că nu mai văzuse până atunci aşa ceva.

Prima parte din timpul petrecut de noi la restaurant a fost consacrată refacerii puterilor. Înainte să apuce chelnerul să aşeze comanda pe masă dinaintea noastră, Mintosul întinse o mână lungă, după care îi apăru în gură un crenvurşt mare fumegând. Nici nu-l mastică cum trebuie, de grăbit ce era, ci aşa cum foca înghite peştele întreg mulțumindu-se să-i sfărâme oasele capului şi Mintosul strânse crenvuştiul cu dinții de lup odată, de două ori, după care îl înghiți fără întârziere. Până să-mi dau eu bine seama ce se petrece din cele două porții nu mai rămăsese nici urmă. Unde mai pui că mânca zgomotos, până şi urechile îi sforăiau,

iar mestecatul bisonor răsuna în toate colțurile restaurantului. Începuse să se uite lumea de la celelalte mese cu uimire la noi. Mă simțeam prost, aşa că am căutat o modalitate prin care să-i atrag cât mai delicat cu putință atenția.

— În Occident – am atacat subiectul prevăzător – oamenii sunt din cale-afară de stupizi. Susțin teoria potrivit căreia când stai la masă n-ai voie să plescăi.

— Numai porcii plescăie, îmi tăie vorba Mintosul.

— Ba la noi mai plescăie şi oamenii, am continuat eu mai cu inimă. Mă gândesc chiar că şi dumneata mai plescăi… din obişnuință.

Mintosul tocmai se aplecase lacom asupra celei de a treia porție. Ultimele mele cuvinte l-au surprins cu gura plină – ținea crenvuştiul între dinți – jumătate în gură şi jumătate afară înfipt ca un par. I s-au injectat ochii de sânge, mai jos i-au înflorit cele două pete de şofran, iar coama de păr i s-a învolburat încât aducea a mistreț înfuriat. Bucățica de crenvurşt care scăpase teafără îi zbură din gură şi ca un proiectil mă nimeri în mijlocul frunții de unde ricoşând se opri în sânul unei tinere doamne drăguțe, de la masa vecină. Cât despre partea pe jumătate masticată a proiectilului comestibil, aceasta parcă dinadins se întinse pe bluza albă de mătase în bătaie de joc. Pe bună dreptate mă

aşteptam să primesc în cap cel puțin una din farfuriile de pe masă, dar nu s-a întâmplat nimic. M-a salvat masa afectată de lângă noi. Femeia cu bluza pătată nu şi-a mai putut ține nervii în frâu şi s-a pus pe nişte țipete de credeai că o înjunghie cineva. Cei doi cavaleri, care o însoțeau, amândoi făcând parte din generația în creştere (novici după câte se pare în astfel de incidente de restaurant) s-au ridicat cu pumnii strânşi cerându-ne socoteala.

— Ce treabă e asta, tovarăşe? A întrebat revoltat, dar timid unul din ei.

— Crenvurşt, am răspuns eu destul de inspirat. Numai că mestecat la unul din capete.

— Văd şi eu că e crenvurşt şi că e pe jumătate masticat – bombăni celălalt.

— Atunci să considerăm problema elucidată!

Răspunsurile mele au fost pe placul spectatorilor din jur. Atmosfera încordată s-a destins brusc. Toată lumea a izbucnit în râs. Numai masa victimelor nu râdea, însă îşi pierduse spiritul combativ. Până şi bluza pătată renunțase la țipete. Atitudinea mea s-a bucurat de aprecierea cea mai favorabilă în ochii consumatorilor instalați în separeul din fața mesei noastre, cinci bărbați şi o femeie, care m-au felicitat prin îndelungi aplauze.

(F.M.: „Uneori o singură purtare nebunească are mai mult succes decât două fapte de arme!”).

Eu însă nu m-am pierdut cu firea în fața unei glorii obținute atât de facil.

— Madam, m-am ploconit eu dinaintea zânei suferinde, mândria nu contravine culturii! Vă rog să ne scuzați. Dacă de la murdăria de pe bluză o să rămână pete care să urâțească acest splendid bust, suntem gata să vă cumpărăm alta. Nu se cuvine să existe pete pe sânii aceştia involți. În plus, bluza noastră nu va avea un imprimeu atât de demodat şi nici nu va fi croită cu atâta nepricepere. Va fi ceva deosebit: amor vincit omnia!

După cuvintele astea inteligente am încercat să-i sărut mâinile, dar ea nu m-a înțeles se pare (lipsită de spirit cum era) şi m-a făcut prost.

— Suntem de părere contrarie, am replicat cu sânge rece, dar e chestiune de apreciere – asinus, asinum fricat.

— Tovarăşi, mâncați-vă crenvurştii şi vedeți-vă de treabă, a intervenit arțăgos nefericitul ei cavaler.

— Păi ăsta e şi motivul pentru care i-am comandat, am spus. În acest sens, gândurile noastre sunt într-un perfect acord dialectic.

Ei însă n-au mai vrut să-mi asculte considerațiile legate de neobişnuitul incident, s-au îmbufnat şi n-au ştiut cum să părăsească localul mai repede. (F.M.: „s-a supărat văcarul pe sat!”).

În timp ce eu îndreptam dezastruoasele urmări ale crenvurştului proiectat la masa vecină, din celelalte două porții nu mai rămăseseră decât resturi. Stăpânul meu reuşise să radă tot.

— Cred că m-am purtat cu demnitate! I-am spus reluându-mi locul alături de el.

— Te-ai purtat ca un peizan! Rânji el mai comandând nişte crenvurşti. Bucură-te că m-ai găsit bine dispus.

(F.M.: „Nu te băga în acelaşi sac cu un câine şi nu te răfui cu un prost!!").

Consumatorii din separeul vecin continuau să mă privească cu simpatie, ceea ce mă mai mângâia puțin. Unul din ei, subțire ca un păianjen, cu fața uscată şi brăzdată ca un cartof copt a venit să ciocnească un pahar cu noi.

— Răspunsul dumneavoastră ne-a mers la inimă, tovarăşe, începu el să mă laude înflăcărat. Original, nici urmă de şablon.

— Alegro – moderato!

— Oho, sunteți spiritual!

— Ce altceva îi mai rămâne omului de făcut – i-am răspuns vag.

— Admirabil! Gusta celălalt orice prostie de-a mea.

Nu scrieți versuri?

— O dau pe drame, l-am mințit fără să mă schimb la față, numai chicotitul Mintosului m-a supărat întrucâtva. Nu scriu versuri din pricina

aşa-zişilor dactili şi amfibrahi.

— Tovarăşe, şi în poezie s-a terminat cu şabloanele de acum! Decretă cartoful copt un ton solemn. Şi în câmpul nostru literar au încolțit primii germeni ai noului. Eu şi colegii mei (descrise un gest larg cu mâna arătându-i pe ceilalți poeți) suntem adepții noului.

— Aşadar, sunteți poeți? M-am înecat eu de fericire.

— Poeți fără doar şi poate, încă nerecunoscuți oficial, dar tocmai de aceea inovatori îndrăzneți. Foarte curând o să se vorbească despre noi şi cu alt fon.

Întrucât Mintosul nu s-a opus (se pare că îi era şi lui pe plac o asemenea cunoştință) am acceptat invitația poeților şi am intrat în societatea lor. Mie mi-a revenit cinstea de a sta lângă poetesă (ce privire visătoare) şi ca să-l citez pe Kant-Laplace, eram în al şaptelea cer de fericire. M-am grăbit să-l prezint pe Mintosul ca redactor literar şi pe mine ca adjunct.

— Titlurile n-au nicio însemnătate, declară stăpânul meu. Toți în unanimitate s-au alăturat părerii lui. Doar strict teoretic. Practica a dovedit contrariul. Tovarăşii poeți au prins aripi, atenția lor față de noi a sporit de o sută de ori, pe masă s-au îngrămădit comenzi noi şi sticlele de şampanie nu mai conteneau cu pocniturile. Am combinat băutura cu literatura. Fiecare se

întrecea să-şi declame ghiveciul creat.

Lângă poeta mea stătea un „grăsan” mic şi îndesat, cu ochii veşnic mijiți. Îşi încruntă sprâncenele, ne privi cu dispreț şi declamă cu glas de tunet nişte cuplete fără sens, emanând un aer de deznădejde mucegăită. Conform poeziilor cu pricina, viața nu era decât o noapte întunecoasă şi drumuri noroioase pe care se târăsc anevoie căruțe prăpădite scârțâind sub greutatea ulcelelor negre de catran. Oamenii aduceau a stârvuri reci şi urâte, iar conducătorii – nişte devoratori de cadavre şi exploatatori.

— Sunteți pesimist, după cum se vede? Am întrebat curios.

— Da, răspunse el, monosilabic.

— V-am înțeles poezia – am mințit eu. Mi-a plăcut foarte mult.

— Eu n-am prea înțeles mare lucru, se amestecă Mintosul întrerupându-mi laudele. Ce tot înfulecau mâncătorii de stârvuri, câtă vreme nu erau decât schelete de jur-împrejur?

— Iertați-mă, dar judecați lucrurile la modul elementar – se apără poetul îndesat.

— Da! În poezie, mâncătorii de stârvuri pot rontăi şi oase dacă vor, l-am susținut eu, gândindu-mă în clipele acelea: „Şeful meu e lipsit de sensibilitate poetică…”

Atunci Mintosul se apucă să treacă farfuriile în revistă. Într-una din ele dădu peste un os de ros.

Îl luă şi mi-l băgă sub nas:

— Hai şi arată-mi concret cum se rontăie oasele.

— Era vorba de mâncătorii de stârvuri, am îngânat eu.

— Nu cumva îți închipui că ăştia sunt mai proşti ca tine? Ori mănânci oasele, ori îți articulez un pumn cu prima ocazie când mai debitezi o prostie. Ca să destindă atmosfera, pesimistul începu să declame altă operă din care reieşea că trăieşte într-o lume respingătoare, de degenerați şi linguşitori, demnă de dispreț. Unica soluție pentru evadarea dintr-o lume atât de mizerabilă rămânea un glonte în țeastă.

— Poezia nu trebuie să fie o descătuşare a sufletului? Am întrebat eu. Un fel de confesiune?

Deschisesem discuția, pentru că mi se părea puțin straniu, pe de o parte grăsanul care la fiecare două versuri invoca moartea ca pe unica salvare posibilă, pe de altă parte acelaşi grăsan înfuleca pârjoale şi dădea peste cap paharele de şampanie ca un epicurean în timp ce o ciupea fără ruşine pe vecina mea, neținând seamă dacă ceilalți îl văd sau nu.

— Sinceritate absolută, declară el sus şi tare, clipind vulgar din ochi înspre poetă, gest care m-a jignit peste măsură.

Mintosul se amestecă din nou.

— La Botev între vorbă şi faptă nu există

deosebire, îi luă el în râs.

— Nici la mine nu există deosebire între vorbă şi faptă, ripostă celălalt netulburat.

— Nu minţiţi?

— Nu mint!

— Eu sunt de părere că sunteţi un mincinos de proastă calitate, îl săgetă Mintosul cu o privire răuvoitoare, luând o mină de parcă ar fi fost cel puţin Zeus în Olimp; după care scoţându-şi revolverul, adăugă: Poftim arma, dezminţiţi-vă!

— Vă dezmint, răspunse pesimistul şi luând revolverul se ridică în picioare şi-şi ţinti fruntea.

— Un moment! Strigă emoţionat cel mai tăcut comesean, un tânăr cu gură mare şi dinţi ca nişte tesle.

— Vă rog, să nu mă împiedice nimeni, îşi scutură capul sinucigaşul.

— Nu vă împiedic! Îl linişti celălalt. Dar cum iau parte pentru prima oară la o sinucidere, vreau să schiţez momentul. Apoi îşi scoase blocul din buzunar şi spuse entuziast: Puteţi trage acum…

Ochii pesimistului tremurară speriaţi de la un chip la altul. (De pe la mesele vecine nimeni nu remarcase evenimentul. Privirile tuturor erau încețoşate de băutură). Confraţii săi în ale poeziei îl contemplau cu vie curiozitate de parcă ar fi asistat la un număr interesant de circ.

Nu încerca nimeni să-l oprească. (Ori eu aveam

impresia că el pe aşa ceva contase când pusese mâna pe revolver). Până şi vecina mea de scaun în loc să-l regrete se apucase să-l încurajeze.

— Hai Bobo, arată că eşti cavaler aşa cum spui! Astupă-i gura, neobrăzatului (Evident Mintosul îi devenise antipatic).

Numai că Bobo nu l-a putut convinge pe stăpânul meu. Ne-a oferit în schimb imaginea vie a versurilor sale: s-a îngălbenit, fruntea i s-a brobonat de o sudoare rece şi îi tremura fundul ca la epilepsie.

— Nu mă simt bine cu sănătatea – fonfăi el, depunând revolverul pe masă.

— Găureşte-ți țeasta şi te vei simți numaidecât foarte bine – nu-i mai dădea pace Mintosul. Dacă n-ai destulă putere, te ajut eu. Luă revolverul şi-l îndreptă spre sinucigaş.

— Fă bine şi lasă joaca! Se retrase Bobo speriat. Cu armele nu e de glumit!

— Păcat, crochiul meu s-a dus pe apa sâmbetei! Se posomorî de-a binelea pictorul. Aş fi făcut un tablou, o adevărată senzație!

Oscilațiile pesimistului au stricat buna dispoziție a poeților. Au trebuit să mai dea gata câteva sticle de şampanie până să-şi recapete însuflețirea dinainte. Dar imediat ce muzele şi-au descrețit fruntea, am reluat recitările.

Vecina mea ne-a spus o poezie oare mi-a plăcut foarte mult:

Gândurile plutesc pe râu
şi se hrănesc cu iarbă
Bam.
Cineva îi arată chipul
şi piere ca un ciocan la fund.

Am felicitat-o din toată inima. Poezia asta a declanşat în mine speranța că şi eu, la rândul meu, eram capabil să scriu versuri... Dar microbul poeziei m-a contaminat definitiv abia după ce am ascultat şi operele celorlalți poeți:

— Jos cu şabloanele!

— Libertate cuvântului!

— Să se scrie într-o manieră în care n-a mai scris nimeni până acum!

Iată lozincile lor. Recunosc sincer – toată treaba mi-a mers direct la inimă. Am simțit că renunțând la vechile cătuşe, inspirația m-a copleşit imediat, iar versurile au început să se înghesuie de la sine în gura mea. O indispoziție trecătoare de stomac m-a readus oarecum la realitate. Am fost nevoit să părăsesc pentru scurt timp masa. Dar nici măcar în locul acela unde mă refugiasem în speranța că voi afla uşurare, nu mi-a dat pace inspirația, ba dimpotrivă, s-a repezit asupra mea ca o furtună. Aşa că am scris versuri chiar în locul acela neprielnic – acolo m-a muncit talentul, fapt care

prin el însuşi constituie o încălcare a şabloanelor.

În prima poezie s-a reflectat şi conjunctura deosebită în care m-am apucat să creez:

LIRICA MODERNA

Tu, cel ce ai coborât pe țărm
şi ți-ai lepădat straiele în spațiu
de ce nu-ți răsădeşti prazul
aici în curte?
Oameni
asta e adevărata poezie!
O alintă
doica-mamă.
Cloşcă a sentimentelor mele
asta e ea
Priviți-o.

Onufri Genial.

Când m-am înapoiat la masă şi am dat citire „Liricii mele moderne" toată lumea a murmurat entuziasmată. M-au dojenit puțin pentru faptul că încă rămăsesem tributar unora din prejudecățile literare, fapt ilustrat de strădania mea de a respecta pe alocuri rimele. M-am hotărât să le demonstrez cât de rapid eram capabil să progresez şi profitând de inspirația care nu mă părăsise încă, am scris în prezența lor un poem întreg. Şi cum în clipa aceea tocmai

mâncam ridichi roşii, am botezat poemul: „Zarzavat”.

PARTEA I
Circ
Un jongler.
Un poet.
Ridichea are coapse
Coapse ai şi tu
Dar poet nu eşti
Est! …
Marea ajuns-a pân-la genunchi
Însă domnului din En îi miroase
Cravata.
Gâsca este cenuşie
Ce mai pătărăşenie
Aha-a!

PARTEA A II-a
Sherlock Holmes
El, însă nu tu.
De mâine soarele va răsări
Dinspre apus.
Jos cu şablonul!
Îndrăgostiții se vor săruta de-andoaselea!
Întunecare.
Începând de azi
Toți porcii – în apartamente.
Geniile – în cocini.

Vor înflori pietrele.
Şi toți vor naşte,
Zăpada va fi neagră!
Vulcanii vor scuipa înghețată.
Viitorul —
Piersicilor picante!
Amărâtei – zahăr!
Celei dulci – sare!
Iarna – pe stradă dezbrăcați!
Vara – în cojoace!
Vom tropăi pe trotuare
cu copitele!
Vom gândi cu tălpile
Îngăduință pentru Parnas.
Văleu!
Eu.

Aplauze entuziaste! Iată răsplata pentru poemul meu. Câte cuvinte laudative nu s-au rostit! Tovarăşii poeți au început să mi se adreseze cu colega.

— Ei bravo, Onufri, m-a bătut protector pe umăr şi şeful. Ai crescut în ochii mei. Chiar şi pentru o poezie ca asta, tot ai nevoie cât de cât de puțină minte.

Poetul pesimist care aştepta un moment potrivit spre a se reabilita după compromisul său moral şi-a permis chiar să mă ia în brațe.

— Naşterea spontană a unei noi forțe creatoare

ia numai câteva clipe după distrugerea grajdurilor lui Augia prin talentul ei vorbeşte de la sine despre justeţea acţiunii noastre, declară printre lacrimi. În consecinţă, să bem pentru noul succes al poeziei bulgare.

— Chiar al poeziei universale! A adăugat Mintosul.

— Şi a celei universale! I-au ţinut isonul poeţii.

Ceva mai sceptic faţă de opera mea a rămas pictorul.

— În general mi-a plăcut poemul „Zarzavat" – începu el după o grimasă acră. Numai finalul m-a cam şocat: Iată:

Vom tropăi pe trotuare
cu capetele.
Vom gândi cu tălpile,
Îngăduinţă pentru Parnas.
Văleu!
Eu!

— Dacă ar fi să judecăm după versurile astea am ajunge la concluzia că autorul se autobatjocoreşte, ceea ce contrazice viziunea sa de până atunci.

A vorbit mult şi pasionat. Ar fi vrut să modific finalul aşa că s-a străduit, vorba ceea, să-mi aducă apă de la 99 de fântâni numai să mă poată convinge de justeţea punctului său de vedere.

De la el am auzit prima oară cuvântul „abstracționism” care sună foarte frumos şi trasează, în mare, calea spre piscurile azurii ale gloriei creatorilor inovatori: viitorul marii arte.

— Pe mine, de exemplu, mă entuziasmează operele lui Biuki, însă ea e consecventă de la început până la sfârşit, în timp ce tovarăşul Onufri nu e consecvent, mă dojeni el iarăşi.

— Nu cunosc poezia tovarăşului Biuki, am început eu să mă justific încurcat.

— Nici nu e poezie, ci pictură, m-a corectat pictorul. Şi nu e el, ci ea…

Cu ocazia asta am aflat şi eu că Biuki e o maimuță din America, devenită pictoriță grație abstracționismului, care făcuse şi din mine poet.

N-am fost în stare să discern deocamdată ce era mai bine: să mă bucur sau să mă consider jignit de simpatia aceea.

Fac o paranteză: Mai târziu am văzut-o pe Biuki la o emisiune televizată din străinătate. Era un instantaneu de la deschiderea expoziției ei şi un interviu cu ziarişti.

Frumoasa maimuță era îmbrăcată ca o doamnă din înalta societate americană, cu o panglică la gât, cu tot felul de podoabe pe cap şi bijuterii atârnându-i pe piept şi pe brațele păroase. Doar blana şi poate fața de maimuță o împiedicau să fie o doamnă bine.

Am ascultat interviul cu răsuflarea tăiată.

— Miss Biuki – a început unul din ziarişti – ce atitudine aveți față de arta clasică?

— Îh, îh, îh, a bârâit făptura genială!

— O consideră demodată – explică un dandi umflându-se în pene. Era aşezat în imediata ei apropiere şi juca probabil rolul de translator de limbă maimuțărească.

— Şi care sunt planurile dumneavoastră de viitor? Întrebă alt ziarist.

Urmă iarăşi:

— Îh, îh, îh!

Şi din nou explicațiile translatorului:

— Se gândeşte să treacă la pânze de dimensiuni mai mari.

La toate întrebările miss Biuki răspundea cu invariabilul îh, îh, îh, aşa cum răspund maimuțele în orice grădină zoologică, atunci când au de a face cu vizitatori curajoşi şi afişând aceeaşi expresie stupidă a feței.

Transmisiunea a luat sfârşit pe neaşteptate. S-a pus întrebarea:

— Iertați-mi indiscreția, miss, pe care din operele dumneavoastră o apreciați cel mai mult?

Interpretul i-a şoptit ceva la ureche, însoțindu-şi vorbele şi de semne, parcă ar fi avut dinaintea lui o surdomută, după care o împinse atent înainte. S-a auzit binecunoscutul hârâit şi talentatul animal a desprins din perete la întâmplare o mâzgălitură înrămată. Dar în loc s-

o arate ziariştilor a aruncat-o pe jos şi a început s-o calce în picioare. În final a urinat peste ea. Imediat emisiunea a fost întreruptă. Închei paranteza.

— Aş putea să văd ce-ați creat dumneavoastră? Am trecut eu în contraatac puțin ofensat de aerele pictorului.

— Fireşte, a răspuns el plin de sine şi deschizându-şi servieta scoase un teanc de desene personale pe care le înşiră pe masă.

Cât pe ce să scot un țipăt de uimire, într-atât aminteau desenele lui de nişte scutece murdare. Mintosul a izbucnit în râs la vederea operei.

— Poate încercați să vedeți dacă suntem în toate… — Se amuză el răutăcios. E-e, n-am ajuns încă în faza în care să apelăm la balamuc. Pictorul s-a simțit jignit. A început să ne vorbească despre o nouă formă de percepere a lumii, accesibilă numai oamenilor cu o pregătire intelectuală desăvârşită.

— Noi o să fim înțeleşi abia după un secol dacă nu chiar două, se lovi în piept lipsit de modestie.

— Vită! A fost unicul comentariu cu care l-a învrednicit stăpânul meu. A doua zi după ce muriți voi, proprii voştri copii o să arunce la gunoi tot putregaiul ăsta să nu le urâțească locuința. Semeni cu un bucătar bicisnic care încearcă să convingă lumea să-i consume cu satisfacție bucatele prost gătite, sub motiv că aşa

o să se mănânce după un secol sau două!

(F.M.: „Până şi cel mai mare prost e în stare uneori să rostească o vorbă de duh!”).

— Unui asemenea idiot – îşi continuă Mintosul ofensiva – i-aş spune drept în faţă: „Incapabilule, dă-te cu arome pe trupul tău nobil să nu pută a hoit până trece un secol, două, apoi scoală-te şi propune-le oamenilor de atunci toate porcăriile tale. Noi oamenii de astăzi dorim o hrană pe gustul nostru, contemporan”!

În ziua aceea Titanul meu vorbea chiar ea un om perfect normal.

— Dumneavoastră contestaţi progresul! Se miorlăi pictorul.

— În nicio împrejurare, progresul n-a fost opera mizantropilor! A intervenit în discuţie un cetăţean cu părul alb care ne ascultase de ta o masă vecină. Progresul e de neimaginat fără frumuseţe. Diformităţile nasc diformităţi.

La drept vorbind, eu personal, nu înţelegeam nimic din mâzgălelile pictorului, dar eram dispus să le iau apărarea întrucât prin ele întrevedeam posibilitatea de a mă face şi pictor. Asta ar fi fost o dovadă temeinică precum că eram într-adevăr o personalitate talentată multilateral. Dar după intervenţia oportună a cetăţeanului cu părul alb, am înţeles că pentru moment era mai bine să rămân numai poet. M-am resemnat cu soarta, am pus mâna pe pix şi

într-o clipă am mai scris o poezie pe care am recitat-o cu patos:

NATURĂ MOARTĂ
(Baladă)
Mac roşu.
Garoafe albe.
Bătrâne părinte
chiar pe amândouă?
Amândouă, amândouă-ă! …
Omletă.
Alonzanfan deo la patri!
Uşor măi omule Uşor!.!.
Zig, hait!
Zig – hait!
Piticul Adolf…
Nâț, măi, Mare Neagră,
dop de plută
poate să se scufunde?
De, de-e-e! …
Ba, lui, ba, uragan…
Mamă-ă! …
Prinț.
Hamlet.
Gropar.
Orlandovți.[34]
Înfige-i cuțitul!

[34] La Sofia cimitirul cel mai de seamă „Orlandovți”.

Glorie! …
Bună dimineața, Stanke!
Fierb laptele
Unde-i Țocio!
Am să-l încheg.
În tristeți şi-n nevoi
tinerețea trece…
Gripă! …
Boală națională.

Saxofon.
Marina,
Marina,
Marina-a-a! …
Dar după asta?
Două capete, două bărbi, două burți, şase picioare – popa mulge capra.
Tiu-iu-iu! …
Kto tam şagaet levâi? …
Pravâi!
Pravâi!
Pravâi! …
Haida, măi…

Comesenii mei se lăsară din nou pradă unui entuziasm de nedescris. Până şi calificativul ăsta „nedescris” nu e decât o vorbă palidă în acest caz. Un om de spirit, contaminat de noile curente ar fi putut spune „un entuziasm de viţeluş”.

(F.M.: „Moda nu le prosteşte numai pe femei”!)

Cât despre „capul alb” s-a dovedit a fi medic psihiatru. Extazul provocat de poezia mea, împrumuta chipului său o expresie bolnăvicioasă. Mi-a pus mâna pe frunte, mi-a luat pulsul şi m-a invitat să-i fac o vizită a doua zi la secția de psihiatrie pentru a avea cu mine o discuție creatoare. Evident îl tenta apropierea de tainele fenomenalului meu succes.

— Atenție, se naşte un nou poet! Strigă cu vocea sa guturală Mintosul ridicându-mi dreapta de parcă aş fi fost un boxer învingător. În schimb îmi şopti prieteneşte la ureche: Eşti o vită. Eu care ştiam că ăsta era felul lui de a-şi exprima dragostea față de semeni, m-am simțit măgulit.

DEZNODĂMÂNTUL

Mie mi-a revenit neplăcuta sarcină de a-i aduce Mintosului la cunoştință vestea concedierii noastre de la editură. Ca de obicei şi în dimineața cu pricina întârzia să se trezească din somn. (După el, plecarea la muncă la ore fixe nu era decât o prejudecată stupidă impusă de birocrați şi şoareci de birou, motiv pentru care nici n-o respecta niciodată). Am sosit primul la editură. Încă din coridor m-a întâmpinat secretarul şi mi-a comunicat cu o ironie nedisimulată.

— Nu mai e cazul să vă obosiți venind la serviciu. Sunteți concediat şi dumneavoastră şi şeful dumneavoastră direct, Mintosul Boev! Cu începere de azi figurați în rezerva cadrelor editurii.

Am încercat să protestez cu calm bineînțeles, dar n-am făcut cu asta nicio scofală. Nu ştiu de unde a mai răsărit şi directorul care m-a dat afară pur şi simplu, rostind chiar unele vorbe jignitoare:

— Să-i transmiteți – a spus el – nebunului ăluia să nu-mi mai apară în fața ochilor. Iar eu i-am comunicat exact Mintosului şi mi-am căpătat beleaua.

I-au înflorit fără întârziere şofranii galbeni la rădăcina nasului şi s-a năpustit cu atâta înverşunare asupra mea încât îți venea să crezi că eu îl concediasem. Furia lui a ținut o oră încheiată, de data asta, slavă domnului, fără pumni, după care, încet-încet, s-a mai potolit.

— Şi de ce ne-a concediat, ai?

— Pentru că şi-a pierdut mințile! Am răspuns eu servil.

— I-ai spus că trăim în alte vremuri, ai?

— I-am spus, am mințit eu.

— Şi l-ai întrebat: Unde vă găsiți dumneavoastră? Nu cumva vă credeți în Kenia? Pe cine concediați, ca un idiot? Sau poate nu suportați critica, prost ce sunteți? I-ai spus toate

astea, ai?

— Nu chiar în ordinea asta... dar i-am spus aproape aceleaşi cuvinte. Am insistat mai ales asupra autocriticii.

Din ochii Mintosului țâşniră iar scântei răutăcioase:

— Ce tot aiurezi cu autocritica?

— Păi nu e asta pârghia... m-am încurcat eu cu desăvârşire.

Madam' Buba care şi acum se strecurase în odaie fără să mai bată la uşă, râdea ca o nebună:

— Ce tot muştruluieşti omul, interveni ea în favoarea mea. A vrut să fie şi el în ton cu vremurile şi când colo, tu... Numai că Mintosul care n-o prea asculta niciodată de data asta se aplecase amenințător peste capul meu cât pe ce să mă linşeze. Deschid o paranteză: Menționarea cuvântului „autocritică" în asemenea împrejurări a fost o greşeală din partea mea. Am meritat înjurăturile. Uitasem poziția mea specială față de acest gen de atitudine umană. Odinioară nu manifestam o atitudine negativă față de autocritică, ba dimpotrivă o recomandasem călduros. Unele incidente însă din viața mea m-au determinat să fiu mai rezervat. Aşa, de pildă, în calitate de „colonel" de securitate pe lângă „ăl mare", cum obişnuiam să mă prezint, am nimerit odată la o şedință de partid. Se adunaseră oameni simpli, majoritatea

purtau opinci şi vorbeau ca la țară. Da şedința cu pricina, secretarul de partid (un băiat naiv) şi-a făcut o autocritică laudativă.

— Risto, i-a strigat un moşneag simpatic cu ochii ca de vulpe. Nu-ți lăsa spatele gol în bătaia vântului, să nu răceşti!

— Iată un inconştient oare se opune autocriticii, am murmurat eu. Varga de corn pentru de-al de ăştia şi încă necojită!

— Şi eu mă opun – mi s-a adresat un om, cam de acelaşi leat cu primul, auzind ce spusesem.

— Şi mă rog de ce? L-am atacat imediat.

— După mine, la început s-a bâlbâit, ezitând dacă să spună mai departe sau nu, apoi s-a hotărât să continue şi mi-a explicat dând din mâini. Critica e dacă îți roade careva opincile. Autocritică e să ți le rozi singur! Asta e! Iar eu nu pot să sufăr să-mi rod opincile, că mi se face rău.

— În cazul ăsta te fereşti să nu cazi în greşeală.

— Omul e plămădit din țărână, neică şi nu se poate să n-aibă niciun cusur.

Vorbele lui m-au determinat să mă simt mai puțin sigur pe cunoştințele mele în materie. Cert e însă că atunci mi s-a lămurit un lucru pe care mai târziu mi l-a confirmat definitiv propria mea experiență: critica se aplică de obicei celor inferiori în grad, cel mult celor deopotrivă. Autocritica e utilă numai în măsura în care te mai poate salva din cine ştie ce încurcătură.

(F.M.: „O autocritică abilă e un scut ideal”). Am închis paranteza.

Părintele Isai a risipit atmosfera încărcată în care ne aflam. A venit în goana mare cu capul gol (lucru neîngăduit unui preot după canoanele bisericeşti), cu limba scoasă de osteneală şi cu ochii bulbucați ca merele de Tetova.

— Am văzut-o, a apucat să spună după care s-a prăbuşit la podea.

— Pe cine ai văzut? A tresărit Mintosul.

— Un adevărat erou! Am intervenit eu aplecându-mă deasupra preotului extenuat. De bună seamă e vorba de prea frumoasa noastră blondă cu revolverul, tovarăşe şef. Altminteri nu alerga sutaşul ăsta negru aşa, ca un turbat.

— Pe cine ai văzut? A răcnit atunci Titanul la urechea lui. Isai, însă, tăcea ca un peşte.

— Să nu-şi fi dat duhul, m-am pronunțat eu făcându-mi cruce.

— N-are voie să moară până nu ne spune pe cine şi unde a văzut.

— Chiar aşa, tovarăşe şef. N-are voie. Hai, Isai, vino-ți în fire să ne spui povestea care te-a adus până aici şi după aia fie-ți țărâna uşoară!

De data asta Madam’ Buba îşi etală talentele:

— Apă! Strigă ea lozinca şi se repezi înspre bucătărie. Apa ajută. Preasfântul deschise ochii şi văzându-l pe Titan ca un tigru aplecat deasupra lui, sări de-a-dreptul în picioare.

— Am văzut-o pe blestemata aia! Ne-a spus el dintr-o suflare.

— Unde?

— Pe stradă!

Mintosul îl înhață de guler cu amândouă mâinile:

— Te pomeneşti că ai scăpat-o din vedere!

— Dar de unde, am urmărit-o până la ea acasă!

— Slavă domnului, că ai procedat şi tu o dată ca oamenii! A răsuflat Mintosul. Dar de unde ştii că aia era locuința ei?

— Doar am mai fost şi altădată pe acolo, s-a bâlbâit ruşinat părințelul.

— Şi acum să vă țineți gura! Ne-a poruncit şeful. Am nevoie de linişte ca să pun la cale planul de acțiune.

S-a lăsat o linişte de mormânt în odaie. Eu şi cu Isai ne-am aciuat într-un colț şi mai schimbam câte o vorbă pe şoptite. Madam' Buba fuma țigară de la țigară, lăsând să i se întrevadă puțin genunchiul prin deschizătura halatului. Nimeni nu se încumeta să tulbure meditația marelui om.

— Vom ataca în reprize! A început el să vorbească într-un târziu. Pe părinte o să-l lansăm la început. Isai a tresărit.

— Şi dacă trag în mine?

— Dacă trebuie să existe victime şi nicio cauză

măreață nu se cucereşte fără victime, e cât se poate de drept ca tu să te jertfeşti, Isai, am venit eu în sprijinul hotărârii şefului.

— Şi de ce eu, mă rog? S-a opus în continuare părințelul.

— Pentru că locul tău în rai e asigurat. Iar în acest sens, din punctul tău de vedere, ar fi o adevărată fericire să fii omorât.

— Dar am şi eu păcatele mele, nu-i aşa?

— Dacă te jertfeşti în numele umanității, o să ți se ierte.

Mintosul a izbit cu pumnul în masă, ne-a ordonat să tăcem din gură până ce ne expune tot planul şi ne-a interzis să ridicăm vreo obiecție.

După care a urmat expunerea unui plan strategic de o asemenea anvergură încât îți venea să crezi că o să avem de înfruntat o armată câtă frunză, câtă iarbă...

— Ergo, trebuie să acționăm cu hotărâre şi foarte prompt, ne-a spus în încheiere. Arma principală, atac prin surprindere. Îl dibuim pe duşman nepregătit moralmente şi fiziceşte şi îl obligăm în felul ăsta să ridice mâinile.

Isai care arăta ca un câine bătut a mormăit:

— Şi dacă totuşi... surpriza eşuează?

— Dacă eşuează, trecem la arme.

— Albe sau de foc? Am întrebat eu.

— Şi albe şi de foc!

Vocea părintelui s-a topit de tot:

— Şi eu trebuie să merg în avangardă, nu-i aşa?

— Chiar aşa!

— O să mă lăsați fără frumosul ăsta. Până azi n-am mai cochetat cu niciun preot, a intervenit Madam' Buba.

— Dacă Isai se prăpădeşte în luptă te trimitem şi pe tine la întoarcere pe tărâmurile paradisiace, a rânjit şeful meu la ea. Aşa că dacă pe lumea asta n-o să se poată, cel puțin pe lumea cealaltă o să te bucuri de el, de vreme ce ți-e drag.

— Ce prietenos eşti! I-a zâmbit fermecător Madam' Buba. Scumpul meu Didi, mă simt emoționată.

— Basta, răcni leul. E timpul să trecem la acțiune.

Pe cât de complexă fusese pregătirea asaltului, pe atât de simplă s-a dovedit operațiunea propriu-zisă. Numai ce a ajuns părintele Isai în fața noului apartament din „Patriarh-Eftimie" şi a sunat la sonerie şi uşa s-a deschis. În prag a părut frumoasa blondă. Chiar la sosire, Mintosul a avut impresia că nu venea în blocul cu pricina pentru prima oară şi parcă nici în apartament; iar când a dat cu ochii de «doamna cu revolverul» în „tête a tête" cum s-ar spune, iarăşi a avut impresia că vede o persoană cunoscută, chiar prea cunoscută. Cum însă în clipele acelea, mintea lui era prea solicitată de ideea unui atac

furtunos, nu s-a mai lăsat antrenat de amintiri şi imediat s-a repezit la intrare.

— Sus mâinile! — A răsunat glasul lui ca o salvă de tun şi fără să mai piardă vremea i-a pus femeii revolverul în piept. Înainte. Şi până să izbutească să-şi revină de pe urma şocului unui atac atât de neaşteptat, blonda noastră, speriată de moarte, se şi afla pe un divan, cu mâinile legate.

Între timp, noi, „Sfânta treime" (Dumnezeu-tatăl, Mintosul; dumnezeu-fiul, eu; şi sfântul duh părintele Isai) am percheziționat cu minuțiozitate fiecare ungher din confortabila ei locuință.

— Sunt şi alți bandiți pe aici în clipa de față, sau eşti singură? Şi Dumnezeu-tatăl îi propti din nou revolverul în piept.

— Singurică! Scânci ea de parcă se pregătea să-şi dea duhul.

— Dacă ne înşeli…

— Jur.

— Onufri, întocmeşte procesul-verbal de percheziție şi lista obiectelor compromițătoare descoperite! A ordonat comandantul şef ca un veritabil împuternicit oficial.

— La ordin, i-am răspuns supus. Se va întocmi un proces-verbal cât mai amănunțit.

— Iar tu, cățea blestemată, ridică-te în picioare şi fă bine să ne răspunzi exact la întrebări, nu

care cumva să încerci să ne induci în eroare! Să nu-ți faci iluzii că ți-ai putea tăinui acțiunile criminale, spioană murdară ce eşti! Femeia s-a ridicat anevoie şi abia atunci a reuşit şi Mintosul s-o vadă ca lumea la față. I s-a tăiat răsuflarea.

— Tu nu eşti? ... aproape răguşise... preoteasa?

— Eu sunt, bineînțeles... i-a răspuns ea prinzând curaj. Dafina sau Nina Popadiina cum îmi spun prietenele.

Pe fața şefului meu au răsărit broboane de sudoare mari ca nişte negi.

— Voi amândoi, păziți pe dinafară să nu mă deranjeze cineva! A ordonat el din nou. O să conduc tancheta de unul singur.

Afară, m-a apucat un râs nebun.

— Eşti în stare Isai, să ghiceşti de ce ne-a dat afară şeful? Am vorbit eu încet. Părințelul nu-şi mai încăpea în piele de mulțumire că scăpase cu viață, aşa că îmi răspunse vesel:

— Mi-am dat seama că se cunosc.

— Tocmai în asta constă nenorocirea ei.

— Dar ea, nu-i atât de rea pe cât credeți.

— Şeful nostru se poartă cumplit cu ai lui, mi-am continuat eu gândul. Tu încă nu-i cunoşti trăsătura asta nobilă de caracter.

— Cred că am cunoscut-o deja în parte, îşi lovi părințelul cu două degete reverul sacoului.

— O să-i scoată sufletul, am spus eu trist

astupându-mi urechile. N-am chef de țipete sfâşietoare de femeie.

— Dar, de adevărat, nu e chiar aşa de rea, se străduia Isai din răsputeri să-şi apere prietena. De ce s-o lichideze?

— Aşa i-a fost scris.

— Cel puțin s-o dea pe mâna Justiției.

— Tatăl tău ceresc îi dă pe păcătoşi pe mâna Justiției, ai?

— La el e altceva, el e Dumnezeu.

— E clar, Isai, că încă nu ți s-a copt dovleacul.

— De ce?

— Bine, dar Mintosul ce e?

— Un călău!

— Aşadar confratele tatălui tău ceresc. Aşa cum e Hristos în cer, aşa e Mintosul pe pământ. Ține minte Isai. Aici el hotărăşte de unul singur soarta păcătoşilor. O să vezi cu ochii tăi cum îi frânge gâtul ăla delicat numai cu două degete şi cum îi expediază sufletelul în rai.

— Eu sunt totuşi convins că faptele o să-i dovedească nevinovăția...

— Faptele, Isai, seamănă cu femeile frumoase: sunt deopotrivă credincioase şi trădătoare. Depinde de o serie întreagă de condiții şi împrejurări. Ia uite ce am notat eu în jurnal, în privința asta: („F.M.: Un adevăr nedovedit e ca aurul îngropat. – N-are valoare. Fapt nu este decât adevărul dovedit. O minciună ingenioasă e

tot fapt”.)

— Şi cum e cu putință aşa ceva? A rămas preotul cu gura căscată de mirare.

— E cu putință, Isai, am reluat eu firul de convingere. De exemplu, e fapt real că te-ai culcat cu femeia asta, i-ai şoptit tot felul de murdării plăcute la ureche şi ai sărutat-o?

— Dar nu i-am dorit răul!

— E fapt real că tot tu, îndrăgostitul galant, ne-ai condus până aici, i-ai pus pistolul în piept şi i-ai legat mâinile, sortind-o, cu alte cuvinte, pieirii? Este?

— Doamne apără-ne!

— Şi cum să te mai apere tatăl tău ceresc dacă te-ai băgat până în gât în păcatele lumeşti? Afară doar dacă n-o fi şi el amestecat în matrapazlâcurile tale sfinte! Nu cumva contezi tocmai pe asta, mititelul meu țap bărbos?

Îmi făcea mare plăcere să-l „perpelesc puțin pe jăratic” pe acest „fiu a lui Satanail” care ținea cu tot dinadinsul să-i facă pe oameni să-l creadă un sfânt.

(F.M. „Un om cinstit nu-şi ascunde păcatele. Un sfânt în viață e diavol curat”).

Tocmai atunci s-a auzit zgomotul unui scaun răsturnat şi am tăcut surprinşi, ascuțindu-ne auzul să ne dăm. Seama de ce se întâmpla înăuntru.

Isai aştepta cu inima cât un purice acel țipăt

sfâşietor pe care iubita lui trebuia să-l slobozească, zor-nevoie, înainte s-o pornească pe drumul fără întoarcere spre înălțimile cereşti. Numai că geamătul premergător morții se încăpățâna să nu mai vină. În schimb a apărut în prag Mintosul cu fruntea plecată. Distrus şi zguduit.

Papadiina cea blondă nu era nici criminală, nici diversionistă şi nu avea nicio legătură cu centrele de spionaj.

— Şi revolverul?

Era revolverul lui, cel care îi dispăruse pe vremea când încă mai era în serviciul Miliției.

— Afemeiatul! Îl uitase aici, în acea memorabilă seară când avusese fericirea să împartă culcuşul cu această femeie seducătoare.

— Basta!

FORTISSIMO

De-a lungul meandrelor Rosiței veneau păstorii atraşi de peştele pe care îl prindeau cu nişte genți pictate, în timp ce cu mâinile scoteau de prin rădăcinile copacilor de la mal raci de apă dulce. Multă apă s-a scurs pe sub sălciile Rosiței. S-au ridicat alți bărbați, au dezrădăcinat sălciile, au înălțat baraje gigantice, încât s-a pus şi râul pe plâns. Din lacrimile lui s-a format o mare de apă dulce. Şi ca orice mare s-a revoltat şi asta şi din mânia ei s-a născut electricitate de

s-au luminat satele şi târgurile şi s-au prelins ape noi în unde sclipitoare pe cărări pe care altădată mergeau caprele, alimentând cu umezeala lor binecuvântate grohotişuri şi poiene, de să nu-ți vină să crezi şi să spui la tineri şi bătrâni! Porumbul s-a întrecut pe sine însuşi de trei ori, aşa încât din vechiul hățiş au început să iasă plini rumene ca luna plină.

Până şi coțofenele s-au pus pe sporovăit în limba lor de uimire, iar bufnițele cloncănind din pliscuri au început să cârâie.

— Aşa să fie şi tot nu recunosc!

În Svatovcea şi-a făcut apariția o baie publică cu căzi şi duşuri. La început nu se îmbăiau acolo decât învățătorii şi preşedintele sfatului sătesc. S-a construit şi o sală mare de teatru, ca într-un oraş adevărat, unde se puteau viziona în fiecare duminică două filme noi de lung metraj. Cândva lumea cădea în extaz în fața unei biciclete banale, acum străzile nu mai fac față sutelor de Yawa, Ij-uri şi câte şi mai câte alte mărci de motociclete. A apărut şi primul Moskvici urmat repede de Wartburg şi Skoda. Până şi măgarii s-au pus pe răgete de atâta mirare, după care azvârlind mânioşi din copite şi-au spus în graiul lor:

— Aşa să fie şi tot nu recunosc!

S-au schimbat toate, numai Mintosul a rămas acelaşi om rău. Când în cele din urmă a dat

peste „femeia cu revolverul” şi s-a convins cu propriii săi ochi că nu era alta decât frumoasa Papadiina – amanta lui şi că revolverul era revolverul lui de serviciu pe care-l uitase el singur acasă la ea, Mintosul a fost copleşit de o adâncă tristeţe.

Era cât pe ce să-şi mărturisească păţaniile. Dar gândul la maiorul Petiu Gagovski şi la zâmbetul ironic care i-ar fi înflorit pe faţă la auzul adevărului, îl făcu pe Mintosul să izbească cu pumnul în masă şi să declare cu obişnuitul său glas gutural:

— Aşa să fie şi tot nu recunosc!

Onufri a tras concluziile ridicând mâna:

— Gloria sead rex! Glorie, îl proclam rege!

SFlRŞIT

Lei 13,–

EDITURA DACIA

Reconstituind fapte petrecute în anii imediat următori eliberării Bulgariei, cunoscutul scriitor bulgar contemporan Ivan Arjentinski realizează, în Întîmplări neverosimile, un roman satiric de cea mai bună calitate.

Prin insolitul situațiilor, prin verva stilistică, prin ascuțimea și eficiența satirei, cartea lui Arjentinski este corespondentul bulgar al celebrelor romane ale lui Ilf și Petrov.